

**Jaarverslag
&
Jaarrekening
2016**

Inhoudsopgave

<u>INHOUDSOPGAVE.....</u>	3
<u>INLEIDING .....</u>	5
GEMEENTEBESTUUR.....	14
<u>BELEIDSVERANTWOORDING .....</u>	15
<u>1. WONEN.....</u>	17
RUIMTELIJKE ONTWIKKELING	18
INFRASTRUCTUUR.....	24
GROEN	29
MILIEU.....	33
WAT HEEFT HET GEKOST.....	36
<u>2. WERKEN .....</u>	41
BEDRIJVIGHEID	42
ONDERWIJS	47
WERK & INKOMEN.....	50
WAT HEEFT HET GEKOST.....	54
<u>3.VRIJE TIJD .....</u>	59
CULTUUR	60
SPORT.....	62
RECREATIE.....	66
WAT HEEFT HET GEKOST.....	69
<u>4. WELZIJN.....</u>	73
MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING	74
ZORG	78
WAT HEEFT HET GEKOST.....	80
<u>5. BESTUUR & ORGANISATIE.....</u>	85
SAMENWERKING EN POSITIONERING	86
DIENSTVERLENING	88
VEILIGHEID.....	91
FINANCIËN.....	97
WAT HEEFT HET GEKOST.....	99

<u>PARAGRAFEN</u>	103
LOKALE HEFFINGEN	105
WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING	112
FINANCIERING	126
BEDRIJFSVOERING	131
VERBONDEN PARTIJEN	139
GRONDBELEID	146
SUBSIDIEVERSTREKKING	155
RECHTMATIGHEID	158
BEZUINIGINGEN	161
<u>JAARREKENING</u>	163
GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING	165
BALANS PER 31 DECEMBER 2016	175
TOELICHTING OP DE BALANS	179
VASTE ACTIVA	179
VLOTTENDE ACTIVA	183
PASSIVA	190
VLOTTENDE PASSIVA	198
HET RESULTAAT OVER 2016	205
WET NORMERING TOPINKOMEN	211
SCHATKISTBANKIEREN	211
FINANCIËLE REALISATIE: REKENING VAN BATEN EN LASTEN	214
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	215
RESERVES EN VOORZIENINGEN	216
<u>BIJLAGEN</u>	217
BIJLAGE 1: KREDIETEN	219
BIJLAGE 2: VOORTGANG COALITIEPROGRAMMA	221
BIJLAGE 3: SISA	246
BIJLAGE 4: MUTATIES RESERVES PER PROGRAMMA	250
BIJLAGE 5: EMU-SALDO	254

Inleiding

Jaarverslag 2016

In het jaarverslag verantwoorden wij ons over de in het afgelopen jaar uitgevoerde taken en de hiermee gemoeide middeleninzet. Het begrotingsjaar 2016 was het derde jaar uit de bestuursperiode 2014-2018. In dit jaar lag onze focus op de uitvoering van de speerpunten uit het coalitieakkoord. Uitgangspunt voor deze verantwoording is de programmabegroting 2016-2019. "Wie de jeugd heeft, bouwt aan de toekomst". Dat was de titel van de Programmabegroting 2016-2019. In deze titel wordt verwezen naar het collegeprogramma en de Toekomstvisie, waarin de keuze wordt gemaakt in te zetten op het zijn van een prettige woongemeente voor jongeren en jonge gezinnen. Deze twee documenten vormen de rode draad in de programmabegroting 2016-2019 en daarmee van onze activiteiten in 2016.

Coalitieprogramma

De coalitie heeft haar ambities voor de bestuursperiode uitgewerkt in een coalitieprogramma 2014-2018 met de titel "Voortgang door continuïteit". Bestaand beleid voortzetten is daarbij een belangrijk uitgangspunt. Veel projecten, die in de afgelopen raadsperiode in gang zijn gezet, worden in deze raadsperiode tot realisatie gebracht. Denk daarbij aan een groot project zoals de Europalaan dat in 2015 is gestart en waarvan in 2016 een belangrijk deel is gerealiseerd. Ook met de herinrichting van het centrum is 2015 begonnen, in 2016 is o.a. de westzijde van de Markt opnieuw ingericht. De ontwikkeling van onze nieuwe woonwijk Lage Heide in 2016, als gevolg van de opgeleefde woningmarkt op stoom gekomen. Samen met onze Nederlandse en Belgische buurgemeenten zijn er ook grote stappen gezet op het gebied van marketing en recreatie in De Groote Heide. In 2015 zijn we verantwoordelijk geworden voor de uitvoering van taken die eerder onder de verantwoordelijkheid van het rijk vielen. Het gaat daarbij om taken op het gebied van de AWBZ en de jeugdzorg. In 2015 hebben we ons gericht op het uitvoeren van deze overgenomen taken, in 2016 zijn we begonnen met het verbeteren van de dienstverlening aan onze burgers.

Toekomstvisie

In de vorige raadsperiode is de Toekomstvisie opgesteld en uitgewerkt. De Toekomstvisie vormt de kapstok voor de strategie en de beleidskeuzes voor de komende jaren. De Toekomstvisie kent drie pijlers: Leisure & Pleasure, Innovatie en Sociale Cohesie. Deze drie pijlers zijn vertaald naar de vijf thema's in de begroting. Deze thema's zijn herkenbaar als de 5 programma's van de begroting. De Toekomstvisie is in een traject samen met bewoners, organisaties, verenigingen en bedrijfsleven uitgewerkt in strategische keuzes voor deze 5 thema's. Kort samengevat gaat het om de volgende strategische keuzes:

- Wonen: voor de korte termijn inzetten op huisvesting voor jongeren, op de middellange termijn op jonge (Brainport)gezinnen en de financiën ook langs die keuzes inzetten.
- Werken: inzetten op met name werkgelegenheidsontwikkeling in de vrijetijdsector en de Brainportindustrie.
- Vrije tijd: impuls op verblijfsrecreatie en innovatieve leisure.

- Welzijn: naast de wettelijke verplichtingen in geval van mogelijkheden voor niet-wettelijke keuzes deze met name maken richting de jongere generaties en samenwerking met de A2-gemeenten op de 3 Decentralisaties.
- Bestuur & Organisatie: fundamentele keuze voor overheidsparticipatie in beleid en communicatie.

Focus op uitvoering Toekomstvisie

In de begroting voor 2016 werden keuzes gemaakt en maatregelen vastgesteld om deze strategische keuzes die voortkomen uit de Toekomstvisie van uitvoering te voorzien. Toch was het na het passeren van de helft van de raadsperiode van belang om ons heen te kijken naar maatschappelijke ontwikkelingen. Daarom is er in de eerste maanden van 2016 een SWOT-analyse uitgevoerd. Op basis van deze analyse hebben wij de gemeenteraad in de Nota Kaders 2017-2020 voorstellen gedaan om nieuwe impulsen te geven die aansluiten op de ontwikkelingen in de samenleving en de uitvoering van de Toekomstvisie dichterbij brengen. Bij de maatregelen die we de gemeenteraad hebben voorgesteld is dan ook scherp gestuurd op of maatregelen passen in de Toekomstvisie.

Samen werken met de Valkenswaardenaars

Gemeenten krijgen steeds meer verantwoordelijkheden. Tegelijkertijd zien we een verandering in de samenleving. Burgers willen steeds meer zelf de regie in handen nemen als het gaat over hun toekomst. We hebben in de Toekomstvisie daarom een fundamentele keuze gemaakt voor overheidsparticipatie. Een voorbeeld van burgerparticipatie die is doorontwikkeld naar overheidsparticipatie is de oprichting van de maatschappelijke stichting Valkenswaard Marketing. We hebben als gemeente conform de uitgangspunten van overheidsparticipatie onze citymarketingtaken overgedragen aan deze stichting en daarmee aan de Valkenswaardse samenleving. De stichting Valkenswaard Marketing is tot stand genomen als gevolg van het gemeentelijke citymarketingproject (een vorm van burgerparticipatie) en vormt het sluitstuk van het toekomstvisieproces.

Samenwerken

In 2016 is een nieuwe stap gezet in de samenwerking met onze buurgemeenten Heeze-Leende en Cranendonck in de A2-samenwerking, met het besluit om de bedrijfsvoeringstaken van de gemeenten met ingang van 1 januari 2017 onder te brengen in de gemeenschappelijke regeling A2. Thema's als economie, ruimte en mobiliteit vragen om regionale afstemming, met andere gemeenten. Daarom wordt samengewerkt binnen de Metropool Eindhoven. De kunst daarbij is om goed te kunnen sturen op de eigen lokale beleidswensen, de gemeenteraad nauw te betrekken en om een goede uitvoering over te kunnen laten aan deze samenwerkingsorganisaties. Een goed voorbeeld van een geslaagde regionale samenwerking is de totstandkoming van de regionale bereikbaarheidsagenda.

Organisatie

Een belangrijke factor om al deze ontwikkelingen tot een succes te brengen zijn onze organisatie en onze medewerkers. We vinden het belangrijk dat we daarom investeren in een continue ontwikkeling van onze organisatie. Dit doen we in het kader van het organisatieontwikkelingsprogramma Sterk in je werk.

Het resultaat ten opzichte van de begroting

De gemeenterekening 2016 laat voorlopig een **voordelig** saldo zien ter grootte van **€ 37.000**. De gewijzigde begroting liet een positief resultaat van € 1.973.000 zien. Het verschil tussen de begroting en realisatie bedraagt **€ 1.936.000**.

Hieronder geven wij een overzicht van de belangrijkste afwijkingen tussen de begroting (na wijziging) en de rekening. Deze afwijkingen staan vermeld in de rechterkolom (en tellen op tot **€ 1.936.000**). Daarbij is ook aangegeven welke afwijkingen geheel of gedeeltelijk structureel doorwerken.

Resultaat per programma

Overzicht programma resultaten in (x € 1.000)	Saldo: Begroting 2016 na wijziging	Saldo: Realisatie 2016	Totaal	Afwijking incidenteel	Afwijking structureel
1: Wonen	7.256	7.200	56	56	0
2: Werken	12.000	12.130	-130	-130	0
3: Vrije Tijd	6.300	6.099	201	201	0
4: Welzijn	14.699	16.611	-1.912	-1.012	-900
5: Bestuur & organisatie	-42.228	-42.077	-151	-62	-89
Totaal	-1.973	-37	-1.936	-947	-989

De belangrijkste afwijkingen op hoofdlijnen (niet limitatief en groter dan € 50.000) zijn:

Onderwerp	Bedrag (€)	Voordeel / nadeel	Incidenteel/ structureel
Verspreid gronden en gebouwen Het voordeel van € 96.000 is te verklaren door enerzijds een éénmalige niet begrote verkoop van een perceel grond aan de Mgr. Smetsstraat t.b.v. de aanleg van een particuliere ecologische fruittuin. De verkoopprijs bedroeg € 156.000. Daar tegenover staan minder inkomsten van het project onrechtmatig grondgebruik ter grote van € 32.000. Deze lagere inkomsten worden deels veroorzaakt door gespreide betalingen van de gerealiseerde verkopen en nog notarieel af te wikkelen grondverkopen. Tevens zijn de begeleidingskosten voor het project onrechtmatig grondgebruik hoger dan geraamd (€ 28.000), vanwege de omvang en complexiteit van het project.	96.000	Voordeel	Incidenteel
Bouwvergunningen De verwachte bouwleges opbrengsten blijven achter bij begroting. Door de raad is destijds vastgesteld dat we in de systematiek de kleinere aanvragen minder zwaar zouden belas-	125.000	Nadeel	Incidenteel

Onderwerp	Bedrag (€)	Voordeel / nadeel	Incidenteel/ structureel
ten. (bv dakkapellen). Dit om de bouwleges niet disproportioneel te laten zijn met de bouwkosten. Daarnaast is geopteerd voor het berekenen van leges bij grotere bouwwerken/projecten volgens type bouwwerk. Gedachte hierachter was om met name de woningbouw een extra stimulans te geven. Dit lijkt gelukt, de woningbouw is door de aantrekkende markt uit de dip en mogelijk heeft de aangepaste berekening van de leges daar aan bijgedragen. De kleine vergunningen (ca. 90% in aantal) genereren amper een kwart van de totale inkomsten aan leges. De grotere vergunningen (ca. 10% in aantal) genereren ca. $\frac{3}{4}$ van de totale inkomsten aan leges.			
<p>Parkeren</p> <p>In 2016 is gestart met de vervanging van de parkeerautomaten in heel Valkenswaard. De parkeerautomaten zijn geleverd en geplaatst. Het project is in 2016 niet geheel afgerond. De betaalmogelijkheid contactloos betalen is nog niet operationeel, overige betaalmogelijkheden wel. Daar de vervanging parkeerautomaten nog niet is afgerond, is er bij de leverancier om compensatie voor de gedeerde parkeerinkomsten ingediend. Hierdoor heeft het project in 2016 een eenmalig voordeel van € 63.000. In 2017 wordt het project opgeleverd en financieel afgewikkeld.</p> <p>Tot het moment van definitieve oplevering wordt het beheer en onderhoud door de leverancier uitgevoerd. Dit zorgt ervoor dat de kosten voor materialen en onderhoud eenmalig lager uitvallen (€ 24.000). De kosten voor beheer van de parkeerautomaten worden vanzelfsprekend wel gemaakt als de nieuwe parkeerautomaten definitief zijn overgedragen aan de gemeente. Totale eenmalige afwijking bedraagt € 87.000.</p>	87.000	Voordeel	Incidenteel
<p>Degeneratiekosten kabels en leidingen</p> <p>In 2016 zijn meer kosten voor toezicht op glasvezel schaapsloop en abonnementen gemaakt. De hogere uitgaven bedragen € 24.000. Daarnaast zijn de opbrengsten hoger dan geraamd mede door project glasvezel schaapsloop en door implementatie van nieuwe verordening ondergrondse infrastructuur en digitalisering van meldingen en vergunningen. De meeropbrengsten bedragen € 190.000.</p>	166.000	Voordeel	Incidenteel

Onderwerp	Bedrag (€)	Voordeel / nadeel	Incidenteel/ structureel
<p>Peuterspeelzalen</p> <p>De boerderij (Hovenierwei, Dommelen) wordt momenteel gebruikt door Peuterdorp en de Kinderboerderij. Om de opdracht/taakstelling (Huurtarieven medegebruik lokalen/ Vervanging dure en externe locaties) te realiseren moeten we de Boerderij verkopen en voor beide huurders een andere bestemming vinden. Bij verplaatsing van Peuterdorp wordt gekeken (in het kader van brede scholen) of vestiging in basisscholen mogelijk is. Dit jaar wordt het integraal huisvestingsplan opgesteld. Mede om deze reden is het beter te wachten met actief te willen verhuizen (nu kan er wellicht ruimte zijn, maar dit moet in het totaal aan onderwijsaanbod ontwikkelingen bekeken worden)</p> <p>In ieder geval is geen sprake van een verhuizing van beide huurders op korte termijn omdat we voor beide partijen geen geschikte vervangende huisvesting hebben.</p> <p>Vandaar ook dat deze taakstellingen (nog) niet zijn gehaald.</p>	113.000	Nadeel	Incidenteel
<p>Onderwijsachterstandenbeleid</p> <p>In 2016 is de verantwoording van de onderwijsachterstandenbeleid subsidies over de jaren 2011-tot en met 2016 afgerond. Dit levert een voordeel van € 140.000 op.</p>	140.000	Voordeel	Incidenteel
<p>Bijzondere bijstand</p> <p>Bijzondere bijstand voor bewindvoerderskosten is in 2016 wederom toegenomen. Deze toename doet zich landelijk voor. Het rijk is al enkele jaren op zoek naar een oplossing voor de sterk verder stijgende uitgaven. Ook de opvang van statushouders heeft in 2016 geleid tot extra kosten voor bijzondere bijstand in de vorm van inrichtingskosten (lening), woonkostentoeslag, kinderopvangkosten en reiskosten. Als gevolg van de toegenomen kosten voor bewindvoering en voor de opvang van statushouders zijn de kosten voor bijzondere bijstand in 2016 € 116.000 hoger dan begroot.</p>	116.000	Nadeel	Incidenteel
<p>Centrum voor muziek en dans</p> <p>In 2016 was de vraag lager dan begroot. Daardoor hebben de muziekdocenten minder uren hoeven maken. Dit leidt tot een voordeel. Daarnaast hebben vooral wijzigingen in</p>	93.000	Voordeel	Incidenteel

Onderwerp	Bedrag (€)	Voordeel / nadeel	Incidenteel/ structureel
de personele bezetting en de bedrijfsvoering hieraan bijgedragen.			
Verhuur ruimte De Hofnar In 2016 zijn een aantal partijen in de Hofnar gehuisvest. In de begroting was geen rekening met deze verhuuropbrengsten.	77.000	Voordeel	Incidenteel
Ouderenzorg Het overschot komt o.a. tot stand door een terugbetaling van subsidie door Valkenhof die hier op geboekt is (ca. € 30.000,-). Daarnaast is er ook overschot op het activiteitenbudget.	72.000	Voordeel	Incidenteel
WMO Algemene voorzieningen (Huishoudelijke hulp/ begeleiding natura) Tekort komt voornamelijk tot stand doordat de toegekende HHT middelen ad. € 510.000 niet aan deze post zijn toegevoegd. Deze middelen zijn abusievelijk bij de tweede Berap als overschot benoemd en aan de algemene middelen toegewezen. Bij de tweede bestuursrapportage is daarnaast een verkeerde inschatting gemaakt van de kosten WMO. Hierdoor is ten onrechte het budget afgeraamd met € 500.000. Oorzaak hiervan was een achterstand in facturatie. Tenslotte waren er nog een aantal afwijkingen, die samen leiden tot een tekort van € 100.000, zoals de uitvoeringskosten en de voorzieningen.	1.098.000	Nadeel	Incidenteel
WMO PGB Overschot komt tot stand door te ruime begroting. Praktijk wijst uit dat nu door herindicaties en administratieve "op-schoonactie" AWBZ-Wmo er veel minder beroep wordt gedaan op een pgb in het kader van de Wmo.	290.000	Voordeel	Incidenteel
Uitvoeringskosten Jeugd De uitvoeringskosten zijn lager o.a. door lagere inhuurkosten derden.	81.000	Voordeel	Incidenteel
CJG Eerstelijns Er zijn wisselingen geweest binnen het CJG. Het bleek moeilijk te zijn per direct om hulpverleners te werven. Een deel van het jaar was er onderbezetting wat tot een voordeel geleid heeft. De begroting is deels ontstaan uit budgetten vanuit jeugdzorg zonder verblijf. Feitelijk zou het overschot deels gecompens-	338.000	Voordeel	Incidenteel

Onderwerp	Bedrag (€)	Voordeel / nadeel	Incidenteel/ structureel
seerd kunnen worden met het tekort op jeugdzorg in 2016.			
<p>Jeugdzorg met/zonder verblijf</p> <p>De hogere kosten zijn te verklaren door:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Meer kinderen in zorg. Het CJG is wellicht zo goed vindbaar en laagdrempelig, dat dit leidt tot het sneller nemen van de stap naar vragen om hulp. Het vragen om hulp lijkt steeds meer algemeen goed en geaccepteerd. • In de GGz-hoek werd in 2015 en 2016 gewerkt met Diagnose-Behandel-Combinaties (DBC's). De eindafrekeningen van deze DBC's kwamen aan het eind van een ingezet traject. Er was gedeeltelijk rekening gehouden met de kosten door de inboeking van onderhanden werk 2015, maar de uiteindelijke kosten van de trajecten waren fors hoger. • De B-aanbieders zijn aanbieders die, soms naast ambulante zorg, ook verblijfsfuncties leveren. Aangezien deze verblijfsfuncties vele malen kostbaarder zijn dan de ambulante zorg, zijn er andere prijsafspraken per cliënt per B-aanbieder vastgesteld. De prijs per cliënt is opgesteld op basis van de mix verblijf/ambulant van de betreffende aanbieder. Hierdoor is de prijs van de geleverde ambulante zorg hoog geweest. De kosten zijn uiteindelijk hoger uitgevallen. 	1.332.000	Nadeel	Incidenteel/ Structureel
<p>Jeugdreclassering</p> <p>Valkenswaard heeft de (regionale) onderbenuutting bij de instellingen die de jeugdbescherming en jeugdreclassering uitvoeren, conform regionale verdeelsleutel moeten meefinancieren. Omdat Valkenswaard wel de zorg conform inschatting had afgenomen leverde dit extra kosten op. De kosten voor jeugdplus ofwel gesloten jeugdzorg 2015 zijn pas laat in rekening gebracht, hierdoor zijn deze voor een groot deel in 2016 verantwoord</p>	269.000	Nadeel	Incidenteel
<p>Regionale samenwerking</p> <p>Door de opheffing van het SRE is in 2016 een bedrag van € 74.000 ontvangen.</p>	74.000	Voordeel	Incidenteel
<p>APPA</p> <p>Ieder jaar vindt er een actualisatie van de</p>	334.000	Nadeel	Incidenteel

Onderwerp	Bedrag (€)	Voordeel / nadeel	Incidenteel/ structureel
voorziening voor pensioenen van wethouders (APPA) plaats. De actualisatie per ultimo 2016 levert een flink nadeel op. Dit wordt veroorzaakt door een verlaging van de rekenrente waardoor er meer gestort moet worden om het eindkapitaal te bereiken. Daarnaast blijkt dat mensen steeds ouder worden waardoor langer wordt onttrokken uit de betreffende voorziening. Een extra dotatie is daardoor nodig gebleken.			
Regionale brandweer/ VRBZO Het voordeel heeft betrekking op het positieve resultaat 2015 van de VRBZO. Het aandeel voor Valkenswaard is na besluitvorming in 2016 uitbetaald.	89.000	Voordeel	Structureel
Algemene uitkering De werkelijke baten van de algemene uitkering uit het gemeentefonds zijn hoger dan begroot. Enerzijds komt dit door verrekening uit voorgaande jaren die gunstig uitpakt, anderzijds zijn er diverse kleine mutaties geweest in de berekening van de algemene uitkering voor het jaar 2016.	123.000	Voordeel	Incidenteel
OZB In 2016 zijn meer ozb opbrengsten gerealiseerd dan geraamd.	98.000	Voordeel	Incidenteel
Onvoorzien Niet bestede deel van de post onvoorzien.	103.000	Voordeel	Incidenteel
Dubieuze debiteuren Om de voorziening voor dubieuze debiteuren op peil te houden, was een extra storting noodzakelijk. Onder andere doordat de verenigingen TCV en Ginneve niet in staat waren de volledige huur te betalen, mede vanwege de fusie en beëindiging van TCV en Ginneve.	127.000	Nadeel	Incidenteel
Individueel Keuzebudget Reservering voor nog te betalen vakantieuitkeringen in verband met de overgang naar Individueel Keuzebudget (IKB).	419.000	Nadeel	Incidenteel
WW verplichtingen Extra toevoeging aan Werkloosheidsuitkeringsverplichtingen.	126.000	Nadeel	Incidenteel
Budget prijsindex compensatie Budget prijsindex compensatie is alleen benut	168.000	Voordeel	Incidenteel

Onderwerp	Bedrag (€)	Voordeel / nadeel	Incidenteel/ structureel
betreffende de indexering van de subsidies voor 2016. Het deel bestemd voor compensatie van de budgetten (onderhoudscontracten et cetera) is niet aangesproken.			
Financieringsbehoefte Door het achterblijven van investeringen was er een lagere financieringsbehoefte dan geraamd. Ook waren de gemiddelde rentekosten lager. Hierdoor is een positiever renteresultaat gerealiseerd.	170.000	Voordeel	Incidenteel

Gemeentebestuur

Samenstelling gemeenteraad, raadsperiode 2014-2018

Partij	Aantal zetels in de gemeenteraad
H&G (Helder & Gedreven)	8
Valkenswaard Lokaal	6
CDA (Christen Democratisch Appèl)	5
PvdA (Partij van de Arbeid)	2
VVD (Volkspartij voor Vrijheid en Democratie)	1
D66 (Democraten 66)	1

Op 19 maart 2014 heeft er een gemeenteraadsverkiezing plaatsgevonden, waarna een nieuwe gemeenteraad is geïnstalleerd (27 maart 2014).

In 2015 bestaat het college van burgemeester en wethouders uit:

College	Portefeuille
Burgemeester drs. A.B.A.M. Ederveen	Openbare orde en veiligheid, Portefeuilleoverstijgende handhavingSCOördinatie, Integraal veiligheidsbeleid, Communicatie, Bestuurlijke aangelegenheden, Bestuurlijke vernieuwing, Intergemeentelijke samenwerking, Representatie en jumelage, Strategische positionering, Centrumfunctie van Valkenswaard
Wethouder M.T.G.M. Wijnen	Verkeer, Ruimtelijke Ordening, Volkshuisvesting, Beheer Openbare Ruimte, Onderwijs <i>Projecten:</i> Groote Heide, Bereikbaarheid Valkenswaard, Lage Heide woningbouw
Wethouder E.H. Buiten	Economische Zaken (incl. Centrummanagement), Werk & inkomen, Grondzaken (inclusief pacht), Sport, Juridische Zaken <i>Projecten:</i> Business Case Hofnar, Kloosterpark
Wethouder M.J.A. Bax	Financiën, Eigendommen, Informatie & Automatisering, P & O, Milieu <i>Projecten:</i> Dommelkwartier, Dommelen-Zuid (verkeer), Masterplan Centrum, Business Case Sport
Wethouder H.G. Tindemans – van Tent	Zorg en Welzijn, Cultuur, Wijkgericht werken, Toerisme & Recreatie (incl. Evenementen), Natuurbeleid, Vergunningen, Dienstverlening, Monumentenzorg

Beleidsverantwoording

1. Wonen

Product	Portefeuillehouder	Team
Ruimtelijke ontwikkeling	Dhr. M.T.G.M. Wijnen	Ruimtelijk Beleid en Projecten
Infrastructuur	Dhr. M.T.G.M. Wijnen	Beheer openbare ruimte
Groen algemeen	Dhr. M.T.G.M. Wijnen	Beheer openbare ruimte
Groen natuurbeleid	Mw. H.G.Tindemans - van Tent	Ruimtelijk Beleid en Projecten
Milieu	Dhr. M.J.A. Bax	Ruimtelijk Beleid en Projecten

Ruimtelijke ontwikkeling

Missie

Wij werken samen met bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties aan een vitale gemeente waarin het goed wonen, werken en recreëren is.

Kaderstellende nota's

- Structuurvisie Valkenswaard deel A (2012) en deel B (2013)
- Ruimtelijke visies
- Bestemmingsplannen
- Nota van uitgangspunten bestemmingsplan buitengebied (2016)
- Masterplan Centrum (2013)
- Nota Ruimtelijke Kwaliteit (2016)
- Integraal dorpsontwikkelingsplan Borkel en Schaft (2006)
- Wijkplan 'Doe mee(r) met Dommelen' 2014-2018
- Wijkplan 'Gewoon 't Gegraaf' 2014-2018
- Wijkplan Geenhoven 2014-2018
- Wijkplan Turfberg 2012-2016
- Woningmarktanalyse (2013)
- Nota Grondbeleid (2016)
- Prestatieafspraken gemeente – Woningbelang en gemeente – Woonbedrijf (2016)
- Uitgiftebeleid geliberaliseerde pacht (2006)
- Algemene Verkoopvoorwaarden gemeente Valkenswaard (2006)
- Toekomstvisie 2030 (2012)
- Initiatiefvoorstel stimulering huisvesting voor starters (2013)
- Woonvisie (2014)
- Notitie integrale afweging en prioritering woningbouwplannen Valkenswaard (2015)
- Burgerkracht Valkenswaard (2016)

Wat willen we bereiken:

Doorpakken op ontwikkelingen en initiatieven die reeds zijn ingezet, onder andere Lage Heide, Kloosterpark en het startersinitiatief.

Voorkomen en aanpakken van leegstand en verloedering, met name in het centrum en aan de invalswegen.

Het verbeteren van het woongenot in algemene zin, wat onder andere bijdraagt aan de verbetering van de verkoop van de bestaande voorraad.

Een passende woningvoorraad die aansluit op de behoefte, zodat sneller een passende woning kan worden gevonden, waarbij bijzondere aandacht uitgaat naar jongeren en jonge gezinnen.

Een passende bestemming hebben, zodat het bestaande gebruik aansluit bij het bestemmingsplan en waar mogelijk ruimte wordt geboden voor ontwikkeling.

Wat zouden we ervoor doen:	Wat hebben we ervoor gedaan:
<p>Bestemmingsplan Buitengebied in procedure brengen</p> <p>Het bestemmingsplan Buitengebied moet opnieuw worden vastgesteld. Hiervoor zal, na een grondige inventarisatie en bespreking in 2015, in 2016 het bestemmingsplan buitengebied in procedure worden gebracht. Uitgangspunt is dat voor ieder perceel een passende bestemming komt.</p>	<p>In maart 2016 heeft de raad de nota van uitgangspunten voor het bestemmingsplan buitengebied vastgesteld. Het bestemmingsplan Eurocircuit wordt opgenomen in het bestemmingsplan buitengebied 2 vanwege het consoliderende karakter dat het plan nu krijgt en de discussie over het wel of niet opnemen van geluidscontouren en de juridische status daarvan. De inventarisatie en het zoeken naar een geschikte bestemming voor dit gebied heeft meer tijd gekost. Het voorontwerp bestemmingsplan buitengebied 2 is nagenoeg gereed.</p>
<p>Bestemmingsplannen binnen de bebouwde kom in procedure brengen</p> <p>In 2015 is gestart met de bestemmingsplannen: Valkenswaard Noord, Borkel en Schaft en het Veegplan binnen de bebouwde kom. Deze worden in 2016 verder in procedure gebracht. Ook wordt in 2016 gestart met het bestemmingsplan Dommelen. De herziening van de bestemmingsplannen gebeurt op basis van het oude bestemmingsplan en op basis van de nieuwste wetgeving, standaarden en ruimtelijke inzichten. De actuele bestemmingsplannen zorgen voor een actueel ruimtelijk beleid, waarbij de bestaande situatie goed is vastgelegd en daar waar mogelijk ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk zijn.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Het bestemmingsplan Valkenswaard Noord is als ontwerp bestemmingsplan ter inzage gelegd. • Voor het bestemmingsplan Borkel en Schaft is de nota van uitgangspunten vastgesteld, waarmee duidelijk is op welke wijze het bestemmingsplan een vervolg gaat krijgen en hoe de inspraakreacties beantwoord moeten worden. Omdat hier ook ontwikkelingen in worden meegenomen waarvoor ruimtelijke onderbouwingen aangeleverd moeten worden, is dit plan nog niet ter inzage gelegd. • Het Veegplan binnen de bebouwde kom is in 2016 vastgesteld. • In 2016 zijn we gestart met de inventarisatie van het bestemmingsplan Dommelen. De formele procedure zal in 2017 starten. <p>In alle plannen is rekening gehouden met het geformuleerde beleid.</p>
<p>Kleinschalige ontwikkelingen</p> <p>Naast de grotere bestemmingsplanactualisaties en visies, blijft er ook altijd aandacht voor kleinschalige ontwikkelingen. Zowel eigen ontwikkelingen als particuliere initiatieven in zowel het buitengebied als in het stedelijk gebied worden in procedure genomen, daar waar ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk zijn en gewenst.</p>	<p>In het bestemmingsplan Buitengebied 2 en het bestemmingsplan Borkel en Schaft worden kleinschalige ontwikkelingen meegenomen. Daarnaast hebben we een aantal kleinschalige ontwikkelingen in procedure (gehad) zoals Berkheuvels 5, Dommelseweg 112-118, Dommelseweg 143, Kluizerdijk 92, Kromstraat 42-44, Nieuwe Waalreseweg 199, Valkenierstraat 43, Veldbeemd, Barentszstraat 2, Elcomapark, Amundsenstraat.</p>

<p>Wonen / werken</p> <p>Voor eind 2016 onderzoeken we middels een quick scan welke locaties in aanmerking komen voor de combinatie wonen/werken, waarbij we ook de kleine kernen meenemen.</p>	<p>In het Economisch beleid 2017-2020, dat de raad in december 2016 heeft vastgesteld, zijn de (on-) mogelijkheden voor uitbreiding van bedrijventerreinen beschreven. Daarbij wordt het combineren van wonen en werken onwenselijk gevonden. Het bedrijfsleven raadt dit met klem af en er kleven te veel nadelen aan, die vooral het gevolg zijn van het feit dat op termijn vaak de bewoner geen ondernemer meer is.</p>
<p>Woningbouwprioritering</p> <p>Realiseren en monitoren van de door de raad vastgestelde woningbouwprioritering met aandacht voor de doelgroepen jongeren en jonge gezinnen en voor strategisch belangrijke locaties ter voorkoming of bestrijding van leegstand.</p>	<p>In de taskforce woningbouwversnelling hebben we de woningbouwplannen, die de raad in september 2015 prioriteit heeft gegeven, nauw gevolgd met het oog op realisatie. De plannen aan de Bosstraat, Kloosterpark (1^e fase), Gertrudisdal, en een deel van het Kerkeind (Kerkakkerstraat) zijn in 2016 gereed gekomen. Op de locaties Amundsenstraat, Waalreseweg (Rede), Waalreseweg (Luijbregts), hoek Bakkerstraat-Europalaan, is gestart met de bouw. Ook in Lage Heide vordert de realisatie. Valkenswaard loopt in de regio dan ook voorop als het gaat om de realisatie van woningbouw. Dit heeft er in geresulteerd dat na een langere periode van vertrekoverschotten in 2016 weer een vestigingsoverschot (positief migratiesaldo) is gerealiseerd. Voor een aantal 'zachte' woningbouwplannen (Carolusdreef, Molensteen-Boomvalk, Veldbeemd, Valkenierstraat 43) zijn de ruimtelijke procedures opgestart.</p>
<p>Jonge gezinnen</p> <p>Een uitvoerings- en communicatiestrategie om Valkenswaard aantrekkelijk te maken voor jonge gezinnen.</p>	<p>In 2016 hebben we een programma Wonen opgesteld en een projectleider aangetrokken voor enkele projecten binnen dit programma. Een van die projecten betreft de uitvoerings- en communicatiestrategie voor het behoud en aantrekken van jongeren en jonge gezinnen. Begin november heeft de raad het plan van aanpak voor dit project ontvangen met daarbij de resultaten van de studie naar 'best practices', alsmede de resultaten van het onderzoek van Companen naar de verhuismotieven van vestigers en vertrekkers.</p>
<p>Initiatiefvoorstel starters</p> <p>Uitvoering geven aan het initiatiefvoorstel starters binnen de kaders die de gemeenteraad hiervoor heeft vastgesteld.</p>	<p>In het initiatiefvoorstel zijn instrumenten en locaties geprioriteerd. Voor wat betreft de locaties zijn in 2016 ruimtelijke procedures gestart voor de Carolusdreef en Molensteen-Boomvalk. Op de locatie Molensteen-Boomvalk komen 44 starterswoningen en op de locatie Carolusdreef 14. Het plan Kloosterpark bevat appartementen in de sociale huur voor meerdere doelgroepen, waaronder starters. Voor de locatie Biestven hebben we de belangstelling geïnventariseerd bij de doelgroep starters en gaan we met 2 overgebleven belangstellenden een traject in op basis van Collectief Particulier</p>

	Opdrachtgeverschap (CPO). Van de geprioriteerde instrumenten zijn erfpacht, koopgarant en de starterslening niet meer aan de orde. Een lagere grondprijs voor starterswoningen in de sociale huur passen we toe (locatie Molensteen-Boomvalk) in combinatie met kleinere kavels. In 2016 heeft Woningbelang ca. 140 starters aan huisvesting geholpen
<p>Prestatieafspraken 2016 o.b.v. Woonvisie en Nieuwe Woningwet</p> <p>Vaststellen van (bij voorkeur meerjarige) prestatieafspraken tussen de gemeente en de woningcorporaties Woningbelang en Woonbedrijf op basis van de Woonvisie.</p>	Op 14 december 2016 zijn zowel de prestatieafspraken met Woningbelang als de prestatieafspraken met Woonbedrijf ondertekend. Deze zijn mede gebaseerd op de Woonvisie van de gemeente en geven een doorkijk vanaf het jaar 2017 tot aan 2020. Ook de huurdersbelangenverenigingen van beide corporaties zijn bij de totstandkoming betrokken geweest. De prestatieafspraken zijn tot stand gekomen volgens de wettelijke procesvoorschriften en binnen de wettelijke termijnen als gesteld in de Woningwet (2015).
<p>Overdracht woonwagenlocaties</p> <p>Feitelijke overdracht van de woonwagenlocatie(s) aan Woningbelang op grond van de overdrachtsovereenkomst.</p>	De feitelijke overdracht heeft nog niet plaatsgevonden, maar in 2016 hebben we de financiële afspraken met Woningbelang uit 2013 herijkt naar de huidige situatie. Tevens hebben we afspraken gemaakt over de ontwikkeling van de locatie Hoge Akkers als alternatief voor de locatie Lage Heide, waar geen woonwagenlocatie meer komt. Deze afspraken zijn opgenomen in een concept overdrachtsovereenkomst tussen Woningbelang en de gemeente. Voor de herinrichting van de woonwagenlocatie aan de Veldbeemd is de ruimtelijke procedure gestart, alsmede voor de starterswoningen op de voormalige woonwagenlocatie Molensteen-Boomvalk.
<p>Masterplan Centrum</p> <p>Het uitvoeringsprogramma voor het Masterplan Centrum valt uiteen in de volgende drie programmaonderdelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ programma 1: herinrichting kerngebied (Hart van Valkenswaard) ▪ programma 2: herinrichting schil (aanloopgebieden, parkeerterreinen en entrees) ▪ programma 3: aanpak leegstand (planologisch en fondsvorming voor het aanjagen van ondernemersinitiatieven) <p>De programma's 1 en 3 krijgen in de eerstkomende jaren prioriteit. Ook de parkeerterreinen (onderdeel binnen programma 2) worden opgeknapt, in samenhang met het invoeren van een nieuw parkeerbeleid (zie verder bij</p>	<p>Programma 1 en 2</p> <p>In 2016 is op interactieve wijze een ontwerpproces doorlopen voor een nieuwe inrichting van het centrum. Dit heeft zowel betrekking op het hart als ook de schil daaromheen met parkeerplaatsen, aanloopstraten en entrees van het centrum. Het resultaat is een Voorlopig Ontwerp. In december 2016 is een raadsvoorstel opgeleverd om dit als richtinggevend kader vast te stellen. Gelijktijdig zijn voor de Corridor en Richtepad (Hart van Valkenswaard) en voor de parkeerterreinen Carillonplein en Kervertplein ook raadsvoorstellen opgeleverd om de uitgewerkte ontwerpen vast te stellen en het krediet te voteren voor realisatie in 2017.</p> <p>Programma 3</p>

<p>paragraaf Infrastructuur).</p>	<p>In 2016 is gestart met het opstellen van een beeldkwaliteitsplan en het ontwikkelen van een stimuleringsregeling voor gevelverbetering voor ondernemers en vastgoedeigenaren. In dit proces worden de stakeholders actief betrokken. Besluitvorming over vaststelling van het beeldkwaliteitsplan en de verordening gevelverbetering door de raad vindt plaats in 2017.</p>
<p>Uitvoeren Plan van aanpak legalisatie onrechtmatig grondgebruik</p> <p>Uitvoering van het plan van aanpak voor de legalisatie van het onrechtmatig grondgebruik door verkoop of verhuur van snippergroen, terugverordering of overdracht op grond van verjaring.</p>	<p>In 2016 hebben we het project voor wat betreft de wijk Hoge Akkers afgerond (op een enkele adressen na). In deze wijk zijn 115 onrechtmatige situaties opgelost (gelegaliseerd). In de wijken ten noorden van de Tienendreef hebben we eind 2016 circa 100 onrechtmatige situaties opgelost. De opbrengsten uit verkoop waren in 2016 lager dan begroot. Deels is sprake van gespreide betaling, deels is sprake van het doorschuiven van de notariële akte naar januari 2017 ten gunste van de betreffende bewoners vanwege een tarievenverlaging vanuit het Kadaster per 1-1-2017. Dit levert voor de gemeente geen nadeel op. Als we deze effecten buiten beschouwing laten, is er overigens nog steeds sprake van een lagere opbrengst dan begroot.</p>
<p>Volkstuincomplexen</p> <p>Het fasegewijze onderbrengen van volkstuincomplexen bij volkstuinverenigingen.</p>	<p>Wij hebben in 2016 contact gelegd met een aantal huurders van volkstuinen aan de Le Sage ten Broekstraat. Zij zoeken naar medekandidaten voor een bestuursfunctie. Tevens hebben we draagvlak gevonden bij de wijkcommissie Kerkakkers. Indien een bestuur wordt gevormd, kan er een vereniging worden opgericht. Daarbij krijgt het volkstuincomplex een kwaliteitsimpuls.</p>
<p>A2 samenwerking</p> <p>Intensivering van de samenwerking tussen de A2-gemeenten op het gebied van wonen.</p>	<p>Valkenswaard heeft het initiatief genomen om met de gemeenten Heeze-Leende en Cranendonck overleg te voeren over het vormen van een A2-subregio op het gebied van wonen. Heeze-Leende en Cranendonck hebben echter aangegeven vooralsnog aansluiting te willen behouden bij de subregio De Peel, waarmee zij nu overleg voeren.</p>
<p>Evaluatie veegplannen</p> <p>In de door de raad vastgestelde Nota Veegplannen is een evaluatiemoment voorzien. Het ogenschijnlijke gebrek aan interesse om ruimtelijke initiatieven in het veegplan te laten meenemen is bij de evaluatie een belangrijk onderdeel.</p>	<p>De raad is per brief geïnformeerd over de evaluatie van de vastgestelde Nota Veegplannen. Geconstateerd is dat voor particulieren onvoldoende voordelen bestaan om hun initiatieven te laten landen in het veegplan. De particuliere initiatieven die er waren zijn afgewerkt middels een separate ruimtelijke procedure.</p>

Prestatie-indicatoren

Omschrijving	Bron	Doelstelling 2016	Realisatie 2016
Vestiging per 1.000 inwoners	www.waarstaatjegemeente.nl	38,5	53,0
Vertrek per 1.000 inwoners	www.waarstaatjegemeente.nl	37,0	41,4
Groene druk (aantal personen 0-19 jaar t.o.v. aantal personen 20-64 jaar)	www.waarstaatjegemeente.nl	23,5%	22,5%
Tenminste 100 starters helpen bij het vinden van passende huisvesting	Raadsvoorstel starters (gemeenteraad september 2013) en prestatieafspraken met corporaties	Minimaal 100 starters aan woonruimte geholpen	140
Waardering buurt (score)	www.waarstaatjegemeente.nl	8,0	2015: 8,0 2016: Nog niet bekend
Verkoop reststroken grond in verband met onrechtmatig grondgebruik	Gemeentelijke administratie	Legalisatie door verkoop en verhuur van minimaal 500 m ² jaarlijks	ca. 750 m ² verkocht

Infrastructuur

Missie

Inrichten van de openbare ruimte, waarbij een goed evenwicht tussen bereikbaarheid en leefbaarheid wordt bewerkstelligd.

Kaderstellende nota's

Infrastructuur:

- Mobiliteitsplan (2014)
- Verkeervisie Schaapsloop (2007)
- Parkeerbeleid (2015)
- Fietsparkeerplan (1997)
- Fietsbeleidsplan (2006)
- Duurzaam veilig verkeer Valkenswaard (1999)
- Gebiedsakkoord N69 (2012)
- Beleid – en beheersplan OV (2014);
- Beheerplan 'wegen' (2004 - 2008); zie paragraaf 'onderhoud kapitaal-goederen'
- Beheerplan 'bruggen'; zie paragraaf 'onderhoud kapitaalgoederen'
- Verkeersmaatregelen Dommelen Zuid

- Regionaal advies Voorkeursalternatief Nieuwe Verbinding (2013)
- Masterplan Centrum (2013)
- Veegplan 2008 (onderdeel van KOOR)
- Inrichting 30km-u gebieden in het kader van Startprogramma Duurzaam Veilig (1998)
- Beleidsnotitie parkeren grote voertuigen (2009)
- Aanvraag en toekenningsvoorwaarden gehandicaptenparkeerplaatsen (2010)

Waterhuishouding:

Parkeren:

- Visie op Parkeren (2015)
- Parkeernormering (2008)

- Basis Rioleringsplan (BRP) (2011)
- Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) 2013-2017

Wat willen we bereiken:

We willen dat de parkeervoorzieningen optimaal benut worden en daartoe laten we de verschillende doelgroepen op de juiste plaats parkeren. Rondom het centrum zijn in ruime mate gratis parkeerplekken aanwezig en in het centrum hanteren we gastvrije tarieven.

Een positief imago voor Valkenswaard.

Een nette en ordelijke uitstraling voor onze gemeente.

Bewustwordingscampagne met betrekking tot het rijgedrag in 30-kilometerzones.

Verder vormgeven en uitvoeren van het Mobiliteitsplan, met prioriteit voor de uitwerking van de verkeerscirculatieplan centrum en de actualisatie van het parkeerbeleid.

Vorbereiding en uitvoering van alle nulplus-maatregelen, te beginnen met het definitief regelen van de in het vooruitzicht gestelde subsidiebijdragen.

Wat willen we bereiken:
Kritisch volgen van het PIP-proces (Provinciaal Inpassings Plan) met betrekking tot de Westparallel/N69.
Na aanleg van de Nieuwe Verbinding/Westparallel een goede interne verkeersdoorstroming realiseren in heel Valkenswaard.
Samen met de provincie maatregelen nemen in Dommelen-Zuid om de verkeersdruk als gevolg van de komst van de Westparallel te beperken (voordat de Westparallel in gebruik wordt genomen).
Stimuleren van het openbaar vervoer in algemene zin. Samen met provincie studeren op nut en noodzaak van Hoogwaardig Openbaar Vervoer.
Waterhuishouding: het in stand houden van het bestaande rioolstelsel, op een slimme manier inspelen op de toename van de regenheerslag in stedelijk gebied (klimaatadaptatie) en de impact op het ontvangend oppervlakte water verminderen. Dit alles op een zodanige wijze dat de kosten voor de burger beperkt blijven.

Wat zouden we ervoor doen:	Wat hebben we ervoor gedaan:
<p>Verkeersveiligheid</p> <p>Sneller en beter optreden naar aanleiding van verkeersonveilige situaties conform uitgangspunten Mobiliteitsplan.</p>	<p>Spontaan verkeersonveilige situaties door bijvoorbeeld slechte bestrating / losliggende tegels of naar aanleiding van veranderde verkeersstromen door wegwerkzaamheden zijn direct aangepakt. Verder zijn digitale snelheidsdisplays aangeschaft om automobilisten bewust te laten zijn van hun gereden snelheid.</p>
<p>Verdere implementatie nieuw parkeerbeleid</p> <p>In 2015 is het nieuwe beleid vormgegeven, en dit wordt in 2016 verder doorgevoerd.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De oude parkeerautomaten zijn vervangen voor nieuwe waarbij de betaalmogelijkheid is uitgebreid met de PIN mogelijkheid. • Per 1-1-2016 is de parkeerbelastingverordening aangepast en tegelijk zijn ook de bedrijfsvergunningen afgeschaft (N.B. na een amendement van 3-11-16 zijn de bedrijfsvergunningen voor alleen klus- en installatiebedrijven weer heringevoerd) • De herziene parkeerverordening is vastgesteld • In samenspraak met de ondernemers heeft een optimalisatie van het bestaande parkeerwijssysteem plaatsgevonden. • Er heeft een evaluatie plaatsgevonden van het vervallen van de bedrijfsvergunningen. Daarmee is dit onderdeel van het parkeerbeleid uit 2015 reeds geëvalueerd.
<p>Gebiedsakkoord N69 / voorbereiding diverse nulplus maatregelen</p> <p>Vorbereiding en uitvoering van de volgende onderdelen van het Gebiedsakkoord N69:</p>	<p>De volgende onderdelen van het gebiedsakkoord N69 in 2016 opgepakt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • In 2016 hebben we de provincie bijgestaan

Wat zouden we ervoor doen:	Wat hebben we ervoor gedaan:
<ul style="list-style-type: none"> • Afronding PIP-traject Westparallel • Detailleren ontwerpen aansluitingen Dommelen-West en Valkenswaard Luikerweg • Inbrengen van Klant Eis Specificaties (KES) bij provincie • Regelen overdracht N69 in uitvoeringsovereenkomst N69 met provincie • Realisatie fietspad Oude Spoorbaantracé onder regie van gemeente Aalst-Waalre • Herinrichting Europalaan • Reconstructie rotonde Luikerweg/Zuidelijke Randweg • Reconstructie Zuidelijke Randweg/Molenstraat • 30 km/u maatregelen • Geluidmaatregelen Zuidelijke Randweg • Verkeersmaatregelen Dommelen-Zuid 	<ul style="list-style-type: none"> in het repareren van het PIP ten behoeve van de Raad van State behandeling. • We hebben een bijdrage geleverd aan inpassing van de Westparallel ten westen van Dommelen, waaronder inpassing van het ontwerp bestemmingsplan De Weijten • Valkenswaard heeft de Klant Eis Specificaties ingebracht. • Onderhandelingen met provincie over overdracht N69 en over uitvoeringsovereenkomst zijn gevoerd, maar nog niet afgerond. • De snelfietsbaan over het Oude Spoorbaantracé naar de High Tech Campus is op 14 april 2016 geopend. • De herinrichting Europalaan en de inrichting van verblijfsgebieden 30km zones zijn in uitvoering. Voor de reconstructie Zuidelijke Randweg/Molenstraat en de reconstructie De Vest/Zeelberg, de reconstructie Dommelseweg/Nwe Waalreseweg en de inrichting van verblijfsgebieden 60 km zones (nulplus maatregelen) zijn de voorbereidingen opgestart (inclusief subsidieaanvraag) • In 2016 hebben wij geluidmetingen uitgevoerd op de Zuidelijke Randweg als peilmoment voor de openstelling van de Europalaan. Uit de metingen na de openstelling van de Europalaan moet blijken of deze geluidmetingen nog steeds binnen de norm blijven. • Onderhandelingen zijn gevoerd met provincie over de verkeersmaatregelen Dommelen-Zuid, maar hierover bestaat nog geen overeenstemming.
<p>Kwaliteit centrum</p> <ul style="list-style-type: none"> • Afronden van de uitvoering van het opknappen westzijde markt (1^e fase) als integraal onderdeel van het Masterplan Centrum • Versneld opknappen van de parkeerterreinen Carillonplein, Kerverijplein en Kloosterplein in het centrum. 	<ul style="list-style-type: none"> • Met de start van het nieuwe zomerterras seizoen is in april de nieuwe inrichting van de westzijde Markt geopend. Ter afronding wordt er nog een trafostation (zgn. Peperbus) geplaatst. • In een interactief ontwerpproces zijn voor de drie parkeerterreinen ontwerpen uitgewerkt. In december 2016 is een raadsvoorstel ingediend om het Carillonplein en het Kerverijplein in 2017 op te knappen. Het Kloosterplein wordt later opgeknapt, afhankelijk van het jaar waarin nieuwbouw Kloosterpark fase 2 start en wordt afgerond.

Wat zouden we ervoor doen:	Wat hebben we ervoor gedaan:
<p>Nette en ordelijke uitstraling openbare ruimte</p> <ul style="list-style-type: none"> • De noodzakelijkheid van verkeers- en inrichtingselementen inventariseren en het overbodige verwijderen (inventarisatie afgerond begin 2016, uitvoering afgerond eerste helft 2016, daarna beheersysteem hierop actualiseren) • Het beter structureren en combineren van werkzaamheden in de openbare ruimte, ter bevordering van de netheid van de openbare ruimte • Materiaal geplaatst in de openbare ruimte uitvoeren op basisniveau, geen buitensporige luxe • Het kwaliteitsniveau van het KOOR (Kwaliteitsplan Openbare Ruimte) continueren gedurende deze bestuursperiode, met extra aandacht voor de plaatsen waar sprake is van verloederding 	<ul style="list-style-type: none"> • In 2016 is de inventarisatie van verkeers- en inrichtingselementen uitgevoerd. Deze zijn getoetst op noodzaak en onderliggende verkeersbesluiten. De resultaten worden in de buitenruimte verwerkt waarna het beheersysteem wordt geactualiseerd. In Dommelen zijn reeds verkeersborden weggehaald en bijgeplaatst. Het project loopt door in 2017. • Er is een integrale planning opgesteld van de werkzaamheden in de openbare ruimte, ter bevordering van de netheid van de openbare ruimte • Bij de plaatsing van materiaal in de openbare ruimte is het KIOR (Kaders Inrichting Openbare Ruimte) toegepast. Alles is uitgevoerd op basisniveau. • Op verloederde plaatsen, met name in Dommelen, is een aantal renovaties uitgevoerd. Daarnaast heeft een extern bureau het kwaliteitsniveau getoetst en geconstateerd dat dit voldoet aan het bepaalde in het KOOR (Kwaliteitsplan Openbare Ruimte), gemiddeld B.
<p>Openbaar vervoer</p> <p>Stimuleren van verbetering van het openbaar vervoer in algemene zin en bevorderen van meer gemeentelijke inspraak in de aanbestedingsprocedure. Daarbij zoeken naar kleinschalige oplossingen die aansluiten bij het bestaande Openbaar Vervoer netwerk.</p>	<p>In 2016 is met inspraak van de gemeente door de provincie de nieuwe OV-concessie verleend. De nieuwe dienstregeling is in december 2016 ingegaan. Daarmee is de bereikbaarheid van Valkenswaard per OV nog verder verbeterd. Zo zijn er nu verbindingen met twee regionale ziekenhuizen (MMC in Veldhoven en het ziekenhuis in Geldrop). Daarnaast is de bereikbaarheid van bedrijventerrein Schaapsloop verbeterd. Deze heeft een eigen halte aan de Leenderweg gekregen.</p>
<p>Waterhuishouding</p> <ul style="list-style-type: none"> • Huidige stelsel in stand houden, riool vervangen en waar nodig verbeteren • Afkoppelen industrieterrein Schaapsloop I 	<p>Op diverse locaties is het rioolstelsel in stand gehouden middels vervanging en verbetering:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Op Industrieterrein Schaapsloop I is daar waar mogelijk regenwater afgekoppeld van het openbaargebied en zijn tevens dak/parkeerterreinen op particulier gebied afgekoppeld. • Er is een eerste aanzet gegeven aan de renovatie bergbezinkbassin Kreijenbeek; • Er is nazorg verleend voor de wateroverlast Dommelen Noord, inclusief kleine aanpassingen; • Er is nazorg verleend voor de wateroverlast van mei/juni gemeente breed, waarbij op basis van een inventarisatie quick wins zijn

Wat zouden we ervoor doen:	Wat hebben we ervoor gedaan:
<ul style="list-style-type: none"> • Wateroverlast beperken en in overleg met het waterschap aanvullende maatregelen treffen • Belasting van het oppervlaktewater bij de overstorten verminderen • Scenario's ontwikkelen betreffende onder andere de rioolheffing zodat in de volgende planperiode deze nieuwe opzet als basis fungeert • Daar waar mogelijk de A2-samenwerking intensiveren 	<p>opgepakt en langere termijn oplossingen worden opgenomen in een nieuw vGRP ;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bij De Gelukken is het riool vervangen en het regenwater afgekoppeld; • Er zijn rioolputten aan de Schafterdijk vervangen; • 28 minigemalen zijn gerenoveerd; • Het riool Maastrichterweg nabij Holapress is hersteld; • Op diverse locaties is het vrijvervalriool gerepareerd / gerenoveerd. <ul style="list-style-type: none"> • De samenwerking Waterportaal Zuidoost Brabant is voortgezet voor wat betreft het meten/monitoren van overstorten en grondwater, kennisdeling en kaderrichtlijn water (KRW); • Er is een begin gemaakt met het Basis Riooleringsplan (BRP) ten behoeve van het vGRP 2018-2022. • De scenario's voor de rioolheffing worden meegenomen in het vGRP 2018-2022, dat eind 2017 aan de raad wordt aangeboden. • Regelmatig vindt kennisdeling met de A2 gemeenten plaats;
<p>Mobiliteitsplan</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren maatregelen meerjaren uitvoeringsprogramma met prioriteit 1 • Opstellen verkeerscirculatieplan centrum • Actualisatie parkeerbeleid en uitvoering 	<ul style="list-style-type: none"> • De maatregelen meerjaren uitvoeringsprogramma met prioriteit 1 zijn de nulplus maatregelen, zoals benoemd in het Gebiedsakkord N69. Deze zijn deels in uitvoering en deels in voorbereiding (zie gebiedsakkord N69). • Het verkeerscirculatieplan centrum is opgeleverd en aangeboden aan de gemeenteraad • Het in 2015 geactualiseerde parkeerbeleid is in 2016 voor een belangrijk deel geïmplementeerd (zie Implementatie nieuw parkeerbeleid).

Prestatie-indicatoren

Omschrijving	Bron	Doelstelling 2016	Realisatie 2016
Aantal ongevallen per 1.000 inwoners	www.waarstaatjegemeente.nl	5,0	Nog niet bekend

Groen

Missie

Een gemeente waarbij openbaar groen effectief en efficiënt bijdraagt aan een prettig leefklimaat.

Kaderstellende nota's

- Beleidsplan Milieuvriendelijke onkruid-bestrijding (2009)
- Beleidsplan Onderhoud Openbare Ruimte (BOOR 2009)
- Kwaliteitsplan Onderhoud Openbare Ruimte (KOOR 2012)
- Beeldkwaliteitsplan hoofdlinten & entrees Valkenswaard en Dommelen (2014)
- Bosbeheerplan 2005-2018
- Beheer- en herstelplan natuurgebieden (2009-2015)
- Landschapsonwikkelingsplan 2011 – 2020

Wat willen we bereiken:

Een groene leefomgeving, zowel in de bebouwde kom als in de ons omringende natuur. Deze dient aan te sluiten bij de doelstellingen uit de Toekomstvisie.

Beheren van de openbare ruimte ter bevordering van het leefklimaat van de burgers.

Wat zouden we ervoor doen:	Wat hebben we ervoor gedaan:
<p>Landschapsonwikkelingsplan</p> <p>Er wordt gefaseerd uitvoering gegeven aan het landschapsonwikkelingsplan (2011 – 2020)</p>	<p>In 2016 zijn de volgende projecten opgepakt c.q. uitgevoerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Versterken van laanbeplanting • Aanleg kleine landschapselementen • Voorbereiding Ecologische verbindingzone Maastrichterweg • Uitvoeringsmaatregelen Kwaliteitsimpuls Dommelkwartier Natuur • Voorbereiding Herstel Schaapsloopven • Uitvoeringsmaatregelen Natuurpoort de Malpie • Voorbereiding Dommelpad – fietspad Malpie.
<p>Groene uitstraling toegangswegen buiten bebouwde kom (project 1 uit het LOP)</p> <p>Zoveel mogelijk toegangswegen naar Valkenswaard krijgen een groene uitstraling. Dit is voor de hoofdwegen nader uitgewerkt in een notitie 'Lanen en groene entrees Valkenswaard'. Maastrichterweg, Kluizerdijk, Zeelberg, Sil, De Hoeve, Molenstraat:</p>	<p>In 2016 is dit project grotendeels uitgevoerd. Langs een 20-tal wegen in ons buitengebied zijn ongeveer 450 bomen geplant. In 2017 en in 2018 worden deze bomen in hun groei begeleid. Daarnaast moet in 2017 de weggevalen aanplant worden verzorgd en worden er nog enkele bomen bijgeplant.</p>

Wat zouden we ervoor doen:	Wat hebben we ervoor gedaan:
<p>behoud en herstel eikenlanen. Bergeijksedijk: beplanten met eiken, berken en dennen. Peedijk: planten en herstellen van de wegbeplanting.</p>	
<p>Groene uitstraling en verbeteren beeldkwaliteit toegangswegen in Dommelen en Valkenswaard.</p> <p>De oude linten, de hoofdroutes binnen de bebouwde kom, zijn het visitekaartje van Valkenswaard en Dommelen. Maar de openbare ruimte sluit hier niet altijd meer goed bij aan. Aan de hand van de kaders en spelregels uit het beeldkwaliteitsplan krijgen de toegangswegen een meer groene uitstraling en wordt de beeldkwaliteit verbeterd.</p>	<p>Buiten de bebouwde kom is alles uitgevoerd binnen de bebouwde kom zijn de eerste uitvoeringsplannen opgesteld.</p>
<p>Groene uitstraling centrum</p> <p>Het Masterplan Centrum voorziet in een groene uitstraling van het dorp (aansluiten bij toekomstvisie).</p>	<p>In 2016 is op interactieve wijze een ontwerp-proces doorlopen voor een nieuwe inrichting van het centrum. Dit heeft zowel betrekking op het hart als ook de schil daaromheen met parkeerplaatsen, aanloopstraten en entrees van het centrum. Het resultaat is een Voorlopig Ontwerp waarin de opgave voor een groene uitstraling tot uitdrukking komt. In december 2016 is een raadsvoorstel aangeleverd om dit als richtinggevend kader vast te stellen. De voorstellen voor het opknappen van het Carillonplein en het Kerverijplein voorzien in een uitbreiding van de groenstructuur door toevoeging van bomen.</p>
<p>Omgeving Kloosterpark</p> <p>In aansluiting op de bouwactiviteiten van het project Kloosterpark zal ook de zuidkant van de Markt (hoek Maastrichterweg – Peperstraat) worden aangepakt, net als de Kerkweg en de overzijde van de Luikerweg tot en met het Florapark.</p>	<p>De hoek Luikerweg-Peperstraat is opgeknapt. De Kerkweg is onderdeel van het raadsvoorstel voor het opknappen van het Carillonplein en de herinrichting van de Luikerweg is als project entree van het centrum opgenomen in het Masterplan Centrum</p>
<p>Natuurpoort De Malpie (project 10 uit het LOP)</p> <p>Het verder uitwerken van de visie op de natuurpoort en de directe omgeving daarvan. N.a.v. deze visie is een uitvoeringsprogramma vastgesteld. Landschappelijke inpassing kano 'parkeerplaats' aan de Dommel. Aanpak perceel tussen Luikerweg en Molenaarstraat en verbeteren kwaliteit openbaar gebied; straat meubilair, verlichting, e.d.</p>	<p>De voorbereiding van dit project is in 2016 afgerond. Naar verwachting kan begin 2017 beschikt worden over een definitieve omgevingsvergunning zodat daarna de overige onderdelen van het project kunnen worden uitgevoerd. Het gaat dan om verbeteringen bij twee (kano)steigers, het opknappen van een parkeerplaats, het ontwikkelen van natuur, verbeteren van het openbaar gebied. Bij dit project speelt mee dat de planning van sommige onderdelen afhankelijk zijn van de weersomstandigheden.</p>

Wat zouden we ervoor doen:	Wat hebben we ervoor gedaan:
<p>Groen en landschap in kleine kernen (benoeming project 11 LOP vervalt)</p> <p>In overleg met het ZLTO starten we voorbereidingen om een visie te ontwikkelen op behoud en ontwikkeling van de resterende agrarische bedrijven, vervolgfuncties voor leegkomende bebouwing, groene erven en het omliggend landschap in en rondom de kleine kernen.</p>	<p>In 2016 is de problematiek geïnventariseerd en geconstateerd dat het grootste deel van de problematiek zich toespitst op Borkel (Hoeve en Achterstebrug). Vanwege de samenhang met de ruimtelijke ontwikkelingen in de omgeving, waaronder de N69-Zuid, heeft het project een plaats gekregen in het programma Bereikbaar Valkenswaard.</p>
<p>Particulier initiatief</p> <p>Stimuleren en faciliteren van individuele inwoners en groepen om in overleg met de gemeente de eigen omgeving een groene uitstraling te geven</p>	<p>In 2016 is het rapport Burgerkracht Valkenswaard vastgesteld met aanbevelingen op het brede terrein van burger- en overheidsparticipatie. Met de uitvoering daarvan zijn wij in 2016 begonnen, onder andere met een breed opgezette bijeenkomst in december jl. in aanwezigheid van college- en raadsleden, besturen van wijkcommissies en diverse medewerkers uit de gemeentelijke organisatie. Voor initiatieven van groepen is ruimte in het landschapsoverleg, dat in 2016 is opgericht. Doel is om, naast kennis te delen, in samenwerking projecten uit te voeren.</p>
<p>Openbare bos- en natuurgebieden</p> <p>Openbare bos- en natuurgebieden dienen hun openbare karakter (voetpaden, fietspaden, ruiterspaden, etc.) te behouden. Tevens wordt gestreefd naar duurzaam beheer van deze gebieden (flora en fauna).</p>	<p>In 2016 is een nieuwe overeenkomst getekend tussen de gemeente en de Bosgroep Zuid-Nederland over de ontwikkeling en duurzaam beheer van onze bos- en natuurgebieden.</p>
<p>Natuurontwikkeling en aanpassing routestructuren Malpie</p> <ul style="list-style-type: none"> • (natuur-)ontwikkeling in de omgeving van natuurpoort De Malpie • Studie naar de mogelijkheden voor een nieuw fietspad en een nieuwe wandelroute in de Malpie 	<p>De beoogde natuurontwikkeling in de omgeving van de Natuurpoort Malpie is voorbereid en hiervoor is een vergunning aangevraagd en verleend.</p> <p>De studie naar het fietspad is uitgevoerd en teruggekoppeld aan de raad. De raad heeft opgedragen de plannen verdergaand uit te werken en de verder uitgewerkte plannen met een innovatieve component in 2017 voor uitvoering weer aan de raad voor te leggen.</p> <p>De mogelijkheden voor een nieuwe wandelroute worden in 2017 opgepakt.</p>
<p>Transnationaal landschap De Grote Heide</p> <p>Opstellen en uitvoeren van een samenhangend, gebiedsgericht uitvoeringsprogramma</p>	<p>In 2016 is een projectleider De Grote Heide aangesteld. Er is een plan van aanpak voor 2016 opgesteld. Op basis van het plan van aanpak zijn diverse projecten uitgevoerd, waaronder promotieactiviteiten, sessies voor de plusfactor van het gebied en een nieuwe (consumenten) website.</p>

Prestatie-indicatoren

Omschrijving	Bron	Doelstelling 2016	Realisatie 2016
Gemiddeld groen onderhoudsniveau (KOOR)	Rapportage extern bureau	Niveau B	Niveau B
Omvang gemeentelijk bezit natuurgebied (nat en droog gebied)	Gemeentelijke administratie	850 ha.	860 ha.

Milieu

Missie

Het bieden van een hoogwaardig woon-, werk- en leefmilieu voor de huidige en toekomstige inwoners van onze gemeente.

Kaderstellende nota's

- A2-gemeenten 2011-2014
- Visiedocument A2-gemeenten 'Wabo en omgevingsvergunning' (2007)
- Beginseldocument 'Actief bodembeheer De Kempen' (2001)
- Bodembeheersplan, bodemkwaliteitskaart (2014)
- Landelijk Afvalbeheersplan 2 (LAP2) (2009)
- Basis Rioleringsplan (BRP) (2011)
- Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) 2013-2017
- Brabants Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (BSL)
- Nota inzameling huishoudelijke afvalstoffen 2012-2020
- Ontheffingenbeleid hogere waarden Wet geluidhinder
- Milieubeleidsplan 2014-2015
- Nota bodembeheer (2014)
- Omgevingsbeleidsplan (OBP) (2014)

Wat willen we bereiken:

Het maken van een vertaalslag van het landelijke en provinciale schaalniveau naar de specifieke lokale omstandigheden.

Het inspelen op (toekomstige) ontwikkelingen en speerpunten.

Het leggen van een verband tussen uitgangspunten (randvoorwaarden), doelen, prioriteiten en uitvoering.

Versterken van integratie tussen milieu en andere taakvelden en beleidsplannen.

Uitvoering geven aan het milieubeleidsplan en stimuleren van scheiding en inzameling van afval.

Sterk inzetten op het besparen van energie.

Wat zouden we ervoor doen:	Wat hebben we ervoor gedaan:
<p>Implementatie bodembeleid/bodembeheerplan</p> <p>Slimmer hergebruik van grondstromen en monitoren gebruik bodemenergiesystemen.</p>	<p>De nota bodembeheer en kwaliteitskaart, die in 2014 zijn vastgesteld, hebben we geïmplementeerd. Op basis hiervan kunnen sanerings- en andere bodemwerkzaamheden onder minder strenge condities en daardoor eenvoudiger, sneller en goedkoper worden uitgevoerd. In 2016 is ten behoeve van de monitoring de actualisatie van het bodeminformatiesysteem BIS afgerond, waarna de bodemdossiers tot en met 2017 zullen worden gedigitaliseerd.</p>
<p>Voorbeeldrol innemen op het gebied van duurzaamheid</p> <p>O.a. zonnepanelen gemeentelijke gebouwen en duurzaam inkopen.</p>	<p>In 2016 is het restant budget voor het zonnepanelenproject 2014-2015 opgehoogd tot een totaal raadskrediet van 150.000 euro voor de installatie van zonnepanelen op de gemeentewerf. Vanwege uitputting van SDE+ subsidiepot is in 2016 tijdens de eerste subsidieronde de noodzakelijke subsidie niet toegewezen. Er is een aanvraag ingediend voor de tweede subsidieronde.</p>
<p>Stimuleren duurzame initiatieven samenleving en samenwerking met maatschappelijke organisaties</p> <p>Stimuleren gebruik regionale subsidie voor collectieve initiatieven.</p>	<p>De basisscholen zijn in 2016 benaderd voor een 'zon op school' project. Daarbij zouden enkele zonnepanelen geïnstalleerd worden en gastlessen gegeven over duurzame energieopwekking. Dit aanbod is ontwikkeld in samenwerking met Pure Solar, onderdeel van Valkenswaard Bespaart. Scholen hebben (nog) geen interesse om deel te nemen aan het 'zon op school' project.</p>
<p>Terugdringen tekortkomingen in naleving van milieuregels door bedrijven</p> <p>Analyse milieutoezicht opzetten, prioriteiten uitvoeringsprogramma OBP hierop bijsturen.</p>	<p>Het risicogericht en branchegericht toezicht door de ODZOB is voortgezet in 2016. Resultaten over het naleefgedrag (uit de gehele regio) gebruiken we om de prioritering voor de toekomst te bepalen. Voor een uniforme handhaving hebben wij de landelijke handhavingsstrategie vastgesteld.</p>
<p>Transparant maken van bodem, lucht en geluidinformatie via de website</p> <p>I.s.m. team GEO onderzoeken of deze info via webservices openbaar gemaakt kan worden</p>	<p>Informatie over de luchtkwaliteit is ontsloten via de website van de rijksoverheid (www.nsl-monitoring.nl)</p> <p>De ontsluiting van bodem-informatie vindt plaats in 2017 via de gemeentelijke website.</p>
<p>Terugdringen regeldruk</p> <p>Digitalisering en lean maken werkprocessen.</p>	<p>De pilot, waarbij 23 soorten lokale vergunningen geheel digitaal worden behandeld, is geëvalueerd. Na positieve uitkomsten is besloten dit te continueren. Milieudossiers zijn gedigitaliseerd waardoor de ODZOB nog efficiënter haar werk op afstand kan doen.</p>
<p>Uitvoeringstafel Eindhoven Airport</p>	<p>Valkenswaard vertegenwoordigt sinds 2014 vijf regiogemeenten aan de Alderstafel (vliegverkeer Eindhoven Airport). Nadat de Alderstafel in de loop van 2016 is geëindigd, is er een vervolg aan gegeven in de vorm van de Uit-</p>

	voeringstafel Eindhoven Airport. Deze tafel dient in eerste aanleg als platform voor het geven van uitvoering aan het kabinetsstandpunt (oktober 2015) en aanvaarding daarvan door de Tweede kamer (december 2015) betreffende de evaluatie van de eerste fase van de ontwikkeling van Eindhoven Airport en het advies voor de tweede fase (de zogenaamde Alderstafel). In de tweede fase wordt het advies voor de tweede fase (de zogenaamde Alderstafel) van de ontwikkeling van Eindhoven Airport in regionaal verband uitgevoerd en gemonitord. In 2016 heeft de Uitvoeringstafel zich verder gericht op het scheppen van cq. bundelen tot één kader voor het onafhankelijk meldingenbureau, het beheer van het leefbaarheidsfonds, de beoordeling van leefbaarheidsinitiatieven volgens criteria en de financiering van deze leefbaarheidsinitiatieven.
--	--

Prestatie-indicatoren

Omschrijving	Bron	Doelstelling 2016	Realisatie 2016
Percentage huishoudelijk restafval t.o.v. totaal ingezameld afval.	Milieujaarverslag	40%	53%
Oud papier en karton per inwoner op jaarbasis (in kg.), conform norm landelijk afvalbeheer plan 2 (LAP-2).	Milieujaarverslag	85	55
Groente-, Fruit- en Tuinafval (GFT) per inwoner op jaarbasis (in kg.), conform norm landelijk afvalbeheer plan 2 (LAP-2).	Milieujaarverslag	105	114
Kunststof verpakkingsafval per inwoner op jaarbasis (in kg.) conform norm landelijk afvalbeheer plan 2 (LAP-2).	Milieujaarverslag	-	10
Textiel per inwoner op jaarbasis (in kg) conform norm landelijk afvalbeheer plan 2 (LAP-2).	Milieujaarverslag	5	3
Glasafval per inwoner op jaarbasis (in kg.), conform norm landelijk afvalbeheer plan 2 (LAP-2).	Milieujaarverslag	23	21
Oordeel over afvalinzameling: score minimaal gelijk aan landelijk gemiddelde.	www.waarstaatje gemeente.nl	7,5	Nog niet bekend

Wat heeft het gekost

Realisatie programma

Bedrag (€)	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016
Lasten				
Ruimtelijke ontwikkeling	5.868.626	6.788.385	8.541.065	6.029.772
Infrastructuur	12.331.621	6.560.775	17.654.056	11.952.425
Groen	4.253.183	3.275.890	3.291.767	3.264.395
Milieu	4.168.621	3.810.425	3.815.119	3.996.866
Totaal Lasten	26.622.051	20.435.475	33.302.007	25.243.458
Baten				
Ruimtelijke ontwikkeling	4.856.263	4.887.086	6.188.901	4.577.899
Infrastructuur	4.932.850	4.033.849	8.961.298	6.691.571
Groen	24.065	26.725	26.725	30.271
Milieu	3.536.738	3.499.446	3.499.446	3.637.665
Totaal Baten	13.349.917	12.447.106	18.676.370	14.937.406
Saldo				
Ruimtelijke ontwikkeling	-1.012.363	-1.901.299	-2.352.164	-1.451.873
Infrastructuur	-7.398.771	-2.526.926	-8.692.758	-5.260.854
Groen	-4.229.118	-3.249.165	-3.265.042	-3.234.124
Milieu	-631.883	-310.979	-315.673	-359.201
Saldo programma 1	-13.272.135	-7.988.369	-14.625.637	-10.306.052

Saldo programma exclusief mutaties reserves	-13.272.135	-7.988.369	-14.625.637	-10.306.052
Onttrekkingen reserves	8.047.901	674.302	7.507.120	3.992.626
Toevoeging reserves	2.606.686	137.865	137.865	886.109
Saldo programma 1 inclusief mutaties reserves	-7.830.919	-7.451.932	-7.256.382	-7.199.535

Voor een overzicht van de mutaties op de reserves wordt verwezen naar bijlage 4

Toelichting op realisatie programma

Afwijkingen

De belangrijkste financiële afwijkingen in de realisatie van het programma inclusief de mutaties van de reserves worden hierna toegelicht. De kleine verschillen zijn niet nader uitgewerkt.

Ruimtelijke ontwikkeling		
Onderwerp	Bedrag (€)	
<p>Verspreid gronden en gebouwen</p> <p>Het voordeel van € 96.000 is te verklaren door enerzijds een éénmalige niet begrote verkoop van een perceel grond aan de Mgr. Smetsstraat t.b.v. de aanleg van een particuliere ecologische fruittuin. De verkoopprijs bedroeg € 156.000. Daar tegenover staan minder inkomsten van het project onrechtmatig grondgebruik ter grote van € 32.000. Deze lagere inkomsten worden deels veroorzaakt door gespreide betalingen van de gerealiseerde verkopen en nog notarieel af te wikkelen grondverkopen. Tevens zijn de begeleidingskosten voor het project onrechtmatig grondgebruik hoger dan geraamd (€ 28.000), vanwege de omvang en complexiteit van het project.</p>	96.000	Voordeel
<p>Exploitatieprojecten Europalaan, westzijde Markt, Nulplusmaatregelen N69</p> <p>Binnen programma Wonen worden een aantal majeure projecten uitgevoerd. Het betreft de projecten Europalaan, nulplusmaatregelen N69 en Westzijde Markt. Deze projecten worden middels subsidies en uit de algemene reserve gefinancierd. Jaarlijks worden deze budgetten overgeheveld en aan de primitieve begroting toegevoegd. Het betreft een budgetneutrale wijziging. De onttrekking uit de algemene reserve geschiedt op basis van werkelijk gemaakte kosten minus opbrengsten.</p>	0	Neutraal
<p>Programmakosten N69</p> <p><i>Provinciaal proces Gebiedsakkoord Grenscorridor N69</i> Het in 2016 vastgestelde budget is vastgesteld met het idee dat het programmamanagement al een deel van haar werkzaamheden kon overdragen aan medewerkers binnen de organisatie. De voortgang van de projecten wordt in hoge mate bepaald door het tempo waarin de provinciale projecten verlopen. Een cruciaal moment in de planning is het onherroepelijk worden van het PIP Nieuwe Verbinding N69. Dat moment is nog steeds niet aangebroken, met name vanwege vertraging bij de Raad van State. Tot dit tijd zullen werkzaamheden moeten worden verricht om de belangen van Valkenswaard veilig te stellen. Te denken valt aan de herplaatsing van de zendmast aan de Luikerweg, aanpassing van het scoutingterrein van Sint Maarten en diverse inpassingsmaatregelen langs het tracé.</p> <p><i>Uitvoeringsovereenkomst Grenscorridor N69:</i> In 2016 vonden onderhandelingen plaats met de provincie</p>	41.000	Nadeel

Ruimtelijke ontwikkeling		
Onderwerp	Bedrag (€)	
<p>over de uitvoeringsovereenkomst Grenscorridor N69. Omdat de uitgangspunten van de provincie en de gemeente Valkenswaard met name rondom de overdracht van de oude N69 en de verkeersmaatregelen Dommelen-Zuid nog ver uit elkaar lagen is er met name ingezet op deze twee onderdelen. Inmiddels is het einde in zicht.</p> <p><i>Weren doorgaand vrachtverkeer door Valkenswaard:</i> Al lange tijd vergt dit dossier veel aandacht, met name vanwege de grote politieke gevoeligheid.</p> <p><i>N69 Zuid</i> Vanwege de samenhang van de N69 Zuid met programma de Grote Heide heeft veel meer overleg plaatsgevonden dan vooraf voorzien.</p>		
<p>Bouwvergunningen</p> <p>De verwachte bouwleges opbrengsten blijven achter bij begroting. Door de raad is destijds vastgesteld dat we in de systematiek de kleinere aanvragen minder zwaar zouden belasten. (bv dakkapellen). Dit om de bouwleges niet disproportioneel te laten zijn met de bouwkosten. Daarnaast is geopteerd voor het berekenen van leges bij grotere bouwwerken/projecten volgens type bouwwerk. Gedachte hierachter was om met name de woningbouw een extra stimulans te geven. Dit lijkt gelukt, de woningbouw is door de aantrekkende markt uit de dip en mogelijk heeft de aangepaste berekening van de leges daar aan bijgedragen. De kleine vergunningen (ca. 90% in aantal) genereren amper een kwart van de totale inkomsten aan leges. De grotere vergunningen (ca. 10% in aantal) genereren ca. ¾ van de totale inkomsten aan leges.</p>	125.000	Nadeel

Infrastructuur		
Onderwerp	Bedrag (€)	
<p>Parkeren</p> <p>In 2016 is gestart met de vervanging van de parkeerautomaten in heel Valkenswaard. De parkeerautomaten zijn geleverd en geplaatst. Het project is in 2016 niet geheel afgerond. De betaalmogelijkheid contactloos betalen is nog niet operationeel, overige betaalmogelijkheden wel. Daar de vervanging parkeerautomaten nog niet is afgerond, is er bij de leverancier om compensatie voor de gedeelde parkeerinkomsten ingediend. Hierdoor heeft het project in 2016 een eenmalig voordeel van € 63.000. In 2017 wordt het project opgeleverd en financieel afgewikkeld.</p> <p>Tot het moment van definitieve oplevering wordt het beheer en onderhoud door de leverancier uitgevoerd. Dit zorgt ervoor dat de kosten voor materialen en onderhoud</p>	87.000	Voordeel

Infrastructuur		
Onderwerp	Bedrag (€)	
eenmalig lager uitvallen (€ 24.000). De kosten voor beheer van de parkeerautomaten worden van zelfsprekend wel gemaakt als de nieuwe parkeerautomaten definitief zijn overgedragen aan de gemeente. Totale eenmalige afwijking bedraagt € 87.000.		
Degeneratiekosten kabels en leidingen In 2016 zijn meer kosten voor toezicht op glasvezel schaapsloop en abonnementen gemaakt. De hogere uitgaven bedragen € 24.000. daarnaast zijn de opbrengsten hoger dan geraamd mede door project glasvezel schaapsloop en door implementatie van nieuwe verordening ondergrondse infrastructuur en digitalisering van meldingen en vergunningen. De meeropbrengsten bedragen € 190.000.	166.000	Voordeel

Groen		
Onderwerp	Bedrag (€)	
Landschap & streekontwikkeling De kosten voor landschap en streekontwikkeling zijn in 2016 hoger uitgevallen. Er zijn diverse werkzaamheden uitgevoerd voor landschappelijke inpassingen en het opknappen van diverse percelen.	21.000	Nadeel

Milieu		
Onderwerp	Bedrag (€)	
Straatreiniging De huurkosten van overslagterrein zijn hoger uitgevallen. In de begroting was geen rekening gehouden met de huurkosten in verband met de beëindiging van het contract. Beëindiging was echter niet eerder mogelijk. Het contract is reeds opgezegd.	45.000	Nadeel

Overige Diverse overige kleine afwijkingen	27.000	Nadeel
--	--------	--------

Incidentele baten en lasten

Incidentele lasten/baten (bedragen x €1000)	Begroting 2016	Rekening 2016
Lasten		
Budget Visie eurocircuit	41	23
Startersmaatregelen	500	-
Bestemmingsplan buitengebied	19	19
Gebiedsvisie Leisure zone	70	0
Project Europalaan	4.003	2.757
Kosten nulplusmaatregelen N69	1.638	2
Reconstructie Markt Westzijde	632	140
Programmakosten Nulplusmaatregelen N69 (t/m 2019)	150	191
Onderhoud brandweertoren	58	0
Centrumontwikkeling- Masterplan Centrum	60	58
Totaal Lasten	7.171	3.190
Baten		
Dekking algemene reserve, Visie eurocircuit	41	23
Dekking algemene reserve, Startersmaatregelen	500	-
Verkoop 2 hectare grond mgr. Smetsstraat	0	157
Dekking algemene reserve en bestemmingsreserve Project Europalaan	4.003	2.757
Dekking algemene reserve, dekking kosten nulplusmaatregelen N69	1.638	2
Dekking algemene reserve en subsidie, reconstructie Markt Westzijde	632	140
Totaal Baten	6.814	3.079

2. Werken

Product	Portefeuillehouder	Team
Bedrijvigheid	Dhr. E.H. Buiten	Sociaal Economisch Beleid
Onderwijs	Dhr. M.T.G.M. Wijnen	Sociaal Economisch Beleid
Werk & Inkomen	Dhr. E.H. Buiten	Werk en Inkomen (GR A2 samenwerking)

Bedrijvigheid

Missie

Het bevorderen van een evenwichtige sociaaleconomische ontwikkeling met als hoofd-doelstellingen: het behouden en stimuleren van werkgelegenheid en het bieden van ruimte aan ondernemerschap.

Kaderstellende nota's

- Standplaatsenbeleid (1997)
- Terrassenbeleid (2004)
- Beleidskader economische zaken (2012 -2015)
- Masterplan Centrum (2014)
- Horecavisie (2014)
- Startersbeleid startende onderne-mers (2014)

Wat willen we bereiken:
Voorwaarden scheppen voor een gunstig vestigingsklimaat: gekwalificeerd personeel, een goed MKB-klimaat en een bedrijventerrein dat voldoet aan de moderne eisen zoals een goede infrastructuur.
Een goede match tussen werkgelegenheid en het aanbod van personeel op de arbeidsmarkt in Zuidoost-Brabant, om het (groeierende) tekort aan technische vaklieden in Zuid-oost-Brabant terug te dringen.
Het centrum aantrekkelijker maken door overeenkomstig het Centrumplan het aanbod te verkleinen én tegelijkertijd de winkels te concentreren richting de Markt.
Onze positie in de benchmark "MKB-vriendelijkste gemeente" (nog meer) verbeteren.

Wat zouden we ervoor doen:	Wat hebben we ervoor gedaan:
<p>Keurmerk Veilig Ondernemen</p> <p>Voor de Schaapsloop willen we, samen met partners als het bedrijfsleven, het Keurmerk Veilig Ondernemen opnieuw verwerven. De realisatie van camera-beveiliging is daarbij een belangrijk speerpunt.</p> <p>Wanneer het centrummanagement ermee aan de slag wil gaan, zal de gemeente als een actieve en stimulerende partner meewerken aan het verwerven van het Keurmerk Veilig Ondernemen voor het centrum.</p>	<p>De Coöperatie Bedrijvenparken Valkenswaard UA heeft in overleg met de gemeente inmiddels een beveiligingsbedrijf geselecteerd, dat camerabeveiliging gaat aanbieden aan op Schaapsloop 1 en 2 gevestigde bedrijven. In de eerste helft van 2017 wordt duidelijk of daar bij ondernemers voldoende belangstelling voor is. En daarmee ook of dat project daadwerkelijk gerealiseerd gaat worden en er vervolgens werk gemaakt kan worden van het verwerven van het Keurmerk Veilig Ondernemen.</p> <p>Er is wel met centrummanagement gesproken over het opstarten van het KVO voor het centrum, maar dat heeft er nog niet toe geleid dat centrummanagement een aanvraag heeft gedaan om het KVO te verwerven.</p>
<p>Glasvezel Leisure & Pleasure-zone</p> <p>Bij de ontwikkeling van een Leisure & Pleasure-zone (zie programma vrije tijd) in het gebied Lage Heide houden we rekening met glasvezelaansluitingen.</p>	<p>Voor de ontwikkeling van de Leisure & Pleasure zone, zie programma vrije tijd.</p> <p>De provincie had onder voorwaarden een lening verstrekt aan een extern bedrijf om het gehele buitengebied van Noord-Brabant te verglazen. Dit bedrijf heeft op enig moment besloten toch geen gebruik te maken van de lening. De gemeente heeft zelf ook meerdere gesprekken met dit bedrijf gevoerd, maar evenals andere Zuidoost-Brabantse gemeenten tot dusver daar geen overeenstemming mee weten te bereiken.</p> <p>In de legesverordening zijn inmiddels de voorwaarden voor de aanleg van glasvezel wel aangepast, waardoor het voor initiatiefnemers aantrekkelijker wordt om glasvezel aan te leggen in het buitengebied van Valkenswaard.</p>
<p>Herstructurering Schaapsloop</p> <p>Gemeente, VICV en BOM zijn tevreden over de resultaten van het Masterplan herstructurering en kiezen ervoor om de samenwerking voort te zetten en te blijven werken aan de kwaliteit van het vestigingsklimaat op de Schaapsloop</p>	<p>In 2016 is het glasvezelnetwerk opgeleverd. Tevens is er werk gemaakt van camerabeveiliging en het faciliteren van de herontwikkeling van leegstaande locaties.</p> <p>Verder geeft het in 2016 vastgestelde nieuwe economisch beleid een visie op de toekomst van het bedrijventerrein.</p>

<p>Actieplan horeca</p> <p>Begin 2016 lanceren we een actieplan horeca met acties die in 2016 worden uitgevoerd. Zo willen we de doelstellingen uit de horecavisie realiseren.</p>	<p>Door tijdelijke ambtelijke onderbezetting is er voor gekozen voor de focus op het leggen van het uitvoeren van projecten om de doelstellingen uit de horecavisie te realiseren, in plaats van het opstellen van een formeel actieplan. Enkele projecten zijn het project 18 -, zodat jongeren onder de 18 ook een plek krijgen in de horeca, de pilot mengvorm Horeca & Retail en de pilot nachtvergunningen is geëvalueerd en omgezet in structurele beleidsregels. Zo streven we ernaar de diversiteit in de horeca te vergroten en de kwaliteit te verbeteren.</p>
<p>Aanpak leegstand winkels</p> <p>We gaan overleggen met pandeigenaren en centrummanagement om centralisatie van winkelpanden te realiseren. Ook werken we mee aan initiatieven van pandeigenaren om leegstaande winkels om te zetten in woningen: daarbij rekening houdend met het woningbouwprogramma.</p>	<p>Het rechtstreekse overleg met de vastgoed eigenaren wordt veelal gevoerd door het centrummanagement. Op de achtergrond onderhoudt de gemeente wel contacten met deze stakeholders. De gesprekken van de centrummanager beogen meer kennis en inzicht te verkrijgen in de leegstand en leveren een bijdrage in het matchen van vraag en aanbod. Het afgelopen jaar zijn daarover door centrummanager diverse gesprekken gevoerd. Voor het inzicht wat het aanbod is aan lege winkelruimte wordt door gemeente in afstemming met het centrummanagement een pandenbank bij gehouden.</p> <p>Met eigenaar van Kerverij zijn bestuurlijke overleggen gevoerd over de aanpak van de leegstand. Een in het oog springende verplaatsing van een onderneming van buiten naar binnen het centrum van afgelopen jaar is de Action geweest. Belangrijk voor de Kerverij en ook als trekker voor het centrum.</p> <p>Aan initiatieven voor transformatie van detailhandel of kantoorlocaties buiten het centrum naar een woonbestemming is veelal medewerking verleend.</p>
<p>Terrassenbeleid</p> <p>We stellen in 2016 een nieuw terrasbeleid op ter vervanging van het uit 2004 daterende vigerende beleid.</p>	<p>In 2016 is hard gewerkt aan beleidsregels terrassen en het beeldkwaliteitsplan, met als centrale doel de kwaliteitsuitstraling van het centrum te verbeteren.</p> <p>Zowel de beleidsregels terrassen als het beeldkwaliteitsplan worden in 2017 aan de raad voorgelegd.</p>
<p>Economisch beleid</p> <p>Het beleidskader economische zaken 2012-2015 loopt eind 2015 af. In 2016 wordt een nieuw economisch beleid opgesteld voor de komende jaren. Daar zullen acties uit voortvloeien om de lokale economie te stimuleren.</p>	<p>De raad heeft het Economisch Beleid 2017-2020 vastgesteld.</p>

<p>Accountmanagement</p> <p>De accountmanager werkt aan een goede relatie tussen gemeente en het lokale bedrijfsleven. Ook spant hij zich in om bedrijven te interesseren voor vestiging, bijvoorbeeld in het centrum of de Leisure & Pleasure- zone.</p>	<p>De accountmanager heeft ook in 2016 weer met veel bedrijven en instellingen contact gehad uit de diverse sectoren. Industrie, handel, dienstverlening, horeca, recreatie. Reguliere bezoeken, inspelen op vragen, wensen en behoeften van ondernemers. De kern is altijd actief inspelen op situaties. Maar ook bijwonen van activiteiten en bijeenkomsten van diverse ondernemers- en netwerk verenigingen. Daarnaast is hij ook vanuit de discipline economie actief betrokken geweest bij diverse projecten zoals Branding Valkenswaard, project de Grote Heide en Masterplan Centrum/Centrummanagement.</p> <p>Ook zijn er in 2016 belangrijke stappen gemaakt met de herstructurering van diverse terreinen op De Schaapsloop. Met als hoogtepunt, na een lang en complex traject, de sloop van de voormalige offsetdrukkerij aan de Leenderweg. Op diezelfde plaats zal in 2017 een gloednieuw pand verrijzen waarmee een Valkenswaardse onderneming kan worden voorzien in de groei-behoefte.</p> <p>De eerdere acquisitie van een hoogwaardige wellness in Valkenswaard heeft helaas na een lange voorbereiding de eindstreep niet gehaald. Deze uitdaging uit het bestuursakkoord blijft echter staan voor de komende periode.</p>
--	--

Prestatie-indicatoren

Omschrijving	Bron	Doelstelling 2016	Realisatie 2016
Bedrijfsbezoeken	Gemeente Valkenswaard	30 bezoeken	43 bezoeken
Werkloosheid	waarstaatjegemeente.nl	0,5% lager dan landelijk	Landelijk: 6,1% Valkenswaard: 5,3% (0,8% procentpunt lager dan landelijk)
Leegstandspercentage uitgedrukt in m ² wvo (winkelvloeroppervlak) in kernwinkelgebied	Locatus veldonderzoek	< 12%	14% in oktober 2016 op basis van PBL/Locatus
Banen per 1000 inwoners	waarstaatjegemeente.nl	Gelijk aan landelijk niveau	Landelijk: 744 Valkenswaard: 686
Bedrijfsvestigingen per 1000 inwoners	waarstaatjegemeente.nl	25% boven landelijk niveau	Landelijk: 134 Valkenswaard: 151 (13% boven landelijk)

Onderwijs

Missie

Jeugdigen, jongeren en volwassenen in staat stellen zich zo goed mogelijk voor te bereiden op, of te ondersteunen bij, het zo zelfstandig mogelijk functioneren in de samenleving en waar nodig leren invulling te geven aan de eigen verantwoordelijkheid. Het behalen van een startkwalificatie is hier van groot belang.

Verder: zorgdragen voor adequate huisvesting voor de scholen.

Kaderstellende nota's

- Beleidsvisie Brede School (2008)
- Lokaal onderwijsbeleid (2009)
- Lokale Educatieve Agenda 2009 – 2011
- Gemeentelijke huisvestingsverordening 2014
- Valkenswaard heeft vastgoed voor elkaar! (2012)
- Gemeentelijke verordening Leerlingenvervoer 2014

Wat willen we bereiken:

Een bijdrage leveren aan kwantitatief voldoende en kwalitatief goed onderwijs.

Aandacht voor dreigende schooluitval en het voorkomen van schooluitval.

Verminderen van onderwijsachterstanden bij kinderen.

Zorgen voor aansluiting tussen voorschoolse educatie en basisschoolonderwijs en monitoring van VVE.

Wat zouden we ervoor doen:	Wat hebben we ervoor gedaan:
<p>Voortzetting LEA</p> <p>We hebben programma's uitgezet om het behalen van startkwalificaties te bevorderen, vroeg- en voorschoolse educatie te harmoniseren, een sluitend netwerk rond een kind te creëren om zodoende tot vroegtijdige signalering van eventuele problemen te kunnen komen en ten slotte om de ontwikkeling van kinderen te verbreden.</p>	<p>De Lokale Educatieve Agenda (LEA) is nieuw leven in geblazen. Er is gekozen voor een beeldverslag in plaats van een uitgebreid beleidsdocument. Dit beeldverslag geeft de thema's, taken en verantwoordelijkheden aan. Samen met bestuurders en directeuren van onderwijspartners in onze gemeente wordt gewerkt aan meerdere onderwijs- en jeugdgerichte speerpunten.</p> <p>De partijen, betrokken bij onderwijs en jeugdbeleid in brede zin, werken hierbij samen.</p>
<p>Voor- en voorschoolse educatie (VVE).</p> <p>Processen rondom toeleiding/indicatiestelling, uitvoering, monitoring en bestaande afspraken met de partners nemen we onder de loep worden waar nodig herzien. We maken resultaatafspraken met basisonderwijs rondom VVE.</p>	<p>In 2016 zijn we gestart met een groot onderzoek naar VVE met als doel inzicht te krijgen hoe VVE in Valkenswaard in de toekomst het beste georganiseerd en gefinancierd kan worden. Dit onderzoek wordt samen met Stichting Peuterdorp, alle kinderopvangorganisaties, consultatiebureau en het Centrum voor Jeugd en Gezin uitgevoerd.</p>
<p>Leerplicht een duidelijke plek geven in de jeugdzorgketen</p> <p>Gemeente kan zo snel schakelen met het onderwijs rondom zorgleerlingen.</p> <p>De laatst vastgestelde ambtsinstructie legt een grote nadruk op preventie. Naast deelname aan het ZAT-overleg (Zorg en advies-team) in het voortgezet onderwijs zal leerplicht ook een rol moeten gaan spelen in het ZAT van het primair onderwijs. Leerplicht krijgt een duidelijke rol binnen het Centrum Jeugd en Gezin.</p>	<p>Leerplicht is in 2016 als aandachtsgebied onder de coördinator van het Centrum voor Jeugd en Gezin gebracht, om de verbinding met jeugdhulp te versterken.</p> <p>Door langdurige ziekte van 2 leerplichtambtenaren heeft preventie in 2016 nog te weinig aandacht gekregen.</p>
<p>Voortzetten nieuwe uitvoering leerlingenvervoer met de daarbij behorende applicatie en uitvoering geven aan maatregelen genoemd in de aanbesteding</p> <p>Europese aanbesteding leerlingenvervoer.</p>	<p>Leerlingenvervoer is opnieuw aanbesteed.</p>
<p>Opstellen en uitvoering geven aan Integraal Huisvestingsplan Onderwijs.</p>	<p>Concept Integraal huisvestingsplan is opgesteld en wordt per kern uitgewerkt in samenwerking met de schoolbesturen.</p>

Prestatie-indicatoren

Omschrijving	Bron	Doelstelling 2016	Realisatie 2016
Aantal leerlingen dat in aanraking komt met leerplicht door verhoging inzet leerplichtambtenaar	Jaarverslag Leerplicht	Minder dan 150 dossiers, focus op preventie.	Jaarverslag nog niet beschikbaar N.B. het gaat hier om een <i>regionaal</i> jaarverslag
Aantal vroegtijdige schoolverlaters	www.vsvverkenner.nl	24 of minder Landelijke norm minstens behalen.	Cijfers 2015-2016 nog niet bekend
Tevredenheid over basisscholen, minimaal landelijk gemiddelde	waarstaatjemeente.nl	7,9 (=landelijk gemiddeld)	Cijfers niet te achterhalen op www.waarstaatjemeente.nl

Werk & Inkomen

Missie

De gemeente Valkenswaard bevordert de (arbeids-)participatie, bestaanszekerheid en (financiële) zelfstandigheid van haar inwoners en voorziet in (tijdelijke) inkomensondersteunende maatregelen en bijbehorende dienstverlening.

Kaderstellende nota's

- Handhavingsplan 2010-2014
- Kadernota "Een andere manier van werken" (2009)
- Nota "Tegengaan niet gebruik van inkomensvoorzieningen"
- Beleidsnota Schuldhulpverlening (2012)
- Nota Schuldpreventie (2014)
- Nota "Heroverweging minimabeleid" (2014)
- Contourennota Participatiewet (2014)
- Uitvoeringsplan Participatiewet (2016)

Wat willen we bereiken:
Bevorderen (arbeids-)participatie.
Borgen bestaanszekerheid en (financiële) zelfredzaamheid.

Wat zouden we ervoor doen:	Wat hebben we ervoor gedaan:
<p>Poortwachtersrol strak uitvoeren</p> <p>Voortzetten samenwerking Werkleerbedrijf en voortzetten handhaving.</p>	<p>De samenwerking in het Werkleerbedrijf is gecontinueerd. Vanuit een gespecialiseerd bureau is een medewerker op detacheringsbasis werkzaam geweest bij Werk & Inkomen.</p>
<p>Re-integratie mensen met arbeidsbeperking</p> <p>Uitvoeren Banenafspraken en zoeken naar eigen invulling Beschut Werken.</p>	<p>De invulling van de Banenafspraken en Beschut werk wordt gerealiseerd in samenwerking met het Participatiebedrijf.</p>
<p>Bevorderden arbeidsparticipatie</p> <p>Samenwerking met Werkleerbedrijf voor nieuwe instroom, voortzetten Clean Team, actieve bemiddeling naar parttime en fulltime werk; inzet Loonkostensubsidie op maat.</p>	<p>Diverse re-integratieprojecten hebben we voortgezet: instroomprogramma, Werktopaanpak en Clean Team. Daarnaast hebben we Goed voor elkaar opgezet: een aanpak voor statushouders in samenwerking met Het Goed en Werkvloertaal. De inzet van LKS is gestaag op gang gekomen (10 plaatsingen). De realisatie van deeltijdwerk is wat achtergebleven bij de verwachtingen.</p>
<p>Bevorderen participatie</p> <p>Aanbieden vrijwilligerswerk aan diegenen, waarvoor betaalde arbeid voorlopig niet haalbaar is.</p>	<p>De participatie is bevorderd op basis van individueel maatwerk. In het 4^e kwartaal is gestart met een projectaanpak om vrijwilligerswerk meer gestructureerd te organiseren.</p>
<p>Uitvoeren Wet Taaleis</p> <p>Inschatten taalvaardigheid en aanbieden taaltoets.</p>	<p>Inschatting van taalvaardigheid en aanbieden van een taaltoets zijn integraal opgenomen in ons re-integratiebeleid.</p>
<p>Optimaliseren schuldhulpverlening</p> <p>Heroverwegen ketensamenwerking en monitoren effecten convenanten woningcorporaties.</p>	<p>Eind 2016 is de evaluatie van schuldhulpverlening gestart.</p> <p>Het effect van het convenant met Woningbelang is nog niet optimaal. Er zijn 17 doorverwijzingen geweest. Er hebben geen uithuiszettingen plaatsgevonden in 2016.</p>
<p>Intensiveren minimabeleid</p> <p>Aanbieden gemeentelijke collectiviteit en opstarten samenwerking met Stichting Leergeld voor kinderpactitie.</p>	<p>De gemeentelijke collectiviteit is gestart: 986 deelnemers (incl. kinderen) hebben deelgenomen. Dit is een bereik van 77% t.o.v. ambitie.</p> <p>In april 2016 is de samenwerking gestart met Leergeld, Jeugd sportfonds Brabant en Jeugd cultuurfonds Brabant. In totaal zijn 120 kinderen bereikt. Dit betekent een bereik van 58% t.o.v. de ambitie.</p>

Prestatie-indicatoren

Omschrijving	Bron	Doelstelling 2016	Realisatie 2016
Inkomen			
Minimaal afgewezen/ingetrokken aanvragen ten opzichte van meldingen voor uitkering (poortwachtersquote)	W&I	45%	37%
Minimaal bedrag uitkeringen dat wordt teruggevorderd t.o.v. totaal uitkeringsbedrag	W&I	1,50%	1,17%
Maximale gemiddelde uitkeringsduur per klant	W&I	50 maanden	55,70 maanden
Participatie			
<u>Re-integratie</u>			
Doel: in de eerste plaats mensen met een bijstandsuitkering maximaal begeleiden naar primair arbeidsparticipatie en anders maatschappelijke participatie. In de tweede plaats begeleiden van mensen zonder uitkering (nuggers).			
Minimale uitstroom totaal per ultimo jaar	W&I	160	167
Minimale volledige uitstroom naar werk ten opzichte van de totale uitstroom vanuit bijstand	W&I	36%	40%
Minimaal percentage klanten met partiele inkomsten (naar vermogen) ten opzichte van het klantenbestand levensonderhoud	W&I	30%	23%
<u>Inburgering</u>			
Percentage huisvestingstaakstelling dat is gerealiseerd.	W&I	100%	105% (taakstelling 2016) 92% (taakstelling+achterstand)
Minimaregelingen			
Doel: het verzorgen van inkomensondersteuning aan mensen met een inkomen tot maximaal 110% van de van toepassing zijnde bijstandsnorm, opdat zij minimaal een volwaardig bestaan kunnen leiden			
Minimaal percentage van de aanvragen bijzondere bijstand die wordt toegekend	W&I	80%	80%
Schuldhelpverlening (prestatienormen)			
Doel: iedereen die ervoor in aanmerking komt, krijgt een adequaat aanbod schuldhelpverlening			
Minimaal percentage van de klanten die geholpen is met	W&I	>80%	82%

Omschrijving	Bron	Doelstelling 2016	Realisatie 2016
een adviesgesprek, schuldregeling of budgetbeheer			
Minimaal percentage van de gemelde klanten die is geholpen met de aanpak budgetbegeleiding en kan verantwoord met zijn budget omgaan	W&I	>93%	100%

Wat heeft het gekost

Realisatie programma

Bedrag (€)	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016
Lasten				
Bedrijvigheid	859.184	943.546	834.046	749.118
Onderwijs	3.853.205	3.423.206	3.266.800	3.416.285
Werk & Inkomen	13.365.555	15.257.179	15.506.581	15.467.676
Totaal Lasten	18.077.944	19.623.931	19.607.427	19.633.079
Baten				
Bedrijvigheid	37.755	21.769	21.769	26.653
Onderwijs	72.911	65.000	65.000	216.594
Werk & Inkomen	7.090.413	8.158.198	7.470.600	7.515.261
Totaal Baten	7.201.080	8.244.967	7.557.369	7.758.509
Saldo				
Bedrijvigheid	-821.428	-921.777	-812.277	-722.464
Onderwijs	-3.780.294	-3.358.206	-3.201.800	-3.199.691
Werk & Inkomen	-6.275.142	-7.098.981	-8.035.981	-7.952.416
Saldo programma 2	-10.876.864	-11.378.964	-12.050.058	-11.874.571

Saldo programma exclusief mutaties reserves	-10.876.864	-11.378.964	-12.050.058	-11.874.571
Onttrekkingen reserves	1.041.940	50.000	50.000	20.302
Toevoeging reserves	587.398	0	0	275.900
Saldo programma 2 inclusief mutaties reserves	-10.422.322	-11.328.964	-12.000.058	-12.130.169

Voor een overzicht van de mutaties op de reserves wordt verwezen naar bijlage 4

Toelichting op realisatie programma

Afwijkingen

De belangrijkste financiële afwijkingen in de realisatie van het programma inclusief de mutaties van de reserves worden hierna toegelicht. De kleine verschillen zijn niet nader uitgewerkt.

Bedrijvigheid		
Onderwerp	Bedrag (€)	
Economische zaken Er is een overschot op het budget. Het bleek niet nodig om het gehele budget te benutten.	25.000	Voordeel

Onderwijs		
Onderwerp	Bedrag (€)	
Lokaal educatieve agenda (LEA) - leerplichtwet Het LEA-budget wordt ingezet voor activiteiten die voortvloeien uit de afspraken die gemaakt zijn tussen de gemeente en o.a. de (voor)scholen. Vanaf februari 2016 is er op leerplicht extern ingehuurd i.v.m. ziekte van één van de twee leerplichtambtenaren. In oktober 2016 zijn de andere leerplichtambtenaar én de inhuurkracht ook uitgevallen. Daartoe is opnieuw extra personeel ingehuurd. Dit tezamen leidt tot een nadeel.	28.000	Nadeel
Peuterspeelzalen De boerderij (Hovenierwei, Dommelen) wordt momenteel gebruikt door Peuterdorp en de Kinderboerderij. Om de opdracht/taakstelling (Huurtarieven medegebruik lokalen/ Vervanging dure en externe locaties) te realiseren moeten we de Boerderij verkopen en voor beide huurders een andere bestemming vinden. Bij verplaatsing van Peuterdorp wordt gekeken (in het kader van brede scholen) of vestiging in basisscholen mogelijk is. Dit jaar wordt het integraal huisvestingsplan opgesteld. Mede om deze reden is het beter te wachten met actief te willen verhuizen (nu kan er wellicht ruimte zijn, maar dit moet in het totaal aan onderwijsaanbod ontwikkelingen bekeken worden) In ieder geval is geen sprake van een verhuizing van beide huurders op korte termijn omdat we voor beide partijen geen geschikte vervangende huisvesting hebben. Vandaar ook dat deze taakstellingen (nog) niet zijn gehaald.	113.000	Nadeel
Onderwijsachterstandenbeleid In 2016 is de verantwoording van de onderwijsachterstandenbeleid subsidies over de jaren 2011 tot en met 2016 afgerond. Dit levert een voordeel van € 140.000 op.	140.000	Voordeel

Werk & Inkomen		
Onderwerp	Bedrag (€)	
<p>Bijzondere bijstand</p> <p>Bijzondere bijstand voor bewindvoerderskosten is in 2016 wederom toegenomen. Deze toename doet zich landelijk voor. Het rijk is al enkele jaren op zoek naar een oplossing voor de sterk verder stijgende uitgaven. Ook de opvang van statushouders heeft in 2016 geleid tot extra kosten voor bijzondere bijstand in de vorm van inrichtingskosten (lening), woonkostentoeslag, kinderopvangkosten en reiskosten. Als gevolg van de toegenomen kosten voor bewindvoering en voor de opvang van statushouders zijn de kosten voor bijzondere bijstand in 2016 € 116.000 hoger dan begroot.</p>	116.000	Nadeel
<p>Besluit zelfstandigen</p> <p>In 2016 is € 5.000 aan kredieten verstrekt aan zelfstandigen (Bbz). Bij de begroting is rekening gehouden met € 100.000. Omdat verstrekte leningen Bbz nagenoeg volledig vergoed worden door het rijk is de rijksvergoeding evenredig lager. De aflossing op leningen was lager dan de gestelde rijksnorm. Hierdoor is het nadeel in het product Bbz voor 2016 € 16.000.</p>	16.000	Nadeel
<p>Re-integratie/participatie</p> <p>In 2016 is wederom fors geïnvesteerd in re-integratie/participatie. Mede hierdoor zijn 67 bijstandsuitkeringen beëindigd in verband met het vinden van werk.</p>	18.000	Nadeel
<p>BUIG (Handhaving uitkeringsfraude)</p> <p>Handhaving wordt ingezet als er signalen voor mogelijke uitkeringsfraude zijn. In 2016 zijn er 24 onderzoeken uitgevoerd. Dit aantal is iets lager dan verwacht waardoor de lasten lager zijn dan begroot in 2016</p>	27.000	Voordeel
<p>BUIG</p> <p>Het aantal uitkeringen BUIG is in 2016 toegenomen van 539 tot 577 (+7%). Landelijk is de toename 6% (bron CBS). De stijging is voor een deel een gevolg van de inhaalslag die in 2016 gedaan is in de opvang van statushouders. Aan 44 statushouders (huishoudens) is in 2016 een uitkering verstrekt. Andere belangrijke rekenen van bijstandsafhankelijkheid zijn einde WW (32), vestiging in gemeente (20), einde relatie (19) en einde werk (19). De toename van het aantal uitkeringen (en daarmee de uitkeringskosten) zijn voor het grootste deel al verwerkt in de bestuursrapportages 2016. De uiteindelijke lasten zijn € 14.000 hoger dan begroot. Als gevolg van de sterke toename van het aantal uitkeringsgerechtigden in 2016 wordt een verzoek voorbereid voor het vangnet BUIG voor een bedrag van € 95.403. Eind 2017 neemt het rijk een besluit over dit verzoek.</p>	14.000	Nadeel

Overige		
Diverse overige kleine afwijkingen	17.000	Nadeel

Incidentele baten en lasten

Incidentele lasten/baten (bedragen x €1000)	Begroting 2016	Rekening 2016
Lasten		
Centrumontwikkeling- Masterplan Centrum programma 3	68	4
Arbeidsplaats participatiewet	50	20
Opvang Statushouders	211	0
Totaal Lasten	329	24
Baten		
Dekking uit algemene reserve, arbeidsplaats participatiewet	50	20
Algemene uitkering - opvang statushouders	211	0
Totaal Baten	261	20

3. Vrije tijd

Product	Portefeuillehouder	Team
Cultuur	Mw. H.G.Tindemans - van Tent	Sociaal Economisch Beleid
Sport	Dhr. E.H. Buiten	Sport
Recreatie	Mw. H.G.Tindemans - van Tent	Sociaal Economisch Beleid
Project Groote Heide	Dhr. M.T.G.M. Wijnen	Sociaal Economisch Beleid

Cultuur

Missie

Cultuur, kunsten en cultureel erfgoed vertegenwoordigen intrinsieke waarden en hebben een wezenlijk maatschappelijk effect. Daarom is het belangrijk om objecten met cultuur-historische waarde en voorzieningen als musea, sociaal-culturele centra, een bibliotheek, een Centrum voor Muziek en Dans en voorzieningen voor kunstbeoefening te realiseren en in stand te houden. Het is de bedoeling om kunst en cultuur en ook cultuureducatie zo laagdrempelig mogelijk aan te bieden.

Kaderstellende nota's

- Nota Cultuurbeleid 2012-2015
- Algemene Subsidieverordening 2012
- Beleidsvisie gebouwd erfgoed Valkenswaard 2012-2020
- Beleidsplan Archeologische Monumentenzorg (2012)

Wat willen we bereiken:

Valkenswaard is een gemeente met een aantrekkelijk voorzieningenniveau op cultureel gebied.

Valkenswaard biedt kunst- en cultuureducatie zo laagdrempelig mogelijk aan.

Het natuurgebied De Groote Heide tot een aantrekkelijk gebied maken voor recreatie en er bekendheid aan geven.

Wat zouden we ervoor doen:

Verdere verankering van cultuureducatie binnen het basis- en voortgezet onderwijs.

Onder impuls van de cultuurcoaches, in nauwe samenwerking met het onderwijsveld.

Bevordering van samenwerking en synergie tussen culturele instellingen, verenigingen en initiatieven.

Onder impuls van de cultuurcoaches. Voortborduren op successen in voorbije jaren, ontwikkeling van nieuwe initiatieven in samenwerking met 'het veld'.

Wat hebben we ervoor gedaan:

Voor de verdere verankering van cultuureducatie binnen het onderwijs zijn diverse structurele en incidentele projecten in 2016 uitgevoerd, zoals het jazzproject en het Kunstmenu. Tevens zijn meerdere projecten in samenwerking met andere organisaties, zoals de musea op touw gezet.

Het Cultureel Trefpunt mag bogen op een groeiende bekendheid. Culturele 'spelers', al dan niet in georganiseerd verband, delen hun kennis en kunde en zorgen voor wederzijdse kruisbestuiving.

De bijeenkomsten vinden veelal plaats bij de deelnemers thuis (de deelnemers zijn deels organisaties en deels particulieren).

<p>Uitvoeren van de projectplannen voor het gebied Groote Heide en het zoeken naar passende innovatieve ideeën.</p> <p>Met innovatieve ideeën willen we in het gebied Groote Heide recreatieve mogelijkheden ontwikkelen die de innovatiekracht van Brainport in zich dragen</p>	<p>Zie onderdeel Recreatie en Toerisme over Groote Heide.</p>
---	---

Prestatie-indicatoren

Omschrijving	Bron	Doelstelling 2016	Realisatie 2016
Bibliotheekleden	Jaarverslag	5.800	5.744
Bibliotheek-uitleningen	Jaarverslag	195.000	179.789
CMD Aantal leerlingen (reguliere leerlingen)	Jaarverslag	725	683
CMD Aantal leerlingen (kennismaking met muziek via peuterspeelzalen en basisscholen)	Jaarverslag	110	102 structureel aanbod
		500	595 projecten in eigen beheer en i.s.m. Yes Jazz en Dommelecho 545 eenmalig kerstproject

Sport

Missie

Sporten en bewegen zijn belangrijk binnen de brede maatschappelijke context van gezondheid, onderwijs, welzijn en sport. Sport is een essentieel beleidsinstrument voor zowel de landelijke- als de lokale overheid als het gaat om gezondheidsbevordering, maatschappelijke participatie, verbondenheid en integratie. Valkenswaard hecht dan ook veel waarde aan een zo optimaal mogelijk sport- en beweegklimaat voor haar inwoners: zowel voor de jeugd als voor ouderen en mensen met een beperking.

De missie van de gemeente Valkenswaard is in de beleidsvisie Sport en Bewegen als volgt verwoord:

"Valkenswaard is een gemeente waar het beoefenen en beleven van sport voor jong en oud een belangrijke kwaliteit is in het leven, waar haar inwoners via sport meedoen aan de samenleving en zich via sport kunnen ontplooiën en ontwikkelen. Dit betekent dat sportprestaties, sportbeleving en een actieve gezonde leefstijl naast elkaar kunnen en mogen bestaan."

Kaderstellende nota's

- Beleidsvisie Sport en Bewegen
- Valkenswaard heeft vastgoed voor elkaar (2012)
- Nota Lokaal Gezondheidsbeleid
- Nota Integraal gehandicaptenbeleid
- Nota Integraal Jeugdbeleid
- Welzijnsvisie
- Toekomstvisie 2030 (2012)
- Nota Seniorenbeleid

Wat willen we bereiken:
Iedere inwoner heeft naar eigen vermogen de mogelijkheid om het gehele jaar sport te beoefenen.
De sociale cohesie en de maatschappelijke betrokkenheid binnen de wijk en de buurten versterken.
Sportbeoefening stimuleren en motiveren voor de doelgroepen: jeugd, volwassenen, ouderen en mensen met een verstandelijke en lichamelijke beperking.
De gemeente Valkenswaard wil sport duidelijk op de 'lokale' kaart zetten waardoor de motivatie voor een gezonde en actieve levensstijl wordt bevorderd (o.a. terugdringen van obesitas) en er een beter leefklimaat wordt gerealiseerd.

Wat zouden we ervoor doen:	Wat hebben we ervoor gedaan:
<p>Verbinding leggen tussen uitvoering sportbeleid en welzijn</p> <p>In de uitvoeringsprogramma's van de combinatie-functionarissen moeten de doelen en resultaten verbreed worden. Niet alleen het laten meedoen aan activiteiten maar het bevorderen van een actieve leefstijl en het bevorderen van de gezondheid.</p>	<p>Om de verbinding tussen uitvoering sportbeleid en welzijn te versterken is in 2016 een financiële koppeling gemaakt tussen team SEB (specifiek de WMO en Jeugdzorg) de combinatiefunctionarissen, omdat laatstgenoemde veel activiteiten organiseren voor deze doelgroepen binnen het sociaal Domein.</p> <p>In 2016 zijn o.a. de volgende projecten/activiteiten uitgevoerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • In regioverband is een sportloket voor aangepast sporten opgericht • In A2 verband is het project Max vitaal voor senioren georganiseerd. • Ten behoeve van de WMO senioren zijn beweegimpulsen georganiseerd in appartementencomplexen in samenwerking met het Sociaal wijkteam, Woonbedrijf en Woningbelang • Ten behoeve van de WMO beperkten zijn diverse beweegimpulsen georganiseerd voor verstandelijk beperkten in de dagbesteding de Biezenrijt (in samenwerking met Lunetzorg) • Samenwerken en betrekken zorginstellingen en fysiotherapeuten bij projecten voor de doelgroepen Jeugd, Senioren en minder validen. • In samenwerking met CJG en Jeugdzorg is het project Kinderen in Beweging als naschools sport- en spelactiviteit georganiseerd voor kinderen met een autisme waarbij 9 kinderen in de leeftijd 5-14 deelnamen

Wat zouden we ervoor doen:	Wat hebben we ervoor gedaan:
<p>Organiseren activiteiten voor bevordering sport en bewegen voor senioren en mensen met een beperking</p> <p>Uit onderzoek blijkt dat onbekendheid met het aanbod van sport en beweegactiviteiten een van de redenen is waarom mensen niet deelnemen. Activiteiten om deelname te bevorderen worden naar aanleiding van een opgesteld plan uitgevoerd. Hierbij wordt samenwerking gezocht met onder andere paramedici en bestaande voorzieningen voor ouderen.</p>	<p>In 2016 zijn veel activiteiten georganiseerd voor senioren en mensen met een beperking. Een greep uit de activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • op 6 verschillende locaties in de gemeente zijn beweeglessen op maat verzorgd voor senioren/beperkten waarbij totaal 200 deelnemers zijn bereikt met inzet van studenten van de Fontys. • het project Sociaal Vitaal Valkenswaard is opgezet, dat onder leiding van Budo Sport van Geel kwetsbare senioren begeleidt om te sporten en bewegen, waarbij sociaal contact en ontmoeting centraal staan. <p>Diverse beweegactiviteiten waarbij vitaliteits- en fittesten zijn afgenomen en deelnemers zijn begeleid naar een regulier aanbieder van Meerbewegen voor Ouderen en/of Gehandicaptensport aanbieder.</p>
<p>Uitvoering business-cases</p> <p>In 2016 geven we opdracht voor de daadwerkelijke realisatie van de BC Sport. In het tweede kwartaal wordt het ontwerp duidelijk en het hele jaar zal voortvarend gewerkt worden door de gehele projectorganisatie.</p>	<p>De aanbesteding van de BC Sport is in 2016 uitgevoerd maar hier zijn helaas geen geldige inschrijvingen op ontvangen. In antwoord daarop is aanvullend onderzoek gedaan, een aangepast Programma van Eisen opgesteld en voorbereiding getroffen voor een nieuwe aanbesteding. De raad heeft op 24 november 2016 ingestemd met een nieuw scenario voor de BC Sport en in 2017 wordt hieraan uitvoering gegeven.</p>
<p>Bevorderen zelfwerkzaamheid verenigingen</p> <p>De ontwikkeling van 'overnemen' naar 'ondersteunen om het zelf te doen' geldt ook voor sportverenigingen. In 2016 wordt de zelfwerkzaamheid door verenigingen verder uitgebouwd met als doel voorzieningen kwalitatief en kwantitatief voor de lange termijn te kunnen behouden.</p>	<p>De afspraken die in 2015 met voetbalvereniging de Valk en de tennisverenigingen den Dries zijn gemaakt over zelfwerkzaamheid, zijn in 2016 daadwerkelijk opgepakt. Met meerdere sportclubs lopen concrete gesprekken over zelfwerkzaamheid en met ingang van 2017 zal dit dan ook gefaseerd worden uitgerold. Wij nemen de positieve ervaringen van dit jaar mee in het beleid dat wordt doorontwikkeld.</p>
<p>Implementatie nieuwe tarievenbeleid</p> <p>In 2016 implementeren we het nieuwe tarievenbeleid (gefaseerd) en maken we nieuwe gebruiksovereenkomsten met de buitensportverenigingen.</p>	<p>Het nieuwe tarievenbeleid sportaccommodaties is in 2016 niet geïmplementeerd, omdat het niet is vastgesteld. Aanleiding daarvoor ligt aan het ontbreken van een integraal besluit maatschappelijk vastgoed-subsidiebeleid-tarievenbeleid. Wel zijn in 2016 gesprekken met de buitensportverenigingen gevoerd over de haalbaarheid van het voorgestelde tarievenbeleid en zijn voorbereidingen getroffen voor een integraal subsidie- en tarievenbeleid. Hierover zal in 2017 een besluit worden genomen.</p>

Wat zouden we ervoor doen:	Wat hebben we ervoor gedaan:
<p>Verhogen en stimuleren deskundigheidsbevordering vrijwilligers</p> <p>Toewijzen subsidie voor scholing vrijwilligers. Organiseren van themabijeenkomsten in samenwerking met de Sportraad Valkenswaard. Samenwerking met scholen voor werven vrijwilligers en opleiden trainers/vrijwilligers.</p>	<p>In 2016 zijn ten minste 4 themabijeenkomsten georganiseerd, op onder meer de onderwerpen: "Veilig sportklimaat", "Energiebesparing", "Gedragsproblemen" en "Inspirend Trainerschap". De bijeenkomsten zijn georganiseerd door of vanwege de buurtsportcoaches. Het convenant met de Sportraad is beëindigd en daardoor zijn geen nadere activiteiten meer georganiseerd.</p> <p>In 2016 is de sportclubs de helpende hand geboden bij het vinden van vrijwilligers. Hiervoor is de koppeling gelegd met de Vrijwilligerscentrale Valkenswaard en het Valkenswaard's Weekblad, dat een formulier aanbiedt waar partijen een oproep voor vrijwilligers kunnen doen.</p> <p>De samenwerking met de Fontys Sporthogeschool heeft o.a. geresulteerd in een kwaliteitsimpuls van de gymlessen op de 12 basisscholen. Totaal 26 studenten hebben gymlessen verzorgd.</p>

Prestatie-indicatoren

Omschrijving	Bron	Doelstelling 2016	Realisatie 2016
Burgers die de bewegingsnorm halen	GGD Gezondheidsmonitor	75%	69%
Jongeren (13-21 jaar) die de bewegingsnorm halen	GGD Gezondheidsmonitor	90%	78%
Aantal bezoekers binnenbad	Jaarverslag	95.000	83.230
Aantal bezoekers buitenbad	Jaarverslag	22.000	31.745
Aantal bezoekers sporthallen	Jaarverslag	48.000	74.520
Tevredenheid over sportvoorzieningen	www.waarstaatjegemeente.nl	8,0	7,8
Tevredenheid over verenigingen en clubs	www.waarstaatjegemeente.nl	8,0	8,6

Recreatie

Missie

Wij zoeken naar kansen om de economische potentie van Valkenswaard op het gebied van evenementen, toerisme en recreatie te benutten. We streven naar groei van werkgelegenheid en economische betekenis van de sector.

Kaderstellende nota's

- Toekomstvisie 2030 (2012)
- Beleidskader Evenementen 'Op weg naar een Veelzijdig evenementen aanbod' (2012)
- Beleidskader Economische Zaken 2012-2015
- Vrijetijdsbeleid 2015 – 2020 (2015)
- Integraal horecabeleid (2014)
- Speelruimtebeleid (2014)

Wat willen we bereiken:

Recreatie en toerisme vormen voor Valkenswaard een economisch speerpunt. We willen potentie van Valkenswaard op het gebied van evenementen, toerisme en recreatie optimaal benutten.

We streven naar groei van werkgelegenheid en de economische betekenis van de vrijetijdsector.

Valkenswaard kent een aantrekkelijk aanbod van evenementen en toeristisch-recreatieve voorzieningen. We willen kansen aangrijpen om de economische potentie van Valkenswaard op het gebied van evenementen, toerisme en recreatie te benutten. Zo willen we de ontwikkeling van de toeristisch-recreatieve sector stimuleren. We willen er daarnaast voor zorgen dat de recreatieve mogelijkheden voor onze inwoners optimaal zijn.

In de ontwikkeling van De Groote Heide, en door de samenwerking hierin met Heeze-Leende, Cranendonck, Neerpelt en Hamont-Achel, en in relatie met Coöperatie Boven-Dommel liggen kansen voor de profilering van dit gebied waarvan Valkenswaard ook kan profiteren.

Valkenswaard ligt in een prachtige omgeving. We willen zorgen voor optimale recreatieve mogelijkheden voor onze inwoners en bezoekers. We streven naar een volledig vrijetijdsaanbod met speciale aandacht voor de doelgroepen jongeren / gezinnen met kinderen, hoger segment, diversiteit, beeldbepalend aanbod, grootschalige voorziening en een leisure hotspot.

Wat zouden we ervoor doen:

Profileren De Groote Heide

Het Transnationaal Landschap De Groote Heide wordt vermarkt. We gaan de samenwerking met andere gemeenten rondom projecten, zoals innovatieve toeristische projecten, stimuleren. De gemeente stimuleert en faciliteert particulier initiatief. Ook spannen we ons in om het gebied op de agenda van

Wat hebben we ervoor gedaan:

Er is een projectleider De Groote Heide aangesteld. Voor 2016 is een plan van aanpak opgesteld en uitgevoerd. Tevens is een nieuw plan van aanpak voor 2017 opgesteld. De naam is veranderd naar NatuurGrensPark De Groote Heide, omdat dat beter de lading dekt.

In 2016 zijn diverse projecten uitgevoerd, waaronder diverse promotieactiviteiten, ses-

Wat zouden we ervoor doen:	Wat hebben we ervoor gedaan:
Europa te krijgen om zo Europese subsidies te verwerven. Daarnaast gaan we concrete uitvoeringsprojecten voor De Grote Heide uitvoeren en gebiedsbeheerders bij elkaar brengen	sies voor de plusfactor van het gebied en een nieuwe (consumenten) website.
<p>Versterking van gebiedspromotie</p> <p>Een duidelijke profilering en positionering is van belang. De VVV speelt een belangrijke rol in de gebiedspromotie.</p>	<p>In 2016 is de marketing strategie bepaald en is Valkenswaard Marketing opgericht. Deze nieuwe marketingorganisatie heeft tot doel om de marketing van Valkenswaard te verzorgen. Hierin zal het nauw samenwerken met bestaande organisaties als de VVV en het centrummanagement, maar ook met de gemeente.</p>
<p>Versterking en professionalisering toeristische sector</p> <p>Door middel van bijeenkomsten (toeristisch café) willen we de sector enthousiasmeren, informeren en inspireren en de samenwerking binnen de sector bevorderen (netwerken). Samenwerking met horeca, cultuur en winkeliers vindt plaats via het centrummanagement.</p>	<p>In mei 2016 is Valkenswaard uitgeroepen tot Wandelgemeente van het jaar. In het Toeristisch café daaropvolgend is samen met de sector gebrainstormd hoe ze hier nog meer meerwaarde uit kunnen halen. De 3 beste ideeën zijn gebundeld om te komen tot de organisatie van de Valkenswaardse Wandelweek in april 2017. Een mooi voorbeeld hoe de verschillende takken van de vrijetijdseconomie: horeca, recreatief bedrijfsleven, natuurterreinbeheerders en wandelclubs samen tot een professionelere samenwerking en meer profijt kunnen komen.</p>
<p>Versterking toeristisch aanbod</p> <p>Voor private initiatieven op het gebied van recreatie en toerisme nemen we een positieve grondhouding aan. We bieden ruime mogelijkheden voor hotels, luxe Bed & Breakfast en toeristische en zakelijke verblijfsrecreatie, waarmee we witte vlekken in het aanbod opvullen en quick wins realiseren. Ook zetten we proactief in op beeldbepalend (grootschalig) aanbod.</p>	<p>Ten aanzien van private initiatieven op het gebied van de vrijetijdseconomie is een positieve grondhouding aangenomen. Er is met enkele serieuze kandidaten gesproken over diverse mooie toeristisch-recreatieve initiatieven. Dit heeft in 2016 nog niet geleid tot nieuwe bedrijvigheid. Debet daaraan zijn de moeilijke marktomstandigheden voor één van de geïnteresseerden (Wellness)</p> <p>Het fietsknooppuntennetwerk is geoptimaliseerd en alle informatiepanelen van het fietsknooppuntennetwerk zijn vervangen. Daarnaast is o.a. gestart met het ontwerp van een ruiter- en menroutenetwerk.</p>
<p>Leisure & Pleasure-zone</p> <p>Verdere voorbereidingen om tot de ontwikkeling van de Leisure & Pleasure-zone te komen. Dit vanuit een ontwikkeloogpunt van de zogenaamde Zuidzone waarvan ook het eurocircuit en het N69 tracé deel uitmaken.</p>	<p>In 2016 is gestart met het opstellen van een integrale gebiedsvisie voor het gehele buitengebied van Valkenswaard inclusief de Leisure zone als onderdeel van het programma en de gebiedsvisie De Grote Heide. Dit wordt middels een interactief proces met lokale partners vorm gegeven. Er zijn door de accountmanager EZ contacten gelegd met bedrijven die iets in deze zone zouden willen.</p>

Wat zouden we ervoor doen:	Wat hebben we ervoor gedaan:
<p>Kwaliteit evenementen bevorderen</p> <p>Uitvoering van het beleidskader evenementen 'Op weg naar een Veelzijdig Evenementbeleid' met bijbehorend uitvoeringsprogramma.</p>	<p>Er wordt uitvoering gegeven aan het Beleidskader evenementen 'Op weg naar een Veelzijdig Evenementbeleid'. Het uitvoeringsprogramma en beleidsregels zijn herzien en een subsidieadviescommissie is opgericht.</p>
<p>Denken over de grenzen heen: regio-benadering</p> <p>Valkenswaard kan de nationale, laat staan de internationale, toerist/recreant moeilijk zelfstandig bereiken en verleiden om naar Valkenswaard te komen. Meedoen in regionale promotie is noodzakelijk om deze doelgroep te bereiken. Het Project Transnationaal Landschap De Grootte Heide zetten we daarom voort en versterken we in samenwerking met de andere gemeenten en in relatie met Coöperatie Boven-Dommel.</p> <p>We zoeken bovendien aansluiting bij VisitBrabant, om ook de internationale bezoeker te verleiden.</p>	<p>Samen met de vijf andere gemeenten in De Grootte Heide hebben we gewerkt aan het op de kaart zetten van het gebied. In 2016 zijn hier diverse projecten zoals een nieuwe website en social media voor uitgevoerd. Om de internationale bezoeker te verleiden zijn we aangesloten bij VisitBrabant.</p>

Prestatie-indicatoren

Omschrijving	Bron	Doelstelling 2016	Realisatie 2016
Aantal overnachtingen toeristenbelasting	O.b.v. toeristenbelastinggegevens	73.000	66.500

Wat heeft het gekost

Realisatie programma

Bedrag (€)	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016
Lasten				
Cultuur	4.714.054	4.344.638	4.467.940	3.878.079
Sport	3.720.204	3.396.834	3.442.855	3.506.024
Recreatie	821.452	732.489	790.379	747.213
Totaal Lasten	9.255.710	8.473.961	8.701.174	8.131.316
Baten				
Cultuur	793.696	904.302	1.093.515	760.592
Sport	895.979	1.021.000	765.656	809.021
Recreatie	256.318	235.551	210.709	306.251
Totaal Baten	1.945.993	2.160.853	2.069.880	1.875.863
Saldo				
Cultuur	-3.920.359	-3.440.336	-3.374.425	-3.117.488
Sport	-2.824.225	-2.375.834	-2.677.199	-2.697.003
Recreatie	-565.133	-496.938	-579.670	-440.962
Saldo programma 3	-7.309.717	-6.313.108	-6.631.294	-6.255.453

Saldo programma exclusief mutaties reserves	-7.309.717	-6.313.108	-6.631.294	-6.255.453
Onttrekkingen reserves	843.986	235.494	386.646	347.490
Toevoeging reserves	257.664	55.115	55.115	191.290
Saldo programma 3 inclusief mutaties reserves	-6.723.394	-6.132.729	-6.299.763	-6.099.252

Voor een overzicht van de mutaties op de reserves wordt verwezen naar bijlage 4

Toelichting op realisatie programma

Afwijkingen

De belangrijkste financiële afwijkingen in de realisatie van het programma inclusief de mutaties van de reserves worden hierna toegelicht. De kleine verschillen zijn niet nader uitgewerkt.

Cultuur		
Onderwerp	Bedrag (€)	
Centrum voor muziek en dans In 2016 was de vraag lager dan begroot. Daardoor hebben de muziekdocenten minder uren hoeven maken. Dit leidt tot een voordeel. Daarnaast hebben vooral wijzigingen in de personele bezetting en de bedrijfsvoering hieraan bijgedragen.	93.000	Voordeel
Realiseren taakstelling subsidies De taakstelling op subsidie van € 569.000 is in de Nota Kaders 2016-2019 volledig geëlimineerd voor het begrotingjaar 2016. In 2016 is toch een deel van de taakstelling op subsidies gerealiseerd. Het betreft een bedrag van € 36.000.	36.000	Voordeel
Verhuur ruimte De Hofnar In 2016 zijn een aantal partijen in de Hofnar gehuisvest. In de begroting was geen rekening met deze verhuur-opbrengsten.	77.000	Voordeel

Sport		
Onderwerp	Bedrag (€)	
Sportaccommodaties en sportstimulering Het nadeel op de sportaccommodatie wordt veroorzaakt door lagere opbrengsten a.g.v. lager bezettingsgraden en de onderhoudskosten zijn hoger uitgevallen.	37.000	Nadeel

Recreatie		
Onderwerp	Bedrag (€)	
Overige Diverse overige kleine afwijkingen	31.000	Voordeel

Incidentele baten en lasten

Incidentele lasten/baten (bedragen x €1000)	Begroting 2016	Rekening 2016
Lasten		
Vervanging toplaag Atletiek	49	22
Toplagen tennis Den Dries aanvullend	50	63
Berekening De Valk	6	6
Gemeentelijke bijdrage Project Groote Heide	38	38
Projectleider maatschappelijk vastgoed	90	50
Projectleider de Hofnar	100	9
Coalitieprogramma, verbeteren verbindende routes naar centrum	20	20
Coalitieprogramma, natuurpoort Luikerweg	10	0
Totaal Lasten	363	208
Baten		
Totaal Baten	0	0

4. Welzijn

Product	Portefeuillehouder	Team
Maatschappelijke ondersteuning	Mw. H.G.Tindemans - van Tent	Sociaal Economisch Beleid
Zorg	Mw. H.G.Tindemans - van Tent	Sociaal Economisch Beleid

Maatschappelijke ondersteuning

Missie

De gemeente Valkenswaard wil dat iedere inwoner (jong en oud) zo goed mogelijke kansen krijgt op het ontwikkelen en/of bevorderen van een zo volwaardig mogelijke participatie in de samenleving. Het respecteren van de eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid van mensen vormt hierbij het uitgangspunt. Omzien naar elkaar en zorgzaamheid zijn daarbij van groot belang. De levendige sociale netwerken zorgen voor een stevig sociaal fundament, waaraan iedereen kan meedoen. Inwoners zijn niet alleen actief betrokken bij de eigen leefomgeving, maar ook bij de bredere samenleving; ook hier doet iedereen mee!

Kaderstellende nota's

- Wmo-meerjarenplan 2014-2017
- Beleidsplan Wmo A2-gemeenten 2015-2018
- Vrijwilligersbeleid 2011-2014
- Beleidskader jeugdhulp 2015-2019
- Beleidsnota Jongeren op straat (2006)
- Verordening jeugdhulp 2015 ev.
- Instellingsbesluit adviesraad sociaal domein

Wat willen we bereiken:

De eigen kracht van inwoners vergroten, zodat zij zo lang mogelijk geen beroep op ondersteuning vanuit de gemeente hoeven te doen.

Dat mensen die hulp en zorg nodig hebben omdat zij of hun omgeving hier niet in kunnen voorzien, ook daadwerkelijk de ondersteuning krijgen die, gezien hun specifieke persoonlijke situatie, nodig is.

Eén gezin, één plan, één regisseur.

Laagdrempelige toegang tot (jeugd)hulp.

Een verschuiving van specialistische, dure zorg naar preventie van zorg / lichtere zorgvormen.

Tevreden cliënten/ ouders/ opvoeders / jeugdigen.

Wat zouden we ervoor doen:

Stimuleren van innovatieve burgerinitiatieven door inrichten van een stimuleringsbudget voor maatschappelijke initiatieven.

Wij willen inwoners, verenigingen en andere lokale initiatiefnemers stimuleren om innovatieve initiatieven te ontwikkelen gericht op ontmoeting en ondersteuning van kwetsbare inwoners uit Valkenswaard. Daarvoor reserveren we, conform afspraak in ons beleidsplan, in 2016 een budget van 5%. Goede ideeën kunnen in aanmerking

Wat hebben we ervoor gedaan:

In 2016 zijn diverse initiatieven gesubsidiëerd vanuit het innovatiebudget Wmo. Als voorbeeld heeft SV Valkenswaard een subsidie aangevraagd om de keuken aan te passen zodat deze ook door de week gebruikt kan worden voor kookactiviteiten voor verstandelijke gehandicapten. Hiervoor zijn de nadere regels binnen het nieuwe subsidiebeleid toegepast voor Innovatie binnen het Sociaal domein. Deze nadere regels kennen een "versoepelde" mogelijkheid om subsidie toe te kennen aan en innovatief idee/initiatief binnen het sociaal domein.

Wat zouden we ervoor doen:	Wat hebben we ervoor gedaan:
<p>komen voor een eenmalige financiële bijdrage of een andere vorm van steun. Dat kan een vorm zijn van begeleiding, kennis of het betrekken van andere organisaties bij de ontwikkeling van uw initiatief.</p>	<p>Daarnaast ondersteunen we initiatieven van bewoners door ze te verbinden met het betreffende wijkorgaan, met verenigingen of door ze de weg te wijzen naar bijvoorbeeld NLDoet, Nationale Burendag etc. Dit in de rol van de ondersteunende, faciliterende overheid.</p>
<p>Subsidies beter afstemmen op beleidsuitgangspunten van de transformatie.</p> <p>In het kader van het nieuwe subsidiebeleid nemen wij bestaande subsidieafspraken onder de loep. Uitgangspunt hierbij is dat de te subsidiëren activiteiten een bijdrage leveren aan de realisatie van de geformuleerde beleid.</p>	<p>In de subsidievoorstellen van 2017 zijn hier eerste, belangrijke stappen in gezet. Er is kritisch gekeken naar wat de subsidiepartners uitvoeren, waarbij niet de historisch gegroeide activiteiten het uitgangspunt vormen, maar de wens van de gemeente in het kader van de transformatie. Een volgende stap, waar ook al een begin in is gemaakt, is het maken van prestatieafspraken over deze uit te voeren activiteiten.</p>
<p>Voorkomen, signaleren, aanpak en nazorg van huiselijk geweld en kindermishandeling</p> <p>In 2016 wordt de nieuwe werkwijze van Veilig Thuis verder geïmplementeerd met de volgende aandachtspunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Samenwerking met de hulpverleners op het lokale niveau (sociaal team en CJG-team) - Preventie en signalering (voorkomen huiselijk geweld en kindermishandeling) nazorg 	<p>Bij de start van Veilig Thuis Zuidoost-Brabant in 2016 was er een verhoogde werkdruk bij Veilig Thuis door de grote hoeveelheid zorgmeldingen en adviesvragen vanuit de politie. Daarnaast is het een landelijke ontwikkeling dat het aantal meldingen en adviesaanvragen vanuit andere partijen (onder andere lokale wijkteams) zijn gestegen. Veilig Thuis is een herkenbare organisatie voor zowel burgers als professionals.</p> <p>Per 1 oktober 2016 heeft Veilig Thuis Zuidoost-Brabant de 24/7 bereikbaarheid gerealiseerd.</p>
<p>Beschermd wonen/maatschappelijke opvang</p> <p>We maken regionale afspraken over de toegang en uitvoering tot beschermd wonen.</p> <p>Via het Stedelijk Kompas maken we afspraken met de aanbieders van de maatschappelijke opvang, vrouwenopvang en verslavingszorg.</p>	<p>Het college van Valkenswaard heeft in december 2016 ingestemd met de bestuurlijke afspraken m.b.t. beschermd wonen die regionaal zijn opgesteld. Als gevolg daarvan heeft het college de mandaatverlening aan Eindhoven verlengd. De bestuurlijke afspraken gelden tot 1 januari 2020.</p>
<p>Ontwikkelen algemene voorzieningen</p> <p>Samen met burgers, zorgaanbieders en welzijnsorganisaties ontwikkelen we toegankelijke algemene voorzieningen, met aandacht voor respijtzorg, doelgroepenvervoer en inzet van vrijwilligers, in een denktank.</p>	<p>In 2016 is er al veel aandacht geweest voor het versterken/uitbreiden van de voorliggende voorzieningen (wel of niet gekoppeld aan het sociaal team). Onze lokale partners (Lumens, GGzE, MEE, etc.) hebben meer druk van hulpvragen in de "eerste lijn" ervaren. Er is geïnvesteerd om deze druk te verminderen en het mogelijk te maken dat veel hulpvragen (kortdurend en laagdrempelig) in de eerste lijn afgevangen kunnen worden. Dit voorkomt escalatie en vermindert de</p>

Wat zouden we ervoor doen:	Wat hebben we ervoor gedaan:
	<p>noodzaak voor geïndiceerde maatwerkvoorzieningen.</p> <p>Daarnaast is medio 2016 naar aanleiding van een uitspraak van de centrale raad van beroep gestart met het ontwikkelen van een Algemene voorziening voor de Huishoudelijke Hulp. Deze wordt in 2017 door de gemeenteraad behandeld.</p>
<p>Cliëntondersteuning Vormgeving van onafhankelijke cliëntondersteuning.</p>	<p>In 2016 is dit nog niet opgepakt. Dit project wordt in 2017 vormgegeven.</p>
<p>Resultaatgericht inkoop De nieuwe (inkoop)systematiek van de nieuwe Wmo taken monitoren, evalueren en bijsturing in A2-verband.</p>	<p>We hebben verder vorm gegeven aan de contracten en uitvoeringsafspraken met zorgaanbieders naar aanleiding van de bestuurlijke aanbesteding van de nieuwe zorgvormen in 2015 (transformatie). Er is hierbij gekozen voor "resultaat financiering". Deze innovatieve wijze van inkoop geeft de prikkel aan zorgaanbieders om de zorg anders/innovatief in te zetten. In 2016 zijn alle indicaties omgezet in resultaatfinanciering.</p> <p>Tijdens evaluatiegesprekken met zorgaanbieders en tijdens de fysieke overlegtafels met een delegatie van zorgaanbieders blijkt dat deze wijze van inkoop inmiddels "geland is" en dat dit zeker bijdraagt in de transformatie van zorg.</p>
<p>Inkopen van bestaande jeugdzorgproducten en toewerken naar transformatie van bestaande producten. Om zorgcontinuïteit te kunnen garanderen, is het inkopen van bestaande jeugdzorgproducten een voorwaarde. In 2016 en verder werken we aan een transformatie: een omvorming van de bestaande situatie naar meer efficiënte werkwijzen, vernieuwde zorgproducten etc., ook met het oog op de opgelegde bezuinigingen.</p>	<p>In 2016 is gestart met resultaatfinanciering. Het aantal zorgproducten die jeugdhulp nog kende in 2015 is teruggebracht tot ruim 30 producten conform landelijke productcodes. De bedoeling hiervan is de bezuiniging te bewerkstelligen waarmee gemeenten worden geconfronteerd en tevens de zorgaanbieders de nodige flexibiliteit te geven in de inzet van zorg, waardoor er toch sprake kan zijn van continuïteit van bedrijfsvoering. In 2016 is kritisch gekeken naar de inkoop en vormgeving van jeugdbescherming en is een start gemaakt met het transformeren van het zorgproduct pleegzorg. Een aantal (grotere) aanbieders die (met name) verblijfsfuncties aanbieden, hebben aparte inkoopafspraken gemaakt, omdat hun voortbestaan werd bedreigd als ze zich zouden conformeren aan dezelfde inkoopafspraken als de aanbieders die (met name) ambulante zorg bieden. Deze afspraken zijn grotendeels pas eind 2016 rondgekomen.</p>

Wat zouden we ervoor doen:	Wat hebben we ervoor gedaan:
<p>Werken met een gezinsplan en één centraal casuïstiekoverleg.</p> <p>De methodiek gezinsplan is bekend bij de lokale jeugdwerkers uit de diverse instellingen. In 2015 is het gezinsplan het plan dat de gezinsregisseur be- waakt en wordt er integraal aan ge- zinsdoelen gewerkt. Eén centraal casu- istiekoverleg leidt tot een integrale aanpak.</p>	<p>In 2016 is het gezinsplan doorontwikkeld. Met de verdere ontwikkeling van het sociaal team voor de Wmo, is het gezinsplan ook vanuit de Wmo-invalshoek bekeken. Hiermee is de basis gelegd voor de integrale aanpak.</p>

Prestatie-indicatoren

In de begroting 2016 zijn geen prestatie-indicatoren opgenomen in afwachting van de ontwikkelingen van de monitor voor de decentralisaties.

Daarnaast heeft zich een externe ontwikkeling voorgedaan. Vanaf 2017 is er een ver- plicht pakket aan prestatie-indicatoren volgens het BBV. Voor het nieuwe pakket aan prestatie-indicatoren zie begroting 2017.

Zorg

Missie

We werken samen met bewoners, ondernemers, andere overheden en maatschappelijke organisaties, aan een gezonde gemeente met vitale inwoners.

Kaderstellende nota's

- Beleidsplan Wmo A2-gemeenten 2015-2018
- Volksgezondheid Toekomst Verkenning
- Preventie- en handhavingsplan

Wat willen we bereiken:

Een gezonde leefomgeving en een optimale volksgezondheid.

Wat zouden we ervoor doen:	Wat hebben we ervoor gedaan:
<p>Uitvoering geven aan het uitvoeringsplan lokaal gezondheidsbeleid.</p> <p>In het uitvoeringsplan vanaf 2016 ligt de focus op het voorkomen van gezondheidsproblemen of het vroegtijdig signaleren en (waar mogelijk) herstellen ervan. Het uiteindelijke doel is dat burgers uit Valkenswaard langer gezond blijven en minder vaak een beroep hoeven te doen op duurdere en meer specialistische vormen van zorg- en hulpverlening.</p>	<p>De GGD is een belangrijke partner in het Valkenswaardse gezondheidsbeleid. Ook voor 2016 hebben gemeente en GGD een jaarplan opgesteld waarin tal van activiteiten zijn opgenomen gericht op preventie. Voor een belangrijk deel richten we ons daarbij op de jeugd. De GGD werkt hierin samen met andere partijen.</p> <p>Enkele voorbeelden zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alle jongeren in klas 3 VMBO en klas 4 HAVO/VWO wordt door de GGD gevraagd een digitale vragenlijst in te vullen om gezondheid, welzijn en leefstijl in beeld te brengen. Als er aanleiding voor is, wordt een jongere uitgenodigd voor een gesprek met een jeugdarts of jeugdverpleegkundige. - Begin maart 2016: themaweek Oor en gehoor in de bibliotheek van Valkenswaard, een samenwerking van bibliotheek de Kempen en GGD. <p>Naast de concrete preventie-activiteiten heeft in november 2016 een preventieconferentie plaatsgevonden waar vele organisaties aanwezig waren. Dit komt de samenwerking tussen partijen ten goede. Ook is in 2016 een eerste stap gezet om de samenwerking tussen huisartsen en het sociaal team te verbeteren. Dit is een belangrijke voorwaarde om minder vaak een beroep te hoeven doen op duurdere en meer specialistische</p>

	vormen van zorg- en hulpverlening. Het sociaal team kan in indien mogelijk namelijk verwijzen naar het voorliggend veld.
--	--

Prestatie-indicatoren

Omschrijving	Bron	Doelstelling 2016	Realisatie 2016
Overmatig drinken (binge-drinken) onder jongeren verminderen	GGD-Monitor	<41%	25%*
Overgewicht onder jongeren	GGD-Monitor	<9%	8%*
Tevredenheid over gezondheidsvoorzieningen	www.waarstaatje gemeente.nl	Minimaal landelijk gemiddelde	Landelijk gemiddelde: 81% Valkenswaard: 82% (zeer) tevreden
Psychische ongezondheid bij 12- tot en met 17-jarigen in Valkenswaard	GGD-Monitor	13%	15%*
Softdrugsgebruik onder jongeren	GGD-Monitor	<5%	2%*

*Monitor 2015/2016

De afname van het overmatig drinken is over de jaren heen geleidelijk gegaan. In 2007 was dit cijfer 41%. in 2011 35%. Het meest recente cijfer komt uit 2015 en is 25%.

De afname van softdrugsgebruik onder jongeren vertoont ook een geleidelijk verloop. In 2007 was dit cijfer 5%, in 2011 3% en het meest recente cijfer komt uit 2015 en is 2%

Wat heeft het gekost

Realisatie programma

Bedrag (€)	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016
Lasten				
Maatschappelijke ondersteuning	13.507.845	15.310.219	14.402.229	16.246.746
Zorg	1.252.526	1.664.749	1.656.484	1.711.123
Totaal Lasten	14.760.371	16.974.968	16.058.713	17.957.869
Baten				
Maatschappelijke ondersteuning	687.861	113.259	675.759	753.775
Zorg	185.867	163.509	163.509	222.260
Totaal Baten	873.728	276.768	839.268	976.035
Saldo				
Maatschappelijke ondersteuning	-12.819.983	-15.196.960	-13.726.470	-15.492.971
Zorg	-1.066.659	-1.501.240	-1.492.975	-1.488.863
Saldo programma 4	-13.886.643	-16.698.200	-15.219.445	-16.981.834
Saldo programma exclusief mutaties reserves	-13.886.643	-16.698.200	-15.219.445	-16.981.834
Onttrekkingen reserves	0	320.000	520.000	520.000
Toevoeging reserves	390.704	0	0	149.580
Saldo programma 4 inclusief mutaties reserves	-14.277.347	-16.378.200	-14.699.445	-16.611.414

Voor een overzicht van de mutaties op de reserves wordt verwezen naar bijlage 4

Toelichting op realisatie programma

Afwijkingen

De belangrijkste financiële afwijkingen in de realisatie van het programma inclusief de mutaties van de reserves worden hierna toegelicht. De kleine verschillen zijn niet nader uitgewerkt.

Maatschappelijke ondersteuning		
Onderwerp	Bedrag (€)	
<p>Schuldhelpverlening</p> <p>In 2016 hebben minder mensen gebruik gemaakt van schuldhelpverlening.</p>	43.000	Voordeel
<p>Ouderenzorg</p> <p>Het overschot komt o.a. tot stand door een terugbetaling van subsidie door Valkenhof die hier op geboekt is (ca. € 30.000,-). Daarnaast is er ook overschot op het activiteitenbudget.</p>	72.000	Voordeel
<p>Vrijwilligerswerk</p> <p>In 2016 is een geringer bedrag uitgegeven, omdat de focus lag op het van de grond tillen van het Valkenswaard Vrijwilligers Contact (VVC), een platform voor vrijwilligersorganisaties – een soort 'vrijwilligers-evenknie' van het Valkenswaard Industriële Contact.</p> <p>Het initiëren van het VVC is een zeer intensief en tijdrovend proces. Het vereist veel voorbereidings- en organisatie-tijd, zowel inhoudelijk (presentaties, discussies over onderwerpen die voor vrijwilligersorganisaties van belang zijn) als administratief / secretariaal. De ondersteuning die daarvoor aanvankelijk beschikbaar was viel op enig moment weg, waardoor het gros van de werkzaamheden neerkwam op de (kleine) klankbordgroep vrijwillige inzet.</p> <p>Een en ander had tot gevolg dat er geen tijd restte voor het opzetten van nieuwe initiatieven, na onder meer de maatschappelijke beursvloer, het Repair Café en het congres voor vrijwilligersorganisaties. Zodra het VVC voldoende in de steigers staat worden nieuwe initiatieven ontwikkeld.</p>	20.000	Voordeel
<p>WMO Algemene voorzieningen (Huishoudelijke hulp/begeleiding natura)</p> <p>Tekort komt voornamelijk tot stand doordat de toegekende HHT middelen ad. € 510.000 niet aan deze post zijn toegevoegd. Deze middelen zijn abusievelijk bij de tweede Berap als overschot benoemd en aan de algemene middelen toegewezen.</p> <p>Bij de tweede bestuursrapportage is daarnaast een verkeerde inschatting gemaakt van de kosten WMO. Hierdoor is ten onrechte het budget afgeraamd met € 500.000. Oorzaak hiervan was een achterstand in facturatie.</p>	1.098.000	Nadeel

Maatschappelijke ondersteuning		
Onderwerp	Bedrag (€)	
Tenslotte waren er nog een aantal afwijkingen, die samen leiden tot een tekort van € 100.000, zoals de uitvoeringskosten en de voorzieningen.		
WMO pgb Overschot komt tot stand door te ruime begroting. Praktijk wijst uit dat nu door herindicaties en administratieve "opschoonactie" AWBZ-Wmo er veel minder beroep wordt gedaan op een pgb in het kader van de Wmo.	290.000	Voordeel
Uitvoeringskosten Jeugd De uitvoeringskosten zijn lager o.a. door lagere inhuurkosten derden.	81.000	Voordeel
CJG Eerstelijns Er zijn wisselingen geweest binnen het CJG. Het bleek moeilijk te zijn per direct om hulpverleners te werven. Een deel van het jaar was er onderbezetting wat tot een voordeel geleid heeft. De begroting is deels ontstaan uit budgetten vanuit jeugdzorg zonder verblijf. Feitelijk zou het overschot deels gecompenseerd kunnen worden met het tekort op jeugdzorg in 2016.	338.000	Voordeel
Jeugdzorg met/zonder verblijf De hogere kosten zijn te verklaren door: <ul style="list-style-type: none"> • Meer kinderen in zorg. Het CJG is wellicht zo goed vindbaar en laagdrempelig, dat dit leidt tot het sneller nemen van de stap naar vragen om hulp. Het vragen om hulp lijkt steeds meer algemeen goed en geaccepteerd. • In de GGz-hoek werd in 2015 en 2016 gewerkt met Diagnose-Behandel-Combinaties (DBC's). De eindafrekeningen van deze DBC's kwamen aan het eind van een ingezet traject. Er was gedeeltelijk rekening gehouden met de kosten door de inboeking van onderhanden werk 2015, maar de uiteindelijke kosten van de trajecten waren fors hoger. • De B-aanbieders zijn aanbieders die, soms naast ambulante zorg, ook verblijfsfuncties leveren. Aangezien deze verblijfsfuncties vele malen kostbaarder zijn dan de ambulante zorg, zijn er andere prijsafspraken per cliënt per B-aanbieder vastgesteld. De prijs per cliënt is opgesteld op basis van de mix verblijf-ambulant van de betreffende aanbieder. Hierdoor is de prijs van de geleverde ambulante zorg hoog geweest. De kosten zijn uiteindelijk hoger uitgevallen. 	1.332.000	Nadeel
Jeugdreclassering Valkenswaard heeft de (regionale) onderbenutting bij de instellingen die de jeugdbescherming en jeugdreclassering uitvoeren, conform regionale verdeelsleutel moeten meefinancieren. Omdat Valkenswaard wel de zorg conform in-	269.000	Nadeel

Maatschappelijke ondersteuning		
Onderwerp	Bedrag (€)	
schatting had afgenomen leverde dit extra kosten op. De kosten voor jeugdplus ofwel gesloten jeugdzorg 2015 zijn pas laat in rekening gebracht, hierdoor zijn deze voor een groot deel in 2016 verantwoord		

Overige		
Diverse overige kleine afwijkingen	57.000	Nadeel

Incidentele baten en lasten

Incidentele lasten/baten (bedragen x €1000)	Begroting 2016	Rekening 2016
Lasten		
Hulp bij het huishouden regeling 2015	200	200
Hulp bij het huishouden regeling 2016	510	360
Totaal Lasten	710	560
Baten		
Totaal Baten	-	-

5. Bestuur & Organisatie

Product	Portefeuillehouder	Team
Samenwerking en positionering	Dhr. Drs. A.B.A.M. Ederveen	Directie
Dienstverlening	Mw. H.G. Tindemans – van Tent	Klant Contact Burgers
Veiligheid	College	Sociaal en Economisch Beleid
Financiën	Dhr. M.J.A. Bax	Advies en managementondersteuning

Samenwerking en positionering

Missie

Het positioneren van de gewenste identiteit en het uitdragen van het imago, wat bijdraagt aan het realiseren van de beleidsmatige en bestuurlijke doelen.

Het waar nodig in stand houden of aangaan van strategische samenwerkingsverbanden om de bestuurskracht optimaal te houden.

Kaderstellende nota's

- Toekomstvisie 2030
- Gemeenschappelijke Regeling A2
- Kadernota 2016-2019
- Online strategie (2013)
- Koersdocument A2-samenwerking 'Nóg krachtiger en dichterbij' en implementatie-plan.

Wat willen we bereiken:

Verminderen van kwetsbaarheid door verschillende samenwerkingsvormen zoals functionele en intergemeentelijke samenwerking, thematische schaalvergroting en strategische samenwerkingsverbanden met behoud van eigen bestuurlijke identiteit. Optimale positionering van identiteit en imago om de bestuurlijke en beleidsdoelstellingen gerealiseerd te krijgen.

Wat zouden we ervoor doen:	Wat hebben we ervoor gedaan:
<p>Samenwerking A2-gemeenten</p> <p>Het realiseren van het koersdocument voor de verdergaande samenwerking op het gebied van de samenwerking A2-gemeenten in de vorm van realisatie implementatieplan met inbegrip van "de koerscorrectie".</p>	<ul style="list-style-type: none"> • In 2016 is een implementatieproces doorlopen om met ingang van 1 januari 2017 alle bedrijfsvoeringstaken over te hevelen naar de GR. • De gemeenteraden hebben in 2016 een proces doorlopen om een toekomstperspectief op de A2-samenwerking vast te stellen. Het voorkeursscenario is de samenwerking op het gebied van bedrijfsvoering eerst op een kwalitatief hoogwaardige wijze van uitvoering te voorzien, alvorens verdere stappen te zetten op het gebied integratie van de ambtelijke organisatie.
<p>Toekomstvisie van Valkenswaard vertalen naar strategische keuzes en beleidlijnen met een brandingstrategie</p> <p>Het vertalen van de strategische keuzes en beleidlijnen van de Toekomstvisie van Valkenswaard, zoals opgenomen in de Nota Kaders 2016-2019 naar de begroting 2016 en de meerjarenraming 2017-2019. Hierbij wordt de uitwerking van het coalitieprogramma betrokken.</p>	<p>Bij de Nota Kaders 2017-2020 en de programmabegroting voor 2017 heeft het college nadrukkelijk keuzes gemaakt met oog op de uitvoering van de Toekomstvisie. Valkenswaard is op deze wijze koersvast op weg naar de toekomst. Ook is in zowel de nota kaders als programmabegroting nadrukkelijker beschreven wat de maatregelen zijn die genomen dienen te worden om de doelen die in de Toekomstvisie zijn gesteld te realiseren.</p>

Wat zouden we ervoor doen:	Wat hebben we ervoor gedaan:
<p>Andere vormen van samenwerking</p> <p>Andere vormen van samenwerking die bijdragen aan het versterken van efficiency, effectiviteit en kwaliteit met behoud van de eigen bestuurlijke identiteit worden verder verkend.</p>	<p>Valkenswaard heeft in 2016 actief deelgenomen aan de regionale samenwerking in het MRE. Ook participeren we in een groot aantal functionele samenwerkingsverbanden, zoals de veiligheidsregio en de GGD.</p>
<p>Overheidsparticipatie</p> <p>Burgers meer betrekken bij de besluitvorming door in te zetten op overheidsparticipatie.</p>	<p>Het college en de ambtelijke organisatie hebben in 2016 verdere stappen gezet om meer samen te werken met de inwoners van Valkenswaard. Zo is er een onderzoeksrapport opgesteld over de burgerkracht in Valkenswaard en heeft het college en vervolgaanpak vastgesteld. Daarnaast zijn er op verschillende fronten beleidsstukken in samspraak met de buitenwereld tot stand gekomen. Tevens is 2016 besloten om de taken van de gemeente op het gebied van citymarketing over te dragen aan de stichting Valkenswaard Marketing. Als voorbeelden van overheids- en burgerparticipatie kunnen genoemd worden het 18- café, pilot nachtvergunningen Valkenswaard, oprichting van de WhatsApp groepen, opstellen van het beleidsplan economie en Valkenswaard Marketing.</p>

Prestatie-indicatoren

Omschrijving	Bron	Doelstelling 2016	Realisatie 2016
<p>Strategische keuzes en beleidslijnen van de Toekomstvisie van Valkenswaard zijn vertaald naar de Begroting 2016 en de meerjarenraming 2017-2019. De uitwerking van het coalitieprogramma is hierin betrokken.</p>	<p>Begroting 2015 en meerjarenraming 2016-2018</p>	<p>1^e jaarschijf Toekomst-visie en coalitieprogramma is opgenomen</p>	<p>Gerealiseerd</p>

Dienstverlening

Missie

De gemeente Valkenswaard kenmerkt zich door een heldere en transparante dienstverlening, die regelmatig op effecten wordt getoetst en beoordeeld. Het bestuur wil proactief beleid voeren door te anticiperen op nieuwe ontwikkelingen en bewust te sturen op het bereiken van resultaten.

Kaderstellende nota's

- Programma dienstverlening (2016-2020)
- Verder kijken is meer zien. Een nieuwe kijk op de externe communicatie van de gemeente Valkenswaard (2011)
- Toekomstvisie 2030 (2013)
- Social Mediabeleid (2012-2013)
- Visie online communicatie (2013)
- Digiprogramma (2015-2020)

Wat willen we bereiken:
Organisatiebreed de dienstverlening aan burgers, instellingen en ondernemers optimaliseren door deze centraal te stellen en deze in te richten vanuit de focus en situatie van de klant.
Versterking van de pro-activiteit van het bestuur, anticiperen op nieuwe ontwikkelingen en sturen op resultaten.
Verbetering van efficiency, effectiviteit en klantgerichtheid van de beleidsuitvoering.
Een interactieve instelling van medewerkers en het vergroten van het communicatiebewustzijn (denken van buiten naar binnen).

Wat zouden we ervoor doen:	Wat hebben we ervoor gedaan:
<p>Loketintegratie</p> <p>Om het KCC het antwoord op alle vragen van onze klanten te laten geven integreren we de verschillende loketten in de dienstverlening. Voor de klant mag er geen onderscheid zijn in de benaderingswijze, de uitgangspunten van het hostmanship en de klantbejegening zijn hierbij belangrijke speerpunten.</p> <p>Met de intrede van de organisatielijn Dienstverlening bereiken we dat snellere stappen kunnen worden gezet voor een betere stroomlijning tussen front- en backoffice.</p>	<p>Eerste lijns-vragen van omgeving, zorg en Werk en Inkomen zijn ondergebracht bij het klantcontactcentrum. zodat vaker direct antwoord kan worden gegeven en zo min mogelijk hoeft te worden doorverbonden naar een vakspecialist. Gesprekken naar vakteams worden "warm" doorverbonden. Er zijn producten overgeheveld van vakteams naar de brede frontoffice. Er is een regiefunctie ontwikkeld in de lijn dienstverlening.</p>
<p>Digitalisering en zaakgericht werken</p>	<p>Het traject van digitalisering en zaakgericht werken is in 2016 op meerdere processen en</p>

Wat zouden we ervoor doen:	Wat hebben we ervoor gedaan:
Een traject dat in samenwerking met de collega A2-gemeenten wordt doorlopen. Afstemming van processen en de systemen zoveel mogelijk hetzelfde inrichten is de uitdaging.	systemen in gang gezet. De behaalde resultaten zijn: <ul style="list-style-type: none"> ▪ een gezamenlijk digitaal archief; ▪ migratie van ruim 55.000 bestanden van Valkenswaard naar de A2-omgeving; ▪ aanbesteding van een gezamenlijke midoffice; ▪ een nieuwe website waarvan de techniek in A2-verband is afgestemd; ▪ uitgebreide snelbalie vergunningen met 30 digitale vergunningen; ▪ gezamenlijk applicatiebeheer voor vergunning en toezicht applicatie.
Inzetten van social media en m.n. Twitter als servicekanaal Inwoners gebruiken Twitter vooral als servicekanaal (vragen stellen, meldingen doen of vragen om informatie).	Wij communiceren dagelijks via Twitter en Facebook met inwoners en hebben de vakteams meer betrokken bij het geven van reacties en zorgen ervoor dat er binnen 24 uur een reactie komt, behoudens het weekend.
Inzetten digitale en social media in interactieve trajecten en algemeen We monitoren de werking van social media en kijken ook naar innovatieve online middelen op het gebied van participatie.	Participatie wordt kleinschalig ingezet door bijvoorbeeld inwoners te betrekken d.m.v. poll, enquêtes en/of uit te nodigen via social media.

Prestatie-indicatoren

Omschrijving	Bron	Doelstelling 2016	Realisatie 2016
Resultaat Burgerpeiling	Klanttevredenheidsonderzoek	7,5	6,7 Onze ambitie is hoog. Resultaat is gelijk aan landelijke score.
% brieven binnen 14 dagen beantwoord	Postregistratiesysteem	100% ontvangstbevestiging binnen 14 dagen 85% afgehandelde poststukken binnen termijn.	100% 88% einde van het jaar De inzet van digitale coaches, structureel overleg en het aansturen op resultaten werpen zijn vruchten af.
Wachttijd klanten KCC:	Klantgeleidingsysteem	Inloop: max. 2.35 min.	Inloop: 2.04 min.

Omschrijving	Bron	Doelstelling 2016	Realisatie 2016
Balie algemeen		Afspraak: max. 6 minuten	Afspraak: 4.15 min. Door de regievoering van de receptie kunnen we de wachttijd voor de inwoners die aan de balie komen ruim binnen onze doelstelling houden.
Wachttijd klanten KCC: Omgevingsloket	Klantgeleidingsysteem	Maximaal 5 minuten	Het klantgeleidingssysteem is voor dit onderdeel niet correct ingezet waardoor we geen exacte cijfers kunnen aanleveren.
Wachttijd klanten KCC: Burgerzaken	Klantgeleidingsysteem	Maximaal 5 minuten	De overdracht van producten naar de front had tijdelijk gevolgen voor de afhandeling in het klantgeleidingssysteem, dus we kunnen geen exact beeld geven van de wachttijden. Dit had in de praktijk geen gevolgen voor de wachttijd van de klant. Deze werd keurig binnen de afgesproken tijd geholpen.
Aantal formele klachten	www.waarstaatjege meente.nl	< 30	17
% Formele klachten afgehandeld binnen de wettelijke termijn	www.waarstaatjege meente.nl	> 90%	94%

Veiligheid

Missie

We streven naar een Valkenswaard waarin het veilig en aangenaam is om te wonen, te werken en vrije tijd te besteden.

Veiligheidsbeleid heeft als doel om leefbare dorpskernen/wijken verder te ontwikkelen, waarin alle bewoners en bezoekers veilig zijn en zich veilig voelen en bereid zijn de veiligheid samen met anderen te bevorderen. Daarbij vullen we de vergunningverlenende, toezichthoudende, handhavende en hulpverlenende rol van de gemeente en betrokken partners actief in om die veiligheid te bewaken. Een goed voorbeeld is de vrijwillige brandweer. We hebben daarbij nadrukkelijk aandacht voor het betrekken van burgers, ondernemers, ketenpartners en hulpdiensten om een optimaal veiligheidsrendement te behalen.

Kaderstellende nota's

- Nota Veiligheid (2015-2018)
- Toekomstvisie Brandweezorg
- Beleidsnota "Jongeren op straat" (2006)
- Omgevingsbeleidsplan A2-gemeenten (2015-2018)/uitvoeringsprogramma 2014
- Beleidskader Evenementen 'Op weg naar een Veelzijdig evenementen aanbod' (2012)
- Terrassenbeleid
- Beleid met betrekking tot de Wet Bibob

Wat willen we bereiken:
Verhogen veiligheidsgevoel van burgers en bezoekers.
Het beheersen van de grootste risico's op gebied van constructieve veiligheid, brandveiligheid, gezondheid en milieu bij vergunningverlening en toezicht en handhaving.
Het voorkomen, beperken en bestrijden van brand, andersoortige incidenten en rampen, waarbij aandacht voor (vergroten van) veiligheidsrendement.
Handhaving geschiedt in redelijkheid en billijkheid.
Werken aan snelle efficiënte oplossingen van langlopende juridische handavingsconflicten, eventueel middels mediation.
Er komen geen coffeeshops en drugcriminaliteit wordt hard en snel aangepakt.

Wat gaan we ervoor doen:	Wat hebben we ervoor gedaan:
<p>Uitvoeren dienstverleningsovereenkomst ODZOB</p> <p>Goede monitoring door de gemeente van de overeenkomst en afspraken</p>	<p>Wij hebben in onze regierol regelmatig overleg met de ODZOB en we controleren ook of de werkafspraken worden nagekomen. Samen hebben we ervoor gezorgd dat de taken zoals vooraf bepaald in het uitvoeringsprogramma binnen het beschikbare budget zijn uitgevoerd.</p>
<p>Uitvoeren uitvoeringsprogramma omgevingsbeleidsplan</p> <p>Brandveiligheid, constructie, voorkomen van hinder en overlast door projectmatige en thematische aanpak. Duidelijke keuzes in relatie tot prioritering versus capaciteit.</p>	<p>Het aantal verweerschriften is dusdanig toegenomen (altijd Ad-hoc) dat de workload, en als gevolg daarvan de werkdruk, bij de plantoetsing hoog is. Daarnaast is er sprake van een toename van handhavingsverzoeken, behandeling van voorlopige voorzieningen en doorlopen van bezwaar- en beroepsprocedures. Deze toename in ad-hoc werkzaamheden heeft tot gevolg dat regulier werk langer blijft liggen hetgeen leidt tot langere wachttijden in planbaar werk voor onze in- en externe klanten. In 2017 komt er een voorstel om capaciteit uit te breiden.</p> <p>Bij het bepalen van de prioriteit van op te pakken ingestroomde werkzaamheden, denk aan ingekomen klachten en (handhavings-)verzoeken, is de prioritering zoals aangegeven in het uitvoeringsprogramma zoveel als mogelijk aangehouden.</p>
<p>Vormgeven aan de nieuwe toezichts- en handhavingstaak Drank- en Horecawet.</p> <p>Op basis van de vastgestelde uitgangspunten door de raad, inkleden van het toezicht op en de handhaving van de nieuwe Drank- en Horecawet.</p>	<p>Valkenswaard heeft aangehaakt bij de landelijke actieweek 'Nix zonder ID' van 8 sept t/m 14 sept. 2016, door hier o.a. via verschillende kanalen aandacht aan te besteden in de vorm van voorlichting.</p> <p>Conform het door de raad vastgestelde preventieve- en handhavingsplan richt het toezicht en de handhaving zich met name op het naleven van het schenken van drank onder de 18 jaar.</p>

Wat gaan we ervoor doen:	Wat hebben we ervoor gedaan:
<p>Het uitvoeren van het uitvoeringsprogramma veiligheid 2016</p> <p>Het gaat hierbij om buurtpreventieprojecten, buurtbemiddeling, aanpak jeugdgroepen en woninginbraken en ondermijnende criminaliteit, met name de aanpak drugscriminaliteit.</p>	<p>De nota Veiligheid 2015-2018 geeft het kader van en de prioritering binnen het veiligheidsbeleid aan. Het uitvoeringsprogramma Veiligheid 2016, bevatte de maatregelen die in 2016 zijn uitgevoerd. Daarbij is prioriteit gegeven aan de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit, waarbij het Regionaal Informatie- en Expertisecentrum Zuidoost-Brabant (RIEC) de gemeente heeft ondersteund. Een projectgroep ondermijning is in 2016 aan de slag gegaan met de aanpak van ondermijnende fenomenen binnen het gebied Dommelstroom. In Valkenswaard zijn vier zaken onder de vlag van het RIEC integraal opgepakt. Het gemeentelijke beleid op gebied van de wet Bibob is verder aangescherpt, waardoor ook aanvragers van subsidies kunnen worden getoetst. Het Bestuurlijke Interventieteam Valkenswaard (BIVA) heeft een aantal integrale handhavingsacties uitgevoerd, waaronder de controle op één dag van 60 bedrijfspanden op het bedrijventerrein.</p> <p>Verder is geïnvesteerd in het vergroten van het veiligheidsbewustzijn:</p> <p>De investering in risicobeheersing gebeurt onder meer door burgers, bedrijven en ketenpartners nadrukkelijk te betrekken bij 'veilig leven'. Hierbij ligt het accent op het voorkomen van brand, inbraak en andere incidenten en het vergroten van zelfredzaamheid.</p> <p>Verder zijn er diverse campagnes op dit gebied uitgevoerd, met als hoogtepunt de acties in de week van de veiligheid in oktober. Maar ook de zomer- en wintercampagne ten aanzien van inbraakpreventie heeft bewustwording van inwoners vergroot. Verder zijn diverse wijk-schouws geweest, waarbij zwakke plekken zijn aangepakt.</p>
<p>Buurtpreventie</p> <p>Doorstarten project Borkel en Hazelaar en peilen mogelijkheden derde project.</p>	<p>Het Buurpreventieproject in Borkel en Schaft is in 2016 doorgezet. Het project Hazelaar is sinds 2015 beëindigd. Verder is in Dommelen-Zuid een tweede buurtpreventieproject gestart.</p>
<p>Project buurtbemiddeling</p> <p>Het coördinatiepunt buurtbemiddeling zetten we ook in 2016 door.</p>	<p>Het project buurtbemiddeling is in 2016 voortgezet. Hierbij is een positieve trend waar te nemen dat steeds meer inwoners zelf melden bij het coördinatiepunt.</p>

Wat gaan we ervoor doen:	Wat hebben we ervoor gedaan:
<p>Preventieproject woninginbraken</p> <p>Naar aanleiding van het pilotproject Veilig en Bewust Wonen in de Hoven Dommelen, uitrol in andere wijken.</p>	<p>Het onderwerp woninginbraken blijft de continue aandacht houden. De volgende projecten zijn uitgevoerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Witte Voetjes Project Politie; • Waarschuwingsteksten: preventieteksten geplaatst op het digitale informatie bord in het Centrum en op een Matrix Tekstkar op locatie. <p><i>Week van de Veiligheid projecten:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Veiligheidsmagazine: In samenwerking met de 6 Dommelstroom gemeenten is er een Veiligheidsmagazine ontwikkeld. • Wijkschouw CCV: In samenwerking met het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid heeft er een wijkschouw plaatsgevonden in Dommelen-Noord, uitsluitend voor de beheerders van BuurtWhatsApp groepen in Valkenswaard. • 112-dag: Op 16 oktober werd de 1e editie van een 112-dag in Borkel en Schaft georganiseerd. Bezoekers konden diverse kramen, voertuigen en demonstraties van de aanwezige organisaties bezichtigen. De deelnemende organisaties waren: Gemeente (Cluster veiligheid), Politie, brandweer, WensAmbulance Brabant, EHBO, Hondensportvereniging, Veilig Verkeer Nederland, Buurtpreventie en Dorpsinitiatief Borkel en Schaft. • Wintercampagne: Voor de winterperiode werd het "Donkere Dagen Offensief" uitgevoerd. <p><i>Doorlopend project:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • BuurtWhatsApp groepen: In 2016 is het initiatief genomen door de gemeente om BuurtWhatsApp groepen op te zetten. In 2016 zijn er ruim 1500 adressen aangesloten bij een van de 34 actieve BuurtWhatsApp groepen in onze gemeente; 13 in Valkenswaard, 14 in Dommelen en met 7 aaneengesloten groepen

Wat gaan we ervoor doen:	Wat hebben we ervoor gedaan:
	een volledige dekking van alle wijken in Borkel en Schaft.
<p>Uitvoering veiligheidsmaatregelen voortvloeiende uit het horecabeleid</p> <p>Maatregelen in samenwerking met horeca, politie en brandweer ter verbetering van veiligheid in Centrum</p>	<p>In samenspraak met bewoners en horeca is in 2015 een nachtvergunningstelsel ingevoerd als pilot waarbij maximaal twee horeca-ondernemers langer open mogen blijven. De resultaten zijn positief en de pilot is daarom in 2016 omgezet in vast beleid voor de duur van 4 jaar.</p> <p>De politie heeft naar aanleiding van de afname van overlast in het Centrum tijdens uitgaansavonden de inzet afgebouwd.</p>
<p>Aanpak jeugdgroepen</p> <p>Voortzetten Beke-methodiek door werkgroep Jongeren Op Straat.</p>	<p>De Beke-methodiek is gewijzigd naar aanleiding van de nieuwe 'aanpak problematische jeugdgroepen'. In dat verband heeft de werkgroep Jongeren op straat haar eigen methodiek ontworpen om goed zicht te krijgen op alle jeugdgroepen inclusief de aanvaardbare jeugdgroepen. Eind 2016 was er een overlastgevendende jeugdgroep in het centrum (o.a. rondom de ijsbaan). Middels een integrale aanpak met politie, jongerenwerk en gemeente is deze groep in beeld gekomen en is daarmee de overlast afgenomen. De aanpak van deze groep loopt nog door in 2017.</p>
<p>Participeren RIEC Oost-Brabant</p> <p>Actief deelnemen aan het RIEC ten behoeve van een constructieve bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit.</p>	<p>Ook in 2016 is actief deelgenomen aan het RIEC.</p> <p>Er liepen in 2016 4 casussen in het kader van RIEC.</p>
<p>Uitvoeren aanpak ondermijning Dommelstroom</p> <p>Naar aanleiding van de Ondermijningsbeelden Dommelstroom, op projectmatige basis een fenomeen- en casusaanpak van ondermijnende criminaliteit.</p>	<p>In 2016 is gewerkt aan de structuur van aanpak van ondermijning. De projectgroep Ondermijning basisteam Dommelstroom is opgericht. De driehoek Dommelstroom heeft in eerste instantie de bevoegdheden om ondermijnende criminaliteit aan te pakken.</p>

Prestatie-indicatoren

Omschrijving	Bron	Doelstelling 2016	Realisatie 2016
Aantal mensen dat zich wel eens onveilig voelt rond uitgaansgelegenheden	Veiligheidsmonitor	15%*	15%**
Onveiligheidsgevoel (% vaak onveilig in eigen buurt)	Veiligheidsmonitor	1%	1%**
Huiselijk geweld (aangiften per 1000 inwoners)	Veiligheidsmonitor	<0,7	1,26
Woninginbraak (aantal aangiften per 100 adressen)	Politie	<4,4	2,9
Winkeldiefstal (aangiften per 1000 inwoners)	Politie	<1,5	0,93

* alle doelstellingen zijn overgenomen van nota veiligheid 2015-2018

** bron: veiligheidsmonitor 2015

Financiën

Het product Financiën heeft betrekking op de belangrijkste inkomstenbronnen van de gemeente. Deze zijn onder te verdelen in drie categorieën:

Inkomsten van het Rijk via de algemene uitkering uit het gemeentefonds; gemeentelijke belastingen, heffingen en rechten; financiering (incl. overige eigen inkomsten en uitgaven en onvoorzien).

De gemeente kent diverse inkomsten en baten, die niet aan één van de programma's zijn toe te rekenen. Dit onderdeel geeft een weergave van de middelen, die vrij aanwendbaar zijn. Tevens wordt aandacht besteed aan het budget onvoorzien.

Missie

Inzicht geven in de omvang en de vrije besteedbaarheid van rijksmiddelen en lokale belastingen. De gemeente Valkenswaard heeft een structureel reëel sluitende begroting op basis waarvan bestuur en management integraal sturen op het realiseren van de in de begroting opgenomen doelstellingen. Dit gebeurt binnen de daarvoor beschikbaar gestelde middelen.

Kaderstellende nota's

- Financiële Beheersverordening art. 212 Gemeentewet (2012)
- Leidraad invordering belastingen (2013)
- Treasurystatuut (2013); zie paragraaf 'financiering'
- Belastingverordeningen

Wat willen we bereiken:

Een gematigde lastenontwikkeling voor burgers en bedrijven.

Gezonde financiële positie voor de gemeente Valkenswaard die voortkomt uit een structureel reëel meerjarig sluitende begroting.

Wat zouden we ervoor doen:

Optimalisering van de Planning & Control producten.

Instrumenten ontwikkelen en verfijnen om bestuur en organisatie te voorzien van adequate sturingsmogelijkheden.

Wat hebben we ervoor gedaan:

2016 stond in het teken van de vernieuwingen van het besluit begrotingen en verantwoordingen (BBV). De vernieuwingen zijn doorgevoerd en hebben betrekking op rentebeleid, grondexploitatie, fiscale veranderingen (VPB), overhead, etc.

Wat zouden we ervoor doen:	Wat hebben we ervoor gedaan:
<p>Verkennen van macro-economische ontwikkelingen.</p> <p>De verkenning maakt het mogelijk tijdig te anticiperen.</p>	<p>Gedurende het jaar worden de macro-economische ontwikkelingen verkend en gemonitord. De (financiële) consequenties voor Valkenswaard zijn in beeld gebracht en in het planning en controleproces (nota kaders, begroting, etc.) opgenomen.</p>

Prestatie-indicatoren

Omschrijving	Bron	Doelstelling 2016	Realisatie 2016
Woonlasten meerpersoonshuishouden (alléén gemeentelijke lasten)	Gemeentelijke administratie	Max. stijgen prijsindex	Max. stijging prijsindex
Aantal bezwaarschriften WOZ woningen (In % van totaal aantal objecten)	Gemeentelijke administratie Waarderingskamer	200 bezwaarschriften	129 bezwaarschriften. Waarvan 63 woningen en 66 niet-woningen
Gemiddelde afhandeltermijn bezwaarschriften WOZ woningen in dagen	Gemeentelijke administratie Waarderingskamer	75 dagen	68 dagen

Wat heeft het gekost

Realisatie programma

Bedrag (€)	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016
Lasten				
Samenwerking en positionering	129.986	328.213	539.661	465.994
Dienstverlening	4.116.514	4.145.392	4.159.670	4.641.392
Veiligheid	2.513.129	2.196.842	2.205.842	2.092.990
Financiën	1.208.100	1.889.819	2.600.938	2.524.559
Totaal Lasten	7.967.729	8.560.266	9.506.111	9.724.936
Baten				
Samenwerking en positionering	8.761	0	0	0
Dienstverlening	612.238	632.800	632.800	709.209
Veiligheid	157.300	5.180	5.180	32.774
Financiën	47.884.703	48.065.257	49.399.996	49.755.338
Totaal Baten	48.663.001	48.703.237	50.037.976	50.497.321
Saldo				
Samenwerking en positionering	-121.225	-328.213	-539.661	-465.994
Dienstverlening	-3.504.276	-3.512.592	-3.526.870	-3.932.183
Veiligheid	-2.355.829	-2.191.662	-2.200.662	-2.060.217
Financiën	46.676.602	46.175.438	46.799.058	47.230.779
Saldo programma 5	40.695.272	40.142.971	40.531.865	40.772.385

Saldo programma exclusief mutaties reserves	40.695.272	40.142.971	40.531.865	40.772.385
Onttrekkingen reserves	3.569.387	878.317	3.806.351	3.617.134
Toevoeging reserves	3.109.180	208.810	2.110.306	2.311.843
Saldo programma 5 inclusief mutaties reserves	41.155.479	40.812.478	42.227.910	42.077.676

Voor een overzicht van de mutaties op de reserves wordt verwezen naar bijlage 4

Toelichting op realisatie programma

Afwijkingen

De belangrijkste financiële afwijkingen in de realisatie van het programma inclusief de mutaties van de reserves worden hierna toegelicht. De kleine verschillen zijn niet nader uitgewerkt.

Samenwerking en Positionering		
Onderwerp	Bedrag (€)	
Regionale samenwerking Door de opheffing van het SRE is in 2016 een bedrag van € 74.000 ontvangen.	74.000	Voordeel

Dienstverlening		
Onderwerp	Bedrag (€)	
APPA Ieder jaar vindt er een actualisatie van de voorziening voor pensioenen van wethouders (APPA) plaats. De actualisatie per ultimo 2016 levert een flink nadeel op. Dit wordt veroorzaakt door een verlaging van de rekenrente waardoor er meer gestort moet worden om het eindkapitaal te bereiken. Daarnaast blijkt dat mensen steeds ouder worden waardoor langer wordt onttrokken uit de betreffende voorziening. Een extra dotatie is daardoor nodig gebleken.	334.000	Nadeel
Ondersteuning raad Ondersteuning aan de raad heeft minder gekost dan begroot (lagere loonsom en niet benutten van het budget).	36.000	Voordeel
Honoraria accountant waren hoger dan begroot als gevolg van meerwerk	39.000	Nadeel

Veiligheid		
Onderwerp	Bedrag (€)	
Regionale brandweer/ VRBZO Het voordeel heeft betrekking op het positieve resultaat 2015 van de VRBZO. Het aandeel voor Valkenswaard is na besluitvorming in 2016 uitbetaald.	89.000	Voordeel
Omgevingsvergunningen De kosten van de plantoetsing en toezicht is in 2016 lager uitgevallen.	27.000	Voordeel

Financiën		
Onderwerp	Bedrag (€)	
Algemene uitkering De werkelijke baten van de algemene uitkering uit het gemeentefonds zijn hoger dan begroot. Enerzijds komt dit	123.000	Voordeel

Financiën		
Onderwerp	Bedrag (€)	
door verrekening uit voorgaande jaren die gunstig uitpakt, anderzijds zijn er diverse kleine mutaties geweest in de berekening van de algemene uitkering voor het jaar 2016.		
OZB In 2016 zijn meer ozb opbrengsten gerealiseerd dan geraamd.	98.000	Voordeel
Onvoorzien Niet bestede deel van de post onvoorzien.	103.000	Voordeel
Dubieuze debiteuren Om de voorziening voor dubieuze debiteuren op peil te houden, was een extra storting noodzakelijk. Onder andere doordat de verenigingen TCV en Ginneve niet in staat waren de volledige huur te betalen, mede vanwege de fusie en beëindiging van TCV en Ginneve.	127.000	Nadeel
Individueel Keuzebudget Reservering voor nog te betalen vakantie-uitkeringen in verband met de overgang naar Individueel Keuzebudget (IKB).	419.000	Nadeel
WW verplichtingen Extra toevoeging aan Werkloosheidsuitkeringsverplichtingen.	126.000	Nadeel
Budget prijsindex compensatie Budget prijsindex compensatie is alleen benut betreffende de indexering van de subsidies voor 2016. Het deel bestemd voor compensatie van de budgetten (onderhoudscontracten et cetera) is niet aangesproken.	168.000	Voordeel
Financieringsbehoefte Door het achterblijven van investeringen was er een lagere financieringsbehoefte dan geraamd. Ook waren de gemiddelde rentekosten lager. Hierdoor is een positiever renteresultaat gerealiseerd.	170.000	Voordeel
Opleidingsbudget Het opleidingsbudget is niet volledig benut. Dit levert een voordeel van € 47.000 op.	47.000	Voordeel
Overige Diverse overige kleine afwijkingen	40.000	Nadeel

Incidentele baten en lasten

Incidentele lasten/baten (bedragen x €1000)	Begroting 2016	Rekening 2016
Lasten		
Sanering gemeentelijke zinkassen wegen	12	0
Herijken subsidiebeleid	25	22
Incidentele prijscompensatie	150	0
Slim en efficiënt organiseren	137	51
Budget implementatiefase GRSA2	178	178
Koersdocument en implementatiefase GRSA2	75	75
Verbinding sportbeleid met andere beleidsvelden	30	30
Verbeteren toekomstvisie	52	52
Invoering Vennootschapsbelasting	38	26
Motie personele capaciteit (1 ^e berap)	50	0
Totaal Lasten	747	434
Baten		
Dekking algemene reserve, sanering gemeentelijke zinkassen wegen	12	0
Dekking uit algemene reserve Slim en efficiënt organiseren	137	51
Dekking uit algemene reserve herijken subsidiebeleid	25	22
Dekking uit algemene reserve, Budget implementatiefase GRSA2	178	178
Dekking uit algemene reserve, Dekking primitieve begrotingstekort	479	479
Totaal Baten	831	730

PARAGRAFEN

Lokale heffingen

Inleiding

De lokale heffingen vormen een belangrijk deel van de inkomsten van de gemeente. Inzicht in de omvang, werking en reikwijdte van deze heffingen zijn van belang voor uw raad omdat die immers veelal de enige mogelijkheid vormen om aanvullende wensen te kunnen verwezenlijken (i.c. dekken). Door vaststelling van de begroting worden de wensen in principe bekrachtigd en daarmee ook de middelen ingezet. Zie hiervoor ook programma 'Bestuur en Organisatie'.

Deze paragraaf lokale heffingen heeft betrekking op de in de gemeente Valkenswaard geheven belastingen en heffingen (retributies, rechten en leges) en de betekenis daarvan voor de gemeente. Inzicht wordt gegeven in de heffingen. Per heffing wordt ingegaan op het beleid, de geraamde inkomsten en de tarieven. Tevens wordt ingegaan op de lokale lastendruk en het kwijtscheldingsbeleid.

De lokale heffingen zijn te onderscheiden in:

Algemene dekkingsmiddelen	Bestemmingsheffingen
Onroerende zaakbelastingen	Rioolheffing
Parkeergelden	Afvalstoffenheffing/reinigingsrechten
Toeristenbelasting	Leges
Precariobelasting	Lijkbezorgingsrechten
Reclamebelasting	

Het beleid voor lokale heffingen is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- Trendmatige verhoging (inflatiecorrectie) van algemene heffingen (OZB)
- Extra verhoging van algemene heffingen is gerelateerd aan een verbetering van het voorzieningenniveau voor de inwoners
  - Kostendekkende tarieven; dit betekent dat de tarieven jaarlijks in elk geval trendmatig worden verhoogd in verband met loon- en prijsontwikkelingen

Het beleid voor lokale heffingen is vastgelegd in (beleids-)nota's en/of verordeningen.

(bedragen x €1000)	Rekening 2015	Primitieve Begroting 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016
Onroerende zaakbelasting	6.644	6.718	6.878	6.977
Parkeerbelasting	989	724	617	636
Toeristenbelasting	72	70	70	59
Precariobelasting	83	88	88	87
Reclamebelasting	79	90	90	80
Subtotaal algemene heffingen	7.867	7.690	7.743	7.839
Naheffingsaanslagen	84	52	59	34
Totaal algemene heffingen	7.951	7.742	7.802	7.873
Rioolheffingen	3.070	3.073	3.073	3.104
Afvalstoffenheffingen	3.113	3.178	3.178	3.222

(bedragen x €1000)	Rekening 2015	Primitieve Begroting 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016
Reinigingsrechten	33	45	45	32
Secretarie Leges	333	388	388	379
Omgevingsvergunningen (bouwleges)	398	500	500	384
Begraafplaatsrechten	179	160	160	200
Totaal bestemmingsheffingen	7.126	7.344	7.344	7.321
Totaal heffingen	15.077	15.086	15.146	15.194

Onroerende Zaakbelastingen

Alle onroerende zaken binnen de gemeentegrenzen worden jaarlijks gewaardeerd. Op basis van eerdergenoemde uitgangspunten en het tarief gebaseerd op een percentage van de WOZ-waarde, wordt de aanslag onroerende zaakbelastingen berekend en aan de belastingplichtige opgelegd. In de begroting 2016 na wijzigingen is een opbrengst gecalculeerd van € 6.878.000. De realisatie (exclusief bezwaren en correcties en voorgaande jaren) bedraagt in 2016 € 6.977.000.

Omschrijving (bedragen x €1000)	WOZ Waarde per 1/1/2015	Tarief	Primitieve Begroting 2016	Begroting na wijziging 2016	Realisatie 2016	Vershil
Woningen	3.377.358	0,1325%	4.314	4.475	4.495	20
Niet woning eigenaren	627.320	0,2262%	1.419	1.419	1.468	49
Niet Woning Gebruikers	517.060	0,1905%	985	985	1.019	34
Bezwaren, correcties en voorgaande jaren			0	0	-5	-5
Totaal			6.718	6.879	6.977	98

Parkeerbelasting

Het parkeerbeleid verwoord in de in 2015 vastgestelde "Visie op Parkeren". Dit heeft als basis gediend voor de regelgeving in de Parkeerverordening en de Verordening op de heffing en invordering van parkeerbelastingen. Uw Raad heeft het tarief bepaald op € 1,80 per uur waarbij voor het eerste uur een starttarief geldt van € 0,60. Buiten het centrum bedraagt het tarief € 1,50 per uur met een maximum van € 3,00 per dag.

Het innen van parkeerbelasting dient gezien te worden als een sturingsinstrument voor het reguleren van de parkeerdruk. De opbrengst is in de primitieve begroting 2016 gecalculeerd op € 775.842 inclusief parkeerkaarten en naheffingstoelagen. Deze begroting is met de bestuursrapportages afgeraamd met €100.000,- vanwege een verwachte ver-

dere daling van de inkomsten uit parkeergelden. De realisatie in 2016 betreft €670.401, inclusief parkeerkaarten en naheffingsaanslagen. Hierdoor ontstaat er een nadeel van afgerond €5.000 ten opzichte van de begroting na wijziging.

Toeristenbelasting

De gemeente Valkenswaard heft toeristenbelasting per overnachting. De toeristenbelasting is een algemene belasting en heeft daarom geen maximumtarief. De trend van de laatste jaren is dat het aantal overnachtingen fluctueert, zodat de opbrengst (exploitatie) wisselt.

Het tarief voor de toeristenbelasting bedraagt € 1,10 per overnachting. In de begroting 2016 is een bedrag gecalculeerd van € 70.000. De realisatie bedraagt € 59.000.

Precariobelasting

Het is mogelijk om voor het gebruik van gemeentegrond precariobelasting te heffen. De belasting is verschuldigd als een ondernemer voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond heeft (bijvoorbeeld terras, luifel, pijpleiding, uithangborden, e.d.). De opbrengst komt ten goede aan de algemene middelen, tenzij er sprake is van een specifieke oormerking, zoals de opbrengsten van de tijdelijke terrassen bij evenementen. De hoogte van de precariobelasting hangt af van de soort en de grootte van de voorwerpen en van de oppervlakte die in beslag genomen wordt.

De gemeente Valkenswaard legt alleen precariobelasting op bij terrassen (zomer, winter of tijdelijke terrassen). Aan de hand van de afgegeven vergunningen worden de aanslagen opgelegd. De totaal primitief begrote opbrengst aan precariobelasting (terrassen) 2016 is € 88.000. In werkelijkheid is gerealiseerd € 87.000. Overigens worden de opbrengsten van tijdelijke terrassen bij evenementen (vast bedrag van € 22.500) gestort in het daartoe bestemde evenementenfonds.

Reclamebelasting

In september 2014 is reclamebelasting voor een beperkt gebied in het centrum ingevoerd. De uit de reclameheffing verkregen opbrengst kan in beginsel vrij besteed worden. De reclameheffing is, net als bijvoorbeeld de OZB en de toeristenbelasting, een vrij besteedbare belasting. De opbrengst van de reclameheffing wordt echter ingezet voor structurele financiering van het Ondernemersfonds van de Stichting Centrum-Management Valkenswaard.

Uit het Ondernemersfonds worden de kosten betaald van activiteiten ter versterking van de economische aantrekkelijkheid van het centrum van Valkenswaard. Het gaat dan onder meer om publieksaantrekkende activiteiten, activiteiten op het gebied van leegstandsbestrijding, veiligheids(beleving) en promotie & marketing. Hiertoe stelt de Stichting Centrum-Management Valkenswaard jaarlijks een activiteitenplan op. De realisatie bedraagt € 80.000. Dit is vergelijkbaar met 2015.

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing wordt gebruikt om de kosten te dekken van het verwijderen van het huishoudelijk afval. De tarieven worden berekend op basis van 100% kostendekkendheid.

Kleine bedrijven in het centrum van Valkenswaard, waar afval vrijkomt dat naar aard en hoeveelheid overeenkomt met huishoudelijk afval, die geen ruimte hebben om een container van een commercieel afvalbedrijf te plaatsen en die gelegen zijn aan de inzamelroute van huishoudelijk afval, kunnen een container bij Cure aanvragen. Dergelijke bedrijven betalen geen afvalstoffenheffing, maar zogenaamd reinigingsrecht, waarvan de hoogte overeenkomt met het tarief afvalstoffenheffing voor een meerpersoonshuishouden.

Per 1 januari 2014 zijn de taken overgegaan naar de nieuwe Gemeenschappelijke regeling Cure, die al per januari 2013 is opgericht. De GR Cure voert naast de taken op het gebied van afvalinzameling, en de uitvoering van de zogenaamde facilitaire taken (beheer van de milieustraat, de inzameling, transport en verwerking van glas en oud papier en karton en de verwerking van klein gevaarlijk afval) extra taken uit, waaronder de beleidsvoorbereiding.

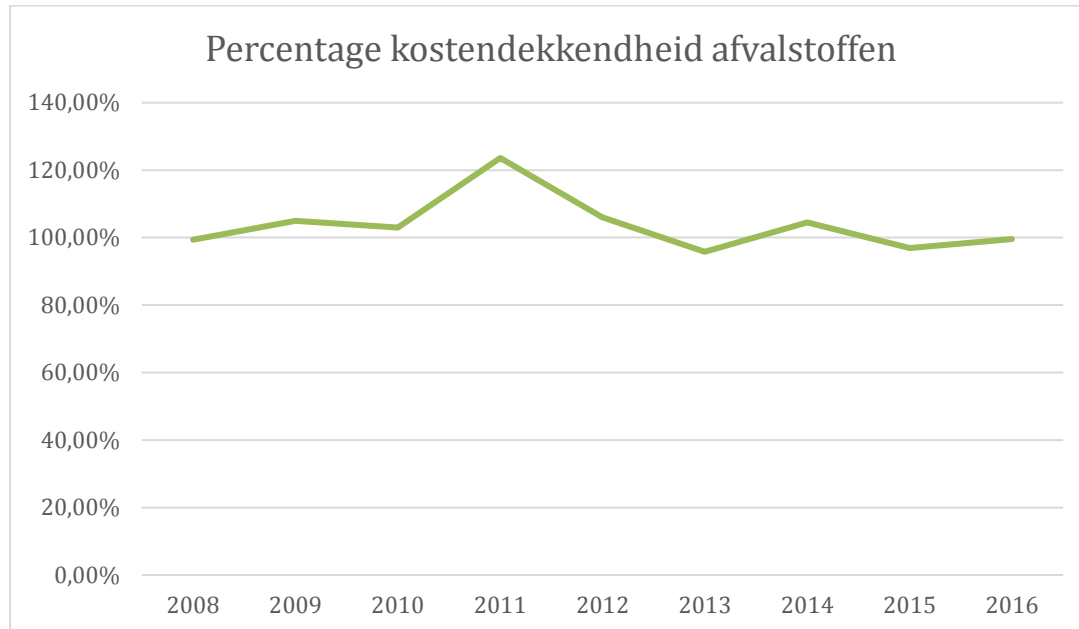
(bedragen x €1000)	Realisatie 2015	Begroting 2016	Realisatie 2016
Afvalstoffenheffing; Eenpersoonshuishouden	795	803	826
Afvalstoffenheffing; Meerpersoonshuishouden	2.334	2.375	2395
Bezwaren en correcties	-16	0	0
Totaal Afvalstoffenheffing	3.113	3.178	3.222
Totaal reinigingsrecht	33	45	32
Totaal inkomsten	3.146	3.223	3.254
Totaal kosten (incl. BTW)	3.247	3.223	3.204
Totaal uitgaven	3.247	3.223	3.204
Per saldo toegevoegd/onttrokken aan reserve	-101	0	50

Toevoeging/onttrekking reguliere exploitatiesaldo aan reserve	-101	0	50
Bijdrage uit reserve (terugbetaling vj)	0	0	0
	-101	0	50

Kostendekkendheid

Het resultaat van het product afvalstoffen wordt gestort/onttrokken in de voorziening reiniging. De stand van de voorziening na positief resultaat 2016 (€ 50.000) is € 111.000.

Ontwikkeling kostendekkendheid afvalstoffen:

2008	2009	2010	2011*	2012*	2013*	2014	2015	2016
99.4 %	105.0 %	103.0 %	123.6 %	106.0%	95.8%	104.5%	96.9%	101.6%

* exclusief teruggave

(Brede) rioolheffing

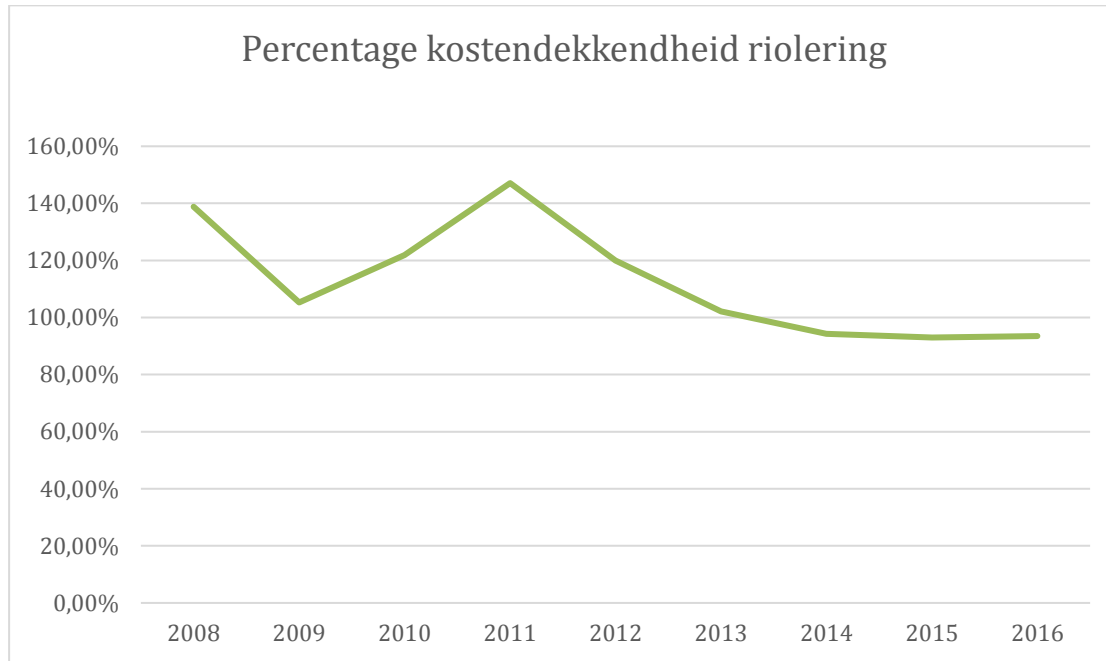
De gemeente dekt de jaarlijkse kosten van het (verbreed) Gemeentelijk Rioleringsplan door de rioolheffing, waarbij verschillen tussen de kosten en de rechten worden onttrokken dan wel gestort in de voorziening riolering. De verordening, vastgesteld op 29 oktober 2008, dient als (beleids)kader. Vanaf 2008 is de Wet verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken van kracht. Hierin zijn verdisconteerd de grondwaterzorgplicht, de afvalwaterzorgplicht en de hemelwaterzorg.

Naast de afvoer van het hemelwater en afvalwater heeft de gemeente ook de algehele zorgplicht voor water (zowel grond- als oppervlaktewater).

(bedragen x €1000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
Opbrengst Rioolheffing	3.070	3.073	3.103
Kosten riolering	3.300	3.577	3.321
Saldo onttrokken aan voorziening	-230	-504	-217

Kostendekkendheid riolering

Uitgangspunt is 100% kostendekkendheid. Vanwege een forse voorziening van ca. 4,2 miljoen wordt het tarief niet op 100% kostendekkend gezet. We hanteren een lagere kostendekkendheid totdat de voorziening terug naar nul wordt gebracht. Het verschil wordt gecompenseerd door de gevormde voorziening riolering. Ontwikkeling kostendekkendheid riolering:

2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
138.8 %	105.3 %	121.9 %	147.1%	120.0%	102.1%	94.3%	93.0%	93,5%

De totale opbrengst voor de riolering bedroeg voor 2016 € 3.104.000. De lasten waren € 3.321.000. Wij hebben een onttrekking gedaan aan de voorziening riolering van € 217.000. De stand van de voorziening riolering bedraagt per 31-12-2016 € 4.178.000.

Leges

Onder de naam 'leges' heft de gemeente een aantal verschillende rechten voor het genot van door het gemeentebestuur verstrekte diensten. Te denken valt aan: leges burgerzaken, leges A.P.V.-vergunningen, leges bouwvergunningen en leges gebruiksvergunningen.

(bedragen x €1000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
Secretarie Leges	333	388	379
Omgevingsvergunningen (bouwleges)	398	500	384
Totaal	731	888	763

Kwijtschelding

De gemeente kan kwijtschelding verlenen voor gemeentelijke heffingen, waarbij zij zelf kan beslissen voor welke heffingen kwijtschelding mogelijk is. In Valkenswaard is kwijtschelding alleen mogelijk voor de afvalstoffenheffing (gedeeltelijk). Voor de overige heffingen zoals onroerende zaakbelasting, rioolrecht, leges burgerzaken is geen kwijtschelding mogelijk. Valkenswaard hanteert de maximumnorm van 100%, dit betekent dat op 100% van het bijstandsniveau belastingen worden kwijtgescholden. Het maximumbedrag aan kwijtschelding bij de afvalstoffenheffing is € 175.

Wij verlenen 'automatisch' kwijtschelding aan huurders van woningen die twee maanden vóór de dagtekening van de aanslag één jaar onafgebroken een uitkering hebben ontvangen op basis van Wet Werk en Bijstand en die geen positieve vermogensbestanddelen hebben. In 2016 is voor ruim € 83.000 aan kwijtschelding verleend.

Belastingdruk

De berekening van de belastingdruk is gebaseerd op de som van afvalstoffenheffing voor een meerpersoonshuishouden, de gemiddelde waarde van de onroerende zaken (OZB) en de rioolheffing.

Soort belasting of heffing	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Begroting 2016	Realisatie 2016
Afvalstoffenheffing	261	252	259	259
OZB belasting (op basis van gemiddelde woningwaarde)	258	282	282	282
Rioolheffing	205	205	205	205
Belastingdruk per meerpersoonshuishouden	724	739	746	746

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

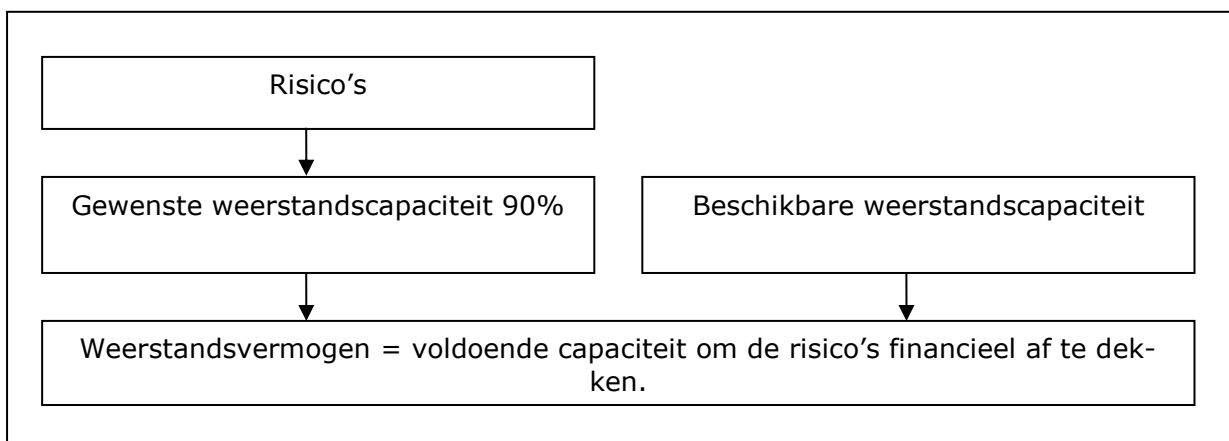
De begroting vormt het financieel kader waarbinnen de gemeente haar doelstellingen realiseert. Tegenvallers en meevallers worden zo veel mogelijk verwerkt binnen die begroting. Niet altijd kunnen financiële tegenvallers opgevangen worden en op dat moment is het van belang dat de gemeente beschikt over een buffer om dit soort zaken te kunnen verwerken. Deze buffer om onverwachte tegenvallers zodanig op te vangen dat de taken kunnen worden voortgezet heet het weerstandsvermogen van de gemeente. Het gaat dan om risico's die niet zijn verzekerd of waarvoor geen voorziening is getroffen. De beoordeling van dit weerstandsvermogen geeft inzicht in de actuele financiële positie. Actualisering vindt jaarlijks plaats bij de jaarrekening en de begroting.

In deze paragraaf gaan we in op het weerstandsvermogen. Daarbij schenken we achtereenvolgens aandacht aan het beleid dat de gemeente op dit gebied hanteert, de weerstandscapaciteit, een actualisering van het risicoprofiel en de confrontatie tussen de weerstandscapaciteit en het risicoprofiel. Tot slot gaan we gedetailleerd in op de opbouw van de weerstandscapaciteit.

Beleid

We inventariseren, analyseren en beoordelen de risico's, bepalen het risicoprofiel, beheersen de risico's (voorkant), bedden structureel risicomanagement in binnen de organisatie en bepalen het ratio 'weerstandsvermogen' (verhouding risicobedrag tegenover weerstandscapaciteit).

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, wordt de relatie gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en daarbij gewenste weerstandscapaciteit enerzijds en de beschikbare weerstandscapaciteit anderzijds. De relatie tussen beiden wordt in de onderstaande figuur weergegeven:

Beschikbare weerstandscapaciteit

Het aanhouden van voldoende weerstandscapaciteit maakt het mogelijk om zonder beleidsaanpassing financiële nadelen op te vangen die zich, ondanks de werking van risicomangement, manifesteren door het feitelijk optreden van tegenvallers en waarvoor geen andere dekking aanwezig is.

Weerstandscapaciteit (x € 1000)	2016	2017	2018	2019	2020
Algemene reserve (inclusief voorgenomen mutaties vanaf 2017)	11.952	10.330	10.482	10.709	10.709
Vrij aanwendbare specifieke bestemmingsreserves	1.879	1.613	1.513	1.538	1.682
Budget onvoorzien	125	125	125	125	125
Begrotingsruimte (saldo begroting 2016 na aanvullende besluitvorming)	37	0	0	0	0
Stille reserve(s)	0	0	0	0	0
Onbenutte belastingcapaciteit	1.837	1.727	1.727	1.727	1.727
Kostenreductie (bezuinigingen)	0	0	0	0	0
Totaal	15.830	13.795	13.847	14.099	14.243

Risico's

Voor de bepaling van het weerstandsvermogen moeten de gekwantificeerde risico's van de gemeente bij elkaar geteld worden en moet rekening gehouden worden met de kans dat de onderkende feiten zich zullen voordoen. Voor het bepalen van de kans dat een risico zich daadwerkelijk manifesteert dient per risico een analyse gemaakt te worden. Uit die analyse blijkt ook welk effect wordt verwacht in het geval een risico zich voordoet. Zoals we in deze paragraaf vermelden werken we aan invulling van risicomangement.

De relevante risico's voor het weerstandsvermogen zijn die risico's die niet anderszins zijn ondervangen. Risico's die zich regelmatig voordoen en die veelal vrij goed meetbaar zijn, maken geen deel uit van deze paragraaf. Hiervoor zijn immers verzekeringen afgesloten dan wel voorzieningen gevormd. Het gaat dus uiteindelijk om die risico's die de financiële positie van de gemeente kunnen verstoren.

In het volgende overzicht zijn risico's opgenomen van economische, politieke, juridische, milieutechnische of financiële aard. Deze risico's zijn niet limitatief opgesomd. Naast de risico's, die feitelijk alle gemeenten lopen, zijn hier de risico's vermeld die bekend zijn en specifiek de gemeente Valkenswaard betreffen. Bij mogelijke risico's denken wij onder andere aan:

- Open-einde regelingen
- Beheerplannen
- Grondexploitatie (bijvoorbeeld: stagnatie van grondverkoop en ontwikkeling plannen)
- Gemeenschappelijke regelingen (GGD, MRE, enz.).

Voor bovengenoemde zaken geldt dat wij risico's alleen meenemen als het een materieel risico betreft. Hierbij hanteren wij de ondergrens van € 50.000.

Zoals aangegeven in de nota 'Weerstandsvermogen en risicomanagement' (Plan van Aanpak) dragen wij zorg voor een zo volledig mogelijk beeld van alle mogelijke risico's binnen de gemeente. Het inzicht in alle mogelijke risico's zal de impuls zijn om een risicobeheersing/-managementsysteem op te bouwen, te implementeren en blijvend te actualiseren.

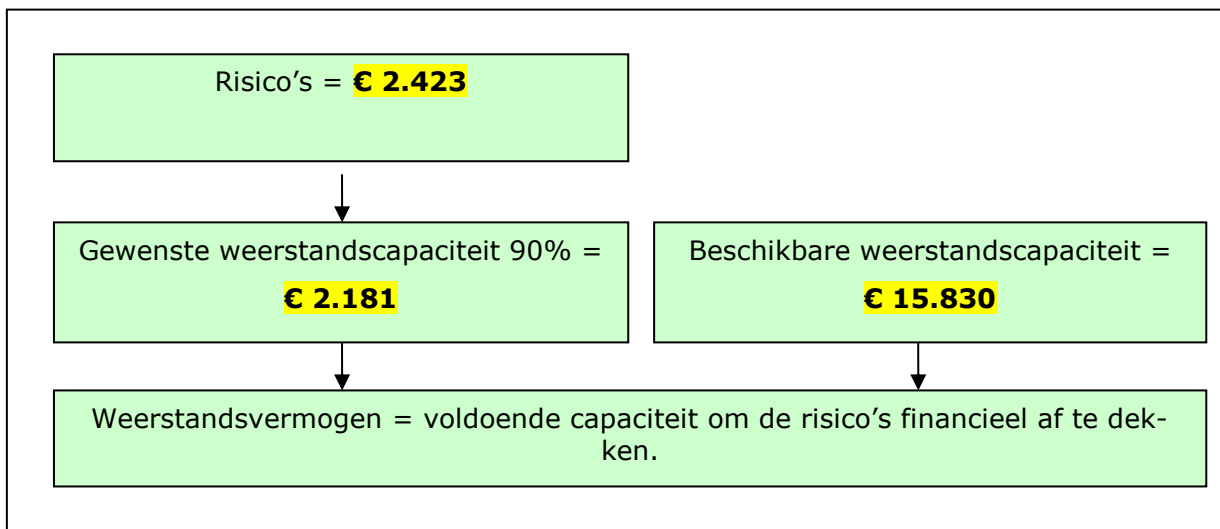
Bij het bepalen van een norm (ratio weerstandsvermogen) is het van belang te zoeken naar een evenwicht tussen financiële soliditeit enerzijds en het streven om niet onnodig geld 'op de plank te laten liggen' anderzijds. Een belangrijk criterium hierbij is de kwalitatieve beoordeling van het risicomanagement. Naarmate deze hoger uitvalt, kan worden volstaan met een lager financiële weerstandscapaciteit en dientengevolge met een lager verhoudingsgetal.

Belangrijkste risico's	Hoogte risicobedrag (x € 1.000)
Schadeclaims: de gemeente kan schadeclaims ontvangen ontstaan door onder andere onvoldoende weg- of groenbeheer, het uitvoeren van grote (bouw)projecten, het verlenen of weigeren van vergunningen, het uitvaardigen van nieuwe regels op het gebied van gebruik van openbare ruimten, het subsidiebeleid of welk ander onderwerp ook, als het maar in verband gebracht kan worden met de activiteiten die de gemeente ontplooit.	60
Planschade: in het kader van risicobeheersing moet verder worden gewezen op de risico's van schadeclaims op grond van artikel 6.1 van de Wet ruimtelijke ordening (Wro), de zogeheten planschade. Voor bestemmingsplannen die dienen ter actualisatie geldt dat eventuele planschade niet verhaald kan worden op de ontwikkelaar. Op grond van de nieuwe Wet op de ruimtelijke ordening geldt per 1 juli 2008 – een drempel van 2%, wat inhoudt dat planschade alleen tot uitkering komt als deze de waardevermindering van het object met meer dan 2% overschrijdt. Voor bestemmingsplannen die dienen ter ontwikkeling geldt dat met de ontwikkelende partijen planschadeovereenkomsten kunnen worden afgesloten om eventuele planschade af te wentelen op de ontwikkelende partij.	598
Kennisuistroom: de gemiddelde leeftijd van de medewerkers van de gemeente Valkenswaard is 49. De komende jaren zal ongeveer 19% (iedereen van 57 jaar en ouder) van de medewerkers uitstromen omdat zij met pensioen gaan. De uitstromende medewerkers bezitten veel kennis, die zij zullen moeten overdragen of die moet worden ingekocht (bijvoorbeeld door opleidingen of inhuur van derden). Hiervoor zal een buffer gereserveerd moeten worden. In de berekening wordt uitgegaan van een overdracht van een jaar waarin de medewerker 50% productief is.	300
Verbonden partijen (zie paragraaf verbonden partijen): Bij tegenvallende exploitaties kan aanspraak gedaan worden op extra gemeentelijke middelen. Op dit moment kan nog geen inschatting worden gemaakt van de omvang van de totale risico's. Omdat het totale bedrag aan risico's moeilijk te kwantificeren is, wordt voorgesteld om 10% van de bijdragen aan te merken als risico.	760

Belangrijkste risico's	Hoogte risicobedrag (x € 1.000)
Decentralisatie jeugdzorg: per 2015 is Jeugdzorg overgeheveld van de provincies naar de gemeenten. Gemeenten worden dan verantwoordelijk voor alle zorg rondom kinderen en hun ouders/opvoeders. Dat betekent dat de gemeente Valkenswaard verantwoordelijk wordt voor de preventieve zorg, jeugdzorg (ook justitieel), jeugd GGZ en jeugd VG (verstandelijke gehandicapten). De hulp moet beschikbaar zijn in de directe omgeving van jeugdigen en gezinnen. De overheveling van deze taak zal gepaard gaan met een efficiencykorting. De uitdaging voor gemeenten is om een andere manier dan tot nu toe deze taak in te vullen. Niet het recht op zorg, maar de ondersteuningsbehoefte en de mate van zelfredzaamheid worden leidend voor de inzet van hulp.	430
Vanwege de economische crisis hebben we te maken met risico's ten aanzien van onze bouwgrondexploitaties. Voor het bepalen van de risico's gaan we uit van een drietal scenario's op basis van het model van bureau Fakton. Op basis van een gewogen gemiddelde van deze scenario's bepalen we voor iedere grondexploitatie het financiële resultaat. Daar waar er sprake is van een negatief resultaat wordt een voorziening gevormd. In de paragraaf weerstandvermogen houden we daarnaast rekening met de mogelijkheid dat zich alleen het meest negatieve scenario voordoet, namelijk een volledige marktwijziging waarbij de verkoop van (nieuwbouw)woningen een dieptepunt bereikt zowel in verkooptijd als in waarde en een daling van de grondprijzen. Het verschil tussen het resultaat van het worst case scenario en het resultaat van de gewogen scenario's wordt als risico beschouwd.	275
TOTAAL	2.423

Weerstandvermogen

Op dit moment kan nog geen oordeel worden gegeven of een volledige afdekking van het risicobedrag door de algemene reserve noodzakelijk is. Inzicht in de risico's (i.c. risicomatrix), de financiële omvang, de inbedding van risicomanagement in de organisatie en implementatie van de in de nota beschreven acties voor het bereiken van een kwaliteitsgroei, zijn aspecten die hierbij een rol spelen. Daarbij moet overwogen worden dat niet alle risico's zich tegelijk in één jaar zullen voordoen. In deze benadering wordt uitgegaan van een zekerheidspercentage van 90% dat alle risico's zich tegelijk zullen manifesteren. Met de beschikbare weerstandscapaciteit en de benoemde risico's heeft de gemeente dus voldoende weerstandvermogen om de risico's financieel af te dekken.

Kengetallen

Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie van een provincie of gemeente. Om dit te bereiken wordt voorgeschreven dat de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing de volgende kengetallen bevat: netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio, grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit. Deze kengetallen maken inzichtelijk(er) over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid. De kengetallen worden gezamenlijk opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing, omdat die paragraaf weergeeft hoe solide de begroting is en in hoeverre financiële tegenvallers kunnen worden opgevangen.

Norm Kengetallen VNG (%)	Voldoende	Matig	Onvoldoende
Netto schuldquote	< 100	100 > < 130	> 130
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 100	100 > < 130	> 130
Solvabiliteitsrisico	> 50	30 < > 50	< 30
Structurele exploitatieruimte	> 0,6	0 < > 0,6	0
Grondexploitatie			
Belastingcapaciteit	< 100	100 > < 120	> 120

In bovenstaande tabel zijn de normen per kengetal weergegeven op basis van gegevens van de VNG. In onderstaande tabel is met groen aangegeven welke kengetallen onder de categorie voldoende vallen. Met oranje welke kengetallen matig zijn en rood de kengetallen die onvoldoende zijn.

Kengetallen	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Jaarrekening 2016
Netto Schuldquote	0,66	0,86	0,62
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	0,66	0,86	0,62
Solvabiliteitsrisico	34%	41%	29%
Structurele exploitatieruimte	7%	-1%	0%
Grondexploitatie	27%	28%	25%
Belastingcapaciteit	1,06	1,08	1,07

Netto Schuldquote (gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen)

Inkomsten bepalen hoeveel schuld een gemeente kan dragen. Het is goed te vergelijken met het afsluiten van een hypotheek. Hoeveel geld u kunt lenen, is afhankelijk van uw loon. Dat principe geldt ook voor gemeenten. De hoogte van de schuld die een gemeente kan dragen, hangt af van de hoogte van de inkomsten. Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote.

Normaal ligt de netto schuldquote van een gemeente tussen 0% en 90%. Als de netto schuldquote tussen 100% en 130% ligt, is de gemeenteschuld hoog. Hij moet niet verder stijgen. Als de netto schuldquote boven de 130% uitkomt, dan bevindt de gemeente in de gevarenzone.

We zien een dalende schuldquote binnen de gemeente. Dit wordt veroorzaakt door een stijging in de baten.

Solvabiliteitsrisico

De solvabiliteitsratio wordt berekend als verhouding tussen de verschillende vermogenscomponenten. Het gaat erom inzicht te krijgen in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen.

Een methode is het bekijken in hoeverre het in de activa geïnvesteerde vermogen door het eigen vermogen kan worden gefinancierd. In feite wordt er gekeken naar in hoeverre, in geval van nood, de verschaffers van het vreemde vermogen kunnen worden betaald.

De verschillen in de solvabiliteitsratio's tussen gemeenten zijn groot. Gemeenten tussen 5.000-50.000 inwoners hebben gemiddeld een solvabiliteitsratio van boven de 40 procent. Kleinere gemeenten en de grotere gemeenten kennen een ratio die veel lager is. Dan worden eigendommen met meer geleend geld gefinancierd.

De oorzaak van de daling betreft de financiering met vreemd vermogen van de voorgenomen investeringen. De solvabiliteitsratio zal in werkelijkheid een stuk hoger uitvallen als de winsten uit het grondbedrijf in de begroting meegenomen zouden worden. Uit voorzichtigheidsprincipe worden de positieve resultaten van de grondexploitaties niet in de begroting geraamd. Een maatregel om de solvabiliteitsratio tot de norm te laten groeien is het temporiseren en snijden in de voorgenomen investeringen. Hierdoor zal er in de komende jaren minder worden gefinancierd en zal leiden tot minder vreemd vermogen.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structu-

rele en reële evenwicht van de begroting wordt nu het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten.

Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. In 2016 bedraagt de ratio afgerond 0%. Er is een klein tekort in 2016.

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geëraamde) baten. Het kengetal betreft de verhouding tussen de boekwaarde van de gronden ten opzichte van de totale baten. Hoe hoger de ratio, hoe hoger het potentiële risico. Het is dus belangrijk om regelmatig te beoordelen of de grondexploitaties actueel zijn. De ratio is licht gedaald.

Een norm bepalen voor het kengetal grondexploitatie is lastig. De boekwaarde van de gronden in bezit zegt namelijk nog niets over de relatie tussen de vraag en aanbod van woningbouw. Daarnaast is het van wezenlijk belang wat de te verwachte vraag zal zijn. Dit vergt meer onderzoek dan naar voren komt uit het genoemde kengetal. De boekwaarde van de gronden geeft wel weer of een gemeente veel middelen heeft gestopt in haar grondexploitatie. Dit geld dient namelijk ook nog terugverdiend te worden. Daarom is er geen norm verbonden aan het kengetal grondexploitatie.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. De ratio is gebaseerd op een meerpersoonshuishouden. De OZB is voor de gemeente de belangrijkste eigen belastinginkomsten. De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of dat er ruimte is voor nieuw beleid. In 2016 bedraagt de ratio 1,06; dat betekent dat in Valkenswaard de gemiddelde belastingdruk voor een meerpersoonshuishouden hoger ligt dan het landelijk gemiddelde.

Onderhoud kapitaalgoederen

Kwaliteitsniveau onderhoud kapitaalgoederen

De leefbaarheid in een gemeente wordt voor een groot deel bepaald door de inrichting van de openbare ruimte. Het is de taak van de gemeente om de openbare voorzieningen in deze ruimte op het gewenste peil te houden. Concreet betreft dit de instandhouding van de kapitaalgoederen in de vorm van wegen, groen, speelvoorzieningen, bruggen, watergangen, riolering, openbare verlichting, verkeersregelinstallaties en gebouwen. Het onderhoud van deze kapitaalgoederen is van groot belang voor de leefbaarheid, veiligheid, vervoer en recreatie.

Uw raad bepaalt de wijze waarop dit onderhoud aan onze kapitaalgoederen wordt uitgevoerd. Via het KOOR (Kwaliteit Onderhoud Openbare Ruimte) heeft u aangegeven dat "gemiddeld B" het kwaliteitsniveau van het onderhoud van alle kapitaalgoederen moet zijn. Dit niveau is vastgesteld na uitvoering van een nulmeting op basis van de door CROW gehanteerde beeldkwaliteiten. In onderstaande tabel wordt dit duidelijk gemaakt:

Omschrijving	Kwaliteitsniveau 2015	Kwaliteitsniveau 2016
Wegen en bruggen	B	B
Riolering	B	B
Groen	B	B
Openbare verlichting	B	B
Inrichting	B	B
Gemeentelijke gebouwen	NEN 2767 Conditie 3	NEN 2767 Conditie 3
Tractie	Operationeel	Operationeel

De 5 richtlijnen van beheer voor onze kapitaalgoederen:

In 2016 is gestart met de verfijning van de 5 richtlijnen van beheer en wordt er volgens deze richtlijnen getoetst in de planvorming, uitvoering en beheer. Onderstaand een korte samenvatting van deze 5 richtlijnen van beheer:

1. Regisserende rol

Hoe de openbare ruimte eruit komt te zien wordt niet alleen bepaald door de gemeente. Diverse "partijen" spelen hierbij een rol. Op de eerste plaats natuurlijk de inwoners maar ook marktpartijen als horeca, winkeliers, industrie, nutsbedrijven en diverse partijen uit het maatschappelijk veld. Iedereen tracht zijn of haar belangen zoveel mogelijk in te brengen. Het is de taak van de gemeente om hierbij de regie op zich te nemen. De gemeente heeft dus de regisserende rol bij de inrichting en het onderhoud van de openbare ruimte.

2. kwaliteit gestuurd beheer

Vanaf de vaststelling van het KOOR, in 2011, zijn we ook van start gegaan met een nieuwe manier van werken. Met beeldkwaliteiten en schouwen, het ontwikkelen en opstellen van beeldbestekken, formulieren, rapportagemodellen en ten slotte het "vertalen" van het gekozen kwaliteitsniveau in de verschillende beheerprogramma's. Via regelmatige inspecties controleren we of het gekozen kwaliteitsniveau ook daadwerkelijk wordt gehaald. Het beheer wordt dus op basis van beeldkwaliteiten gestuurd.

3. integraal beheer

Met ingang van 2012 is een start gemaakt om het onderhoud van deze kapitaalgoederen integraal uit te voeren. Het onderhoud aan de riolering is hierbij leidend. Concreet betekent dit dat bij een onderhoudsplan aan de riolering ook de rijbaan, het trottoir en de groenvoorziening worden meegenomen als dit noodzakelijk is. Ook vindt er een afstemming plaats met werkzaamheden van de nutsbedrijven en de teams van RPB en Sport.

4. risico gestuurd beheer

Sinds 2014 staat het risico gestuurd beheer steeds meer centraal bij de uitvoering van het onderhoud aan onze kapitaalgoederen. De toepassing hiervan zorgt ervoor dat we constant de afweging maken of de eerder voorgestelde maatregel echt nodig is op dat moment en of ergens anders geen nieuwe urgentere situaties zijn ontstaan. Door middel van deze constante (her)prioritering zetten we de beschikbare middelen daar in waar ze het meest effectief zijn. Hogere risiconiveaus worden daardoor verlaagd.

5. bewonersgericht beheer

Hierboven is al aangegeven dat bij de inrichting van de openbare ruimte verschillende partijen betrokken zijn. Dit geldt evenzo voor het onderhoud. Op verschillende manieren trachten wij deze partijen te betrekken bij dit onderhoud. Onze integrale onderhoudsplannen leggen we dus ook voor aan de burgers, wijkraden en/of wijkcommissies om vervolgens het onderhoud per woonwijk uit te voeren. Een voorbeeld hiervan is het thematisch uitvoeren van het wegenonderhoud. In het jaarplan 2016 stond het onderhoud van voetpaden centraal. Er is een duidelijke impuls gegeven. Dit jaar stond het herstel en de vervanging van trottoirs centraal. De kwaliteit van de openbare ruimte gaat omhoog en het comfort wordt verbeterd.

In 2016 zijn wij gestart met het toepassen van omgevingsmanagement tijdens de uitvoering. Hierbij worden de bewoners actief benaderd met informatie door zowel de gemeente als door de wijkcommissie. Vragen of klachten worden zoveel mogelijk in een persoonlijk gesprek besproken. Bij het project van de Gelukken was er bijvoorbeeld iedere vrijdag een inloopsprekbeurt. De resultaten zijn zeer positief. Hierin speelt de wijkcommissie een cruciale rol.

Uitgangspunten

In ons streven om het beheer van de openbare ruimte op orde te krijgen en zo effectief en efficiënt mogelijk te kunnen beheren hebben wij in 2015 het KIOR (Kaders Inrichting Openbare Ruimte) opgesteld. Het KIOR is een praktisch organisatorisch document waarin we de kennis en ervaringen uit de organisatie voor toekomstig gebruik voor alle inrichtingsvraagstukken vastleggen. Ook is het een middel om specificaties en contracten voor externe opdrachtnemers op te stellen. In het KIOR benoemen we per onderwerp duidelijke voorwaarden voor zowel deel- als eindresultaten. Zo heeft het KIOR dan ook sterk het karakter van een "programma van eisen": een standaardisatie en uniformiteit met tijdswinst als bijkomstige voordelen.

Professionele beheerorganisatie

Bovenstaande hing allemaal onder de kapstok van het project "beheer op orde". Een vierjarig project dat uiteindelijk dit jaar heeft geleid tot de totstandkoming van een professionele beheerorganisatie. Deze organisatie is gebaseerd op onderstaande taakvelden:

Taakvelden	Toelichting
Ambitie	Hier worden de beleidskeuzes in termen van (kwaliteit) ambities geformuleerd (wat willen wij bereiken?)
Plan	Ambities vertaalt naar operationele plannen en meerjarenplanningen (beleidsmatig en technisch) om kwaliteitsborging organisatorisch in te bedden
Bestek	Vertaling van plannen in termen van prestatie-eisen, beschikken over de juiste, actuele en betrouwbare beheer informatie
Toezicht	Controle op uitvoering (intern/extern): worden de afspraken/ prestatie-eisen nagekomen
Meten	Kwaliteit buiten meten om te beoordelen of datgene is behaald wat met elkaar is afgesproken en of dit overeenkomt met de benchmark. Focus op efficiency
Review	Hier wordt bekeken of de beleidsdoelstellingen zijn gehaald en of bijsturing gewenst is. Focus op verantwoording en doeltreffendheid
Ambitie	Hier worden de beleidskeuzes in termen van (kwaliteit) ambities geformuleerd (wat willen wij bereiken?)

Doelstellingen en beleidskaders

Hier gaan wij in op het beleidskader en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties voor 'grotere' kapitaalgoederen in de openbare ruimte van de gemeente, zoals infrastructuur, voorzieningen en gebouwen. Hierbij draait het om de kosten van het beheer en instandhouding van het kapitaalgoed. Die vinden hun weerslag in beheerbeleidsplannen, die door de raad worden vastgesteld. Het beleid voor het onderhoud van deze kapitaalgoederen is vastgelegd in de volgende (beleids-)nota's en/of beheerplannen: Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) (2013 – 2017)

- Beleidsplan Onderhoud Openbare Ruimte (BOOR) 2009
- Kwaliteitsplan Onderhoud Openbare Ruimte (KOOR) 2012
- Beheerplan wegen en kunstwerken ((2009-2013), herziening voorzien in 2017)
- Beheerbeleidsplan verkeersregelingen (2013 – 2022)
- Beheerbeleidsplan openbare verlichting (2015 – 2022)
- Speelvoorzieningen-speelvoorzieningen beheerbeleid (2015-2018)

Kapitaalgoederen per onderdeel

Hieronder wordt nader ingegaan op de belangrijkste kapitaalgoederen die wij beheren. Hierbij wordt er op hoofdlijnen ook aangegeven wat er concreet in 2016 is uitgevoerd.

Wegen en bruggen

Om het wegennet van Valkenswaard met de juiste kwaliteitseisen te onderhouden, inspecteert de gemeente in een cyclus van één keer per twee jaar alle verhardingen en beoordeelt de wegen op het onderhoudsniveau op basis van landelijke richtlijnen/normen. In 2015 is het totale wegen-areaal visueel geïnspecteerd. Met behulp van deze inspectie/gegevens is er een meerjaren onderhoudsprogramma elementenverharding 2016 opgesteld.

Het in juni 2013 uitgevoerde asfaltwegenonderzoek op de doorgaande wegen, om de levensduur en het onderhoudsniveau voor de midden-lange termijn te bepalen, is nog steeds een leidraad voor grootschalige asfaltwerkzaamheden. Aan de hand van deze

onderzoek- en inspectiegegevens is er een meerjaren onderhoudsprogramma asfaltwegen opgesteld.

In 2016 voerde de gemeente grootschalige asfaltonderhoudswerkzaamheden aan de Bruggerdijk. Daarnaast is er levensduurverlengend asfaltonderhoud uitgevoerd aan het fietspad van de Maastrichterweg en zijn er reparaties uitgevoerd op de Venbergseweg, Molenstraat, Norbertusdreef en de fietspaden van De Voort en het Christoffelpad. Op de Bergeijksedijk zijn de markeringen vernieuwd.

Ook is er in 2016 weer een onderhoudsprogramma elementen-verharding uitgevoerd, te weten aan de Turfstekerwei, Stoelenmatterwei, Bernardusdal, Bosstraat, Dommelstraat en de Norbertusdreef.

In 2012 is besloten om de wegen en riolering binnen de gemeente integraal en per woonwijk structureel te onderhouden. In het jaar 2016 is een integraal jaarplan wegen en riolering opgesteld en in uitvoering gebracht. Een zestal wegen rondom de Gelukken is integraal uitgevoerd (onderhoud aan riolering, wegen en groen).

De buitendienst van het team BOR voert het dagelijks onderhoud uit vanuit de meldingen uit de meldesk. De bij de inspecties geconstateerde kleine gebreken en binnengekomen klachten worden door een lokaal ingehuurde stratemakersploeg verholpen.

De civieltechnische kunstwerken (bruggen, duikers, stuwen) zijn in 2013 geïnspecteerd en opgenomen in een meerjarenplanning. In 2016 heeft er onderhoud plaatsgevonden aan de leuningen en de betonnen constructie van de Dommelbrug aan de Bergstraat/Dommelseweg.

Voor het beheerplan 'wegen en bruggen' is een voorziening ('groot onderhoud wegen/bruggen') gevormd. De storting in de voorziening is afgestemd op het programma onderhoud wegen en onderhouds-/vervangingsplan kunstwerken.

De stand van de voorziening bedraagt per 1 januari 2016 € 472.905. De jaarlijkse storting in de voorziening bedraagt € 537.920. In 2016 bedroegen de uitgaven € 772.306. De stand van zaken van de voorziening 'wegen en bruggen' is per 31 december 2016 € 238.519.

Riolering

In 2016 is van start gegaan met het nieuwe BasisRioleringsPlan (BRP) voor de kernen Valkenswaard en Dommelen Borkel en Schaft. In het BRP worden de verbetermaatregelen opgenomen voor het rioolstelsel. Dit voor het voorkomen van wateroverlast en het verbeteren van het hydraulisch functioneren van het riool stelsel. In 2017 zal dit project worden afgerond.

Het BRP is de basis voor het aankomende verbreed Gemeentelijk Riolerings Plan (vGRP) 2018-2022. Dit vGRP heeft tot doel op gestructureerde wijze zorg te dragen voor de aanleg, beheer en onderhoud en verbetering van het gemeentelijk rioleringsstelsel gericht op de wet gemeentelijk watertaken. In de wet gemeentelijke watertaken heeft de gemeente de zorg om verantwoord om te gaan met hemelwater, zodat wateroverlast tot een minimum wordt beperkt. Daarnaast heeft de gemeente de zorgplicht voor grondwater en grondwateroverlast.

Het afvalwater wordt via het gemeentelijk rioleringsstelsel ingezameld en getransporteerd naar de Riool Water Zuiverings Installatie te Eindhoven. Binnen de gemeenten van de waterketen regio Eindhoven, het waterschap de Dommel en Brabant Water hebben de partijen bestuurlijke overeenkomsten vastgesteld om de waterkwaliteit van het oppervlakte water ten gevolge van het afvalwater te waarborgen.

De maatregelen die voortvloeien uit deze overeenkomst zijn onderdeel van de Europese Kader Richtlijn Water, waarvan het waterschap de Dommel voor de gemeenten binnen hun stroomgebied de regie voert.

Vanuit de bestuurlijke samenwerking binnen de waterketen regio Eindhoven en de zorgplicht gemeentelijke watertaken hebben de samenwerkende gemeenten een grondwatermeetnet opgesteld. Vanuit dit grondwatermeetnet zijn er in 2015 peilbuizen geplaatst om de grondwaterstand te meten. Brabant Water is in 2015 samen met de gemeenten deze grondwaterstanden gaan monitoren en beheren.

De gemeente voert structureel een jaarlijkse reiniging en inspectieprogramma aan het gemeentelijke rioleringsstelsel uit. Aan de hand van deze inspectie resultaten hebben wij een meerjaren onderhoudsprogramma riolering opgesteld.

Om de beleidsdoelstellingen voor het jaarlijks onderhoud te realiseren, voert de gemeente de volgende maatregelen uit:

- het aanleggen en onderhouden van huisaansluitingen;
- reguliere onderhoudswerken, het inspecteren van riolen, het reinigen van riolering en kolken
- onderhoud BBB, rioolgemalen en pompputten drukriolering;
- structurele vervanging en reparatie onderhoudsplan riolering uitvoeren;
- het onderhouden watergangen en waterlossingen in het beheer van het waterschap;
- leges rioolheffing en rechten huis- en bedrijfsaansluitingen.

In 2016 zijn de volgende rioleringsprojecten voorbereid en uitgevoerd:

- Gelukken en omgeving, volledige afkoppeling hemelwater en verzwaring en vervanging riolering;
- Water op straat maatregelen;
- Inlaten vervangen en deelreparaties;
- Programma wortels frezen en kleinschalig herstel;
- Vervangen rioolputten Schafterdijk
- Relinen riool Maastrichterweg
- Renovatie 28 drukrioolgemalen

Door het structureel reinigen van riolering en kolken, het wortelfrezen en het uitvoeren van deelreparaties kunnen wij concluderen dat er minder meldingen zijn van wateroverlast binnen het stedelijk gebied.

Voor het GRP is een voorziening gevormd. De lasten en baten worden rechtstreeks in de exploitatie verantwoord. Het jaarlijkse resultaat wordt gestort in c.q. onttrokken uit de gevormde riolering voorziening. De stand van de voorziening bedraagt per 31 december 2016 € 4.178.227.

Groen

In 2016 is het Ergon prestatiebestek groen en reiniging (BOR en Sport) herzien voor 1 jaar met een mogelijke verlenging van 1 jaar. De onderhoudscontracten voor het maaien van de gazons, onkruidbeheersing op verharding en bermen en sloten maaien zijn voor het derde jaar naar tevredenheid uitgevoerd. In het kader van kwaliteitsgestuurd werken (beleidsplan KOOR) heeft er in 2016 tweemaal een groen- en een kwaliteitsinspectie plaatsgevonden. Dit keer de eerste ronde alleen op verzorging, de tweede ronde verzorging en technisch. Dit jaar zijn de sportcomplexen ook meegenomen in de schouw-rondes.

Voor het beheerplan groen is geen voorziening gevormd. De lasten en baten worden rechtstreeks in de exploitatie verantwoord. Vernieuwing en renovatie van het groen vindt plaats binnen integrale uitvoeringsprojecten.

Openbare verlichting

In het beheerbeleidsplan openbare verlichting zijn voorstellen gedaan voor energiereductie en een meerjaren vervangingsplan voor masten en armaturen. Dit voorstel is in 2014 door uw raad vastgesteld. In 2016 is er een bestek opgesteld om achterstallige vervangingen van lichtmasten in te lopen maar vooral ook om vervanging van conventionele armaturen naar LED-armaturen verder uit te voeren. Dit bestek is volledig uitgevoerd in 2016.

We hebben de beschikking over een beheerprogramma. Hierin zijn de actuele gegevens van het bestand aan openbare verlichting opgenomen. Voor de vervanging van de openbare verlichting is geen voorziening gevormd. De lasten en baten worden rechtstreeks in de exploitatie verantwoord.

Speelvoorzieningen

Het speelvoorzieningen beheerbeleid is in 2014 door uw raad vastgesteld. Voorbereiding van de uitvoering van het beleid heeft in 2015 plaatsgevonden. Het betreft een ombouwplan voor de komende jaren om de opgelegde bezuiniging te kunnen realiseren. Dit ombouwplan is inmiddels door ons vastgesteld. Daarna is een eerste bijeenkomst georganiseerd met alle wijk- en dorpraden, waarin de plannen zijn toegelicht en de spelregels voor overheidsparticipatie zijn uitgelegd. Hierin is ook de geplande fasering per wijk aangegeven. Indien organen een participatie idee hebben, worden deze vooraan in de planning gezet.

Wij hebben de beschikking over een beheerprogramma. Vanuit dit programma wordt een meerjarenplanning voor het groot onderhoud en de vervangingen opgesteld. De concrete onderhoudsplannen worden gemaakt aan de hand van de jaarlijks, wettelijk verplichte veiligheidsinspecties en de technische staat van de speelvoorzieningen.

De vervangingen, de kosten van inspecties en onderhoud worden rechtstreeks in de exploitatie verantwoord. De vervangingen van de speelvoorzieningen worden gedekt door de bestemmingsreserves. De stand van de bestemmingsreserves bedragen per 31 december 2016:

- Bestemmingsreserve speeltoestellen: € 767.000
- Bestemmingsreserve in stand houden buitenterrein peuterspeelzalen: € 99.255

Gemeentelijke gebouwen

Voor de instandhouding van de onroerende zaken is de voorziening "groot onderhoud onroerende zaken" gevormd. Er is een beheerplan 'Meerjaren Onderhoudsverwachting' (MJOV) aanwezig. Het beheerplan leidt naar een uniforme manier van onderhouden van de gemeentelijke gebouwen.

In 2016 is het gebouwenbestand geactualiseerd voor de MJOV. Hieruit kwam naar voren dat de voorziening in de nabije toekomst ontoereikend zou zijn. Door uitstel van onderhoud en de uitvoering van de maatregelentoets hebben we echter bereikt dat deze voorziening, op basis van het huidige beleid en areaal, voor de komende jaren toch nog toereikend is. Het financieel op orde brengen van deze voorziening moeten we hierbij integraal meenemen. De uitvoering van het planmatig onderhoud van 2015 en 2016 zijn samen gepakt.

Voor het beheerplan onroerende zaken is de voorziening groot onderhoud onroerende zaken gevormd. De stand van de voorziening bedraagt per 31 december 2016 € 2.763.124.

Onderwijshuisvesting

De gemeente heeft de wettelijke zorgplicht voor de huisvesting van het primair en voortgezet onderwijs. Deze taak is uitgewerkt in de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Valkenswaard 2015, door u vastgesteld in april 2015. Tot 1 januari 2015 was het buitenonderhoud aan scholen voor primair onderwijs onderdeel van de gemeentelijke verantwoordelijkheid. Met de wijziging van de Wet op het Primair Onderwijs, per 1 januari 2015, is deze verantwoordelijkheid van de gemeente overgegaan naar de schoolbesturen.

Uit leerlingenprognoses blijkt dat er in Valkenswaard de komende jaren sprake is van een structurele normatieve leegstand van onderwijsgebouwen in het primair onderwijs. Enerzijds biedt het mogelijkheden tot het realiseren van brede school voorzieningen. Anderzijds kan in overweging genomen worden om, in overleg met de schoolbesturen, deze structurele overcapaciteit te saneren.

Momenteel wordt er gewerkt aan de opstelling van een Integraal Huisvesting Plan (IHP). Het eerste concept hiervan is inmiddels gereed en wordt binnenkort besproken met de schoolbesturen. De effecten van de geprognosticeerde structurele leegstand worden hierin meegenomen. Het nieuwe IHP zal de basis zijn voor bekostiging en investering in huisvesting van het onderwijs in Valkenswaard voor de komende jaren.

Er is een bestemmingsreserve decentralisatie huisvesting primair onderwijs gevormd met als doel de huisvestingslasten van het primair onderwijs te dekken. De stand van de reserve bedraagt per 31 december 2016 € 59.510.

Tractie

De gemeente is belast met de uitvoering van het onderhoud van de openbare ruimte, bos- en natuurterreinen, sportvoorzieningen en begraafplaatsen. De gemeente beschikt over een scala aan bedrijfsvoertuigen en machines om haar taken te kunnen uitvoeren. Jaarlijks moeten we diverse van deze middelen vervangen. Wij stellen hiervoor het benodigde vervangingsbudget ter beschikking vanuit de reserve tractie ruimtelijk beheer (tractiefonds). Hierin is de tractie van de gehele gemeente opgenomen.

In de vastgestelde meerjarenplanning tractievervanging 2016-2026 zijn de voor 2016 geplande uitgaven voor de vervanging van bedrijfsvoertuigen en bijbehorende machines opgenomen. Concreet betreft dit de volgende tractie: 2 bakwagens, 4 bestelbussen en een bezandingswagen. Van 1 bakwagen en 1 bestelbus hebben we de vervanging door kunnen schuiven naar 2017. De andere bakwagen is wel in 2016 besteld maar hiervan was bij het opmaken van de rekening nog niet bekend of deze ook daadwerkelijk rijklaar in 2016 kan worden geleverd.

De stand van de reserve bedraagt per 31 december 2016 € 236.426.

Financiering

Inleiding

Het doel van deze financieringsparagraaf is om over 2016 de uitvoering van de treasuryfunctie in beeld te brengen. De treasuryfunctie bestaat uit de taken financiering, cashmanagement en renterisicobeheer met als doel de organisatie te voorzien in de behoefte aan vreemd vermogen tegen zo laag mogelijke kosten en te beschermen tegen ongewenste financiële risico's. De uitvoering ervan vereist snelle beslissingen in een complexer geworden geld- en kapitaalmarkt. Er zijn aan de uitvoering van de treasuryfunctie budgettaire gevolgen verbonden, onder meer afhankelijk van het risicoprofiel. Onder de functie valt ook het garanderen van geldleningen door derden.

Financieringspositie

Financiering binnen de gemeente Valkenswaard gaat volgens het systeem van totaalfinanciering. Dit houdt in dat er geen rechtstreeks verband meer bestaat tussen een bepaald actief (investering) en de aangetrokken financieringsmiddelen. Jaarlijks wordt de financieringsbehoefte bepaald door de boekwaarde vaste activa en nieuwe investeringen. De gemeentelijke activa financieren we door het eigen vermogen in de vorm van reserves en voorzieningen en door langlopende geldleningen.

Mede omdat een strakke investeringsplanning ontbreekt, zijn de tussentijdse schommelingen in de financieringspositie door de rekening-courantovereenkomst en kasgeldleningen opgevangen. Bij benutting van de kasgeldfaciliteiten is de afweging gemaakt of en wanneer omzetting in een vaste geldlening noodzakelijk is.

Renterisico

Het renterisico is het volume aan uitstaande schuld, dat aan een renteherziening onderhevig is. De wetgever heeft in de wet Fido eisen gesteld aan het maximum aan renterisico dat een gemeente in enig jaar mag lopen. Deze eisen komen tot uitdrukking in de kasgeldlimiet (voor leningen met een looptijd tot 1 jaar) en de renterisiconorm (voor leningen met een looptijd vanaf 1 jaar). Deze normen bepalen de speelruimte voor de gemeente om verantwoord en goedkoop te financieren.

Schatkistbankieren

Voor de gemeente Valkenswaard betekent schatkistbankieren dat zij al haar overtollige middelen belegt in de schatkist bij het ministerie van Financiën. Dit houdt in dat geld en vermogen niet langer bij bijvoorbeeld banken buiten de schatkist mogen worden aangehouden. Overtollige middelen mogen alleen in rekening-courant en via deposito's bij de schatkist worden aangehouden of onderling worden uitgeleend aan andere decentrale overheden. De schatkist biedt geen leen- of roodstandfaciliteit aan. Voor het betalingsverkeer blijft Valkenswaard aangewezen op het bankwezen. Daarom is schatkistbankieren beperkt tot schatkistbeleggen. Er zijn ook nieuwe ontwikkelingen met betrekking tot het drempelbedrag. Het drempelbedrag voor het begrotingsjaar waarover verantwoording afgelegd wordt bedraagt 0,75% van het begrotingstotaal voor zover de begroting niet groter is dan € 500 miljoen met een minimum drempelbedrag van € 250.000. Voor ieder kwartaal van het jaar dient het bedrag aan middelen toegelicht te worden dat "buiten de schatkist" is gehouden. Dit bedrag betreft een gemiddelde per kwartaal op basis van saldi per kalenderdag en roodstand telt niet mee als negatief effect op de drempel.

Omschrijving	(bedragen x1.000 €)			
Drempelbedrag	540			
	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	166	75	334	112
Ruimte onder het drempelbedrag	427	517	258	481
Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-

Kortlopende schuld: de kasgeldlimiet

In de Wet Fido is een norm gesteld voor het maximum bedrag waarmee de gemeente haar investeringen met kortlopende middelen (looptijd < 1 jaar) mag financieren: het zogenaamde kasgeldlimiet. Dit limiet bedraagt maximaal 8,5% van het begrotingstotaal en is voor 2016 berekend op ruim € 6,1 miljoen.

Met de Bank Nederlandse Gemeenten is een overeenkomst financiële dienstverlening (rekening-courant) gesloten met een kredietfaciliteit van maximaal € 6,1 miljoen. In 2016 heeft er geen overschrijding van de kredietfaciliteit plaatsgevonden. Daarnaast is de werkelijk betaalde rente voor de korte termijn financieringsmiddelen ruimschoots onder de geraamde rente gebleven.

Langlopende schuld: de renterisiconorm

Het renterisico dat de gemeente mag lopen op haar leningenportefeuille is in de Wet Fido gemaximeerd op 20% van het begrotingstotaal. De gemeente loopt in de praktijk dit risico als gevolg van eventuele herfinancieringen en renteherzieningen op de bestaande leningenportefeuille.

Op een begrotingstotaal van € 72 miljoen is de renterisiconorm berekend op € 14,4 miljoen. In 2016 heeft er geen renteherziening plaatsgevonden. In 2016 is de gemeente binnen de renterisiconorm gebleven.

Leningenportefeuille opgenomen geldlening voor gemeente

Omschrijving	Bedrag (x €1.000)
Stand per 1-1-2016	42.979
Aflossingen	8.630
Nieuwe leningen	12.000
Stand per 31-12-2016	46.349

Leningenportefeuille opgenomen geldlening voor toegelaten instellingen

Omschrijving	Bedrag (x €1.000)
Stand per 1-1-2016	0
Nieuwe leningen	0
Aflossingen	0
Stand per 31-12-2016	0

Leningenportefeuille verstrekte geldlening aan toegelaten instellingen

De door de gemeente opgenomen geldleningen worden onder exact dezelfde condities doorgeleend aan de toegelaten instellingen. Het overzicht aan opgenomen geldleningen en verstrekte geldleningen is daardoor gelijk.

Omschrijving	Bedrag (x €1.000)
Stand per 1-1-2016	0
Nieuwe leningen	0
Aflossingen	0
Stand per 31-12-2016	0

Startersleningen

In 2016 zijn via Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn) geen leningen verstrekt aan starters binnen onze gemeente. De gemeente verstrekt 25% van de afgesloten lening. Het rijk en de provincie verstrekken het resterende deel van 75% van de leningen aan deze starters.

Omschrijving	Bedrag (x €1.000)
Stand per 1-1-2016	133
Nieuwe leningen	0
Aflossingen	0
Stand per 31-12-2016	133

Financieringsaldo

Met de financieringsbehoefte bedoelen we het bedrag aan liquide middelen dat de gemeente moet aantrekken om voldoende middelen te hebben om alle voorgenomen plannen zoals opgenomen in de begroting uit te kunnen voeren. De financieringsbehoefte wordt gebaseerd op de lange termijn liquiditeitsplanning. Hieruit kan overigens ook blijken dat er sprake is van overtollige liquide middelen (een negatieve financieringsbehoefte). In de liquiditeitsbehoefte wordt rekening gehouden met alle kasstromen van de gemeente.

(bedragen x €1.000)	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Realisatie 2016
Totaal investeringen activa	98.523	106.331	111.088
Algemene reserve	14.674	7.485	11.952
Bestemmingsreserves	22.072	19.922	20.111
Voorzienen	11.678	14.864	11.656
Onderhandse leningen	42.979	42.979	46.349
Waarborgsommen	50	55	50
Totaal financieringsmiddelen	91.453	85.305	90.118
Financieringstekort	7.070	21.026	20.970

Uit het financieringsoverzicht blijkt dat de gemeente Valkenswaard afhankelijk is van externe financiering.

Renteresultaat

In 2016 was er sprake van een economische groei. Toch waren de rentes historisch laag. Vooral de rente op kortlopende leningen is laag gebleven en onder de rente van langlopende leningen gebleven. Ook de rente op langlopende leningen is in 2016 laag gebleven. In 2016 bedroeg de rekenrente 3%.

Het renteresultaat zag er als volgt uit:

Bedrag (x €1.000)	Rekening 2015	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016
Rente kosten			
Langlopende Geldleningen	1.366	1.192	1.192
Rentekosten rekening courant	-1	50	-4
Bespaarde rente	0	0	0
Bankkosten	28	25	20
Totaal rente kosten	1.393	1.267	1.208
Doorbelaste rente aan exploitatie	4.622	3.601	3.712
Totaal doorbelast	4.622	3.601	3.712
Rente resultaat	3.229	2.334	2.504
Bespaarde rente ten gunste van de exploitatie	-	-	-

Het positieve renteresultaat wordt vooral veroorzaakt doordat de gemiddelde rentekosten lager zijn dan de rekenrente die toegerekend wordt aan de exploitatie.

Deelnemingen

N.V. bank Nederlandse Gemeenten: 12.987 aandelen ad € 2,50 is € 32.467. De aandelen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde

Kredietrisico

De omvang van de kredietrisico's op verstrekte geldleningen en de kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen is in 2016 licht toegenomen.

Omschrijving Bedrag (x €1.000)	% per 31 -12- 2015	% per 31- 12- 2016	Hypo- thecaire zeker- heid	Restant schuld per 31- 12-2015	Restant schuld per 31- 12-2016
Woningbouwcorporaties met garantie WSW (Waarborg- fonds Sociale Woningbouw)	0	0	zonder	0	0
Woningbouwcorporaties zonder WSW	0	0	zonder	0	0
Financiële instellingen met een A-rating of hoger	19	19	zonder	32	32
Overige toegestane instel- lingen	81	81	ja	133	133
Niet toegestane instellingen			zonder	0	0
Totaal	100	100		72	165

Bedrijfsvoering

Inleiding

De uitvoering van de programma's wordt ondersteund door de bedrijfsvoering. Een goede bedrijfsvoering zorgt voor sturing en beheersing van de uitvoering. Bij het realiseren van (beleids-)doelstelling en diensten staat het 'wat' centraal. Het 'hoe' vormt de kern van de bedrijfsvoering.

Omdat van de gemeente meer verwacht wordt enerzijds en er anderzijds minder middelen (financiële middelen, HRM, communicatie, ICT, onderzoek, archivering, juridische advisering, inkoop en andere ondersteunende faciliteiten) beperkt zijn, is de wijze waarop de doelstelling van de programma's gerealiseerd worden een onderwerp dat continu de aandacht krijgt. Het moet namelijk efficiënt, de bezuinigingsdoelstellingen moeten behaald worden en er moet rechtmatig gehandeld worden. Het aantal middelen om dit te monitoren groeit gestaag.

Ontwikkeling van de organisatie

Samenwerking GRS A2

De gemeenten Cranendonck, Heeze-Leende, Valkenswaard werken sinds 2004 op verschillende onderdelen samen. De gemeenten bedienen samen een gebied met ongeveer 66.000 inwoners. Sinds april 2012 is de Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking A2-gemeenten (GRS A2) van kracht en is de GRS A2 een zelfstandig rechtspersoon geworden.

De start van de A2-samenwerking betrof het werkveld Werk & Inkomen. In 2012 zijn daar Informatisering & Automatisering en Juridische Zaken bijgekomen. Vanaf 2013 zijn de werkvelden ondergebracht in de GRS A2. Eind 2015 hebben de raden besloten de samenwerking te intensiveren door per 2017 ook de andere PIJOFACH-taken in de GRS A2 onder te brengen, te weten financiën, personeel en organisatie, inkoop, belastingen, facilitaire zaken, Documentaire Informatie Voorziening (DIV), gegevensbeheer, Bestuurs- en Management Ondersteuning (BMO) en communicatie. Deze implementatie is in 2016 opgepakt.

Ontwikkeling organisatiestructuur

De tijd staat niet stil en nieuwe (in- en externe) ontwikkelingen komen op ons af. De organisatie moet steeds in staat zijn om mee te bewegen op deze ontwikkelingen. We moeten deze ontwikkelingen voorzien, we moeten erop kunnen anticiperen en we moeten er naar kunnen handelen. Enkele relevante ontwikkelingen zijn: de integratie van het sociaal domein met hierbinnen de drie decentralisaties, het rijksbeleid dat verder inzet op versterking van dienstverlening en digitalisering, de professionalisering van de organisatie van het maatschappelijk vastgoed, burger- en overheidsparticipatie en de invulling en verdere uitwerking van de Bedrijfsvoering in A2-verband, Binnen de context van deze ontwikkelingen werken we aan veel belangrijke uitdagingen. Denk aan: het werken in programma's (inzet op Toekomstvisie), integraal (SAMEN)werken, het uitvoeren van de majeure projecten die in de afgelopen bestuursperiode in gang zijn gezet, versterken van de opdrachtgeversrol naar verbonden partijen/Gemeenschappelijke Regelingen, de vraag hoe kunnen we de burger nog beter en nog slagvaardiger bedienen via het KCC-concept, maar ook het efficiënt werken en het realiseren van de bezuinigingsopgaven.

Om goed te kunnen inspelen op deze ontwikkelingen en uitdagingen hebben we de ambtelijke organisatie langs vier fundamenteën verder ingericht:

1. dienstverlening
2. beleid en projecten
3. beheer en uitvoering
4. bedrijfsvoering

Daarmee is de focus op deze thema's in het afgelopen jaar verder versterkt.

Ontwikkeling van management en medewerkers

Sterk in je werk

Om een gemeenschappelijke koers met het bestuur en medewerkers te krijgen, zijn de Toekomstvisie en het coalitieakkoord samen met medewerkers vertaald naar de ontwikkeling van de organisatie en medewerkers: wat moeten wij als organisatie en medewerkers kennen, kunnen en doen om de ambities van ons bestuur te realiseren? In het programma 'Sterk in je werk' is bovendien evenwichtige aandacht voor de integrale ontwikkeling van instrumenten en de daarbij horende vaardigheden en gedragingen.

Het gaat dus bij de ontwikkeling van de organisatie niet alleen om het vraagstuk hoe we het werk met elkaar het beste kunnen organiseren, de "harde kant". Het gaat ook om vraagstukken die te maken hebben met competenties en vaardigheden van medewerkers en management. We kijken dan naar de ontwikkelingen die op ons afkomen en die bijvoorbeeld ontleend kunnen worden aan de Toekomstvisie. Op basis daarvan hebben we met elkaar vier kernwaarden bepaald. Deze kernwaarden zijn vertaald naar competenties. Deze competenties zijn opgenomen in ons competentiewoordenboek en vormen de basis voor de ontwikkeling van onze medewerkers en daarmee van onze organisatie. De competenties zijn een belangrijk onderdeel in de gesprekken die medewerkers en managers met elkaar voeren. Ook zijn de kernwaarden Empathisch, Gelijkwaardig, Oplossingsgericht en Daadkrachtig door managers ingebed in het concernplan voor het komende jaar.

Bedrijfsvoering

In – en externe Communicatie

Inzetten van social media en m.n. Twitter als servicekanaal

- Webcare van maandag t/m vrijdag van 09.00 tot 17.00 uur.
- In 2016 hebben we 81 vragen beantwoord via Twitter.
- Op Facebook plaatsen we bijna dagelijks een bericht, gemiddeld worden er twee publieksvraag per week gesteld.
- Ons streven is om op kantoordagen binnen 24 uur te reageren. We monitoren en registreren sinds januari 2016. In 2016 hebben we op 18% van de berichten niet tijdig gereageerd. We willen dit percentage zo snel mogelijk omlaag brengen.
- Aantal volgers op Facebook per 31 december 2016 = 2011
- Aantal volgers op Twitter per 31 december 2016 = 2256

Inzetten digitale en social media in interactieve trajecten

- We experimenteren in onze online communicatie op social media met het gebruik van infographics als uitleg voor complexere vraagstukken.
- Achter de schermen werken we aan een nieuw social media beleid waarbij we actief putten uit de geleerde lessen. Het nieuw social media beleid moet naadloos gaan aansluiten op de toptaken website van Valkenswaard die in september 2016 live is gegaan.

Personeel en organisatie

Formatie

Ten opzichte van de begroting 2016 is de formatie per 31-12-2016 met ongeveer 6 fte toegenomen. Dat heeft een tweetal redenen. Ten eerste is er vanuit de SWOT-analyse een aantal fte toegevoegd aan de begroting. De (financiële) vertaalslag van de SWOT-analyse is in de eerste bestuursrapportage 2016 gemeld. Daarnaast is er een doorontwikkeling binnen het team Klant Contactcentrum Zorg. Er wordt meer toegewerkt naar vaste mensen in plaats van een flexibele schil. De begrote toegestane formatie op basis van de begroting 2016 was 209 fte. Ultimo 2016 bedroeg de formatie 215 fte.

Externen

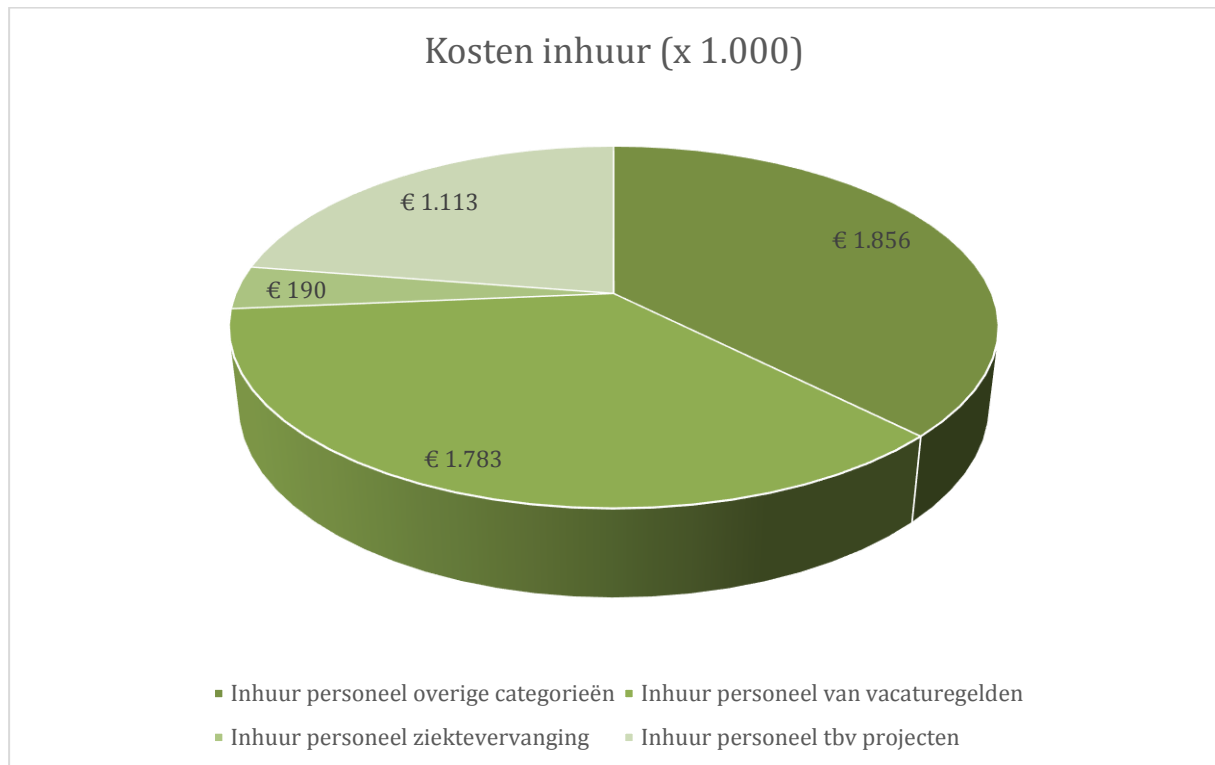
Conform de brief aan de Rekenkamercommissie in reactie op het rapport Inschakeling externen 2009-2012 staat hieronder de informatie over de inzet van externen:

	Externen 31/12	
	<i>Aantal personen</i>	<i>Aantal fte's</i>
2013	56	36,11
2014	67	42,22
2015	66	40,31
2016	65	45,20

De inhuur heeft om verschillende redenen plaatsgevonden:

- vervanging van een zieke medewerker;
- tijdelijke invulling van een vacature;
- behoefte aan specifieke deskundigheid, bijvoorbeeld als gevolg van een tijdelijke taak, zoals de transitie AWBZ;
- projecten, bijvoorbeeld herinrichting Europalaan, businesscase Sport, 3 D's, etc.

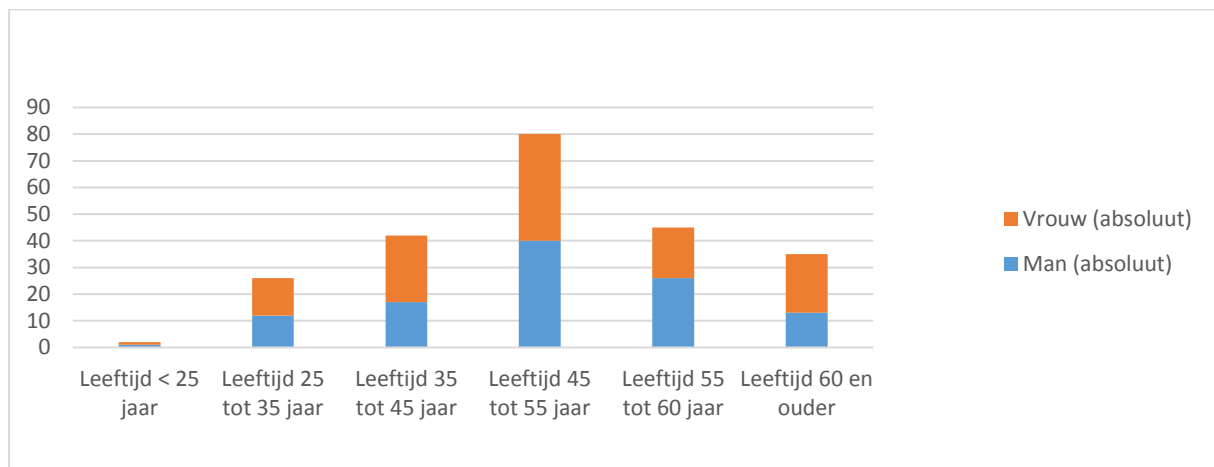
In de volgende tabellen zijn de redenen van inhuur in 2016 weergegeven.

Personeelsopbouw

De gemiddelde leeftijd van de gemeenteambtenaar blijft gestaag stijgen. Zo ook in Valkenswaard. Bijna 35% van de medewerkers van Valkenswaard is tussen de 45 en 55 jaar en bijna 35% van de medewerkers van Valkenswaard is 55+. De verdeling tussen mannen en vrouwen blijft ongeveer gelijk t.o.v. het jaar 2015.

Leeftijd	Valkenswaard per 31.12.2016 (absoluut)			Valkenswaard per 31.12.2016 in %		
	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal
leeftijd < 25 jaar	1	1	2	0,43%	0,43%	0,87%
leeftijd 25 - 35 jaar	12	14	26	5,22%	6,09%	11,30%
leeftijd 35 - 45 jaar	17	25	42	7,39%	10,87%	18,26%
leeftijd 45 - 55 jaar	40	40	80	17,39%	17,39%	34,78%
leeftijd 55 - 60 jaar	26	19	45	11,30%	8,26%	19,57%
leeftijd 60 en ouder	13	22	35	5,65%	9,57%	15,22%
Totaal	109	121	230	47,39%	52,61%	100,00%

Ziekteverzuim

Het gemiddelde ziekteverzuim in Valkenswaard over 2016 bedroeg 4,19%. In 2015 bedroeg het gemiddelde ziekteverzuim 4,89%. Het percentage is gedaald 0,7%. De daling wordt met name veroorzaakt door de percentages lang verzuim en extra lang verzuim. (langer dan 43 weken ziek). Wanneer een medewerker langer ziek is, wordt, afhankelijk van de oorzaak van het verzuim, de mogelijkheid om te sturen op verzuim kleiner.

De personeelsmonitor gemeenten over 2015 (over 2016 zijn nog geen cijfers bekend) geeft aan dat het verzuimpercentage in de sector gemeenten zich stabiliseert. Al een behoorlijk aantal jaren ligt het iets boven de 5%. Over 2015 was het 5,3%. Voor gemeenten met een inwonersaantal tussen de 20.000 en 50.000 bedroeg het percentage over 2015 4,9%. Hiermee ligt het gemiddelde verzuimpercentage van de gemeente Valkenswaard onder het landelijk gemiddelde.

Dienstverlening, digitalisering en procesmanagement

Burgers en bedrijven verwachten een goed functionerende, dienstverlenende overheid. Wij streven naar excellente dienstverlening, waarbij de wensen en verwachtingen van de Valkenswaardenaar centraal staan. Onze dienstverleningsprocessen hebben constant aandacht en zijn gericht op een zo groot mogelijke tevredenheid. Via welk kanaal de burger en de ondernemer ons ook benaderen – balie, telefoon, online of sociale media – de service is klantvriendelijk, deskundig en snel. Het staat de burger vrij het kanaal te kiezen dat het beste bij zijn behoeften past. Producten en diensten worden zoveel als mogelijk digitaal afgenomen: “digitale selfservice waar het kan, persoonlijk waar het moet”. Onze ambities zijn in het programma dienstverlening benoemd als programmadoelstellingen.

Om de doelstellingen te bereiken zijn in 2016 onder meer de volgende resultaten bereikt:

1. **Het project digitalisering:** De digitalisering van de ingaande en uitgaande poststroom, van dossiers, en van klantproducten, maar ook de digitalisering van de organisatie in relatie tot het zaakgericht werken waren doelstellingen voor 2016. In 2016 zijn onder meer de processen van Wmo, subsidies, raadvragen en automatische kwijtscheldingen gedigitaliseerd. De bouw- en omgevingsvergunningen vanaf 2004 zijn gescand. Ter inzagelegging van besluiten en andere bekendmakingen vindt sinds medio 2016 zowel in het gemeentehuis als op de locaties Dorpshuis en Belleman alleen nog digitaal plaats. In het kader van applicatie-

harmonisatie is het digitale archief van Valkenswaard met 55.000 bestanden overgebracht naar de A2-omgeving. In oktober is een nieuwe Toptakenwebsite gelanceerd waarmee nieuw digitale aanvraagformulieren worden gebruikt die in veel gevallen een automatische ontvangstbevestiging met behandelduur en contactgegevens genereren.

2. **De integratie van loketten:** Om het KCB het antwoord op alle 1^e lijnsvragen van onze klanten te laten geven, en op eenzelfde manier vraagverheldering toe te passen en door te geleiden, integreren we de verschillende loketten in de dienstverlening. Door geactualiseerde vraag-antwoord-combinaties voor omgeving, Wmo en jeugd zijn belangrijke stappen gezet voor een brede frontoffice. Voor omgeving is de afgifte van lichte vergunningen naar het KCB overgedragen. Voor Wmo worden door KCB alle contactregistraties gevuld voor de vakafdeling. De informatie- en adviesfunctie van het loket is grotendeels vervangen door de beslissbomen en digitale aanvraagformulieren in de Snelbalie Vergunningen en in de digitale productinformatie op de Toptakenwebsite.
3. **De ontwikkeling van het midoffice en het zaakgericht werken.** Dit is een A2-breed project om een verbinding van het backoffice met het frontoffice mogelijk te maken en de informatiestromen opnieuw in te richten met generieke informatievoorzieningen ter ondersteuning hiervan. In 2016 is in A2-verband door een inkoopteam een Europese aanbesteding afgerond en de gunning van het systeem verleend. In het vierde kwartaal is de basisinstallatie uitgevoerd en is getest met allerlei koppelingen aan bestaande systemen. Er is een programmamanager aangehouden die aan de hand van werksessies een programmaplan heeft opgesteld op basis waarvan in 2017 de projectorganisatie wordt ingericht. Er zijn workshops zaakgericht werken gehouden voor management en medewerkers.
4. **Het nationaal uitvoeringsprogramma:** dit programma behelst nationale bouwstenen om de digitale dienstverlening van de gemeente verder te ontwikkelen. In 2016 is o.a. in A2-verband eerkenning voor de eigen organisaties geregeld om in te kunnen loggen op allerlei overheidsdiensten. De software voor de basisregistratie kadaster is in samenwerking met Heeze-Leende geïnstalleerd. Via de Toptakenwebsite wordt grotendeels voldaan aan de Webrichtlijnen (vindbaarheid en leesbaarheid van informatie). Er zijn in A2-verband voorbereidingen getroffen voor het inrichten van een Digikoppeling voor het automatisch inlezen van digitale vergunningaanvragen van de landelijke website Omgevingsloket Online (OLO).

Procesverbetering

Doelstelling van de procesverbetering is het vergroten van de klantgerichtheid door het verwijderen van stappen die geen waarde toevoegen (voor de burger) in het proces. De doorlooptijd van het proces wordt hiermee verkort. Daarbij brengen we digitalisering in. Tijdsbesparing wordt bereikt wordt door het proces efficiënter in te richten. In 2016 is een jaarplan Lean vastgesteld op basis waarvan de processen van collegevoorstellen, afvalscheiding-, en -inzameling van het gemeentehuis, subsidies, meldingen Wmo, adresonderzoek, kasbeheer burgerzaken en automatische kwijtscheldingen zijn verbeterd. Bij de inrichting van deze werkprocessen is een verbinding gelegd met het digitaal werken met de vakapplicatie en het digitaal archief Verseon.

ICT Informatisering & Automatisering (I&A)

De gemeente Valkenswaard gaat in 2017 verder met het verder ontwikkelen van de (digitale) dienstverlening en het invullen van de landelijke programma's en wettelijke eisen op ICT-gebied. Hiervoor moet de Valkenswaardse ICT-omgeving verder worden aangepast en uitgebreid.

Dit laatste realiseren we binnen de A2-samenwerking. I&A is namelijk een van de onderdelen die is ondergebracht in de Gemeenschappelijke Regeling A2. Ontwikkelingen waar-

aan we in 2016, met behulp van gezamenlijke ICT-toepassingen, invulling hebben gegeven zijn:

Applicatieharmonisatie:

- Er is een keuze gemaakt voor een A2-breed financieel pakket: Key2Financien
- De voorbereidingen voor een A2-breed social intranet zijn getroffen
- Een project voor een gezamenlijke regieapplicatie voor het sociaal domein is gestart en een programma van eisen is voorbereid.
- Het project voor een gezamenlijke work-flowapplicatie voor Wmo, jeugd en Werk & Inkomen is gestart.
- Voor het gezamenlijk document management systeem (DMS/RMA) heeft in Valkenswaard een migratie van MSSQL naar Oracle database plaatsgevonden
- Er is gekozen om contractbeheer en personeelsdossiers in A2-verband te realiseren via het DMS/RMA Verseon.
- Na een aanbesteding is het Exxelence zaaksuite geselecteerd incl. klantcontact systeem en een datadistributie omgeving voor invulling van zaakgericht werken. In 2016 is de technische implementatie hiervan gestart.
- In het najaar van 2016 is door I&A een A2-breed contract gesloten met SIM als leverancier van het CMS voor de onderliggende gemeentelijke websites.
- Er is in A2-verband een automatische OLO-koppeling gerealiseerd naar de VTH-applicatie SquitXO
- Naast Valkenswaard is ook Cranendonck aangesloten op de Snelbalie vergunningen

Digiprogramma rijksoverheid

Als vervolg op het i-NUP heeft de overheid een digiprogramma opgesteld met als onderdeel daarvan de Gemeentelijke Digitale Infrastructuur (GDI).

Onderdelen daarvan die in 2016 zijn uitgevoerd zijn:

- E-herkenning gekoppeld aan gemeentelijke producten en diensten
- Voortvloeiend uit de Europese dienstenrichtlijn is in 2016 aangesloten op Samenwerkende Catalogi zodat ondernemers via het ondernemersdossier bij onze gemeente direct kunnen zien welke producten en diensten men online kan aanvragen.
- Als onderdeel van de A2-midoffice wordt de digi-koppeling ingericht waarmee een aansluiting wordt gerealiseerd tussen MijnOverheid en ons zaaksysteem (Exxelence suite).

Overig

- In 2016 is een onderzoek gedaan naar het draadloos (wifi) netwerk in het gemeentehuis en zijn eisen opgesteld voor de modernisering hiervan.
- In de raadzaal is webcasting aangelegd waardoor raadsvergaderingen via internet online te volgen zijn.

Daarnaast haakt de gemeente Valkenswaard steeds meer aan op maatschappelijke trends en ontwikkelingen waarbij adequate I&A-voorzieningen van belang zijn, zoals:

- Social media (Twitter, Facebook, LinkedIn etc.);
- Cloud Computing, hosting systemen en applicaties en webservices;
- Digitaal werken, papierloos vergaderen;
- Digitaal paraferen/tekenen
- Bring Your Own Device (o.a. tablet, computers);

Het doel van al deze ontwikkelingen is het verbeteren van de (digitale)dienstverlening aan burgers en bedrijven en het invulling geven aan de gemeentelijke en landelijke overheidsdoelstellingen op gebied van Informatievoorziening en Automatisering. Daarbij ontwikkelen we ook de bedrijfsvoering middels digitalisering van processen en documenten.

De samenwerking van de drie A2-gemeenten op I&A-gebied moet tegen deze achtergrond bijdragen aan:

- De vermindering van kwetsbaarheid;
- De versterking van kwaliteit van dienstverlening;
- Het verbeteren van de efficiency.

Een overzicht van (belangrijkste) projecten:

- Uitvoering informatiebeveiliging
- Dataverbindingen (incl. buitenlocaties)
- Inrichten \ verder ontwikkelen centrale A2-ICT server-laag
- Mobile device management
- Inrichten 'eigen' cloudbestandsomgeving
- Koppeling telefooncentrales Heeze-Leende en Valkenswaard Doorontwikkeling scan-software
- Vervanging beheersysteem openbare ruimte
- Implementatie Behandelapp Melddesk (meldingen openbare ruimte)
- Doorontwikkeling Toptakenwebsite
- Informatievoorziening decentralisaties Sociaal Domein
- Basisregistraties, en binnengemeentelijk gebruik

Voor meer gedetailleerde informatie en financiële consequenties verwijzen we naar de begroting 2016 van de Gemeenschappelijke Regeling samenwerking A2-gemeenten.

Informatieveiligheid

Door de gemeente is een coördinator informatieveiligheid (CISO) aangesteld, binnen de A2-samenwerking. Naast de coördinatie van de informatieveiligheid en het privacy-beleid op alle mogelijke gebieden, houdt de CISO zich bezig met advies en voorlichting aan de medewerkers, incidentafhandeling en de implementatie van de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG). Er is een begin gemaakt de gemeente klaar te maken voor de komst van de Europese verordening over gegevensbescherming, die in 2018 van kracht wordt.

Om de medewerkers bewust te maken en te houden voor wat betreft het op een goede manier omgaan met persoonsgegevens van onze burgers is de CISO regelmatig aanwezig bij werkoverleggen. In december zijn twee interactieve personeelsbijeenkomsten over informatieveiligheid geweest. Ook is er een procedure voor het melden van datalekken vastgesteld.

De gemeente Valkenswaard heeft alle verplichte audits op een goede wijze doorlopen. Er hebben zeven datalekken plaatsgevonden, waarvan één data-lek is veroorzaakt door de A2-samenwerking en twee door ketenpartners. Bij deze datalekken zijn de gegevens gelekt van in totaal tien burgers van de gemeente Valkenswaard. Deze burgers zijn actief op de hoogte gebracht.

Verbonden partijen

Inleiding

Volgens artikel 1 van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) zijn verbonden partijen privaot-of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Een bestuurlijk belang wordt beschreven als zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht. Als de gemeente een bedrag aan de verbonden partij ter beschikking stelt dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat of waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt, spreekt men van een financieel belang.

Uitgangspunt bij het participeren in verbonden partijen is dat deze vorm van samenwerking op basis van synergie de gemeente kansen biedt voor het realiseren van de doelstellingen. Een nadeel is dat bepaalde vormen van samenwerking ook risico's met zich meebrengen. Denk hierbij niet alleen aan bestuurlijke/politieke risico's, maar ook aan financiële risico's.

Overzicht van verbonden partijen

In onderstaande tabellen worden alle verbonden partijen behandeld. Alle bedragen zijn in euro's (x1.000).

Metropoolregio Eindhoven	Toelichting
1. Visie/ doelstelling in relatie tot doelen van gemeente Valkenswaard	De gemeenten in de regio Eindhoven zetten zich op bepaalde terreinen van lokale overheidszorg gezamenlijk in voor hun inwoners. Te denken valt aan milieu, verkeer, vervoer, communicatie.
2. Deelnemende organisaties	De gemeenten Eindhoven, Veldhoven, Best, Waalre, Oirschot, Nuenen, Son en Breugel, Deurne, Laarbeek, Helmond, Gemert-Bakel, Asten, Someren, Geldrop-Mierlo, Heeze-Leende, Valkenswaard, Cranendonk, Eersel, Bergeijk, Bladel, Reusel-de Mierden.
3. Rechtsvorm	GR
4. Bestuurlijk belang	Raadslid Th.P.Th.H. Geldens: lid regiораad MRE
5. Vestigingsplaats	Eindhoven
6. Belang	3,86%
7. Gemeentelijke bijdrage	€ 445
8. Resultaat 2015	€ 2.948
9. Eigen vermogen eind 2015	€ 7.341
10. Vreemd vermogen eind 2015	€ 32.432
11. Resultaat 2016 (voorlopig)	€ 350
12. Eigen vermogen eind 2016 (voorlopig)	€ 4.824

Metropoolregio Eindhoven	Toelichting
13. Vreemd vermogen eind 2016 (voorlopig)	€ 26.086

Samenwerkingsverband A2-gemeenten	Toelichting
1. Visie/ doelstelling in relatie tot doelen van gemeente Valkenswaard	De Samenwerking A2-gemeenten behartigt de gemeenschappelijke en afzonderlijke belangen van de deelnemers op de gebieden van: - Werk en Inkomen; - Informatievoorziening en Automatisering; - Juridische zaken.
2. Deelnemende organisaties	De gemeenten Heeze-Leende, Cranendonck en Valkenswaard.
3. Rechtsvorm	GR
4. Bestuurlijk belang	Wethouder Vergunningen: lid AB Wethouder Werk & Inkomen: lid AB Wethouder Financiën: lid AB en DB Wethouder Onderwijs: lid AB Burgemeester: lid AB en DB
5. Vestigingsplaats	Valkenswaard
6. Belang	49,49%
7. Gemeentelijke bijdrage	€ 3.818
8. Resultaat 2015	€ 452
9. Eigen vermogen eind 2015	€ 310
10. Vreemd vermogen eind 2015	€ 3.246
11. Resultaat 2016 (voorlopig)	€ 327
12. Eigen vermogen eind 2016 (voorlopig)	€ 366
13. Vreemd vermogen eind 2016 (voorlopig)	€ 6.325

Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost	Toelichting
1. Visie/ doelstelling in relatie tot doelen van gemeente Valkenswaard	Samenwerking van brandweer, GHOR en RAV (Regionale Ambulancevoorziening) om incidenten en rampen te voorkomen,

Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost	Toelichting
	te beperken en te bestrijden.
2. Deelnemende organisaties	De gemeenten Eindhoven, Veldhoven, Best, Waalre, Oirschot, Nuenen, Son en Breugel, Deurne, Laarbeek, Helmond, Gemert-Bakel, Asten, Someren, Geldrop-Mierlo, Heeze-Leende, Valkenswaard, Cranendonk, Eersel, Bergeijk, Bladel, Reusel-de Mierden.
3. Rechtsvorm	GR
4. Bestuurlijk belang	De burgemeester is vertegenwoordigd in het Dagelijks en Algemeen Bestuur.
5. Vestigingsplaats	Eindhoven
6. Belang	4,21%
7. Gemeentelijke bijdrage	€ 1.334
8. Resultaat 2015	€ 4.579
9. Eigen vermogen eind 2015	€ 6.879
10. Vreemd vermogen eind 2015	€ 14.648
11. Resultaat 2016 (voorlopig)	€ 2.412
12. Eigen vermogen eind 2016 (voorlopig)	€ 9.172
13. Vreemd vermogen eind 2016 (voorlopig)	€ 11.711

Werkvoorzieningsschap Regio Eindhoven (Ergon)	Toelichting
1. Visie/ doelstelling in relatie tot doelen van gemeente Valkenswaard	Het uitvoeren van de Wet Sociale Werkvoorziening door zorg te dragen voor werkgelegenheid voor inwoners met een lichamelijke, verstandelijke of psychische handicap. Hiervoor is een gemeenschappelijke regeling aangegaan waarbinnen het bedrijf Ergon wordt geëxploiteerd.
2. Deelnemende organisaties	De gemeenten Eindhoven, Veldhoven, Heeze-Leende, Valkenswaard en Waalre. De gemeente Geldrop-Mierlo heeft een inkooprelatie.
3. Rechtsvorm	GR
4. Bestuurlijk belang	Het college is met de wethouder Werk & Inkomen vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur van Ergon.
5. Vestigingsplaats	Eindhoven
6. Belang	8,35%

Werkvoorzieningsschap Regio Eindhoven (Ergon)	Toelichting
7. Gemeentelijke bijdrage	Geen gemeentelijke bijdrage, alleen doorbetaling van rijks gelden.
8. Resultaat 2015	€ 1.514
9. Eigen vermogen eind 2015	€ 8.816
10. Vreemd vermogen eind 2015	€ 6.615
11. Resultaat 2016	€ 903
13. Eigen vermogen eind 2016	€ 9.620
15. Vreemd vermogen eind 2016	€ 6.280

Cure	Toelichting
1. Visie/ doelstelling in relatie tot doelen van gemeente Valkenswaard	Door middel van een openbaar lichaam behartigen we de belangen van de aan de regeling deelnemende gemeenten op het gebied van het beheer van huishoudelijke afvalstoffen afkomstig uit de deelnemende gemeenten. Ook brengen we een samenwerking tot stand tussen de gemeenten en beheren we de daarmee samenhangende taken, een en ander met inachtneming van de Wet milieubeheer en van het door de overheid gevoerde afvalstoffenbeleid.
2. Deelnemende organisaties	De gemeenten Eindhoven, Geldrop-Mierlo en Valkenswaard.
3. Rechtsvorm	GR
4. Bestuurlijk belang	In het dagelijks bestuur is de wethouder Milieu/ Financiën vertegenwoordigd. In het Algemeen Bestuur zijn de wethouder Milieu/ Financiën en de wethouder Economische Zaken vertegenwoordigd.
5. Vestigingsplaats	Eindhoven
6. Belang	8,5%
7. Gemeentelijke bijdrage	Geen bijdrage, we betalen voor dienstverlening.
8. Resultaat 2015	€ 463
9. Eigen vermogen eind 2015	€ 463
10. Vreemd vermogen eind 2015	€ 13.824
11. Resultaat 2016 (voorlopig)	€ 457
13. Eigen vermogen eind 2016 (voorlopig)	€ 457
15. Vreemd vermogen eind 2016 (voorlopig)	€ 13.740

Gemeenschappelijke gezondheidsdienst Zuidoost Brabant	Toelichting
1. Visie/ doelstelling in relatie tot doelen van gemeente Valkenswaard	Via de gemeenschappelijke regeling GGD BZO is Valkenswaard samen met 20 andere gemeenten verantwoordelijk voor de instandhouding van de Gemeenschappelijke Gezondheid Dienst Brabant Zuidoost. Het betreft hier een verplichting op basis van de Wet publieke gezondheid, die in 2008 onder meer de Wet collectieve preventie volksgezondheid heeft vervangen.
2. Deelnemende organisaties	De gemeenten Eindhoven, Veldhoven, Best, Waalre, Oirschot, Nuenen, Son en Breugel, Deurne, Laarbeek, Helmond, Gemert-Bakel, Asten, Someren, Geldrop-Mierlo, Heeze-Leende, Valkenswaard, Cranendonk, Eersel, Bergeijk, Bladel, Reusel-de Mierden.
3. Rechtsvorm	GR
4. Bestuurlijk belang	Wethouder H.G. Tindemans: lid AB, DB en lid financiële commissie Burgemeester A.B.A.M. Ederveen: lid DB
5. Vestigingsplaats	Eindhoven
6. Belang	4,20%
7. Gemeentelijke bijdrage	€ 492
8. Resultaat 2015	€ 52
9. Eigen vermogen eind 2015	€ 2.352
10. Vreemd vermogen eind 2015	€ 14.096
11. Resultaat 2016	€ 293
13. Eigen vermogen eind 2016	€ 3.037
15. Vreemd vermogen eind 2016	€ 13.903

Omgevingsdienst Zuidoost Brabant	Toelichting
1. Visie / doelstelling in relatie tot doelen van gemeente Valkenswaard	Gemeenten en provincies gaan samenwerken in regionale uitvoeringsdiensten (RUD's) om de kwaliteit van de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving van complexe en bovenlokale milieugerelateerde uitvoeringstaken te verbeteren.

Omgevingsdienst Zuidoost Brabant	Toelichting
2. Deelnemende organisaties	De gemeenten Eindhoven, Veldhoven, Best, Waalre, Oirschot, Nuenen, Son en Breugel, Deurne, Laarbeek, Helmond, Gemert-Bakel, Asten, Someren, Geldrop-Mierlo, Heeze-Leende, Valkenswaard, Cranendonk, Eersel, Bergeijk, Bladel, Reusel-de Mierden.
3. Rechtsvorm	GR
4. Bestuurlijk belang	In dagelijks bestuur is Valkenswaard vertegenwoordigd door wethouder milieu van Heeze-Leende. In algemeen bestuur heeft wethouder milieu van Valkenswaard zitting.
5. Vestigingsplaats	Eindhoven
6. Belang	0,75%
7. Gemeentelijke bijdrage	Geen bijdrage, we betalen voor dienstverlening.
8. Resultaat 2015	€ 543
9. Eigen vermogen eind 2015	€ 1.577
10. Vreemd vermogen eind 2015	€ 6.109
11. Resultaat 2016 (voorlopig)	€ 0
13. Eigen vermogen eind 2016 (voorlopig)	€ 1.577
15. Vreemd vermogen eind 2016 (voorlopig)	€ 8.443

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	Toelichting
1. Visie/ doelstelling in relatie tot doelen van gemeente Valkenswaard	Bankieren met een bankinstelling die voldoet aan de hoogste ranking (AAA). De BNG is de bank van de overheid en voor het maatschappelijk belang. De BNG voorziet in zo goedkoop mogelijke financiële dienstverlening en biedt zo toegevoegde waarde aan haar aandeelhouders en de Nederlandse publieke sector.
2. Deelnemende organisaties	De publieke sector in Nederland, zoals gemeenten, provincies, gemeenschappelijke regelingen enzovoorts.
3. Rechtsvorm	N.V.
4. Bestuurlijk belang	De vertegenwoordiger in de algemene vergadering van aandeelhouders is de wethouder Financiën.
5. Vestigingsplaats	Den Haag
6. Belang	0,023%

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	Toelichting
7. Gemeentelijke bijdrage	Geen bijdrage
8. Resultaat 2015	€ 226
9. Eigen vermogen eind 2015	Nog niet bekend
10. Vreemd vermogen eind 2015	Nog niet bekend
11. Resultaat 2016 (voorlopig)	Nog niet bekend
13. Eigen vermogen eind 2016 (voorlopig)	Nog niet bekend
15. Vreemd vermogen eind 2016 (voorlopig)	Nog niet bekend

Grondbeleid

Inleiding

De manier waarop de gemeente invloed uitoefent op de realisatie van ruimtelijke plannen kan kortweg worden gezien als de essentie van gemeentelijk grondbeleid. Een slagvaardig grondbeleid is een randvoorwaarde voor het welslagen van ruimtelijk en sectoraal beleid.

Toekomstvisie, Structuurvisie, Woningbouwprogramma en andere beleidsnota's geven richting aan de toekomstige ontwikkeling van Valkenswaard. Om te zorgen dat de gemeente daarin de regie kan voeren is het van belang dat zij zich naast publiekrechtelijke kaders kan bedienen van privaatrechtelijke kaders en instrumenten. Dit kan door het voeren van een faciliterende grondpolitiek met een sterke regiefunctie. Alleen voor maatschappelijke doelen en natuurcompensatie wordt nog een actief grondpolitiek gevoerd.

De doelstellingen en werkwijzen en instrumenten van het grondbeleid liggen vast in de Nota Grondbeleid, vastgesteld op 23 juni 2016.

Grondprijzen

De prijs voor grond, zowel bouwrijpe grond als anderszins, wordt bepaald op basis van een onafhankelijke taxatie. In de bouwgrondexploitaties gaan wij uit van rekenprijzen voor de bouwgrond. Deze worden jaarlijks bij de actualisatie grondexploitatie, door de raad vastgesteld. De nu geldende rekenprijzen voor grond in de gemeente Valkenswaard zijn:

- Vrije sector woningbouw (minimaal € 380)
- Sociale huur woningbouw (minimaal € 304)
- Bedrijventerrein (minimaal € 150)
- Snippergroen 25% van de minimale grondprijs voor vrije sector (€ 95)
- Overige grondprijzen op basis van een taxatierapport.

Planschade

Er zijn in 2016 9 planschadeclaims ingediend. Van de ingekomen aanvragen is er één afgewezen. Eén verzoek is toegekend, waarbij de schade in natura wordt gecompenseerd (middels het bestemmingsplan 'Buitengebied 2'). De overige verzoeken zijn nog in behandeling.

Van de 3 nog in behandeling zijnde planschadeclaims uit 2015 zijn twee verzoeken afgewezen en is één verzoek toegekend, waarbij een tegemoetkoming van € 5.000,- is uitgekeerd.

Integrale afweging provinciale woningbouwprognose 2014-2023

In november 2014 heeft de Provincie het woningbouwprogramma voor de periode 2014-2023 bekend gemaakt. Op basis van deze prognose heeft u in 2015 het raadvorstel "Integrale afweging en prioritering woningbouwprojecten" vastgesteld. De besluitvorming is verwerkt in de actualisatie van alle onderhanden grondexploitaties en verwerkt in deze jaarrekening.

Resultaten

Afgesloten grondexploitaties (=grex)

In 2016 zijn de lopende grondexploitaties als gevolg van oplevering van de locatie (Nieuwe Waalreseweg Ginneve) en niet verder te ontwikkelen locatie (Past. Heerkensdreef 21) afgesloten.

Grex	Boekwaarde	Geactiveerde BW	(Tussen) resultaat	Voorziening	Saldo t.l.v. of t.g.v. Algemene reserve
Nieuwe Waalreseweg Ginneve	-1.418	0	1.4180	0	1.418
Past. Heerkensdreef 21	29.788	0	-29.788	0	-29.788
Totaal	28.731	0	-28.731	0	-28.731

Invoering Wet vennootschapsbelasting (Vpb).

Op 1 januari 2016 zijn de nieuwe Vpb-regels voor de grondexploitatie in werking getreden. De activiteiten voor de grondexploitaties zijn in het kader van de Vpb een onderneming, waardoor deze belastingplichtig zijn.

Actuele prognose resultaat totale bouwgrondexploitatie

Op dit moment zijn de onderstaande 13 grondgrondexploitaties actief en worden onderstaande resultaten op einddatum geraamd.

Grex (*€ 1.000)	Einde looptijd	Tussentijdse winstneming t/m 2015	Winstneming in 2016	Verwacht resultaat op einddatum	Totaal resultaat einde looptijd na tussentijdse winstnemingen
Hoge Akkers	2020	0	0	-2.045	-2.045
Vlasakkers	2020	0	0	-163	-163
Carolusdreef 100	2019	0	0	-91	-91
Molensteen	2019	0	0	462	462
Bakkerstraat 73-79	2018	0	0	47	47
Biestven	2021	390	0	476	866
Kerkakkerstraat	2018	0	200	106	106
Luikerweg 55	2019	0	0	336	336
Lage Heide wonen*	2023	0	0	5.565	5.565
Lage Heide landgoederen*	2020	0	0	787	787
Lage Heide natuur*	2018	0	0	-996	-996
Waalreseweg Rede	2018	0	0	21	21
Kloosterpark	2020	0	0	50	50

Tabel: resultaat op einddatum

* = Grexen Lage Heide financieel één grex.

In 2016 heeft op het complex Kerkakkerstraat conform nota grondbeleid een winstneming van € 200.000 plaatsgevonden.

Risicoanalyse

Evenals de voorgaande jaren hanteren we dezelfde methodiek. Wel hebben we de gehanteerde benamingen van de scenario's (respectievelijk 'marktherstel', 'voorzichtig marktherstel' en 'uitblijven marktherstel') gewijzigd in meer neutrale termen:

- **Positieve marktontwikkeling** (was marktherstel): zowel in prijsvorming als afzettempo een positieve ontwikkeling.
- **Neutrale marktontwikkeling** (was voorzichtig marktherstel): zowel in prijsvorming als afzettempo een neutrale ontwikkeling.
- **Negatieve marktontwikkeling** (was uitblijven marktherstel): zowel in prijsvorming als afzettempo een negatieve ontwikkeling.

Deze benamingen verwijzen in mindere mate naar de eerdere crisis én ze zijn voldoende neutraal om mogelijke ontwikkelingen in de toekomst (positief en negatief) te duiden.

Voor een aantal grexen met een (beperkt) risico is een drietal scenario's doorgerekend conform de onderstaande scenario's (model Fakton). Hieronder geven wij in het kort weer, welke scenario's er zijn.

- *'Positief marktontwikkeling'*: Dit scenario schetst het beeld van een woningmarkt die vanaf heden weer in de lift zit. De grondprijzen stijgen en de afzet van nieuwbouwwoningen trekt aan (1 jaar eerdere verkoop).
- *'Neutrale marktontwikkeling'*: In dit scenario blijft de afzet op de woningmarkt gelijk en stijgen de grondprijzen licht. Dit betekent een lichte stijging in grondprijzen ten opzichte van het door de gemeente beoogde scenario.
- *'Negatieve marktontwikkeling'*: Dit scenario gaat uit van een uitblijvende wijziging van de woningmarkt. De verkoop van (nieuwbouw)woningen bereikt een dieptepunt zowel in verkooptijd (een jaar) als in waarde en de grondprijzen dalen licht (drie jaar) verder.

Vervolgens is voor alle drie de scenario's het resultaat op einddatum berekend. Het resultaat op einddatum wordt daarna teruggerekend naar de netto contante waarde van 1 januari 2017. Dit doen we om de resultaten van alle grondexploitaties onderling te kunnen vergelijken.

Fakton heeft een percentage toegekend aan de kans dat de scenario's optreden. Dit leidt tot een gewogen scenario. Door het resultaat op netto contante waarde te vermenigvuldigen met het percentage wordt het gewogen resultaat bepaald. Het resultaat van de grondexploitatie minus het gewogen resultaat is dan het risicobedrag van de betreffende grondexploitatie.

In de tabel zijn de gewogen resultaten op netto contante waarde 1 januari 2017 in kolom B weergegeven met aangepaste grondprijzen van gemiddeld € 310,00 / m² vrije sector en gemiddeld € 248,00 / m² voor de sociale woningbouw met uitzondering van gecontracteerde grondverkoop Kerkakkerstraat, Lage Heide wonen, Waalreseweg Rede en Kloosterpark, het genomen besluit op de grondverkoop in plan Hoge Akkers en de uitgevoerde taxatie voor het plan Carolusdreef 100.

Hoewel de woningmarkt in Valkenswaard zich positief ontwikkelt, is er tegelijkertijd sprake van enige onzekerheid in de mondiale markten (geopolitiek, Brexit, Trump) die effect kunnen hebben op de ontwikkeling van de rente en het consumentenvertrouwen. Wij hebben dan ook de in 2016 gehanteerde uitgangspunten voor de kans van optreden van de scenario's ongewijzigd gelaten:

- Positieve marktontwikkeling: 30%, was in 2015 30%;
- Neutrale marktontwikkeling: 50%, was in 2015 50%;
- Negatieve marktontwikkeling: 20%, was in 2015 20%.

Grondexploitatie	Kolom A Actualisatie Netto Contante Waarde 01-01-2017	Kolom B Gewogen resul- taat Netto Contante Waarde 01-01-2017	Kolom C Verschil B - A Netto Contante Waarde 01-01-2017
Hoge Akkers	-1.927.349	-1.951.557	-24.208
Vlasakkers	-153.697	-310.335	-156.639
Carolusdreef 100	-87.649	Taxatie	-
Molensteen	444.067	436.299	-7.768
Bakkerstraat 73-79	45.746	Contract	-
Biestven	440.144	324.341	-115.803
Kerkakkerstraat	300.065	Contract	-
Luikerweg 55	324.840	198.458	-126.382
Lage Heide, deelgebied Wonen*	4.942.681	2.237.625	-2.705.057
Lage Heide, deelgebied Land- goederen*	737.289	370.574	-366.715
Lage Heide, deelgebied Natuur*	-976.563	Geen bouwgrond	-
Waalreseweg Rede	21.010	Contract	-
Kloosterpark	46.833	Contract	-
Totaal	4.157.418		-3.502.572

* grexen Lage Heide financieel één grex.

In kolom A zijn de resultaten op netto contante waarde op 1 januari 2017 vermeld op basis van de laatste fasering en actueel rentepercentage. Deze actualisatie heeft plaatsgevonden in het kader van het opstellen van de jaarrekening 2016.

De bedragen in kolom B geven de netto contante waarde weer op basis van het gewogen resultaat van de risicoanalyse. Het verschil in kolom C geeft als resultaat de lagere winst op basis van de risicoanalyse ten opzichte van het resultaat op netto contante waarde 1 januari 2017 (kolom B).

Conclusie risicoanalyse:

De grexen Hoge Akkers en Vlasakkers worden in de risicoanalyse negatiever. Hiervoor zijn bij de jaarrekening 2016 voorzieningen getroffen.

Alle andere grexen, waarvoor een risicoanalyse is opgesteld blijven positief. Wel bestaat de mogelijkheid als de geschetste scenario's uitkomen dat er op deze bouwgrondexploitatie minder winst wordt gemaakt dan geraamd. Het geraamde resultaat van de grexen van ca. € 4.157.418 (netto contant 1 januari 2017) kan hierdoor met € 3.502.572 verminderen naar € 654.846.

In de meerjarenbegroting hebben wij geen rekening gehouden met de verwachte winst van de grondexploitatie, er zijn geen projecten gefinancierd met een verwachte winst vanuit de grondexploitatie. Evenals voorgaande jaren wordt de winst pas genomen als deze daadwerkelijk is gerealiseerd (voorzichtigheidsprincipe).

Winstneming

In 2016 is er, gelet op de looptijd en resultaten van de in exploitatie genomen bestemmingsplannen, geen tussentijdse winst genomen bij de grexen.

Voorzieningen

De grexen Lage Heide Wonen, Landgoederen en Natuur worden financieel beschouwd als één grex. De netto contante waarde van de eindwaarden van de grex Natuur is negatief. Voor de grexen Wonen en Landgoederen zijn netto contante waarden op basis van risico analyse positief. Voor het totale grex Lage Heide leidt dit tot een gezamenlijk gewogen resultaat van € 1.631.636 positief.

De afzet van het plan Lage Heide blijft qua omvang en afzettingen het meest risicovol. Met de scenarioberekeningen wordt dit grotendeels ondervangen, maar niet geheel. In de basis is immers in de berekeningen nog geen rekening gehouden met een mogelijke afslag van de gehanteerde grondprijzen wanneer het woningbouwprogramma in de koopsector wordt omgezet naar vrije sector huur en de prijsgarantie voor de kopers van een particuliere kavel bij een dalende grondprijs.

Omzetten koop - huur

Het omzetten van de koopwoningen (rijwoningen) naar huurwoningen heeft een negatief effect van € 260.004 t.o.v. de basisraming (= effect zonder aanpassing bestemmingsplan).

Garantie grondprijzverlaging

In de woningmarktanalyse (raadsvoorstel 13raad00478 d.d. 5 september 2013) zijn stimulerende maatregelen benoemd die direct invloed hebben op het resultaat van de lopende grondexploitaties. De maatregel, die effect heeft op het resultaat van de lopende grondexploitatie, is de garantie die de gemeente aan de koper van een bouwkaavel verstrekt, die garandeert dat een eventuele verlaging van de grondprijs binnen 10 jaar na aankoop wordt terugbetaald aan de consument.

Bij de behandeling van het raadsvoorstel 2e actualisatie bouwgrondexploitaties 2015 heeft uw raad een amendement aangenomen, dat deze garantieregel met ingang van 1 april 2016 te beëindigen, waarbij de tot dat moment afgegeven garanties worden gerespecteerd. Dit betekent een risico bij grondprijzverlaging.

Tot en met 1 april 2016 hebben wij negen bouwkaavels in de grex Lage Heide wonen verkocht met toepassing van de prijsgarantie. In het onderstaande overzicht geven wij de concrete financiële gevolgen aan voor de grex Lage Heide wonen bij een grondprijzverlaging. Voor de bepaling van het risicobedrag zijn we uitgegaan van een substantiële grondprijzverlaging naar € 310/m².

Kavelnummer + oppervlakte	Aankoop jaar	Prijs verkoopdatum	Risicobedrag
Kavel 24 (460 m ²)	2013	€ 380/m ²	32.200
Kavel 18 (405 m ²)	2014	€ 380/m ²	28.350
Kavel 19 (434 m ²)	2014	€ 380/m ²	30.380
Kavel 23 (535 m ²)	2014	€ 380/m ²	37.450
Kavel 14 (463 m ²)	2015	€ 380/m ²	32.400
Kavel 29 (376 m ²)	2016	€ 380/m ²	26.320
Kavel 30 (480 m ²)	2016	€ 380/m ²	33.600
Kavel 35 (378 m ²)	2016	€ 380/m ²	26.460
Kavel 41 (433 m ²)	2016	€ 380/m ²	30.310
Totaal garantiebedrag			277.480

Het risicobedrag moet uitbetaald worden op het moment dat u besluit om de bouwgrondprijzen te verlagen. Op basis van het aantal vierkante meters bouwgrond van de verkochte bouw kavels kan een negatief resultaat optreden van € 277.480.

Fasering PO-kavels

Ook de afzet van de PO-kavels in het plan Lage Heide blijft qua afzettempo achter bij de planning. Met de scenarioberekeningen wordt dit grotendeels ondervangen, maar niet geheel. In de basis is immers in de berekeningen nog geen rekening gehouden met een mogelijke extra vertraging van twee jaar in de afzet van de PO-kavels. De extra vertraging van twee jaar heeft een negatief effect van € 422.975 t.o.v. de basisraming

Grondexploitatie	Einde looptijd	Resultaat op netto contante waarde 1 januari 2017	Resultaat gebaseerd op gewogen resultaat of eindwaarde
- Lage Heide wonen basis - omzetten koop-huur - prijsgarantie PO-kavels - vertraging verkoop PO-kavels	2023	2.237.625 -260.004 -277.480 -422.975	Gewogen Risicobuffer Risicobuffer Risicobuffer
Lage Heide landgoederen	2020	370.574	Gewogen
Lage Heide natuur	2017	-976.563	Netto contante waarde
Lage Heide totaal		671.177	

Uit bovenstaande tabel blijkt dat het totaal resultaat van de grexen Lage Heide positief blijft. De getroffen voorziening bij de jaarrekening 2015 van € 121.100 kan hierdoor vrijvallen ten gunste van de Algemene Reserve.

Dommelkwartier

In december 2015 is de ruimtelijke procedure van het bestemmingsplan Dommelkwartier 2013 beëindigd, omdat de ontwikkeling niet past binnen de kaders van ladder van duurzame verstedelijking. Er loopt een mediationtraject over de afwikkeling van de gesloten anterieure overeenkomsten. Om bovenstaande reden wordt de grondexploitatie nog niet gesloten, wel zal de boekwaarde van de grex niet hoger mogen zijn dan de taxatiewaarden van de huidige bestemming. De boekwaarde van de grex bedraagt op 31 december 2016 € 1.574.504.

De taxatiewaarde bedraagt € 255.000. Op basis van deze taxatiewaarde de bij de jaarrekening 2015 getroffen voorziening van € 1.143.500 verhoogd met een bedrag van € 176.000 tot € 1.319.500.

Resume voorzieningen

Voor grexen waarvoor een nadelig exploitatieresultaat wordt verwacht zijn voorzieningen getroffen. Het negatieve resultaat van verliesgevende grexen wordt onttrokken aan de voorziening 'grondexploitaties'.

Voor de volgende bestemmingsplannen in exploitatie (grexen) zijn voorzieningen getroffen:

Grondexploitatie	Voorziening 1-7-2016	Geraamd / gewogen resultaat n.c.w. 1-1-2017	Aanpassing voorziening jaarrekening 2016	Voorziening per 1-1-2017
Hoge Akkers	1.915.700	-1.951.557	35.800	1.951.500
Vlasakker	329.300	-310.393	-19.000	310.300
Carolusdreef 100	224.600	-87.649	-137.000	87.600
Dommelkwartier	1.143.500	-1.319.504	176.000	1.319.500
Lage Heide	0	positief	0	0
Totaal	3.613.100		55.800	3.668.900

Voor de grexen waarvoor op basis van de gewogen netto contante waarde een negatief resultaat wordt verwacht zijn voorzieningen getroffen. De voorzieningen zijn ten laste van de algemene reserve gebracht. Het totaal van de voorzieningen bedraagt daardoor op 31 december 2016 € 3.668.900.

Ontwikkeling per geopend complex

Complex	Einde looptijd	Geraamd eindresultaat grex	Stand van zaken
Hoge Akkers	2020	-2.045.318	De resterende, kleinere bouwkavels kunnen verkocht worden na verplaatsing bloemencorsolocatie en aanpassing bestemmingsplan.
Vlasakker	2020	-163.104	Resterende bouwkavels kunnen verkocht worden na onherroepelijk worden bestemmingsplan
Carolusdreef 100	2019	-91.190	Resterende bouwkavels kunnen verkocht worden aan woningcorporatie na aanpassing bestemmingsplan.
Molensteen	2019	462.008	Resterende bouwkavels kunnen verkocht worden aan woningcorporatie na aanpassing bestemmingsplan
Bakkerstraat 73-79	2018	46.661	Particuliere ontwikkeling, ontwikkelaar is aan het bouwen
Biestven	2021	476.426	De werkzaamheden voor deze grex zijn in uitvoering. We zijn in overleg met de Dorpsinitiatief over de invulling van de 2 ^e fase.
Kerkakkerstraat	2018	306.066	Woningbouw in uitvoering.
Luikerweg 55	2019	336.435	Bouwkavels kunnen verkocht worden na onherroepelijk worden bestemmingsplan
Lage Heide, wonen	2023	5.565.356	In uitvoering, 13 PO-kavels verkocht. Woningbouw in uitvoering. Ca. 50% van de geplande woningbouw is gereed, in aanbouw of vergund.
Lage Heide, land-	2020	786.691	Uitgifte van de kavels vanaf 2017.

goederen			
Lage Heide, natuur	2018	-996.054	In uitvoering
Waalreseweg Rede	2018	21.445	Particuliere ontwikkeling in uitvoering, onderdeel Prestatieafspraken 2007-2010 met Woningbelang. Woningbouw is gereed, openbare ruimte wordt gerealiseerd.
Kloosterpark	2020	49.802	Particuliere ontwikkeling, 1 ^e fase is opgeleverd, 2 ^e fase wordt voorbereid.

Grexen zonder kostprijscalculaties

In het kader van de Wro is het kostenverhaal een belangrijke factor bij het vaststellen van een bestemmingsplan. Het kostenverhaal dient verzekerd te zijn door middel van een anterieure overeenkomst of door het gelijktijdig vaststellen van een exploitatieplan.

Het is dus zaak om vanaf het begin van een nieuwe ontwikkeling de kosten te monitoren in een grondexploitatie. Dit betekent dat vanaf het moment dat wij instemmen met een nieuwe ontwikkeling, er een grondexploitatie wordt geopend, waarbij het vooraf nog niet mogelijk is om het resultaat te berekenen. De doelstelling is wel om de ontwikkeling minimaal budgettair neutraal te ontwikkelen. Deze grexen zijn omwille van het kostenverhaal geopend in de gemeentelijke administratie.

Op dit moment is er 1 grondexploitatie in voorbereiding, namelijk die van de Veldbeemd (woonwagenlocatie).

Verschilanalyse actualisatie begroting 2017 – jaarrekening 2016

Jaarlijks worden de lopende bouwgrondexploitaties (grexen) tweemaal geactualiseerd. Het proces van de actualisaties valt samen met het proces van de jaarrekening en begroting. In de onderstaande tabel zijn de resultaten op einddatum, van zowel de begroting 2017 als de jaarrekening 2016, van de geopende bouwgrondexploitaties weergegeven.

Grondexploitatie.	Begroting 2017 Resultaat op einddatum	Jaarrekening 2016 Resultaat op einddatum	Vershil
Hoge Akkers	-2.033.018	-2.045.318	-12.300
Vlasakkers	-140.098	-163.104	-23.006
Carolusdreef 100	-59.064	-91.190	-32.126
Molensteen	445.386	462.008	16.622
Bakkerstraat 73-79	46.302	46.661	359
Biestven	475.202	476.426	1.224
Kerkakkerstraat	302.729	306.066	3.337
Luikerweg 55	336.731	336.435	-296
Lage Heide, Wonen*	5.225.224	5.565.356	340.132
Lage Heide, Landgoederen*	785.742	786.691	949
Lage Heide, Natuur*	-1.034.959	-996.054	38.905
Waalreseweg Rede	22.317	21.445	-872
Kloosterpark	58.699	49.802	-8.897

* = Grexen Lage Heide financieel één grex.

De voornaamste verschillen worden veroorzaakt:

- Het verschil bij de grex Hoge Akkers wordt veroorzaakt, door de toename in de gemeentelijke apparaatskosten als gevolg van de onderhandelingen met de bloemencorso en de omgeving voor de verplaatsing van de corsolocatie;
- Verlenging van de looptijd, waardoor bij enkele grexen de inkomsten meer gefaseerd (later) worden gerealiseerd en de uitgaven niet altijd procentueel worden gefaseerd. Tevens wordt de rentelast in deze complexen hoger door de uitfasing. Dit is o.a. het geval bij de grexen Vlasakkers;
- Het verschil bij de grex Carolusdreef 100 wordt veroorzaakt door de lagere grondopbrengsten als gevolg van de uitgevoerde taxatie t.b.v. de voorgenomen verkoop aan de woningbouwcorporatie;
- Het verschil bij de grex Molensteen wordt veroorzaakt door de lagere grondopbrengsten als gevolg van de voorgenomen verkoop aan de woningbouwcorporatie;
- Bij de grex Lage Heide wonen wordt de toename veroorzaakt doordat de termijn voor het indienen van planschade medio 2017 afloopt en hierdoor de geraamde planschadekosten fors lager zijn ingeschat;
- Bij de grex Lage Heide natuur wordt de afname van het negatief saldo door een niet geraamde grondverkoop bij het fietspad van Lage Heide naar de Kromstraat.
- De overige verschillen zijn marginaal.

Subsidieverstrekking

Inleiding

Op de subsidieverstrekking in de gemeente Valkenswaard is in 2016 de "Algemene Subsidieverordening 2012 gemeente Valkenswaard" van toepassing. De verordening voldoet aan de vereisten zoals de AWB deze stelt aan subsidieverstrekkingsen. Omdat er binnen de gemeente sprake is van een grote hoeveelheid subsidies en deze onderling verschillen is de algemene subsidieverordening beperkt tot hoofdlijnen. De verordening geldt als een procedureverordening, daarnaast zijn beleidsregels actief. Subsidies kunnen worden verleend in de vorm van structurele subsidies en incidentele subsidies.

Deze paragraaf geeft inzicht in de toegekende gemeentelijke subsidies. Vooralnog is uitsluitend ingegaan op de gemeentelijke subsidies op het terrein van welzijn/zorg, waaronder ook diverse subsidies in het kader van evenementen, gilden, musea, amateurkunst, etc. Op termijn zullen ook de subsidiestromen vanuit andere invalshoeken onderdeel uitmaken van deze paragraaf.

Subsidieplafond

Gebaseerd op de algemene subsidieverordening stelt de raad jaarlijks bij de vaststelling van de begroting per instelling het bedrag vast dat ten hoogste als budgetsubsidie voor het daarop volgende jaar ter bereiking van de doelen (= speerpunten subsidiebeleid) door het college kan worden verleend aan professionele regionale welzijnsinstellingen met basistaken op het gebied van gezondheid, educatie, maatschappelijk en sociaal-cultureel werk (beleidgestuurde contract financieringssubsidies). Het betreft de volgende instellingen:

Organisatie	Begroting 2016 (x € 1.000)	Realisatie 2016 (x € 1.000)
Stichting 'Bibliotheek de Kempen'	667	604
Stichting 'Lumens in de buurt' (voorheen Dommelregio)	362	447
Stichting Cordaad (voorheen Paladijn)	536	689
Stichting 'Zuidzorg' (JGZ 04 jaar)/CJG	363	386
Stichting 'Peuterdorp' (Peuterspeelzalen Valkenswaard)	394	426
Stichting Combinatie Jeugdzorg	494	445
Stichting MEE, individuele cliëntondersteuning	367	371
GGzE	153	252
Halt	14	14
Cultuurcentrum 'De Hofnar'	1.083	1.085
Stichting 'De Belleman'	60	108
Totaal	4.493	4.827

Toelichting realisatie 2016:

De onderstaande verklaringen van de realisatie van de begroting heeft te maken met besluiten die na het opstellen van de begroting 2016 zijn genomen.

Stichting 'Bibliotheek de Kempen'

De hoogte van de subsidie is gedaald door wijziging in opzet van het bibliotheekwerk en gebruik aantal vierkante meters.

Stichting 'Lumens in de buurt' (voorheen Dommelregio)

Voor de versterking van het Centrum Jeugd en Gezin is in 2016 een extra subsidie beschikbaar gesteld van € 53.024,- en voor de versterking van het Sociaal Team € 31.800,-.

Stichting Cordaad (voorheen Paladijn)

In 2016 is de uitvoering van Vluchtelingenwerk overgegaan van Vluchtelingenwerk West en Oost Brabant en Bommelerwaard naar Cordaad. Voor de uitvoering van de begeleiding van 68 statushouders is een subsidie beschikbaar gesteld van € 55.000,-.

Stichting 'Zuidzorg' (JGZ 04 jaar)/Centrum voor Jeugd en Gezin

Voor de begroting 2016 is als uitgangspunt de verleende subsidie 2015 opgevoerd. Door een tweetal wijzigingen is de subsidie gestegen. Enerzijds door de samenstelling van de activiteiten in het Basis Aanbod Preventie en het Maatwerkdeel. Anderzijds doordat uitgegaan wordt van het daadwerkelijke kinderaantal.

Stichting 'Peuterdorp' (Peuterspeelzalen Valkenswaard)

Peuterdorp heeft in 2016 een extra subsidie ontvangen € 50.000,- voor de extra uitgaven die zijn gedaan in het kader van harmonisatiekosten Wet Oké.

Stichting 'De Belleman'

Met ingang van 1 november 2016 is het beheer van sporthal De Belleman overgedragen aan Stichting De Belleman. Hiervoor is in 2016 een extra subsidie beschikbaar gesteld van € 48.337,-.

Subsidieverstrekking 2016

De gemeente Valkenswaard subsidieert, naast hiervoor genoemde instellingen en organisaties, ook nog een groot aantal andere instellingen en organisaties. Wij verstrekken deze subsidies om geformuleerde activiteiten uit te voeren. In onderstaand overzicht staat op productniveau vermeld wat er in 2016 aan subsidie is verstrekt.

Programma	Product	Begroot 2016 (x € 1.000)	Realisatie 2016 (x € 1.000)
Wonen			
	Ruimtelijke ontwikkeling	39	64
	Infrastructuur	19	43
	Groen	4	4
	Milieu	-	-
Werken			
	Bedrijvigheid	163	157
	Onderwijs	442	462
	Werk en Inkomen <i>(Zie onder Cordaad, onderdeel vluchtelingenwerk)</i>	37	35
Vrije tijd			

	Cultuur	1.980	1.891
	Sport	104	155
	Recreatie	117	107
Welzijn			
	Maatschappelijke ondersteuning	2.217	2.257
	Zorg	375	397
Bestuur & Organisatie			
	Samenwerking en positionering	79	119
	Dienstverlening	20	20
	Veiligheid	57	52
	Financiën	-	-
Totaal		5.652	5.763

Rechtmatigheid

Volgens artikel 28 van het Besluit Begroting en Verantwoording dienen overschrijdingen (en onderschrijdingen) goed herkenbaar in de jaarrekening te worden opgenomen. Door het vaststellen van de jaarrekening, waarin de uitgaven wel zijn opgenomen, worden de desbetreffende uitgaven alsnog geautoriseerd.

De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn op hoofdlijnen door de wetgever bepaald (artikel 191 van de Gemeentewet) en worden nader ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting, via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet en via de regeling budgethouderschap.

In de verordening en regeling wordt bepaald dat:

Het college gemachtigd is binnen een programma te muteren in de financiële budgetten, onder voorwaarde dat de met u afgesproken beleidseffecten ongewijzigd gerealiseerd worden. Het is voldoende u deze wijzigingen achteraf te laten autoriseren.

Uit de kadernota Rechtmatigheid blijkt dat alle afwijkingen in principe onrechtmatig zijn, maar dat er een toetsing van de afwijking noodzakelijk is om te beoordelen of de afwijking wel of niet meetelt voor het rechtmatigheidsoordeel. De toetsingscriteria zijn als volgt:

Begrotingsafwijking op exploitatie	Onrechtmatig, telt <i>niet</i> mee	Onrechtmatig, telt <i>wel</i> mee
Past niet binnen het beleid		X
Passen binnen het beleid, konden niet tijdig gesignaleerd worden	X	
Passen binnen het beleid, zijn niet tijdig gesignaleerd		X
Gedekt door direct gerelateerde inkomsten	X	

Begrotingsafwijking op investeringen	Onrechtmatig, telt <i>niet</i> mee	Onrechtmatig, telt <i>wel</i> mee
Kostenoverschrijding in het jaar van investeren, afschrijvings- en financieringslasten in latere jaren	X	X

De rekening van baten en lasten ziet er samengevat over 2016 als volgt uit:

	Programma	Begroting na wijziging 2016		Realisatie 2016		Afwijking		Saldo	V/N
		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten		
1	Wonen	33.440	26.183	26.130	18.930	-7.310	-7.253	-57	V
2	Werken	19.607	7.607	19.909	7.779	302	172	130	N
3	Vrije Tijd	8.756	2.457	8.323	2.223	-433	-234	-200	V
4	Welzijn	16.059	1.359	18.107	1.496	2.048	137	1.911	N
5	Bestuur en Organisatie	11.616	53.844	12.037	54.114	421	270	150	N

Rekening van lasten en baten 2016

V= Voordeel, N = Nadeel

De programma's 1 en 3, respectievelijk Wonen en Vrije Tijd, laten per saldo (lasten en baten tezamen) een voordeel (V) zien. De programma's Werken, Sociaal Domein en Bestuur en Organisatie laten per saldo een overschrijding zien. In deze programma's is de overschrijding ook in de lasten te zien:

- Programma Werken overschrijding op de lasten ad € 301.552
  - Als gevolg van de toegenomen kosten voor bewindvoering en voor de opvang van statushouders zijn de kosten voor bijzondere bijstand in 2016 € 116.000 hoger dan begroot. De gemaakte kosten passen derhalve binnen het beleid, maar deze trend blijkt ook landelijk moeilijk beheersbaar te krijgen;
  - Voor Peuterdorp en de Kinderboerderij is op korte termijn nog geen geschikte vervangende huisvesting beschikbaar. Hierdoor is in 2016 de taakstelling van € 113.000 niet gerealiseerd. In afwachting van een integraal huisvestingsplan wordt de verhuizing gezien in het geheel aan onderwijsaanbod;
  - In verband met handhaving leerplicht is inhuur van externen noodzakelijk geweest vanwege ziekte. Het nadeel hiervan bedraagt € 28.000;
  - Daarnaast is er in 2016 geïnvesteerd in integratie/ participatie en is de aflossing op leningen in het kader van Besluit zelfstandigen lager geweest dan de gestelde rijksnorm. Het nadeel bedraagt tezamen € 34.000 en kon niet worden voorzien;
- Programma Sociaal Domein overschrijding op de lasten ad € 2.048.000
  - De overschrijding van de lasten Wmo bedraagt € 928.000. Hiervan heeft € 510.000 te maken met HHT middelen welke ten onrechte bij de 2^e bestuursrapportage als voordeel is aangemerkt en aan de algemene middelen zijn toegevoegd. Daarnaast zijn de budgetten Wmo begeleiding natura ten onrechte afgeraamd, waardoor de raming ontoereikend bleek. Deze overschrijding werd deels gecompenseerd door lagere uitvoeringskosten en Wmo PGB.
  - De overschrijding op jeugdzorg/ hulp bedraagt € 1.042.000. Dit nadeel is enerzijds veroorzaakt door een stijging van het aantal kinderen die om hulp hebben gevraagd. En anderzijds door hogere prijzen van trajecten.
  - Verder heeft Valkenswaard een bijdrage geleverd aan de onderbenutting bij de instellingen die de jeugdbescherming en jeugdreclassering uitvoeren. Een groot deel van de kosten over 2015 zijn dit jaar verantwoord. Het nadeel 2016 bedraagt € 269.000;
- Programma Bestuur overschrijding op de lasten ad € 421.000
  - Een extra dotatie van € 334.000 aan de voorziening voor pensioenen van wethouders was ultimo 2016 noodzakelijk. Uit de actuariële berekening bleek dat het benodigde eindkapitaal niet werd gehaald. De oorzaak hiervan is een verlaging van de rekenrente. Daarnaast blijkt de levensduur langer te zijn geworden waardoor langer aanspraak op de voorziening wordt gemaakt. De actuariële berekeningen worden voor de onderbouwing in de jaarrekening pas einde van het dienstjaar opgesteld.

De vermelde overschrijdingen passen binnen het beleid en konden niet voldoende tijdig worden gesignaleerd vanwege de afhankelijkheid van derden. Dat geldt feitelijk ook voor de overschrijdingen op Wmo in het Programma welzijn. De begrotingswijziging en correcties die zijn doorgevoerd waren gebaseerd op het beperkte inzicht als gevolg van zeer laat aangeleverde gegevens derden. De overschrijdingen voldoen derhalve aan het criterium van begrotingsrechtmatigheid.

Onzekerheid CAK

Voor een voorziening op grond van de WMO is een eigen bijdrage verschuldigd. De berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt door het CAK (Centraal administratiekantoor) uitgevoerd. Uit de overzichten die het CAK hierover aan gemeenten mag verstrekken kan door de gemeente evenwel niet eigenstandig de juistheid op persoonsniveau én volledigheid van de eigen bijdrage worden vastgesteld. **In 2016 bedraagt CAK bijdrage € 166.000.**

Hoewel de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen derhalve buiten de gemeente ligt, wordt er in deze paragraaf expliciet melding van gemaakt dat er geen zekerheid is verkregen over de omvang en hoogte van de eigen bijdragen in **2016** als gevolg van het niet kunnen vaststellen van de juistheid op persoonsniveau.

.

Bezuinigingen

Inleiding

In de verplichte paragrafen worden onderwerpen behandeld die van belang zijn voor inzicht in de financiële positie. In deze economische moeilijke tijden staan bijna alle gemeenten voor grote bezuinigingsoperaties, takendiscussies en financiële onzekerheden, zoals de decentralisaties van rijkstaken. In deze paragraaf is in één integraal beeld alle bezuinigingen en taakstellingen van de vijf programma's opgenomen in een meerjarenraming. Het doel van deze paragraaf is het geven van een beter financieel inzicht.

Bezuiniging	Begroot	Realisatie
Programma 1 Wonen		
Uitbesteden projecten beheer openbare ruimte BOR, RPB, Sport	106	90
Totaal bezuinigingen programma 1	106	90
Programma 2 Werken		
Huurtarieven medegebruik lokalen	40	0
Vervanging dure en externe locaties	56	0
Totaal bezuinigingen programma 2	96	0
Programma 3 Vrije Tijd		
Werven van subsidies	100	100*
Optimale bezetting sportaccommodaties	25	0**
Totaal bezuinigingen programma 3	125	100
Programma 5 Bestuur & Organisatie		
SLIM en efficiënter organiseren	120	111
Uitbesteden/A2 administratieve taken	50	50
Totaal bezuinigingen programma 5	170	161
Subsidies		
Subsidiebeleid herijken	569	569
Totaal subsidies	569	569
Totaal bezuinigingen	1.066	920

* de taakstelling is in 2016 incidenteel behaald

** reeds gemeld in de 2^e bestuursrapportage 2016

Jaarrekening

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemene grondslagen

Algemene grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet, waarin door de gemeenteraad op d.d. 29 maart 2012 de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

De financiële verordening bevat onder andere:

- regels voor waardering en afschrijving van activa;
- criteria voor het activeren van investeringen, bestaande uit:
  - een minimumbedrag, en/of;
  - een minimale gebruiksduur;
- regels voor het moment waarop met afschrijven van een nieuw kapitaalgoed wordt begonnen;
- uitgangspunten over de handelswijze betreffende restwaarde van activa;
- grondslagen voor de berekening van de door het gemeentebestuur in rekening te brengen prijzen en tarieven;
- regels inzake de algemene doelstellingen en de te hanteren richtlijnen en limieten van de financieringsfunctie, alsmede inzake de administratieve organisatie van de financieringsfunctie;
- kaders voor het ten gunste of ten laste brengen van specifiek benoemde saldi aan een specifiek benoemde bestemmingsreserve;
- regels ten aanzien van:
  - de autorisatie van kredieten door de gemeenteraad;
  - vervaardigingskosten van niet in exploitatie genomen gronden;
  - hoogte van de in acht te nemen marktwaarde;
  - tussentijdse winstneming;
  - de wijze van activering van kosten.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden. De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Baten en lasten, waaronder ook begrepen de heffing van de vennootschapsbelasting worden daarbij verantwoord tot hun brutobedrag. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Op de balans worden de activa onderscheiden in vaste en vlottende activa, al naar gelang zij zijn bestemd om de uitoefening van de werkzaamheden van de gemeente al dan niet duurzaam te dienen.

Op de balans worden de passiva onderscheiden in vaste en vlottende passiva.

Stelselwijziging

Bij gemeente Valkenswaard is vooruitlopend op de wijzigingen vanaf 2017 binnen het BBV sprake geweest van een wijziging van de vrij te kiezen waarderingsgrondslagen. De gemeenteraad heeft 3 maart 2016 besloten om nieuwe investeringen in de openbare

ruimte met een maatschappelijk nut niet langer direct ten laste van de exploitatie te brengen maar te activeren. Deze stelselwijziging heeft geen effect op voorgaande jaren en wordt prospectief toegepast. Deze situatie is ook toegelicht onder de grondslagen aangaande en in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Vaste activa

Activa die bedoeld zijn om de uitoefening van de werkzaamheid van de gemeente duurzaam te dienen. De vaste activa worden onderscheiden in de immateriële, de materiële en de financiële vaste activa.

Immateriële vaste activa

Het BBV kent de volgende 3 soorten immateriële vaste activa:

- De kosten die zijn verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio.
- De kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief
- De bijdragen aan activa in eigendom van derden.

De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs, verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen van derden, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waarderverminderingen.

De kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief zijn onder de volgende voorwaarden geactiveerd:

- Het voornemen bestaat het actief te gebruiken of te verkopen
- De technische uitvoerbaarheid om het actief te voltooien staat vast
- Het actief in de toekomst economisch of maatschappelijk nut genereert
- De uitgaven die aan het actief toe te rekenen zijn, zijn betrouwbaar zijn vast te stellen.

De afschrijvingstermijn is maximaal 5 jaar. Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen, eveneens immateriële vaste activa, worden niet geactiveerd.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden geactiveerd indien aan de volgende vereisten is voldaan:

- Er is sprake van een investering door een derde.
- De investering draagt bij aan de publieke taak.
- De derde heeft zich verplicht tot het daadwerkelijk investeren op een wijze zoals is overeengekomen.
- De bijdrage kan door de gemeente worden teruggevorderd, indien de derde in gebreke blijft of de gemeente anders recht kan doen gelden op de activa die samenhangen met de investering.

Bijdragen aan activa van derden zijn gewaardeerd op het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Materiële vaste activa

We onderscheiden de volgende materiële vaste activa, conform het BBV:

- Investerings met economisch nut
- investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven;

- investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Van de materiële vaste activa wordt aangegeven welke in erfpacht zijn uitgegeven.

Bij vaststelling van de Nota Kaders 2014-2017 zijn een aantal wijzigingen in de afschrijvingstermijnen doorgevoerd. Ondergronden die samenhangen met investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut worden met het actief mee afgeschreven omdat activering van een dergelijke investering (maatschappelijke nut) in feite niet dient plaats te vinden. Ondergronden die samenhangen met investeringen met een economisch nut worden niet in de afschrijving betrokken. De afschrijvingen worden berekend volgens de lineaire berekeningsmethode. Er kunnen zich omstandigheden voordoen, die dwingen tot afwijkingen van de te voeren afschrijvingsmethode (afschrijving o.b.v. annuïteiten).

Investerings met economisch nut

Investerings die verhandelbaar zijn en/of op enigerlei wijze kunnen leiden tot of bijdragen aan het verwerven van inkomsten zijn investeringen met economisch nut. De vraag of de investering geheel kan worden terugverdiend is niet relevant voor de classificatie.

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven. Slijtende investeringen worden in het jaar volgend op het moment van ingebruikneming afgeschreven naar de verwachte gebruiksduur, waarbij geen rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. Op grond van artikel 65 van het BBV wordt bij de waardering van de vaste activa in voorkomende gevallen rekening gehouden met een vermindering van hun waarde, indien deze vermindering naar verwachting duurzaam is. Op de waarde van activa met economisch nut mogen reserves niet in mindering worden gebracht. Compensabele BTW wordt niet geactiveerd.

Operational leasing wordt niet als actief in de balans verwerkt. Wel wordt de omvang van de langjarige verplichtingen die uit hoofde van leasing, huur en anderszins zijn aangegaan in de toelichting vermeld. Tevens kunnen deze worden betrokken in de paragraaf met betrekking tot het weerstandsvermogen.

Financial lease dient wel verwerkt te worden door opname van het actief op de balans onder gelijktijdige passivering van de nog verschuldigde leasetermijnen. Deze schulden worden als vaste passiva beschouwd. Op de vaste activa die financial geleased zijn, wordt volgens de normale regels afgeschreven. In het verslagjaar was geen sprake van financial leasing.

Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut:

In 2016 is de nota Afschrijving en Waardering komen te vervallen en is een nieuwe nota investerings- en afschrijvingsbeleid vastgesteld. In deze nota is vooruitlopend op BBV-wijzigingen met in gang van 1-1-2017 bepaald dat nieuwe investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut worden geactiveerd en vervolgens afgeschreven.

De ondergrond van de werken wordt als integraal onderdeel van het werk beschouwd (en wordt er dus - indien van toepassing - mede op afgeschreven). De bijdragen van derden worden in mindering gebracht op de investering.

Financiële vaste activa

Het BBV kent de volgende soorten financiële vaste activa:

- kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen, gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen;
- leningen aan openbare lichamen, woningbouwcorporaties, deelnemingen en overige verbonden partijen;
- overige langlopende leningen;

- uiteenzettingen in 's Rijks schatkist met rentetypische looptijd van één jaar of langer;
- uiteenzettingen in de vorm van Nederlands schuldpapier met een rentetypische looptijd van één jaar of langer;
- overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer;

Deze financiële activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Overige langlopende leningen

Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en verstrekte leningen zijn opgenomen tegen de nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht. Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's ("kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen" in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot beneden de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden. Tot dusver is een dergelijke afwaardering niet noodzakelijk gebleken.

Vlottende activa

Onder vlottende activa worden afzonderlijk opgenomen de voorraden, de uitzettingen met rentetypische looptijd korter dan één jaar, de liquide middelen en de overlopende activa.

Voorraden

Voorraden aan waardepapieren worden gewaardeerd tegen de betaalde inkoopprijs. Hier geldt het "first in – first out" principe. De als "onderhanden werken" opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken), alsmede een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten. Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen indien en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Zolang daarvan geen sprake is worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht. Gereede producten worden gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de kostprijs. Dat laatste doet zich vooral voor indien voorraden incourant worden. De kostprijs bestaat uit de verrekenprijzen van grond- en hulpstoffen en de loon- en machinekosten die aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. De voorgeschreven indeling op de balans op grond van artikel 38 BBV is:

- grond- en hulpstoffen
- onderhanden werken
- gereed product en handelsgoederen
- vooruitbetalingen op voorraden

Bij het bepalen van eventuele verliezen op onderhanden werken voor grondexploitatie worden investeringen in riolering en in de openbare ruimte met maatschappelijk nut niet geactiveerd.

Uitzettingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt jaarlijks bepaald op basis van de geschatte inningskansen. De voorgeschreven indeling (art. 39 BBV) voor wat betreft vorderingen is:

- vorderingen op openbare lichamen (gemeenten, gemeenschappelijke regelingen, Rijk)
- verstrekte kasgeldleningen
- rekening-courant verhoudingen met niet-financiële instellingen
- overige vorderingen
- overige uitzettingen

Op het punt van uitzettingen is ervoor gekozen om de terminologie van de Wet financiering decentrale overheden (Fido) te volgen. Het begrip uitzettingen heeft zowel betrekking op vorderingen als op effecten.

Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste passiva

Onder vaste passiva worden afzonderlijk opgenomen het eigen vermogen, de voorzieningen en de vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit reserves en het resultaat na bestemming volgend uit de programmarekening. Het resultaat wordt als afzonderlijk onderdeel van het eigen vermogen opgenomen.

Reserves

In het BBV worden reserves omschreven als vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die vanuit bedrijfseconomisch oogpunt vrij te besteden zijn. De vaststelling van de noodzakelijke omvang van reserves is een zaak van de gemeenteraad. Daarom worden reserves ook wel onderverdeeld in algemene en bestemmingsreserves. Zodra de raad aan een reserve een bepaalde bestemming heeft gegeven, is er sprake van een bestemmingsreserve. Om die reden kunnen bestemmingsreserves naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Heeft een reserve geen bestemming dan wordt het een algemene reserve genoemd.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De onderhouds-egalisatievoorzieningen stelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf "onderhoud kapitaalgoederen" die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid ter zake nader uiteengezet.

Voorzieningen worden op grond van artikel 44 BBV gevormd wegens:

- a. verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op balansdatum onzeker is doch redelijkerwijs te schatten;
- b. bestaande risico's op balansdatum ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs te schatten is;
- c. kosten die in een volgend begrotingsjaar worden gemaakt maar de oorsprong hebben in het begrotingsjaar of een voorgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot kostenegalisatie;
- d. Bijdragen (spaarcomponent) aan toekomstige vervangingsinvesteringen met een economisch nut, waarvoor ter betrijding van de kosten een heffing wordt geheven.
- e. Middelen verkregen van derden, die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen verkregen van Europese en Nederlandse

overheidslichamen met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.

Rentetoevoeging aan voorzieningen is niet toegestaan.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

De aflossingen die binnen een jaar vervallen, worden uitsluitend in de toelichting apart vermeld, evenals de daarmee gepaard gaande rentelast in het betreffende begrotingsjaar. Rubricering onder de vlottende passiva is niet toegestaan.

Vlottende passiva

Onder vlottende passiva worden afzonderlijk opgenomen de netto-vlottende schulden met rentetypische looptijd korter dan één jaar en de overlopende passiva. De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en Garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde verslagjaar buiten telling aan de passiefzijde van de balans opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

Afschrijvingstermijnen

Onderstaande afschrijvingstabel geldt voor investeringen welke tot stand werden gebracht na 1 januari 2005. De afschrijvingstermijnen voor investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut zijn maximale termijnen. Voor investeringen met een economisch nut zijn het adviestermijnen.

Categorieën		Soort investering	Jaren	
1.	Immateriële activa: Maximale termijn: wettelijk vastgesteld			
1.1	Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief		5	
2.	Materiële activa Maximale termijn: niet wettelijk vastgesteld			
2.1	Grond- en sloopwerken	Maatschappelijk nut	25	
2.2	Rioleringen	Strengen/bergbezinkbassins	Economisch nut	50
		Gemalen bouwkundig	Economisch nut	50
		Gemalen elektromechanisch	Economisch nut	15
2.3	Wegen, straten en pleinen	Elementenverharding	Maatschappelijk nut	40
		Sierbestrating (o.a markt)	Maatschappelijk nut	25
		Asfaltverharding	Maatschappelijk nut	25
		ZOAB en geluidsreducerende dek-lagen	Maatschappelijk nut	7
2.4	Openbare verlichting	Mastmateriaal	Maatschappelijk nut	40
		Armatuuren	Maatschappelijk nut	20
		Traditionele lampen	Maatschappelijk nut	4
		LED	Maatschappelijk nut	10
2.5	Installaties m.b.t verkeersbeheersing en verkeersregeltechniek	Verkeersregelautomaat	Maatschappelijk nut	15
		Masten, lantaarn, kabels	Maatschappelijk nut	30
		Detectielussen	Maatschappelijk nut	10
		Software	Maatschappelijk nut	7
2.6	Openbaar groen	Maatschappelijk nut	25	
2.7	Openbare speellocaties	Aanleg locatie	Maatschappelijk	15

Categorieën		Soort investering	Jaren
		nut	
		Speeltoestellen hout	Maatschappelijk nut 15
		Speeltoestellen metaal & kunststof	Maatschappelijk nut 25
2.8	Parkeren	Parkeergarages	Economisch nut 40
		Parkeerterrein, waarvan met asfaltverharding	Economisch nut 25
		Parkeerhavens, waarvan met asfaltverharding	Economisch nut 25
		Meters en automaten	Economisch nut 10
2.9	Monumenten/civiele kunstwerken	Bruggen & stuwen (beton/staal)	Maatschappelijk nut 60
		Bruggen & stuwen (metselwerk)	Maatschappelijk nut 40
		Bruggen hout	Maatschappelijk nut 30
		Duikers (beton of kunststof)	Maatschappelijk nut 25
		Duikers beton (afwatering/doorvoering)	Maatschappelijk nut 60
		Monumenten	Economisch nut 30
2.10	Begraafplaatsen		Economisch nut 30
2.11	Woonwagenlocaties		Economisch nut 25
2.12	Terreinwerken	Permanent	Maatschappelijk nut 30
		Tijdelijk	Maatschappelijk nut 10
3.	Bedrijfsmiddelen, algemeen		
3.1	Gronden		0
3.2	Gebouwen	Nieuwbouw	Economisch nut 40
		Renovatie, restauratie en aankoop bestaand	Economisch nut 25
		Semi-permanent	Economisch nut 15
		Verbouwingen	Economisch nut 20
3.3	Technische installaties	Algemeen	Economisch nut 15
		Telefooninstallaties	Economisch nut 10
3.4	Veiligheidsvoorzieningen in bedrijfsgebouwen		Economisch nut 10

Categorieën			Soort investering	Jaren
3.5	Machines		Economisch nut	10
3.6	Vaste inrichting/stoffering		Economisch nut	10
3.7	Meubilair/inventaris	Algemeen	Economisch nut	10
		Inrichting gymnastiekzalen en sporthallen	Economisch nut	15
		1e inrichting schoolgebouwen Meubilair/inventaris wordt per locatie en budgetbeheerder als groep van bedrijfsmiddelen (activa) beschouwd.	Economisch nut	20
3.8	Huisdrukkerij	Snij-/bindmachines	Economisch nut	15
		Druk-offsetpersen	Economisch nut	10
		Lichtdruk-/kopieermachines	Economisch nut	10
3.9	ICT Hard- en software worden per locatie en budgetbeheerder als groep van bedrijfsmiddelen (activa) beschouwd	Hardware	Economisch nut	5
		Software	Economisch nut	3
3.10	Vervoermiddelen	Zware transportmiddelen	Economisch nut	10
		Auto's	Economisch nut	8
		Aanhangwagens	Economisch nut	8
		Tractoren	Economisch nut	10
3.11	Gereedschappen	Algemeen	Economisch nut	10
		Verbindingsmiddelen	Economisch nut	10
		Maaimachines e.d	Economisch nut	10
4.	Bedrijfsmiddelen specifiek: maximale termijn niet wettelijk bepaald			
4.1	Stemmachines		Economisch nut	15
4.2	Huisvuilophaal- en afvoer	Kliko's	Economisch nut	15
		Ondergrondse containers	Economisch nut	15
		Containers	Economisch nut	15
4.3	Sportterreinen	Aanleg, voor kunststofbanen/-terreinen	Economisch nut	25
		Onderlaag (componentenbenadering)	Economisch nut	45
		Toplaag(componentenbenadering)	Economisch nut	15
4.4	Luchtfoto's (vervalt)		Economisch nut	-
4.5	Centrum voor Muziek en Dans	muziekinstrumenten	Economisch nut	10

Categorieën		Soort investering	Jaren
4.6	Woonwagens	Economisch nut	15

Deze afschrijvingstermijnen zijn van toepassing op de activa die dateren van vóór 1 januari 2005.

Categorieën	Jaren
Gronden en terreinen	n.v.t.
Nieuwbouw woonruimten en bedrijfsgebouwen	40
Rioleringen	30
Renovatie, restauratie en aankoop woonruimten en bedrijfsgebouwen	25
Technische installaties in bedrijfsgebouwen	15
Personen auto, lichte motorvoertuigen en automatiseringsapparatuur	5
Kantoormeubilair, schoolmeubilair, telefooninstallaties, veiligheidsvoorzieningen bedrijfsgebouwen, nieuwbouw tijdelijke woonruimten en bedrijfsgebouwen, aanleg tijdelijke terreinwerken, zware transportmiddelen, aanhangwagens	10

Op grond van ervaringscijfers zijn bij het vaststellen van de Nota Kadern 2014-2017 een aantal afschrijvingstermijnen aangepast aan de verwachte gebruiksduur. De wijzigingen hebben betrekking op:

- Riolering strengen/bergbezinkbassins: was 25, wordt 50 jaar;
- Riolering Gemalen bouwkundig: was 25, wordt 50 jaar;
- Riolering Gemalen elektromechanisch: was 25, wordt 15 jaar;
- Wegen elementenverharding: was 25, wordt 40 jaar;
- Mastmateriaal: was 25, wordt 40 jaar;
- Armaturen: was 15, wordt 20 jaar;
- Verkeersregelautomaat: was 10, wordt 15 jaar;
- VRI masten, lantaarn, kabels: was 10, wordt 30 jaar;
- Aanleg speellocaties: was 25, wordt 15 jaar;
- Speeltoestellen hout: was 10, wordt 15 jaar;
- Speeltoestellen metaal/kunststof: was 10, wordt 25 jaar;
- Bruggen & stuwen (beton/staal): was 30, wordt 60 jaar;
- Bruggen & stuwen (metselwerk): was 30, wordt 40 jaar;
- Duikers (beton of kunststof): was 30, wordt 25 jaar;
- Duikers beton (afwatering/doorvoering): was 30, wordt 60 jaar;
- Verbouwingen gebouwen: was 10, wordt 20 jaar;
- Tractoren: was 8, wordt 10 jaar;
- Luchtfoto's: was 3, wordt niet meer geactiveerd en de kosten worden jaarlijks ten laste van exploitatie gebracht;
- Brandweer: door regionalisering van de brandweer worden alle geactiveerde investeringen overgedragen aan veiligheidsregio. Vanaf 2014 verdwijnen de investeringen uit de gemeenschappelijke begroting.

De wijziging van de afschrijvingstermijnen gelden voor de nieuwe investeringen ingaande 2014. De afschrijvingstermijnen van de lopende investeringen zijn gehandhaafd.

Balans per 31 december 2016

Activa (x €1000)	Ultimo 2016		Ultimo 2015	
Vaste activa				
Immateriële vaste activa		684		30
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	20		30	
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	664		0	
Materiële vaste activa		76.218		76.594
Investerings met een economisch nut:				
- Niet uitgegeven in erfpacht	44.317		45.465	
- Investerings met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden uitgegeven	27.302		27.277	
Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend een maatschappelijk nut:				
- Niet uitgegeven in erfpacht	4.599		3.852	
Financiële vaste activa		1.244		2.132
Kapitaalverstrekkingen aan:				
- Deelnemingen	32		32	
Leningen aan:				
- Startersleningen SVn	133		133	
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	0		619	
Overige uitzettingen met looptijd > 1 jaar	1079		1.348	
Totaal vaste activa		78.146		78.756
Voorraden				
		19.774		19.729
Grond- en hulpstoffen:				
- Niet in exploitatie genomen bouwgronden				
- Overige grond- en hulpstoffen	73		74	
Onderhanden werk, waaronder gronden in exploitatie	19.701		19.655	
Gereed product en handelsgoederen				
Vooruitbetalingen				
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		9.067		10.350
Vorderingen op openbare lichamen	5.550		5.025	
Verstreckte kasgeldleningen				
Rekening-courantverhoudingen met niet financiële instellingen				
Overige vorderingen	3.517		5.325	
Overige uitzettingen				
Liquide middelen		45		33
Kassaldi	10		21	

Activa (x €1000)	Ultimo 2016		Ultimo 2015	
Bank- en girosaldi	35		12	
Overlopende activa		3.908		127
Totaal vlottende activa		32.794		30.239
Totaal activa		110.940		108.995

Passiva (x €1000)	Ultimo 2016		Ultimo 2015	
Vaste passiva				
Eigen vermogen		32.100		36.746
Algemene reserve	11.952		12.773	
Bestemmingsreserves	20.111		22.072	
Resultaat na bestemming	37		1.901	
Voorzieningen		11.656		11.678
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	3.992		3.758	
Onderhoudsegalisatievoorzieningen	3.375		3.463	
Door derden beklemde middelen met een specifieke toepassingsrichting	4.289		4.457	
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		46.399		43.029
Obligatieleningen				
Onderhandse leningen van:				
- Binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen				
- Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	46.349		42.979	
- Binnenlandse bedrijven				
Overige binnenlandse sectoren				
Buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren				
Waarborgsommen	50		50	
Verplichtingen uit hoofde van financial-lease overeenkomsten				
Totaal vaste passiva		90.155		91.453
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar				
		17.168		16.537
Kasgeldleningen	0		5.000	
Bank- en giroaldi	5.979		2.116	
Overige schulden	11.189		9.421	
Overlopende passiva		3.617		1.005
Totaal vlottende passiva		20.785		17.542
Totaal passiva		110.940		108.995
Gewaarborgde geldleningen		96.478		104.485

Toelichting op de balans

Vaste Activa

Immateriële vaste activa

De post immateriële vaste activa bestaat uit:

Omschrijving (x € 1.000)	2016	2015
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	20	30
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	664	0
Totaal	684	30

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de immateriële vaste activa gedurende het jaar 2016:

Omschrijving (x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2015	Boekwaarde 1-1-2016	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderings	Boekwaarde 31-12-2016
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	30	30			10			20
Bijdragen aan activa in eigendom van derden*	0	619	90		45			664
Totaal	30	649	90		55			684

* met ingang van 1 januari 2016 dienen de bijdragen aan activa in eigendom van derden gerubriceerd te worden onder de immateriële vaste activa in plaats van de financiële vaste activa. Hier is met ingang van 2016 invulling aan gegeven.

Omschrijving (x €1000)	Beschikbaar krediet 2016	Geactiveerd in 2016	Desinvestering krediet 2016	Nog te besteden bedrag
Bijdrage aan activa in eigendom van derden:				
Bijdrage waterkwaliteit Dommel	106	90		16

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

Omschrijving (x € 1.000)	2016	2015
Investerings met een economisch nut	44.317	45.465
Investerings met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden uitgegeven	27.302	27.277
Investerings in openbare ruimte met uitsluitend een maatschappelijk nut	4.599	3.852
Totaal	76.218	76.594

Investerings met economisch nut

Het onderstaande overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de overige investeringen met economisch nut weer:

Omschrijving (x € 1.000)	Boekwaarde 1-1-2016	Investerings	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2016
Gronden en terreinen	9.361			78		156	9.127
Woonruimten	59			5			54
Bedrijfsgebouwen	33.835	85		1.208			32.712
Grond-, weg en waterbouwkundige werken	1.198	449		81			1.566
Vervoermiddelen	224		9	86		2	127
Machines, apparatuur en installaties	350	73		91			332
Overige	438			39			399
Totaal	45.465	607	9	1.588		158	44.317

Onder categorie bedrijfsgebouwen zijn de boekwaarde van het onderdeel gronden en gebouwen uitgegeven in erfpacht opgenomen. Vorig jaar werd dit onderdeel als een aparte categorie weergegeven.

De desinvesteringen bij vervoermiddelen betreft de inruil van Mitsubishi en Ford Transit. De afwaarderingen bij gronden en terreinen heeft betrekking op de verkoop van grond Mgr. Smetsstraat.

De volgende investeringen met een economisch nut hebben plaatsgevonden:

Omschrijving (x €1000)	Beschikbaar krediet 2016	Geactiveerd in 2016	Desinvestering krediet 2016	Nog te besteden bedrag
Grond-,weg- en waterbouwkundige werken economisch:				
Masterplan centrum parkeren	1.540	82		1.458
Masterplan centrum corridor	135	5		130
Toplaag kunstveld den Dries	262	262		-
Tennisaccomodatatie sportpark den Dries	100	100		-
Bedrijfsgebouwen:				
Renovatie/uitbreiding gymzaal Borkel	48	4		44
Brandveiligheid gemeentelijke gebouwen	152	17		135
BC sport kosten gemeente zwembad	2.376	64		2.312
Machines, apparaten, installaties:				
Webcasting raadzaal	86	73		13

Voor diverse investeringen met economisch nut zijn reserves beschikbaar, ter dekking van de afschrijvingen van het actief. Wij verwijzen hiervoor naar het overzicht van reserves, te vinden in onderdeel 'passiva', waar onder het kopje dekkingsreserves een volledig overzicht wordt gepresenteerd.

Investeringen met economisch nut, waarvoor bestrijding van de kosten een heffing kan worden uitgegeven

Het onderstaande overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de overige investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden uitgegeven weer:

Omschrijving (x € 1.000)	Boekwaarde 1-1-2016	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2016
Gronden en terreinen	480			13			467
Grond-, weg en waterbouwkundige werken	26.388	1.775		914	782		26.467
Machines, apparatuur en installaties	62					2	60
Overige	347			39			308
Totaal	27.277	1.775		966	782	2	27.302

Bij Grond-, weg en waterbouwkundige werken heeft de bijdrage van derden betrekking op subsidies van derden "kwaliteitsverbetering bedrijventerrein schaapsloop 1, aanpak wateroverlast en beeldwaliteit" en de afkoppelbijdrage project schaapsloop.

De volgende investeringen met een economisch nut hebben plaatsgevonden:

Omschrijving (x €1000)	Beschikbaar krediet 2016	Geactiveerd in 2016	Bijdragen van derden	Nog te besteden bedrag
Grond-, weg en waterbouwkundige werken				
Investeringen GRP	3.523	1.775	782	2.530

Investeringen in openbare ruimte met uitsluitend een maatschappelijk nut

Het onderstaande overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend een maatschappelijk nut:

Omschrijving (x € 1.000)	Boekwaarde 1-1-2016	Investeringen	Desinvesteringen	Af-schrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderings	Boekwaarde 31-12-2016
Gronden en terreinen	48						48
Grond, weg en waterbouwkundige werken	3.781	259		32	195		3.813
Machines	23	116					139
Overige	0	599					599
Totaal	3.852	974		32	195		4.599

Bij grond, weg en waterbouwkundige werken heeft de bijdrage betrekking op "reconstructie kruispunt j.f. kennedylaan/leenderweg"

De volgende investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut hebben plaatsgevonden:

Grond, weg en waterbouwkundige werken (x € 1.000)	Beschikbaar krediet 2016	Geactiveerd in 2016	Bijdrage derden	Nog te besteden bedrag
Grond, weg en waterbouwkundige werken:				
Reconstructie Leenderweg	50	25	195	220
2 ^e reconstructie Maastrichterweg	187	33		154
N-69: Programmaplan	62	46		16
Grootschalig herstel asfaltwegen	700	15		685
Groene uitstraling buiten de bebouwde kom	135	98		37
Groene uitstraling binnen de bebouwde kom	135	18		117
Natuurpoort Luikerweg	135	24		111

Machines:				
Vervanging parkeerautomaten	343	109		234
Verkeersregelinstallaties	149	7		142
Overige:				
Vervanging openbare verlichting mastmateriaal	162	118		44
Vervanging openbare verlichting armaturen	487	481		6

Voor investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut zijn geen reserves ter dekking van de afschrijvingen van het actief in gebruik.

Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa gedurende het jaar 2016 wordt in het onderstaand overzicht weergegeven:

Omschrijving (x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2015	Boekwaarde 1-1-2016	Des-/Investeringen	Aflossingen/ Afschrijvingen	Afwaarderingen	Categoriale correctie	Boekwaarde 31-12-2016
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	32	32					32
Startersleningen SVn	133	133					133
Bijdragen aan activa in eigendom van derden*	619						
Winstuitkering HNG	1.348	1.348		269			1079
Totaal	2.132	1.513		269			1244

* Met ingang van 1 januari 2016 dienen de bijdragen aan active in eigendom van derden gerubriceerd te worden onder de immateriële vaste active in plaats van de financiële vaste activa. Hier is met ingang van 2016 invulling aan gegeven.

Vlottende activa

Voorraden

De in de balans opgenomen voorraden worden uitgesplitst naar de volgende categorieën:

Grond- en hulpstoffen

Omschrijving (x € 1.000)	2016	2015
Niet in exploitatie genomen bouwgronden	0	0
Overige grond en hulpstoffen	73	74
Onderhandenwerk, waaronder gronden in exploitatie	19.701	19.655
Totaal	19.774	19.729

De overige grond en hulpstoffen bestaan uit "eigen verklaringen" en geschenken bestemd voor representatiedoeleinden van het college van burgemeester en wethouders.

Onderhanden werk, gronden in exploitatie

De bouwgronden in exploitatie (met en zonder kostprijsberekening) worden in de paragraaf 'Grondbeleid' in het jaarverslag toegelicht.

Specificatie gronden in exploitatie (x € 1.000)	Boekwaarde 1-1-2016	Investeringen	Opbrengsten	inst-uitname / sluiten complex	Boekwaarde 31-12-2016	Voorziening	Balans waarde 31-12-2016
Hoge Akkers	2.042	60	0	0	2.102	-1.952	150
Vlasakker	1.013	22	0	0	1.035	-310	725
Carolusdreef e.o.	693	53	0	0	746	-88	658
Molensteen	34	9	0	0	43	0	43
Bakkerstraat 73	4	2	62	0	-56	0	-56
Biestven	78	2	0	0	80	0	80
Kerkakkers	218	197	711	-200	-96	0	-96
Dommelkwartier	1.399	175	0	0	1.574	-1.320	254
Luikerweg 55	280	7	0	0	287	0	287
Lage Heide Wonen	14.731	1.883	1.819	0	14.795	0	14.795
Lage Heide Landgoederen	813	30	0	0	843	0	843
Lage Heide Natuur	1.941	213	0	0	2.154	0	2.154
Waalreseweg Rede eo	-92	1	0	0	-91		-91
Kloosterpark	-62	2	0	0	-60	0	-60
Nieuwe Waalreseweg Ginneve	3	29	34	-2	0	0	0
Veldbeemd	0	15	0	0	15	0	15
Pastoor Heerkensdreef 21	4	78	52	30	0	0	0
Totaal	23.099	2.778	2.678	-172	23.371	-3.670	19.701
Nog te maken kosten	14.767	11.564			11.564		
Nog te verwachten opbrengsten	41.574		37.701		37.701		
Verwacht exploitatieresultaat	3.708				2.766		

Claim Dommelkwartier

Op 29 december 2015 hebben de ontwikkelaars de exploitatieovereenkomsten die de gemeente met hen heeft gesloten, gedeeltelijk ontbonden. Aan deze gedeeltelijke ontbindingen leggen de ontwikkelaars ten grondslag dat de gemeente toerekenbaar tekort zou zijn geschoten in de nakoming van haar uit de exploitatieovereenkomsten voortvloeiende verplichtingen. De ontwikkelaars geven aan aanspraak te willen maken op een schadevergoeding van ca. € 13,2 miljoen. De tekortkomingen die aan de gemeente verweten worden, staan beschreven in een concept dagvaarding van hun advocaat die aan de brief van 29 december 2015 is gehecht. De gemeente heeft via haar advocaat zeer uitvoerig gereageerd op de brief van 29 december 2015 waarin alle punten van de ontwikkelaar worden weerlegd. De gemeente heeft op basis van de exploitatieovereenkomst

een vordering van ca. € 2 miljoen op de projectontwikkelaars. Partijen hebben aangegeven dat zij willen onderzoeken of zij via mediation een oplossing kunnen bereiken voor het gerezen verschil. Dat mediationtraject is in 2016 gestart en is nog steeds gaande. Op basis van dit lopende traject achten wij het treffen van een voorziening niet noodzakelijk.

Consequenties vernieuwingen BBV (Commissie Depla)

De commissie BBV heeft een nieuwe notitie grondexploitaties 2016 gepubliceerd. De notitie gaat in op de aanscherping van de regels voor BIE en strategische gronden. De wijzigingen zijn onder andere:

- * een maximale duur van een grondexploitatie van 10 jaar, na vaststelling van het bijbehorende planologische besluit;
- * kostentoerekening aan een grondexploitatie op basis van Wro en Bro;
- * rentetoerekening in grondexploitaties gebaseerd op de werkelijke rente over het vreemd vermogen;
- * afschaffing van de categorie NIEGG, waarbij de gronden die nog niet als bouwgrond in exploitatie te classificeren zijn, op de balans opgenomen worden onder de materiële vaste activa als strategische gronden.

Deze wijzigingen heeft de gemeente reeds in haar administratie van grondexploitaties toegepast. Daarnaast werkt de gemeente op dit moment al volgens de notitie BBV. Zo heeft de gemeente geen categorie NIEGG-gronden meer en enkel gronden met de categorie BIE of MVA.

Toelichting op grondexploitaties

Ultimo 2016 kent de gemeente 13 grondexploitatiecomplexen. Per complex is een grondexploitatiebegroting opgesteld. Ten behoeve van deze jaarrekening zijn deze grondexploitatiebegrotingen wederom geactualiseerd. Dit leidt tot actuele inschattingen van de te verwachten kosten en opbrengsten. De hier aangegeven geraamde opbrengsten en geraamde nog te maken kosten zijn een optelling van de geraamde bedragen van de 13 grondexploitatiecomplexen tezamen.

Hierbij passen wij de financiële grondslagen toe die elders in deze jaarrekening zijn opgenomen. Deze grondslagen zijn in lijn met het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en de interpretatie hiervan door de commissie BBV.

Ter beperking van het risico gaan wij uit van voorzichtige inschattingen van de nog te realiseren opbrengsten en nog te maken kosten. Hoofdmoot van de nog te maken kosten zijn de kosten van bouw- en woonrijpmaken. Hierbij hanteren wij actuele civieltechnische ramingen en beoordelen wij periodiek of deze ramingen nog steeds actueel zijn of herzien dienen te worden. Voor de toekomstige mogelijke kostenstijging rekenen we met een inflatiepercentage van 2,1% op jaarbasis. In de grondexploitatiebegrotingen voor deze jaarrekening hanteren wij het gemiddelde rentepercentage over 2016, zijnde 2,07%, gebaseerd op de werkelijke rentelasten.

De geraamde opbrengsten uit grondverkoop baseren wij op het te realiseren bouwprogramma in het plangebied. De geplande woningbouw in onze grondexploitaties maakt onderdeel uit van de totale woningbouwcapaciteit binnen onze gemeente. Deze capaciteit is benodigd om te voldoen aan de voorziene woningbehoefte binnen de gemeente. Hierbij houden wij o.a. rekening met de binnen de gemeente door de raad vastgestelde uit-

gangspunten inzake te realiseren aandelen sociale huur en koop. Onze opbrengsten indexeren wij met 1,1%.

Per grondexploitatiebegroting wordt het saldo van de kosten en opbrengsten op eindwaarde bepaald. Dit is het verwachte resultaat aan het eind van het project. De verwachte einddatum per project verschilt. Daarom becijferen wij de contante waarde van alle geraamde eindresultaten tezamen. Dit berekenen wij op basis van een disconteringsvoet van 2%. Dit is overeenkomstig de disconteringsvoet die de Commissie BBV voorschrijft voor het berekenen van de contante waarde voor negatieve grondexploitaties.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder kunnen als volgt gespecificeerd worden:

Omschrijving (x € 1.000)	2016	2015
Vorderingen op openbare lichamen*	5.550	5.025
Overige vorderingen*	3.517	5.325
Totaal	9.067	10.350

* met ingang van 1 januari 2016 dienen de vorderingen op openbare lichamen strikter gerubriceerd te worden en heeft een verschuiving plaatsgevonden van de bijdrage voor gebruik milieustraat door Heeze-Leende en bijzondere bijstand zelfstandigen.

Vorderingen op openbare lichamen

Omschrijving (x € 1.000)	2016	2015
Nog te ontvangen BTW compensatiefonds	5.311	4.465
Nog te ontvangen Algemene Uitkering 2016	182	186
Van de Nederlandse Rijksoverheid te vorderen bedragen	5.493	4.651
Nog te ontvangen van de A2 Gemeenten voor Project Groote Heide en het mobiliteitsdienstverband	0	162
Bijdrage Provincie verkeerssituatie Dommelen Zuid	-	105
Nog te ontvangen Samenwerking 21 gemeenten voor de jeugd	0	58
Afrekening gemeente Heeze-Leende inzake milieustraat 2016	57	0
Overige van overheidslichamen te ontvangen bedragen	-	48
Van overige Nederlandse overheidslichamen te vorderen bedragen	57	374
Totaal Vorderingen op openbare lichamen	5.550	5.025

Overige vorderingen

Omschrijving (x € 1.000)		2016	2015
Debiteuren	4.209		6.278
Voorziening dubieuze debiteuren	-2.355		-2.376
Totaal debiteuren		1.854	3.902
Debiteuren Werk & Inkomen	1.296		1.186
Voorziening dubieuze debiteuren Wet Werk en Bijstand	-478		-458
Totaal debiteuren Werk en Inkomen		818	728
Nog te ontvangen toeristenbelasting		70	75
Nog te ontvangen gemeentelijke heffingen		91	16
Nog te ontvangen bijdrage gebruik milieu-straat inwoners Heeze-Leende		0	65
Nog te ontvangen bijdragen CAK		0	50
Nog te ontvangen Exploitatieomzetten ruimtelijke ontwikkelingen en projecten		135	76
Nog te ontvangen huur en gebruikerskosten De Hofnar		62	0
Nog te ontvangen sociaal domein		425	195
Nog te ontvangen Skozok		0	107
Voorschotten cliënten Wet Werk en Bijstand (WWB)		8	0
Nog te ontvangen bijdrage bijzondere bijstand zelfstandigen (BBZ)		0	37
Overige algemene vorderingen		54	74
Totaal algemene vorderingen		845	695
Totaal overige vorderingen		3.517	5.325

Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

Omschrijving (x € 1.000)	2016	2015
Kassaldi	10	21
Bank- en girosaldi	35	12
Totaal	45	33

Overlopende activa

De overlopende activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt statisch bepaald.

In de balans worden onder de overlopende activa de volgende componenten opgenomen. De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen ter financiering van uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel zijn gesplitst in gelden van Europese overheidslichamen, het Rijk en overige Nederlandse overheidsli-

chamen. Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen.

Omschrijving (x € 1.000)	2016	2015
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel		
Vangnetuitkering Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid 2015	44	0
Ministerie van Infrastructuur en Milieu	82	0
Van overige Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen bedragen	16	0
Bijdrage Provincie verkeerssituatie Dommelen Zuid	130	0
Subsidie Provincie project "Mensgerichte maatregelen 2016"	27	0
Bijdrage Provincie m.b.t. Europalaan	1.041	
Overige nog te ontvangen bedragen		
Kosten SVB Jeugdzorg (PBG)	0	97
Vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen		
Vooruit ontvangen facturen met kosten die ten laste komen van het volgende begrotingsjaar	726	0
Vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	1.842	30
Totaal	3.908	127

Van Europese en Nederlandse overheidslichamen te ontvangen bedragen activa

De in de balans opgenomen nog te ontvangen voorschotbedragen van Europese- en Nederlandse overheidslichamen op specifieke uitkeringen, kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Van Europese en Nederlandse overheidslichamen te ontvangen bedragen (x €1000)	Saldo 31-12-2015	Toevoegingen	Vrijgevallen bedragen	Saldo 31-12-2016
Vangnetuitkering Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid 2015	0	44	0	44
Ministerie van Infrastructuur en Milieu voor stille wegdekken Europalaan	0	7	0	7
Ministerie van Infrastructuur en Milieu voor geluidsreductie Europalaan	0	75	0	75
Nog te ontvangen bedragen GBKN 2016	0	16	0	16
Bijdrage Provincie verkeerssituatie Dommelen Zuid	0	130	0	130
Subsidie Provincie project "Mensgerichte maatregelen 2016"	0	27	0	27
Subsidie Provincie voor Nulplus	0	460	0	460

grenscorridor Europalaan				
Subsidie Provincie voor Tender-fiets Europalaan	0	45	0	45
Subsidie Provincie Europalaan BBZOB	0	500	0	500
Subsidie Provincie fiets in de versnelling Europalaan	0	36	0	36
Totaal Nederlandse Rijksoverheid	0	1.340	0	1.340

Overige nog te ontvangen bedragen

Omschrijving (x € 1.000)	2016	2015
Kosten SVB Jeugdzorg (PBG)	0	97
Totaal	0	97

Vooruit ontvangen facturen met kosten die ten laste komen van het volgende begrotingsjaar

Omschrijving (x € 1.000)	2016	2015
Kantoormeubilair Fer Smolders	80	0
Kosten Cure voor afvalinzameling januari 2017	186	0
Contributie Vereniging van Nederlandse Gemeenten	41	0
Dienstverleningsovereenkomst Veiligheidsregio Zuidoost-Brabant	361	0
Energiekosten januari 2017	23	0
Overige vooruit ontvangen facturen	35	127
Totaal	726	127

Vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen

Omschrijving (x € 1.000)	2016	2015
Dienstverleningsovereenkomst GRSA 2	1.834	0
Overige vooruitbetaalde bedragen	8	30
Totaal	1.842	30

Passiva

Eigen vermogen

In de financiële verordening van de Gemeente Valkenswaard is vastgesteld dat de notitie Reserves en Voorzieningen minimaal elke vier jaar wordt geactualiseerd. Op 4 juni 2015 is door de gemeenteraad een geactualiseerde nota Reserves en Voorzieningen vastgesteld. Het in de balans opgenomen Eigen Vermogen bestaat uit de onderstaande componenten.

Omschrijving (x € 1.000)	2016	2015
Algemene reserve	11.952	12.773
Bestemmingsreserves	20.111	22.072
Resultaat na bestemming	37	1.901
Totaal	32.100	36.746

Algemene reserve

Het verloop in 2016 wordt in onderstaand overzicht weergegeven.

Omschrijving (x € 1.000)	Saldo 1-1-2016	Toevoeging	Onttrekking	Bestemming resultaat 2015	Saldo 31-12-2016
Algemene reserve	12.773	488	3.210	1.901	11.952
Totaal	12.773	488	3.210	1.901	11.952

De algemene reserve (in Valkenswaard ook daadwerkelijk algemene reserve genoemd) bestaat uit de componenten waaraan de gemeenteraad géén bepaalde bestemming heeft gegeven. De algemene reserve wordt gebruikt voor het opvangen van risico's in algemene zin en voor (majeure) investeringen. Tevens wordt het voordelig of nadelig resultaat van de jaarrekening hiermee verrekend.

Conform raadsbesluit is het voordelig saldo 2015 van € 1.901.496 toegevoegd aan de algemene reserve.

Verloop algemene Reserve (x €1000)		
Algemene reserve per 1-1-2016		12.773
Bij:		
	Jaarresultaat 2015	1.901
	Resultaat afsluiten Complex 110 - Ginneve	1
	Vrijval voorziening Carolusdreef	141
	Vrijval voorziening complex Lage Heide	121
	Vrijval voorziening Vlasakker 2015	24
	Winstneming complex Kerkakkerstraat	200
	Totaal bij	2.389
Af:		

Arbeidsplaats participati3210ewet	20	
Dekking primitieve begrotingstekort 2017	479	
Herijking subsidiebeleid	22	
Koersdocument/implementatieplan GRS A2	178	
Kosten project Europalaan	1.753	
Kosten visie Eurocircuit	23	
Nulplusmaatregelen N69	2	
Slim en efficiënt organiseren	51	
Stimuleringsbijdrage startershuisv Molensteen	-	
Resultaat afsluiten Complex pastoor Heerkesdreef	30	
Storting voorziening Dommelkwartier	176	
Storting voorziening Hoge Akkers I	336	
Westzijde Markt	140	
Totaal af		3.210
Algemene reserve per 31-12-2016		11.952

In voorgaand overzicht staan de werkelijke onttrekkingen en uitnamen van de algemene reserve. In volgend overzicht staan de claims op de algemene reserve. Dit zijn bedragen waarvan is besloten om ze te onttrekken uit de algemene reserve. Deze bedragen zijn nog niet onttrokken omdat de kosten nog niet zijn gemaakt.

Omschrijving uitname (*1.000)	Claim 2016	Uitgaven 2016	Claim
Arbeidsplaats participatiewet	50	20	30
Project Europalaan	4.003	1.753	2.250
Visie eurocircuit	41	23	18
Slim en efficiënt organiseren	137	51	86
Reconstructie Westzijde Markt	632	140	492
Nulplusmaatregelen N69	1.638	2	1.636
Herijken subsidiebeleid	25	22	3
Stimulering woningbouwprogramma (startersmaatregelen)	500	-	500
Sanering gemeentelijke zinkassen wegen	12	-	12
Totaal	7.038	2.011	5.027

Bestemmingsreserve

De gemeenteraad kan een beslissing nemen over reservevorming of mutaties daarin. Concreet betekent dit dat zodra de raad aan een reserve een bepaalde bestemming heeft gegeven (er is dus een politieke keuze) er sprake is van een bestemmingsreserve. We onderscheiden de volgende bestemmingsreserves:

Omschrijving (x € 1.000)	Saldo begin 2016	Mutaties binnen reserves	Overige toe- voegingen tlv exploitatie	Onttrekkingen tgv exploita- tie	Vermindering ter dekking van afschrij- vingen	Saldo eind 2016
Bestemmingsreserves						
Decentralisatie huisves- ting Primair onderwijs	60					60
Beeldende kunst	84		22			106
Vervanging instrumen- ten CMD	75		13			88
Vervanging inventaris sport	91		20	20		91
Egalisatiereserve decen- tralisatie zorg en jeugd	691			320		371
Afwikkeling activiteiten	557		991	557		991
Tractie ruimtelijk beheer	210		151	124		237
Vervanging bedrijfsmid- delen	340		58	75		323
Evenementen	23		23	12		34
Speeltoestellen	639		133	4		767
Instandhouding buiten- speelsterreinen peuters- peelzalen	95		5			100
Groot onderhoud woon- wagens	56					56
Europalaan restant	1.003			1.003		0
Inrichten professionele beheerorganisatie	314			219		95
Rood voor groen	31		10			41
Winstuitkering HNG	1.348			270		1.078
Structuurvisie	36					36
Totaal bestemmings- reserves	5.653		1.425	2.604		4.474
Overige dekkingsre- serves						
Bewaakte fietsenstalling	31				2	29
Kapitaallasten gemeen- tehuis:						
Ondergrond	360					360
Gebouw	4.243				104	4.139
Kapitaallasten cultuur- centrum:						
Ondergrond	382					382
Gebouw	7.861				155	7.706
Kapitaallasten oud ge-	293				22	271

Omschrijving (x € 1.000)	Saldo begin 2016	Mutaties binnen reserves	Overige toe- voegingen tlv exploitatie	Onttrekkingen tgv exploita- tie	Vermindering ter dekking van afschrij- vingen	Saldo eind 2016
meentehuis						
Reserve activa BCF	234				122	112
Klimaatbeheersing	76				13	63
Dekkingsreserve speel- toestellen buitenbad	13				3	10
Vloerbedekking gem. huis 2007	22				11	11
Parkeerplaats sportpark 't Heike	39				2	37
Lage Heideweg	609				157	452
Dekkingsreserve ICT alg.	1.673				62	1.611
Dekkingsreserve voer- tuigen 2008	44				39	5
Dekkingsreserve tractie 2010	103				21	82
Dekkingsreserve tractie 2009	33				7	26
Dekkingsreserve tractie 2009	60				30	30
Dekkingsreserve woon- wagens 2010	35				3	32
Dekkingsreserve tractie 2010	43				16	27
Dekkingsreserve tractie 2011 (15 jaar)	19				2	17
Dekkingsreserve tractie 2011 (8 jaar)	34				12	22
Dekkingsreserve brand- veiligheid gemeentelijke gebouwen	212					212
Totaal dekkingreser- ves	16.419	0	0	0	782	15.637
Totaal	22.072	0	1.425	2.604	782	20.111

Reserve decentralisatie huisvesting primair onderwijs: In feite is hier geen sprake van een bestemmingsreserve in de zuiverste zin van het woord, omdat er geen sprake is van een eindbestemming maar van een doorlopende bestemming. De doelstelling is de huisvestingsactiviteiten van het primair onderwijs financieel te structureren, waarvan de behoefte in het Integraal Huisvestingsplan (IHP) is neergelegd. Decentralisatie huisvesting primair onderwijs: De huisvestingskosten voor het primair onderwijs worden verrekend met deze reserve. Deze reserve heeft het karakter van een dekkingreserve.

Bij de herziening van de nota reserves en voorzieningen is besloten (4 juni 2015) om de reserve vrij te laten vallen t.g.v. de algemene reserve. Op 31 december 2015 resteert nog een saldo van € 60.000, dit bedrag is bestemd voor het herstel van het dak van OBS

de Belhamel en voor de uitvoering van het "Programma huisvestingsvoorzieningen 2015". Nadat deze werkzaamheden zijn uitgevoerd vervalt de reserve.

Reserve beeldende kunst: Op 30 september 2004 heeft de raad de Nota beeldende kunst gemeente Valkenswaard vastgesteld. Daarin is de vorming van deze reserve opgenomen. In feite is ook hier geen sprake van een bestemmingsreserve in de zuiverste zin van het woord, omdat er geen sprake is van een eindbestemming maar van een doorlopende bestemming. In de nota is aangegeven dat 1% van de gerealiseerde grondverkoop - van na de vaststelling van de nota geopende bouwgrondcomplexen - in de reserve beeldende kunst wordt gestort. Daarom is het wel zinvol het inzicht hierin te behouden.

Reserve vervanging instrumenten Centrum voor Muziek en Dans: De reserve is gevormd om te voorkomen dat voor vervanging van instrumenten van het Centrum voor Muziek en Dans - wat in feite normale bedrijfsvoering is - krediet moet worden gevraagd. De reserve omvat alle instrumenten. Hiervoor is een inventarisatie gemaakt aan de hand waarvan een jaarlijkse vaste storting plaatsvindt op basis van de economische levensduur. Naast de vaste storting is in het verslagjaar tevens een aantal instrumenten aangeschaft.

Reserve vervanging inventaris sport: De reserve is gevormd om te voorkomen dat voor allerlei vervangingen op het gebied van sport - wat in feite normale bedrijfsvoering is - krediet moet worden gevraagd. De reserve omvat allerlei losse sportmaterialen, zoals turn- en overige toestellen in gymzalen en sporthallen, maar ook buitensportmaterialen zoals doelen, atletiekmaterialen etc. Hiervoor is een inventarisatie gemaakt aan de hand waarvan een jaarlijkse vaste storting plaatsvindt op basis van de economische levensduur.

Egalisatiereserve decentralisatie zorg en jeugd : Gemeenten krijgen van het Rijk budgetten voor zorg en jeugd. Deze reserve is bedoeld als een egalisatiereserve waarmee jaarlijks overschotten of tekorten worden verrekend. Voorheen was deze reserve de egalisatiereserve WMO. In 2015 is deze reserve omgevormd, bij raadsbesluit 24 september 2015, tot Egalisatiereserve decentralisatie zorg en jeugd.

Reserve afwikkeling activiteiten: Deze reserve wordt aan het einde van het jaar gevuld met budgetten die het jaar over mogen omdat de werkzaamheden in het verslagjaar nog niet afgerond werden. Begin van het dienstjaar worden deze gelden vanuit de reserve gebracht naar de verschillende kostenplaatsen/projecten.

Reserve vervanging tractie: De reserve is gevormd voor het wagenpark en aan te koppelen materieel om te voorkomen dat voor elke vervanging ten aanzien van de tractie - wat in feite normale bedrijfsvoering is - krediet moet worden gevraagd. Hiervoor is een beheerplan aanwezig aan de hand waarvan een jaarlijkse vaste storting plaatsvindt op basis van de economische levensduur.

Reserve vervanging bedrijfsmiddelen: De reserve is gevormd om te voorkomen dat voor allerlei vervangingen op het gebied van bedrijfsmiddelen - wat in feite normale bedrijfsvoering is - krediet moet worden gevraagd. De reserve omvat o.a. de vervanging van vloerbedekking, vitrage, koffieautomaten, keukenmateriaal, meubilair, archiefrekken etc. Hiervoor is een inventarisatie beschikbaar, die jaarlijks wordt geactualiseerd, aan de hand waarvan een jaarlijkse vaste storting plaatsvindt op basis van de economische levensduur.

Reserve evenementen: In 2012 heeft de raad het evenementenbeleid vastgesteld. Daarin is opgenomen dat de opbrengst van de uitbreiding van terrassen bij centrumevenementen € 2,50 per m² per dag in een te vormen evenementenreserve(fonds) wordt gestort. Voor de inkomende gelden is een aparte begrotingspost opgenomen. De bestedingsdoelen (ten behoeve van de evenementenreserve) zullen ieder jaar door de evenementencommissie worden besproken en aan het college ter goedkeuring worden voorgelegd. De reserve heeft dus geen eindbestemming, maar een doorlopende.

Reserve instandhouding buitenspeel terreinen peuterspeelzalen: Er is sprake van een vervangingsreserve, waarmee buitenspeel terreinen en hekwerken bij peuterspeelza-

len tijdig vervangen kunnen worden. De vervangingsinvesteringen worden vermeld in de begroting en de meerjarenbegroting. In de begroting wordt zichtbaar gemaakt welke vervangingen in het begrotingsjaar worden voorzien.

Reserve groot onderhoud woonwagens: Deze reserve is gevormd in 2009 om de kosten voortvloeiend uit groot onderhoud te bekostigen.

Reserve inrichten professionele beheerorganisatie: Deze reserve is gevormd na goedkeuring van de raad op 18 december 2012 ter dekking van de kosten voor het op orde brengen van het beheer van het gemeentelijk eigendom, de inrichting van de professionele beheersorganisatie en de realisering van een structurele bezuiniging van € 580.000. Eenmalig werd hiervoor € 1.350.000 beschikbaar gesteld ten laste van de algemene reserve.

Reserve Rood voor groen: De raad heeft op 25 april 2013 een besluit genomen voor het instellen van een reserve "Rood voor Groen". Het bestemmingsplan Lage Heide wonen en Lage Heide landgoed bevatten een kwaliteitsverbetering van het landschap, de zogenaamde Rood voor Groen-regeling.

In het exploitatieplan Lage Heide wonen en de gemeentelijke grondexploitaties Lage Heide wonen en Lage Heide landgoed is een bijdrage voor deze Rood voor Groen-regeling opgenomen.

Hierdoor is het noodzakelijk om een Reserve Rood voor Groen in te stellen, waardoor de Rood voor Groen-regeling en kwaliteitsverbetering van het landschap kan worden gerealiseerd.

Reserve Structuurvisie: Deze reserve is gevormd voor het realiseren van investeringen in bovenwijkse voorzieningen, bovenplanse kosten, ruimtelijke ontwikkelingen en kwaliteitsverbetering van het landschap. De reserve wordt gevoed door bijdragen uit gebiedsontwikkelingen en ruimtelijke initiatieven.

Dekkingsreserves: Tot de bestemmingsreserves behoren ook de zogenaamde dekkingsreserves. Als er wordt beschikt over een reserve voor een investering met een economisch nut zal daarvoor een aparte reserve worden afgezonderd, waarover jaarlijks wordt beschikt voor de kapitaallasten. Tegenover de kapitaallasten staat dan een beschikking tot hetzelfde bedrag. Het budgettaire effect is dan hetzelfde als dat de reserve op het actief in mindering zou zijn gebracht. Het aantal dekkingsreserves neemt jaarlijks toe. Momenteel staat de teller op 19 dekkingsreserves.

Voorzieningen

Voor het jaar 2015 bestaan de voorzieningen uit de volgende posten:

Omschrijving (x € 1.000)	2016	2015
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	3.992	3.758
Onderhoudsegalisatievoorzieningen	3.375	3.463
Door derden beklemde middelen met een specifieke aandingsrichting	4.289	4.457
Totaal	11.656	11.678

Het verloop van de voorzieningen in 2016 is als volgt:

Omschrijving (x € 1.000)	Saldo begin 2016	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Saldo eind 2016
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's					
WW verplichtingen personeel	289	126	215		200
APPA langlevensrisico	3.293	443	109		3.627
Voorziening gespaarde ADV uren	176	29		40	165
Totaal voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	3.758	598	324	40	3.992
Onderhoudsegalisatievoorzieningen					
Groot onderhoud wegen	473	538	772		239
Groot onderhoud onroerende zaken	2.670	427	334		2.763
Onderhoud Cultuur centrum De Hofnar	320	82	30		372
Totaal onderhoudsegalisatievoorzieningen	3.463	1.047	1.136		3.375
Door derden beklemde middelen met een specifieke toepassingsrichting					
Voorziening riolering	4.396		217		4.178
Voorziening reiniging	61	50			111
Totaal door derden beklemde middelen	4.457	50	217		4.289
Totaal	11.678	1.695	1.677	40	11.656

Voorziening WW-verplichtingen personeel: Sinds 1 januari 2001 is de Werkloosheidswet ook op het gemeentepersoneel van toepassing. Daarnaast geldt een bovenwettelijke regeling in het kader van de zogenaamde OOW-operatie (overheidspersoneel onder werknemersverzekeringen). Vóór 2001 hadden de ambtenaren bij werkloosheid recht op wachtgeld. De WW-regeling is een slechtere regeling dan de wachtgeldregeling en bij de OOW-operatie is afgesproken dat ambtenaren van deze overgang geen nadeel mochten ondervinden. Daarom is tussen het LOGA (Landelijk overleg gemeentelijke arbeidsvoorwaarden) en de vakbonden een systeem van bovenwettelijke regelingen overeengekomen.

Op het loon wordt een pseudo WW-premie ingehouden, die niet hoeft te worden doorbetaald aan de uitkeringsinstanties en ook niet wordt "gespaard" voor toekomstige gevallen. Daarom zal de gemeente zelf eventuele WW-uitkeringen en - indien van toepassing - de bovenwettelijke regeling moeten betalen. Voor de lopende gevallen is in de jaarrekening 2006 een voorziening gevormd, die jaarlijks wordt geactualiseerd.

APPA langlevensrisico: APPA is de Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers. Wij moeten een voorziening treffen voor de mogelijke overdracht van pensioenverplichtingen van bestuurders. Bestuurders kunnen ervoor kiezen om na beëindiging van hun tijd als bestuurder, de pensioenverplichtingen die bij de gemeente zijn opgebouwd, over te dragen aan een andere pensioeninstantie, om daarmee pensioenbreuk te voorkomen.

Voorziening gespaarde ADV uren: Deze voorziening is gevormd omdat diverse medewerkers in het verleden ADV uren hebben opgespaard, (Car/Uwo 1997-2006) die in de komende jaren tot uitkering gaan komen. Ongewis is wanneer precies, feit is dat de managers voorzien dat voor deze uren extra personeel moet worden aangetrokken.

Voorziening onderhoud wegen: De voorziening is bedoeld om de kosten van het onderhoud van de wegen te nivelleren, zodat er geen jaarlijkse schommelingen plaatsvinden in de benodigde bedragen. Hiervoor is een beheerplan beschikbaar, waaruit periodiek voor een vierjaarlijkse periode de storting in de voorziening wordt bepaald.

Voorziening groot onderhoud onroerende zaken: De voorziening is bedoeld om de kosten van het onderhoud van de gebouwen te nivelleren, zodat er geen jaarlijkse schommelingen plaatsvinden in de benodigde bedragen. Hiervoor is een beheerplan beschikbaar, waaruit de storting in de voorziening wordt bepaald.

Voorziening Onderhoud Cultuur centrum De Hofnar: De voorziening is bedoeld om de kosten van het onderhoud van de Hofnar te nivelleren, zodat er geen jaarlijkse schommelingen plaatsvinden in de benodigde bedragen. Het groot onderhoud van het eigenaarsdeel is per 1 augustus 2014 na een demarcatietraject overgegaan van de Stichting de Hofnar naar de gemeente.

Voorziening riolering: De egalisatiereserve riolering is omgezet naar de voorziening riolering. Dit naar aanleiding van de wijziging in de BBV met ingang van begrotingsjaar 2014. Deze voorziening wordt gebruikt om voor- en nadelige resultaten van de functie riolering en waterzuivering mee te verrekenen en verder wordt dit bedrag ingezet in het kader van de tariefbepaling die voortvloeit uit het gemeentelijk rioleringsplan (GRP). De mutaties op deze voorziening zijn het resultaat van de verrekening van de baten en lasten in de exploitatie rioleringen in programma 1.

Voorziening reiniging: De egalisatiereserve reiniging is omgezet naar de voorziening reiniging. Dit naar aanleiding van de wijziging in de BBV met ingang van begrotingsjaar 2014. De voorziening reiniging is in het leven geroepen om nadelige en batige saldi op functie 721 reiniging met elkaar te kunnen verrekenen, zodat jaarlijks een budgettair neutrale situatie ontstaat. De mutaties op deze voorziening zijn het resultaat van de verrekening van de baten en lasten in de exploitatie reiniging in programma 1.

Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar

De onderverdeling van de in de balans opgenomen langlopende schulden is als volgt:

Omschrijving (x € 1.000)	2016	2015
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	46.349	42.979
Waarborgsommen	50	50
Totaal	46.399	43.029

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden over het jaar 2016.

Omschrijving (x € 1.000)	Saldo begin 2016	Vermeerderingen	aflossingen	Saldo eind 2016	Rentelast 2016
Onderhandse leningen	42.979	12.000	8.630	46.349	1.192
Waarborgsommen	50			50	-
Totaal	43.029			46.399	1.192

De rentelasten van de onderhandse leningen bedroeg in 2016 € 1.192.000.

Flottende passiva

Netto vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar

Voor het jaar 2016 bestaan de kortlopende schulden uit de volgende posten:

Omschrijving (x € 1.000)	2016	2015
Kasgeldleningen	0	5.000
Bank- en girosaldi	5.979	2.116
Overige schulden*	11.189	9.421
Totaal	17.168	16.537

* In 2015 zijn Cure en BBZ als vooruitontvangen gepresenteerd, echter dit betreffen nog te betalen bedragen en dienen derhalve onder overige schulden gerubriceerd te worden.

Overige schulden

Omschrijving (x € 1.000)	2016	2015
Crediteuren	5.247	4.873
Nog te betalen rente 2016	852	995
Nog te betalen subsidies	84	102
Nog te betalen doorschuif BTW	0	197
Nog te betalen BTW	185	502
Nog te betalen sociaal domein (WMO en Jeugdzorg)	2.695	1.396
Bijzondere Bijstand Zelfstandigen (BBZ)	119	0
Nog te betalen schuldhulpverlening	67	84
Nog te betalen kosten re-integratietrajecten, advies en inhuur	139	225
Nog te betalen kosten arbeidsmakelaar	76	71
Nog te betalen kosten regeling chronisch zieken en gehandicapten	0	53
Nog te betalen startersleningen Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting	0	83
Herstel constructiefout dak OBS de Belhamel	30	0
Netto betalingen Werk & Inkomen	37	28
Nog te betalen naheffingsaanslag WerkKostenRegeling (WKR)	17	60
Nog te betalen kosten ruimtelijke ontwikkelingen	53	98
Nog te betalen infrastructurele kosten zoals wegonderhoud, openbare verlichting, verkeersregelinstallaties en rioolvervanging	316	33
Nog te betalen groenonderhoud (bermen, sloten)	63	38
Afrekening dienstverlening samenwerking GRS A2	190	0
Nadelig resultaat Gemeenschappelijke Regeling CURE (huishoudelijke afvalinzameling)	19	0
Eindafrekening RUD Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)	57	0
3 ^e termijn reconstructie Brouwerijdreef	0	39
Nog te betalen energiekosten	10	22

Omschrijving (x € 1.000)	2016	2015
Nog te betalen inzet tijdelijk personeel	150	0
Nog te betalen kosten registratie logo Citymarketing	17	0
Waarborgsommen en inschrijfgelden	16	35
Netto salarissen en levensloop	41	0
Overige nog te betalen kosten	290	487
Gemeentelijke reservering vakantiegeld i.v.m. invoering IKB	419	0
Totaal	11.189	9.421

Nog te betalen subsidies

Omschrijving (x € 1.000)	2016	2015
Combinatie Jeugdzorg	0	28
Novadic Kentron	26	0
Centrummanagement	26	0
Jeugdsport	12	13
Cultuurfonds	1	3
Overige subsidies	19	58
Totaal	84	102

Overlopende passiva

Omschrijving (x € 1.000)	2016	2015
Overlopende passiva*	3.617	1.005
Totaal	3.617	1.005

- * In 2015 zijn Cure en BBZ als vooruitontvangen gelden gepresenteerd, echter dit betreffen nog te betalen bedragen en dienen derhalve onder overige schulden ge-rubriceerd te worden.

De overlopende passiva bestaan uit vooruit ontvangen gelden en is gesplitst in gelden van Europese overheidslichamen, het Rijk en overige Nederlandse overheidslichamen. Daarnaast is er een specificatie van overige vooruit ontvangen bedragen.

Omschrijving (x € 1.000)	2016	2015
Van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen bedragen	0	984
Erfpacht Site mobiele telefonie	0	14
Van Europese overheidslichamen ontvangen bedragen	0	0
Van de Nederlandse Rijksoverheid ontvangen bedragen	298	0
Van overige Nederlandse overheidslichamen ontvangen bedragen	399	0
Overige vooruit ontvangen bedragen	2.920	7
Totaal	3.617	1.005

Van Europese overheidslichamen ontvangen bedragen

Omschrijving (x € 1.000)	2016	2015
Van Europese overheidslichamen ontvangen bedragen	0	0
Totaal	0	0

Van Nederlandse Rijksoverheidslichamen ontvangen bedragen

Omschrijving (x € 1.000)	2016	2015
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen	40	159
Ministerie van Infrastructuur en Milieu	219	229
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid	39	0
Totaal	298	388

Van overige Nederlandse overheidslichamen ontvangen bedragen

Omschrijving (x € 1.000)	2016	2015
De Provincie Noord-Brabant	260	252
Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA)	109	58
Metropoolregio Eindhoven, voorheen Samenwerkingsverband Regio Eindhoven (SRE)	30	30
Samenwerkende gemeenten Transnationaal Landschap De Grootte Heide	0	25
Totaal	399	365

Overige vooruit ontvangen bedragen

Omschrijving (x € 1.000)	2016	2015
Vooruit ontvangen huren	9	7
Erfpacht Site mobiele telefonie	14	14
Bijdragen Wet Maatschappelijke Ondersteuning	18	0
Vergoeding zwerfafval Stichting Afvalfonds	26	23
Vooruit ontvangen vergoeding ruimtelijke projecten	2.841	0
Overige vooruit ontvangen bedragen	12	0
Totaal	2.920	44

Art. 52a Overlopende passiva

De in de balans opgenomen vooruit ontvangen voorschotten van Europese- en Nederlandse overheidslichamen op specifieke uitkeringen, kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen bedragen (x €1000)	Saldo 31-12-2015	Toevoegingen	Vrijgevallen bedragen	Saldo 31-12-2016
Regeling verbetering binnenklimaat huisvesting primair onderwijs	31	0	0	31
Ministeriële subsidie geluidsanering	148	0	10	138
Ontvangen declarabel budget BBZ	0	39	0	39
Wet Educatie Beroepsonderwijs	2	0	0	2
Onderwijsachterstandenbeleid	126	20	139	7
Stimuleringsregeling Stille weg-dekken	72	0	0	72
Subsidie instandhouding Molen St Antonius Abt Borkel en Schaft (BRIM)	9	9	9	9
Totaal Nederlandse Rijksoverheid	388	68	158	298
Gemeentelijke bijdragen Groote Heide	25	0	25	0
Provinciale subsidie kinderoppartie	0	8	0	8
Provinciale subsidie restauratie Molen St Antonius Abt Borkel en Schaft	103	0	0	103
Hoge Akkers fase 2 (ISV-3 bodem)	87	0	0	87
Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL)	62	0	0	62
Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA)	58	112	61	109
Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV gelden) bodem	30	0	0	30
Totaal Overige overheidslichamen	365	120	86	699
Totaal alle overheidslichamen	753	188	244	697

Waarborgen en garanties

Het in de balans opgenomen bedrag voor verstrekte waarborgen aan natuurlijke- en rechtspersonen kan als volgt naar de aard van de geldlening gespecificeerd worden:

Omschrijving (x € 1.000)	Oorspronkelijk bedrag	Rentepercenta-ge	Boek-waarde 1-1-2016	Mutaties	Aflos-singen/ Af-schrij-vingen	Boek-waarde 31-12-2016
Woningbouw	101.267	3,5%-8,6%	104.473		8000	96.473
Sociaal culturele instel-lingen	85		12		7	5
Totaal	101.352		104.485		8007	96.478

Niet op de balans opgenomen verplichtingen

Meerjarige financiële verplichtingen: Ter uitvoering van artikel 53 van het BBV, is de Gemeente Valkenswaard in 2014 overgegaan naar het systeem "Topdesk". Vanaf 2014 is hard gewerkt om dit systeem compleet te krijgen met alle contracten en meerjarige overeenkomsten. Ter voldoening aan het gestelde in de verordening ex artikel 212 Gemeentewet geven wij hieronder een opsomming van de niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen waaraan de gemeente voor de komende jaren is gebonden:

- Met Ergon is een meerjarig contract afgesloten voor groenonderhoud en zwerf-afvalverwijdering in de openbare ruimte. De hoogte van dit contract is € 644.635 .
- Met Ergon is een meerjarig contract afgesloten voor schoonmaakonderhoud van gemeentelijke gebouwen voor een bedrag van € 175.000 (jaarlijks).
- Met Gebroeders Roes Valkenswaard B.V. is een meerjarig contract afgesloten voor grondwerk groenvoorzieningen. Dit contract loopt tot 2019. De hoogte van het contract is € 135.000
- Voor het slagmaaien met schotelmaaier is een meerjarig contract afgesloten met Windsingelsnoeibedrijf van Gils B.V. ter hoogte van € 69.000. Dit contract loopt tot eind april 2017.
- Voor de levering van brandstof is een meerjarig contract afgesloten met Gulf Oil Nederland B.V. ter hoogte van € 55.081,66.
- Met Boot & Dart Boomkwekerijen is een meerjarig contract afgesloten voor het leveren van plantmateriaal. De hoogte van het contract is € 50.000 en loopt tot oktober 2018.

Het resultaat over 2016

Het resultaat ten opzichte van de begroting

De gemeenterekening 2016 laat voorlopig een voordelig saldo zien ter grootte van € 37.000. De gewijzigde begroting liet een positief resultaat van € 1.973.000 zien. Het verschil tussen de begroting en realisatie bedraagt € 1.936.000.

Hieronder geven wij een overzicht van de belangrijkste afwijkingen tussen de begroting (na wijziging) en de rekening. Deze afwijkingen staan vermeld in de rechterkolom (en tellen op tot € 1.936.000). Daarbij is ook aangegeven welke afwijkingen geheel of gedeeltelijk structureel doorwerken.

Resultaat per programma

Overzicht programma resultaten in (x € 1.000)	Saldo: Begroting 2016 na wijziging	Saldo: Realisatie 2016	Totaal	Afwijking incidenteel	Afwijking structureel
1: Wonen	7.256	7.200	56	56	0
2: Werken	12.000	12.130	-130	-130	0
3: Vrije Tijd	6.300	6.099	201	201	0
4: Welzijn	14.699	16.611	-1.912	-1.012	-900
5: Bestuur & organisatie	-42.228	-42.077	-151	-62	-89
Totaal	-1.973	-37	-1.936	-947	-989

In het jaarverslag wordt een nadere toelichting gegeven over de financiële afwijkingen.

Omvang rekeningsaldo

In 2016 is er sprake van een negatief rekeningsaldo. In 2016 zijn 11 tussentijdse begrotingswijziging voor actualisatie van de budgetten gemaakt. Op basis van de autonome ontwikkelingen wordt de begroting aangepast, bijvoorbeeld ontwikkeling van de algemene uitkering en overige rijks gelden. Alle afwijkingen die zich in de loop van het jaar voordoen komen hierdoor tot uitdrukking in het rekeningresultaat.

Rekeningsaldo en mutatie eigen vermogen

Het eigen vermogen van de gemeente bestaat uit de aanwezige reserves, vermeerderd (c.q. verminderd) met het positieve (c.q. negatieve) saldo in de rekening. Zoals blijkt uit de gemeentebalans bedroeg het eigen vermogen op 31-12-2015 € 36.746.000 (incl. resultaat 2015), terwijl dat op 31-12-2016 is afgenomen tot € 32.100.000 (incl. resultaat), een afname met € 4.646.000 derhalve. Er is sprake van een positief resultaat van € 37.000 in de gemeenterekening, na bestemming.

Incidentele baten en lasten

In de begroting 2016 is een overzicht opgenomen van de incidentele middelen en de bestemming daarvan. Doel daarvan is het bieden van inzicht aan de raad in verband met de begrotingsafwegingen en -autorisatie. Daarnaast is in de begroting 2016 aangegeven op welke wijze uiteindelijk structureel sluitende begrotingsramingen zijn bereikt. Van belang daarbij is dat structurele lasten door structurele baten worden gedekt en dat incidentele middelen slechts dienen ter dekking van incidentele lasten. In verband hiermee zijn dit soort overzichten, die ook voor het begrotingstoezicht van de provincie van be-

lang zijn, in het BBV verplicht voorgeschreven. Ook bij de rekening dient een zodanig overzicht te worden gegeven.

Verloop post onvoorzien

Op grond van het BBV dient in de rekening te worden aangegeven welke aanwending in de loop van het jaar aan de stelpost voor onvoorzien uitgaven is gegeven. De bevoegdheid voor het aanwenden van het budget onvoorzien ligt bij de raad en is belast met het principe van de drie O's (onvoorspelbaar, onuitstelbaar en onvermijdbaar).

Verloop onvoorzien (x €1000)	Primitieve Begroting	Realisatie 2016
Saldo onvoorzien primitieve begroting	125	
Onvoorzien uitgaven Mgr. Smetsstraat 30		12
Onvoorzien kosten Referendum Associatieovereenkomst Europese Unie en Oekraïne		10
Niet besteed saldo onvoorzien		103

Van bruto naar netto

Het rekeningsaldo voor bestemming bedraagt - € 4.645.524. In de jaarrekening zijn incidentele baten en lasten in de exploitatie verantwoord. Verder zijn alle begrote mutaties in de reserves verwerkt. Na verwerking van deze (en andere) bestemmingen resteert een netto **overschot** van € 37.306.

Overzicht rekeningsaldo (x €1000)		
Bruto rekening saldo (resultaat voor bestemming reserves)		-4.645
Overheveling van restant budgetten door nog af te wikkelen activiteiten	992	
Incidentele baten	3.829	
Incidentele lasten	-4.416	
Per saldo mutatie aan reserves volgens bestaand beleid	4.277	
Rekening saldo		37

Nog af te wikkelen activiteiten

Een deel van het rekening saldo wordt veroorzaakt doordat in het begrotingsjaar 2016 een aantal activiteiten nog niet of niet geheel uitgevoerd konden worden. Om de voortgang van deze activiteiten veilig te stellen worden de budgetten overgeheveld naar 2017. Het gaat om de volgende activiteiten en restantbudgetten:

Nog af te wikkelen activiteiten (x €1000)	(x €1000)
Invoering Vennootschapsbelasting	11
Strategisch personeelsbeleid/personeelsplanning	50
Implementatie omgevingswet	50
Projectleider de Nieuwe Hofnar	91
Gebiedsvisie Eurocircuit	70
Toplaag atletiek	27

Onderhoud brandweertoren	58
Stimulering Economie, Masterplan Centrum	65
Project Groote Heide	109
Hulp bij het Huishouden - HHT	150
Programma huisvesting jongeren en jonge gezinnen	100
Opvang statushouders	211
Totaal overhevelingen	992

Overzicht van incidentele baten en lasten

Bij het opmaken van de jaarrekening wordt het rekeningresultaat vastgesteld, positief dan wel negatief. Het resultaat is opgebouwd uit structurele en incidentele componenten. Om inzage te geven in het incidentele aandeel van het resultaat verwijzen wij naar de onderstaande overzichten:

Incidentele baten (x €1000)	Begroting na wijziging	Realisatie Bedrag (€)
Dekking algemene reserve, Visie eurocircuit	41	23
Dekking algemene reserve, Startersmaatregelen	500	-
Verkoop 2 hectare grond mgr. Smetsstraat	0	157
Dekking algemene reserve en bestemmingsreserve Project Europalaan	4.003	2.757
Dekking algemene reserve, dekking kosten nulplusmaatregelen N69	1.638	2
Dekking algemene reserve en subsidie, reconstructie Markt Westzijde	632	140
Dekking uit algemene reserve, arbeidsplaats participatiewet	50	20
Algemene uitkering- opvang statushouders	211	0
Dekking algemene reserve, sanering gemeentelijke zinkassen wegen	12	0
Dekking uit algemene reserve Slim en efficiënt organiseren	137	51
Dekking uit algemene reserve herijken subsidiebeleid	25	22
Dekking uit algemene reserve, Budget implementatiefase GRSA2	178	178
Dekking uit algemene reserve, Dekking primitieve begrotingstekort	479	479
Totaal incidentele baten	7.906	3.829

Incidentele lasten (x €1000)	Begroting na wijziging	Realisatie Bedrag (€)
Budget Visie eurocircuit	41	23
Startersmaatregelen	500	-
Bestemmingsplan buitengebied	19	19
Gebiedsvisie Leisure zone	70	0
Project Europalaan	4.003	2.757
Kosten nulplusmaatregelen N69	1.638	2
Reconstructie Markt Westzijde	632	140

Programmakosten Nulplusmaatregelen N69 (t/m 2019)	150	191
Onderhoud brandweertoren	58	0
Centrumontwikkeling- Masterplan Centrum	60	58
Centrumontwikkeling- Masterplan Centrum programma 3	68	4
Arbeidsplaats participatiewet	50	20
Opvang Statushouders	211	0
Vervanging toplaag Atletiek	49	22
Toplagen tennis Den Dries aanvullend	50	63
Beregening De Valk	6	6
Gemeentelijke bijdrage Project Grote Heide	38	38
Projectleider maatschappelijk vastgoed	90	50
Projectleider de Hofnar	100	9
Coalitieprogramma, natuurpoort Luikerweg	10	0
Hulp bij het huishouden regeling 2015	200	200
Hulp bij het huishouden regeling 2016	510	360
Sanering gemeentelijke zinkassen wegen	12	0
Herijken subsidiebeleid	25	22
Incidentele prijscompensatie	150	0
Slim en efficiënt organiseren	137	51
Budget implementatiefase GRSA2	178	178
Koersdocument en implementatiefase GRSA2	75	75
Coalitieprogramma, verbeteren verbindende routes naar centrum	20	20
Verbinding sportbeleid met andere beleidsvelden	30	30
Verbeteren toekomstvisie	52	52
Invoering Vennootschapsbelasting	38	26
Motie personele capaciteit (1 ^e berap)	50	0
Totaal incidentele lasten	9.320	4.416

Begrotingsrechtmatigheid

De rekening van baten en lasten ziet er samengevat over 2016 als volgt uit:

Programma	Begroting na wijziging 2016	Realisatie 2016		Afwijking		Saldo	V/N		
		Lasten	Baten	Lasten	Baten				
1	Wonen	33.440	26.183	26.130	18.930	-7.310	-7.253	-57	V
2	Werken	19.607	7.607	19.909	7.779	302	172	130	N
3	Vrije Tijd	8.756	2.457	8.323	2.223	-433	-234	-200	V
4	Welzijn	16.059	1.359	18.107	1.496	2.048	137	1.911	N
5	Bestuur en Organisatie	11.616	53.844	12.037	54.114	421	270	150	N

Rekening van lasten en baten 2016

V= Voordeel, N = Nadeel

De programma's 1 en 3, respectievelijk Wonen en Vrije Tijd, laten per saldo (lasten en baten tezamen) een voordeel (V) zien. De programma's Werken, Sociaal Domein en Bestuur en Organisatie laten per saldo een overschrijding zien. In deze programma's is de overschrijding ook in de lasten te zien:

- Programma Werken overschrijding op de lasten ad € 301.552
  - Als gevolg van de toegenomen kosten voor bewindvoering en voor de opvang van statushouders zijn de kosten voor bijzondere bijstand in 2016 € 116.000 hoger dan begroot. De gemaakte kosten passen derhalve binnen het beleid, maar deze trend blijkt ook landelijk moeilijk beheersbaar te krijgen;
  - Voor Peuterdorp en de Kinderboerderij is op korte termijn nog geen geschikte vervangende huisvesting beschikbaar. Hierdoor is in 2016 de taakstelling van € 113.000 niet gerealiseerd. In afwachting van een integraal huisvestingsplan wordt de verhuizing gezien in het geheel aan onderwijsaanbod;
  - In verband met handhaving leerplicht is inhuur van externen noodzakelijk geweest vanwege ziekte. Het nadeel hiervan bedraagt € 28.000;
  - Daarnaast is er in 2016 geïnvesteerd in integratie/ participatie en is de aflossing op leningen in het kader van Besluit zelfstandigen lager geweest dan de gestelde rijksnorm. Het nadeel bedraagt tezamen € 34.000 en kon niet worden voorzien;
- Programma Sociaal Domein overschrijding op de lasten ad € 2.048.000
  - De overschrijding van de lasten Wmo bedraagt € 928.000. Hiervan heeft € 510.000 te maken met HHT middelen welke ten onrechte bij de 2^e bestuursrapportage als voordeel is aangemerkt en aan de algemene middelen zijn toegevoegd. Daarnaast zijn de budgetten Wmo begeleiding natura ten onrechte afgeraamd, waardoor de raming ontoereikend bleek. Deze overschrijding werd deels gecompenseerd door lagere uitvoeringskosten en Wmo PGB.
  - De overschrijding op jeugdzorg/ hulp bedraagt € 1.042.000. Dit nadeel is enerzijds veroorzaakt door een stijging van het aantal kinderen die om hulp hebben gevraagd. En anderzijds door hogere prijzen van trajecten.
  - Verder heeft Valkenswaard een bijdrage geleverd aan de onderbenutting bij de instellingen die de jeugdbescherming en jeugdreclassering uitvoeren. Een groot deel van de kosten over 2015 zijn dit jaar verantwoord. Het nadeel 2016 bedraagt € 269.000;
- Programma Bestuur overschrijding op de lasten ad € 421.000

- Een extra dotatie van € 334.000 aan de voorziening voor pensioenen van wethouders was ultimo 2016 noodzakelijk. Uit de actuariële berekening bleek dat het benodigde eindkapitaal niet werd gehaald. De oorzaak hiervan is een verlaging van de rekenrente. Daarnaast blijkt de levensduur langer te zijn geworden waardoor langer aanspraak op de voorziening wordt gemaakt. De actuariële berekeningen worden voor de onderbouwing in de jaarrekening pas einde van het dienstjaar opgesteld.

De vermelde overschrijdingen passen binnen het beleid en konden niet voldoende tijdig worden gesignaleerd vanwege de afhankelijkheid van derden. Dat geldt feitelijk ook voor de overschrijdingen op Wmo in het Programma welzijn. De begrotingswijziging en correcties die zijn doorgevoerd waren gebaseerd op het beperkte inzicht als gevolg van zeer laat aangeleverde gegevens derden. De overschrijdingen voldoen derhalve aan het criterium van begrotingsrechtmatigheid.

Onzekerheid CAK

Voor een voorziening op grond van de WMO is een eigen bijdrage verschuldigd. De berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt door het CAK (Centraal administratiekantoor) uitgevoerd. Uit de overzichten die het CAK hierover aan gemeenten mag verstrekken kan door de gemeente evenwel niet eigenstandig de juistheid op persoonsniveau én volledigheid van de eigen bijdrage worden vastgesteld. **In 2016 bedraagt CAK bijdrage €**

Hoewel de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen derhalve buiten de gemeente ligt, wordt er in deze paragraaf expliciet melding van gemaakt dat er geen zekerheid is verkregen over de omvang en hoogte van de eigen bijdragen in **2016** als gevolg van het niet kunnen vaststellen van de juistheid op persoonsniveau.

Wet Normering Topinkomen

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semi-publieke sector (WNT) ingegaan.

Het bezoldigingsmaximum in 2016 voor de gemeente Valkenswaard is € 179.000. Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband. Voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking geldt met ingang van 1 januari 2016 voor de eerste 12 kalendermaanden een afwijkende normering, zowel voor de duur van de opdracht als voor het uurtarief.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking. Tevens leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13^e maand van de functievervulling

	Rob van Eijck	Cobie Miedema
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	0,9
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja	ja
Individueel WNT-maximum	€ 179.000	€ 161.100
Beloning	€ 107.983	€ 71.721
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 14.484	€ 9.621
Subtotaal	€ 122.467	€ 81.342
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-
Totaal bezoldiging	€ 122.467	€ 81.342
Verplichte motivering indien overschrijding	-	-

	Rob van Eijck	Cobie Miedema
Gegevens 2015		
Aanvang en einde functievervulling in 2015	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2015 (in fte)	1,0	0,9
Beloning	€ 107.278	€ 69.903
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 14.851	€ 9.990
Totaal bezoldiging 2015	€ 122.129	€ 79.893

De piketvergoeding ter hoogte van € 3.897 was voorgaand jaar als belastbare onkostenvergoeding gepresenteerd, op basis van nader inzicht in de WNT-regelgeving dient dit te worden gepresenteerd als reguliere beloning. De vergelijkende cijfers zijn hierop aangepast, de totale bezoldiging is niet gewijzigd.

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking kalendermaand 1-12

Deze categorie is niet van toepassing.

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

Deze categorie is niet van toepassing.

2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen met of zonder dienstbetrekking

Deze categorie is niet van toepassing.

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met dienstbetrekking die in 2016 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen. Er zijn in 2015 geen ontslaguitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de WOPT of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.

Schatkistbankieren

Voor de gemeente Valkenswaard betekent schatkistbankieren dat zij al haar overtollige middelen belegt in de schatkist bij het ministerie van Financiën. Dit houdt in dat geld en vermogen niet langer bij bijvoorbeeld banken buiten de schatkist mogen worden aangehouden. Overtollige middelen mogen alleen in rekening-courant en via deposito's bij de schatkist worden aangehouden of onderling worden uitgeleend aan andere decentrale overheden. De schatkist biedt geen leen- of roodstandfaciliteit aan. Voor het betalingsverkeer blijft Valkenswaard aangewezen op het bankwezen. Daarom is schatkistbankieren beperkt tot schatkistbeleggen. Er zijn ook nieuwe ontwikkelingen met betrekking tot het drempelbedrag. Het drempelbedrag voor het begrotingsjaar waarover verantwoording afgelegd wordt bedraagt 0,75% van het begrotingstotaal voor zover de begroting niet groter is dan € 500 miljoen met een minimum drempelbedrag van € 250.000. Voor ieder kwartaal van het jaar dient het bedrag aan middelen toegelicht te worden dat "buiten de schatkist" is gehouden. Dit bedrag betreft een gemiddelde per kwartaal op basis van saldi per kalenderdag en roodstand telt niet mee als negatief effect op de drempel.

Omschrijving	(bedragen x1.000 €)			
Drempelbedrag	540			
	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	166	75	334	112
Ruimte onder het drempelbedrag	427	517	258	481
Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-

Financiële realisatie: rekening van baten en lasten

		Begroting 2016 primitief			Begroting 2016 na wijziging			Realisatie 2016		
	Programma	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
1	Wonen	12.447.106	20.435.475	-7.988.369	18.676.370	33.302.007	-14.625.637	14.937.406	25.243.458	-10.306.052
2	Werken	8.244.967	19.623.931	-11.378.964	7.557.369	19.607.427	-12.050.058	7.758.509	19.633.079	-11.874.571
3	Vrije tijd	2.160.853	8.473.961	-6.313.108	2.069.880	8.701.174	-6.631.294	1.875.863	8.131.316	-6.255.453
4	Welzijn	276.768	16.974.968	-16.698.200	839.268	16.058.713	-15.219.445	976.035	17.957.869	-16.981.834
5	Bestuur	48.703.237	8.560.266	40.142.971	50.037.976	9.506.111	40.531.865	50.497.321	9.724.936	40.772.385
Resultaat voor bestemming		71.832.931	74.068.601	-2.235.670	79.180.863	87.175.432	-7.994.569	76.045.134	80.690.658	-4.645.524
	Mutaties reserves programma 1	674.302	137.865	536.437	7.507.120	137.865	7.369.255	3.992.626	886.109	3.106.517
	Mutaties reserves programma 2	50.000	0	50.000	50.000	0	50.000	20.302	275.900	-255.598
	Mutaties reserves programma 3	235.494	55.115	180.379	386.646	55.115	331.531	347.490	191.290	156.200
	Mutaties reserves programma 4	320.000	0	320.000	520.000	0	520.000	520.000	149.580	370.420
	Mutaties reserves programma 5	878.317	208.810	669.507	3.806.351	2.110.306	1.696.045	3.617.134	2.311.843	1.305.291
Totaal mutatie reserves		2.158.113	401.790	1.756.323	12.270.117	2.303.286	9.966.831	8.497.552	3.814.722	4.682.830
Resultaat na bestemming				-479.347			1.972.262			37.306

De VPB last 2016 bedraagt € 0.

Algemene Dekkingsmiddelen

(bedragen x €1.000)	Realisatie 2015	Primitieve begroting 2016	Begroting na wijziging 2016	Realisatie 2016
Algemene heffingen				
OZB	6.644	6.718	6.878	6.977
Parkeergelden (incl. naheffingsaanslagen)	1.073	776	676	670
Toeristenbelasting	72	70	70	59
Precariobelasting	83	88	88	87
Reclamebelasting	79	90	90	80
Totaal algemene heffingen	7.951	7.742	7.802	7.873
Overige				
Algemene uitkering	30.396	38.836	40.005	40.061
Algemene uitkering voorgaande jaren	21	0	0	68
Totaal algemene uitkering	30.417	38.836	40.005	40.129
Dividend				
Dividend aandelen BNG	7	0	0	13
Uitkering bouwfonds	270	270	270	270
Totaal dividend	277	270	270	283
Rente resultaat	3.229	2.169	2.334	2.504
Totaal	41.874	49.017	50.411	50.789

Reserves en Voorzieningen

Het totaal van de reserves en voorzieningen van de gemeente bedraagt eind 2016 € 50,4 miljoen (inclusief de voorzieningen gevormd voor de grondexploitatie en dubieuze debiteuren). Hiervan bestaat € 18,2 miljoen uit voorzieningen en € 32,2 miljoen uit reserves en onverdeeld resultaat 2016.

Waar dat noodzakelijk is zijn voorzieningen aanwezig tot de benodigde omvang. Daarnaast beschikken wij over een ruim aantal reserves met daarin beduidende middelen om beoogde doelen te kunnen realiseren en om als achtervang te kunnen fungeren voor de opvang van tegenvallers indien aanwezige risico's zich zouden effectueren.

In 2015 zijn de reserves en voorzieningen geactualiseerd en is de nota reserves en voorzieningen herzien.

De reserves

Overzicht reserves (x€1000)	Saldo begin 2016	Saldo eind 2016
Algemene reserve	12.773	11.952
Bestemmingsreserves (exclusief dekkingsreserves)	5.653	4.473
Jaarresultaat	1.901	37
Dekkingsreserves	16.419	15.638
Totaal reserves	36.746	32.100

De voorzieningen

Overzicht voorzieningen (x€1000)	Saldo begin 2016	Saldo eind 2016
Voorzieningen verplichtingen, verliezen en risico's	3.758	3.992
Onderhoud- en egalisatievoorzieningen	3.463	3.375
Door derden beklemde middelen	4.457	4.289
Bouwgrondexploitatie	3.444	3.668
Dubieuze vorderingen	2.833	2.832
Totaal	17.955	18.157

Bijlagen

Bijlage 1: kredieten

Kredieten	Begroot (€)	Werkelijk (€)	Restant (€)	Overheveling(€)
Reconstructie Maastrichterweg	187.108	33.250	153.858	-
Verkeersregelinstallatie	149.585	7.294	142.291	142.291
Vervanging openbare verlichting	162.500	118.355	44.145	44.145
Vervanging openbare verlichting armaturen	487.500	481336	6.164	6.164
Verkeersregelinstallatie 2015	125.000	0	125.000	125.000
Vervanging parkeerautomaten	342.443	108.775	233.668	233.668
Masterplan Centrum: Westzijde	432.500	0	432.500	432.500
Masterplan Centrum: Corridor	135.000	5.285	129.715	129.715
Masterplan Centrum: Herinrichten parkeerterreinen	1.540.000	81.875	1.458.125	1.458.125
BC sport algemeen verbouwing	2.375.777	64.218	2.311.559	2.311.559
Maatregelen brandveiligheid gemeentelijke gebouwen	151.994	17.047	134.947	134.947
Renovatie/uitbreiding gymzaal Borkel	48.022	4.226	43.796	43.796
Toplaag tennisbanen tennisver. Den Dries	262.000	261.418	582	-
Tennisaccommodatie tennisver. Den Dries	100.000	100.000	-	-
Webcasting	85.500	72.394	13.106	-
Gemeentelijk Rioleringsplan (verzamel)	3.522.621	993.838	2.528.783	1.258.645
Maatr.pakket 2015-2016 waterkwaliteit de Dommel	106.093	89.570	16.523	16.523
Reconstructie Leenderweg/J.F. Kennedylaan	50.000	-170.301	220.301	220.301
Zonnepanelen	93.102	350	92.752	92.752
Veemhal	55.000	0	55.000	55.000
Grootschalig herstel asfaltlagen	700.000	14.507	685.493	685.493
Groene uitstraling binnen de bebouwde kom	135.000	18.313	116.687	116.687
Groene uitstraling buiten de bebouwde kom	135.000	97.750	37.250	37.250
Natuurpoort Luikerweg	135.000	24.224	110.776	110.776
Betonputten verbeteren afvalinzameling	153.940	0	153.940	153.940
Veiligheidsvloer verbeteren afvalinzameling	34.400	0	34.400	34.400
N69 Programmaplan deelprojecten nulplusmaatregelen	62.153	45.740	16.413	16.413
Totaal kredieten	11.767.238	2.469.464	9.297.774	7.860.090

Bijlage 2: Voortgang coalitieprogramma

Het coalitieprogramma heeft zijn vertaling gekregen in de Programmabegroting 2014 (1e en/of 2e W-vraag). In deze bijlage wordt de gemaakte voortgang weergegeven.

Programma	Programmaonderdeel	Doelstelling uit het coalitieprogramma	Realisatie 2016: gerealiseerde initiatieven, o.i.d. ter realisering van de doelstelling(en)	Initiatief nog niet opgestart	De voorbereiding is in gang gezet	De realisatie is in een vergevorderd stadium	De doelstelling is gerealiseerd
1	Ruimtelijke ordening	Grootschalige ontwikkelingen oppakken met een eigen projectverantwoordelijke wethouder.	Het college heeft de majeure projecten toegewezen aan projectwethouders				x
1	Ruimtelijke ordening	Concrete realisatietermijnen (projectplanningen) hanteren.	Voor de majeure projecten zijn plannen van aanpak met projectplanningen gemaakt. Dit gebeurt ook voor wat minder omvangrijke projecten om tijdig te kunnen signaleren wanneer de feitelijke voortgang afwijkt van de planning.				x
1	Ruimtelijke ordening	Bestemmingsplannen in procedure brengen met het oog op de toekomstige woningbehoefte (groot- en kleinschalig), waarbij specifieke aandacht voor de kleine dorpskernen.	<ul style="list-style-type: none"> - Het bestemmingsplan Valkenswaard Noord is als ontwerp bestemmingsplan ter inzage gelegd. - Voor het bestemmingsplan Borkel en Schaft is de nota van uitgangspunten vastgesteld. Omdat hier ook ontwikkelingen in worden meegenomen waarvoor ruimtelijke onderbouwingen aangeleverd moeten worden, is dit plan nog niet ter inzage gelegd. - Het Veegplan binnen de bebouwde kom is in 2016 vastgesteld. - In 2016 zijn we gestart met de inventarisatie van het bestemmingsplan Dommen. De formele procedure zal in 2017 starten. 			x	

Programma	Programmaonderdeel	Doelstelling uit het coalitieprogramma	Realisatie 2016: gerealiseerde initiatieven, o.i.d. ter realisering van de doelstelling(en)	Initiatief nog niet opgestart	De voorbereiding is in gang gezet	De realisatie is in een vergevorderd stadium	De doelstelling is gerealiseerd
			- Voor de geprioriteerde, nog 'zachte' woningbouwplannen, gericht op de woningbehoefte, zijn ruimtelijke procedures opgestart dan wel in voorbereiding.				
1	Ruimtelijke ordening	Actief inzetten op voorlichting over mogelijkheden voor woningverbetering en de bijbehorende subsidiemogelijkheden.	Wordt als onderdeel van het milieubeleidsplan (2014-2015) via samenwerkingsverband Valkenswaard Bespaart en MRE project uitgevoerd.				x
1	Ruimtelijke ordening	Intensivering wijkontwikkelingsplannen en het kenbaar maken daarvan.	De meeste wijkcommissies werken tegenwoordig in plaats van met een wijkplan met een dynamisch (jaarlijks) activiteitenplan. Dekkende wijkraadgebieden in Valkenswaard, een ambitie uit het collegeprogramma 2014-2018 is met de oprichting van wijkcommissie Kerkakkers in februari 2016 gerealiseerd.				x
1	Ruimtelijke ordening	Ruimte geven voor kleinschalige ontwikkelingen, zowel eigen ontwikkelingen als particuliere initiatieven.	Huidig beleid ondersteunt kleinschalige, particuliere ontwikkelingen				x
1	Ruimtelijke ordening	Het bestaande gemeentelijke RO-beleid waar nodig aanpassen om zoveel mogelijk mantelzorg op eigen erf mogelijk te maken.	Is meegenomen bij de actualisatie van de bestemmingsplannen, voor zover nog nodig.				x
1	Ruimtelijke ordening	Het actief promoten van de mogelijkheden m.b.t. mantelzorg.	Continue actie. Er zijn nieuwe technische mogelijkheden voor goedkopen aanbouwwoningen - dat wordt opgepakt in 2015 en kan een goed voorbeeld zijn van de Transformatie.				x

Programma	Programmaonderdeel	Doelstelling uit het coalitieprogramma	Realisatie 2016: gerealiseerde initiatieven, o.i.d. ter realisering van de doelstelling(en)	Initiatief nog niet opgestart	De voorbereiding is in gang gezet	De realisatie is in een vergevorderd stadium	De doelstelling is gerealiseerd
1	Ruimtelijke ordening	Nadere invulling geven aan (de omgeving van) de natuurpoort op de Luikerweg die passend is binnen de toeristisch-recreatieve ontwikkelingen.	In 2014 is deze natuurpoort gerealiseerd, geopend en opgenomen in het netwerk van Brabantse Natuurpoorten				x
1	Infrastructuur	Intensief overleg met belangengroepen.	Is onderdeel van burger- en overheidsparticipatie. Voor wat betreft de aansluitingen op de Westparallel in Dommelen is intensief overleg gevoerd met de belangengroepen burgers en wijkraad. Voor het vervolgtraject zal dit gecontinueerd worden.				x
1	Infrastructuur	Centrummanagement intensief betrekken bij het formuleren van aangepast en geoptimaliseerd parkeerbeleid, waarbij de bereikbaarheid, de toegankelijkheid en het gemak van parkeren voorop moeten staan.	Het centrummanagement heeft zitting in het parkeerpanel dat meedenkt in het parkeerbeleid. Op 19 januari jl. heeft een parkeersessie plaatsgevonden.				x
1	Infrastructuur	De noodzakelijkheid van verkeers- en inrichtingselementen inventariseren en het overbodige verwijderen, zodat Valkenswaard een opgeruimde indruk maakt.	Een verkeersbordenscan is uitgevoerd en er is een lijst opgesteld voor aanpassingen in verband met overbodige verkeers- en inrichtingselementen. Deze aanpassingen zijn nog in uitvoering. Het project wordt in 2017 afgerond.			x	
1	Infrastructuur	Afspraken maken voor het beter structureren en combineren van werkzaamheden in de openbare ruimte, ter bevordering van de netheid van de openbare ruimte.	Werk met werk maken is al een vast onderdeel binnen het werkproces van BOR, maar ook van ROE. (Nagenoeg) alle infrastructuurle werken worden integraal benaderd, waarbij de rioleringswerkzaamheden leidend zijn.				x

Programma	Programmaonderdeel	Doelstelling uit het coalitieprogramma	Realisatie 2016: gerealiseerde initiatieven, o.i.d. ter realisering van de doelstelling(en)	Initiatief nog niet opgestart	De voorbereiding is in gang gezet	De realisatie is in een vergevorderd stadium	De doelstelling is gerealiseerd
1	Infrastructuur	Materiaal geplaatst in de openbare ruimte uitvoeren op basisniveau, geen buitensporige luxe.	Er is een handboek (KIOR = kwaliteitsinrichting openbare ruimte) gemaakt, dat de standaarden beschrijft.				x
1	Infrastructuur	Het kwaliteitsniveau van het KOOR (Kwaliteitsplan Openbare Ruimte) continueren gedurende deze bestuursperiode, met extra aandacht voor de plaatsen waar sprake is van verloedering.	Door vaststelling van het kwaliteitsniveau (gemiddeld B) en de monitoring wordt hier uitvoering aan gegeven (bestaand beleid).				x
1	Infrastructuur	Stimuleren van verbetering van het openbaar vervoer in algemene zin en bevorderen van meer gemeentelijke inspraak in de aanbestedingsprocedure.	Is geen quick win meer. De gemeenteraad heeft een motie aangenomen om een gemeentelijk openbaar vervoerplan op te stellen op zo kort mogelijke termijn.				x
1	Groen	Zoveel mogelijk toegangswegen naar Valkenswaard krijgen een groene uitstraling.	Buiten de bebouwde kom is dit project grotendeels uitgevoerd en binnen de bebouwde kom zijn de eerste uitvoeringsplannen opgesteld. Langs een 20-tal wegen in ons buitengebied zijn ongeveer 450 bomen geplant. In 2017 en in 2018 worden deze bomen in hun groei begeleid (o.a. water geven in perioden van droogte). Daarnaast moet in 2017 de inboet worden verzorgd en worden er nog enkele bomen bij geplant.			x	
1	Groen	Aanleg toegankelijke natuur rondom het Dommeldal.	In het gebied bij Lage Heide is de realisatie ver gevorderd en in Dommelkwartier in gang gezet. In 't Heike is het Loondermolenpad met 2 wandelbruggen gere-			x	

Programma	Programmaonderdeel	Doelstelling uit het coalitieprogramma	Realisatie 2016: gerealiseerde initiatieven, o.i.d. ter realisering van de doelstelling(en)	Initiatief nog niet opgestart	De voorbereiding is in gang gezet	De realisatie is in een gevorderd stadium	De doelstelling is gerealiseerd
			aliseerd. De natuurontwikkeling is een langjarige ambitie.				
1	Groen	Plan van aanpak opstellen (prioritering) voor het uitvoeren van het landschapsonwikkelingsplan.	Het plan van aanpak is gereed.				x
1	Groen	Stimuleren en faciliteren van individuele inwoners en groepen om in overleg met de gemeente de eigen omgeving een groene uitstraling te geven.	In samenwerking met wijkcommissies en dorpsraden zijn er verschillende initiatieven ondersteund en gefaciliteerd. Tevens zijn voor dergelijke initiatieven uitgangspunten vastgesteld. Het college heeft in november 2015 de 'Kaders onderhoud groen door burgers' vastgesteld.				x
1	Groen	Openbare bos- en natuurgebieden dienen hun openbare karakter (voetpaden, fietspaden, ruiterspaden, etc.) te behouden. Tevens wordt gestreefd naar duurzaam beheer van deze gebieden (flora en fauna).	Hiermee wordt rekening gehouden in het (reguliere) bos- en natuurbeheer.				x
1	Groen	Het streven is erop gericht om de aanwezige hoeveelheid landbouwgrond te behouden.					x
1	Milieu	Stimuleren van scheiding en inzameling van afval.	Onderdeel uitvoeringsprogramma Afvalbeleid (CURE). Resultaten fracties worden gemonitord via milieujaarverslag.				x

Programma	Programmaonderdeel	Doelstelling uit het coalitieprogramma	Realisatie 2016: gerealiseerde initiatieven, o.i.d. ter realisering van de doelstelling(en)	Initiatief nog niet opgestart	De voorbereiding is in gang gezet	De realisatie is in een vergevorderd stadium	De doelstelling is gerealiseerd
1	Milieu	Sterk inzetten op het besparen van energie, zowel in openbare gebouwen als in de openbare ruimte. Jaarlijks dienen aantoonbare resultaten te worden behaald.	Wordt structureel meegenomen tijdens milieucontroles (ODZOB). Eigen panden worden in 2015 deels voorzien van zonnepanelen, openbare verlichting en tractie zijn hiervan ook onderdeel.				x
1	Milieu	Noodzakelijke investeringen in openbare ruimte dienen duurzaam te gebeuren.					x
1	Milieu	Uitvoering geven aan het milieubeleidsplan.	Het uitvoeringsprogramma van het in 2015 lopende milieubeleidsplan is afgerond. In het nieuwe milieubeleidsplan (2016) is een evaluatie meegenomen en een nieuw uitvoeringsprogramma opgenomen.				x
1	Milieu	Meedoen aan de Alderstafel i.v.m. vliegverkeer Eindhoven Airport.	Valkenswaard is mede namens 5 regio-gemeenten vast lid van de Alderstafel. Ambtelijke ondersteuning is geregeld.				x
1	Milieu	Wijkcommissies betrekken bij de doelstellingen voor een schoner en netter Valkenswaard. Voorbeelden hiervan zijn; terugdringen hondenpoep, aanpak graffiti, etc.	Dit is een vast onderdeel van gesprek met de wijkcommissies - ook zelf nemen ze initiatieven hierin waarbij de gemeente aanhaakt. Dit i.h.k.v. overheidsparticipatie.				x

Programma	Programmaonderdeel	Doelstelling uit het coalitieprogramma	Realisatie 2016: gerealiseerde initiatieven, o.i.d. ter realisering van de doelstelling(en)	Initiatief nog niet opgestart	De voorbereiding is in gang gezet	De realisatie is in een vergevorderd stadium	De doelstelling is gerealiseerd
2	Bedrijvigheid	Komen tot een werkbare pool met gekwalificeerd personeel. Dit in goed overleg met beide functionarissen en het MKB (VIC). Er bestaan goede ideeën bij de werkgevers; het ontbreekt hen aan tijd om deze vorm te geven. Hier gaat de gemeente een faciliterende rol spelen. Uitvoering zo spoedig mogelijk.	Binnen het RWB is sterk gefocust op de taakstellingen Banenafspraken, basisdienstverlening, loonwaardemeting en aantallen en duurzaamheid van plaatsingen. Andere initiatieven zijn vooralsnog niet opgestart om focus te behouden op deze doelen. Het is de vraag in hoeverre dit initiatief ingevuld zal kunnen worden. Opm: kruisjes is teruggezet		x		
2	Bedrijvigheid	De kwaliteiten van oudere werknemers onder de aandacht brengen. Zij zijn na een periode van werkloosheid optimaal gemotiveerd. Zoek naar maatwerk onder deze groep, breng de beschikbare kwaliteiten in beeld en motiveer dat extra scholing kansen biedt op werk. Hiervoor zijn ook de werkgevers nodig.	Is onderdeel van de reguliere dienstverlening re-integratie van W&I en een bijzonder aandachtspunt van onze arbeidsmakelaar.				x
2	Bedrijvigheid	Behoud van een goede aansluiting bij de uiterst noodzakelijke scholingsontwikkelingen in de regio via het RAP.	Is continue actiepoint binnen het RAP; inmiddels ook van het Regionaal Werkbedrijf io.				x

Programma	Programmaonderdeel	Doelstelling uit het coalitieprogramma	Realisatie 2016: gerealiseerde initiatieven, o.i.d. ter realisering van de doelstelling(en)	Initiatief nog niet opgestart	De voorbereiding is in gang gezet	De realisatie is in een vergevorderd stadium	De doelstelling is gerealiseerd
2	Bedrijvigheid	Onderzoek of er in dit kader regionale, landelijke en/of Europese subsidie mogelijkheden zijn.	In 2014 is gebruik gemaakt van rijkssubsidie voor het ABU-project; in 2015 wordt aanvraag gedaan voor ESF-middelen tbv activiteiten Regionaal Werkbedrijf; onderzoek naar extra financiering loopt continue vanuit de regio'samenwerking				x
2	Bedrijvigheid	Door het Bureau Aanbestedingen onderzoek te laten doen naar de mogelijk- en wenselijkheden om bij aanbestedingen meer aandacht te geven aan de Valkenswaardse ondernemers, met name de ZZP-ers.	Het bieden van mogelijkheden aan Valkenswaardse ondernemers om deel te nemen aan aanbestedingstrajecten is verankerd in het inkoopbeleid 2014.				x
2	Bedrijvigheid	Er wordt specifieke aandacht gevraagd voor een evenwichtige toewijzing van pachtgronden.	Het huidige pachtbeleid is o.a. gebaseerd op vastgestelde criteria, op hoofdstuk 7 van het Burgerlijk Wetboek en op het Pachtnormen besluit (zie ook de vastgestelde nota grondbeleid, par. 7.3). Wij hebben geen concrete aanwijzingen dat sprake is van onevenwichtige toewijzing, maar nodigen u uit om met concrete voorbeelden te komen, wanneer hier naar uw oordeel wel sprake van is. Dan kunnen wij beoordelen in hoeverre wij aan uw wensen tegemoet kunnen komen.				x

Programma	Programmaonderdeel	Doelstelling uit het coalitieprogramma	Realisatie 2016: gerealiseerde initiatieven, o.i.d. ter realisering van de doelstelling(en)	Initiatief nog niet opgestart	De voorbereiding is in gang gezet	De realisatie is in een vergevorderd stadium	De doelstelling is gerealiseerd
2	Bedrijvigheid	Het overleg met de initiatiefnemers op het industrieterrein intensiveren middels de bestaande stuurgroep en inventariseren welke maatregelen de gemeente voorbereidend kan nemen om het proces te bespoedigen.	Dit heeft betrekking op de aanleg van glasvezel op de bedrijventerrein Schaapsloop 1 en 2. In 2016 is het glasvezelnetwerk opgeleverd. De gemeente heeft daarbij een stimuleringsbijdrage verstrekt.				x
2	Bedrijvigheid	Alles in het werk stellen om het keurmerk Veilig Ondernemen (opnieuw) te verwerven, zowel voor het bedrijventerrein als ook voor het kernwinkelgebied.	Voor het bedrijventerrein Schaapsloop 1 en 2 is het KVO gekoppeld aan het project camerabeveiliging. In 2016 zijn daarvoor de voorbereidingen gestart. In de eerste helft van 2017 zal blijken of er voldoende draagvlak onder ondernemers is voor een haalbare business case camerabeveiliging. Het is de intentie van zowel gemeente als de betrokken ondernemers om daarna het KVO te verwerven. Voor het centrum is centrum-management gestart met de voorbereiding van het verwerven van het KVO.		x		
2	Bedrijvigheid	Starten van het proces om te komen tot een ontwikkeling van het complex voor e doelgroep als hierboven omschreven. Betrek hierbij de toekomstige gebruikers en vanzelfsprekend de eigenaar.	Uit een haalbaarheidsonderzoek is gebleken dat een starterscentrum in het Brabantiacomplex niet exploiteerbaar is. Vandaar dat besloten is om hier niet verder in te investeren. Overigens is de gemeente Valkenswaard wel in gesprek met de vastgoedeigenaar over een andere toekomstige invulling van het Brabantiacomplex.				x

Programma	Programmaonderdeel	Doelstelling uit het coalitieprogramma	Realisatie 2016: gerealiseerde initiatieven, o.i.d. ter realisering van de doelstelling(en)	Initiatief nog niet opgestart	De voorbereiding is in gang gezet	De realisatie is in een vergevorderd stadium	De doelstelling is gerealiseerd
2	Bedrijvigheid	Prioriteit geven aan dit dossier voor zover nodig omdat het uitgelezen kansen biedt voor werkgelegenheid en het Valkenswaard wellicht nog beter in beeld brengt bij bedrijven die producten afnemen van deze startende ondernemers.	Uit een haalbaarheidsonderzoek is gebleken dat een starterscentrum in het Brabantiacomplex niet exploiteerbaar is. Vandaar dat besloten is om hier niet verder in te investeren.				x
2	Bedrijvigheid	Onderzoeken of ook dit in een stichtingsvorm vorm kan worden gegoten.	Gezien voorgaande is dit niet aan de orde.				x
2	Bedrijvigheid	Opstart van de ontwikkeling van een Leisure & Pleasure in het gebied Lage Heide.	In 2015 is de kadernota Leisure & Pleasure en Eurocircuit opgesteld en door de raad vastgesteld.		x		
2	Bedrijvigheid	Zoeken naar aansluiting bij de WP-ontwikkeling in het kader van werk met werk.	De mogelijkheden binnen het project Westparallel (en de Nulplusmaatregelen) zijn in het vizier van het project leisure & pleasure.		x		
2	Bedrijvigheid	Opstellen beeldkwaliteit die passend is in de bestaande Groene Poort en project Groote Heide.	Bij concretere initiatieven wordt een beeldkwaliteitsplan opgesteld. Wel zijn natuurpoorten gerealiseerd bij de Malpie en Achelse Kluis. Tevens is een huisstijl ontwikkeld voor zes parkeerterreinen die toegang geven tot vier natuurgebieden.		x		

Programma	Programmaonderdeel	Doelstelling uit het coalitieprogramma	Realisatie 2016: gerealiseerde initiatieven, o.i.d. ter realisering van de doelstelling(en)	Initiatief nog niet opgestart	De voorbereiding is in gang gezet	De realisatie is in een vergevorderd stadium	De doelstelling is gerealiseerd
2	Bedrijvigheid	Onderzoeken hoeveel winkelruimte er teveel is in Valkenswaard, specifiek in het Centrumgebied.	Dit onderzoek heeft plaatsgevonden in het kader van het opstellen van de het Masterplan Centrum (2014). Inmiddels is een pandenbank opgezet om vraag en aanbod met elkaar te verbinden.				x
2	Bedrijvigheid	De organisatie opleggen om "de 30 dagen regeling" in te voeren en toezien op de uitvoering in 2014.	91% van de facturen is binnen 30 dagen betaald				x
2	Bedrijvigheid	Eventueel via de arbeidsmakelaar, in overleg treden met het bedrijfsleven in Valkenswaard om te bezien hoe deze invulling gestalte kan worden gegeven.	Dit is -via re-integratiebureaus- onderdeel van de reguliere dienstverlening W&I. Daarbovenop zet de arbeidsmakelaar zich hiervoor bij uitstek in. Bovendien wordt dit in de volle breedte opgepakt in het Regionaal Werkbedrijf i.o.				x
2	Bedrijvigheid	Hiervoor regionale aandacht proberen te krijgen om zodoende een bredere, regionaal gedragen aanpak te realiseren.	Het RWB is gericht op het plaatsen van mensen op de arbeidsmarkt. Extra prioriteit is er voor mensen met een afstand tot werk. Deze focus en uitvoering zijn gerealiseerd. Dat geldt ook voor de inzet van Ergon cq Participatiebedrijf. Daarin worden o.a. mensen met loonkostensubsidie geplaatst. De arbeidsmakelaar is intussen als functie gestructureerd en bemiddelt bijna louter mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Dit is dus een focus op ons brede handelen				x
2	Bedrijvigheid	Vooraf onze SW-organisatie (ERGON) betrekken bij de invulling van deze arbeidsplaatsen.	Ergon is bij de vorming van dit Regionaal Werkbedrijf betrokken.				x

Programma	Programmaonderdeel	Doelstelling uit het coalitieprogramma	Realisatie 2016: gerealiseerde initiatieven, o.i.d. ter realisering van de doelstelling(en)	Initiatief nog niet opgestart	De voorbereiding is in gang gezet	De realisatie is in een vergevorderd stadium	De doelstelling is gerealiseerd
2	Bedrijvigheid	Deelnemen aan diverse samenwerkingsvormen.	Valkenswaard neemt deel aan regionale samenwerkingsverbanden. Echter, gesprekken met het Stedelijk Gebied hebben ertoe geleid dat Valkenswaard heeft afgezien van toetreding tot het Convenant Stedelijk Gebied.				x
2	Bedrijvigheid	Er voor zorgen dat Valkenswaard altijd direct aan die tafel zit waar beslissingen worden genomen.	Bij de samenwerking in MRE-verband wordt veelal gewerkt met vertegenwoordigingen van subregio's. Valkenswaard heeft getracht dit in A2-verband optimaal te borgen. In het bijzonder voor wonen worden gesprekken gevoerd over samenwerking in A2-verband.				x
2	Bedrijvigheid	Doelen stellen en deze monitoren op voortgang en haalbaarheid. Deze bestuursperiode moeten er grote stappen worden gemaakt in het centrum! Hier is een projectwethouder gewenst.	Wethouder Bax is projectwethouder Masterplan Centrum. In 2016 zijn weer belangrijke stappen gezet in de uitvoering hiervan. De werkzaamheden voor de westzijde markt zijn in april 2016 afgerond. In 2016 is een interactief ontwerpproces doorlopen voor een voorlopig ontwerp van het gehele centrum en zijn uitgewerkte ontwerpen opgesteld voor Carillonplein, Kerverijplein, Corridor en Richterpad. Al deze ontwerpen zijn aan de gemeenteraad ter besluitvorming in december 2016 aangeboden met een planning van uitvoering in 2017.			x	

Programma	Programmaonderdeel	Doelstelling uit het coalitieprogramma	Realisatie 2016: gerealiseerde initiatieven, o.i.d. ter realisering van de doelstelling(en)	Initiatief nog niet opgestart	De voorbereiding is in gang gezet	De realisatie is in een gevorderd stadium	De doelstelling is gerealiseerd
2	Bedrijvigheid	Invoeren van een cultuurslag binnen de eigen organisatie die bewerkstelligt dat medewerkers zich continu bewust worden of een regel nog wel iets toevoegt aan het resultaat.	Bij relevante raadsvoorstellen, bijvoorbeeld bij de APV en de welstandsnota, is/wordt beoordeeld welke regels wel of niet nodig zijn. Uiteindelijk beslist de raad.			x	
2	Bedrijvigheid	De organisatie wordt een taakstelling opgelegd. Bijvoorbeeld op het eind van deze bestuursperiode zijn er minstens 8 regels geschrapt of vervangen door slagvaardige procedures. Het terugdringen van regelgeving is van belang voor de economie.	In 2015 is een project deregulering opgezet, met focus op het bedrijfsleven. Uiteindelijk bleek hier bij het bedrijfsleven weinig animo voor en hebben de twee inzendingen niet geresulteerd in het schrappen van regels.				x
2	Bedrijvigheid	In overleg gaan met organisaties, MKB en burgers op de momenten dat een procedure wordt opgestart en bekijken wat er beter, sneller en goedkoper kan. Rekening houdend met juridische consequenties etc.	Is al bestaande werkwijze. Zal extra in het vizier worden gehouden.				x
2	Onderwijs	De gemeente blijft inzetten op "Brede Scholen". De ontwikkelingen in het land naar integrale kindcentra waar opvang en onderwijs vanuit een organisatie met een leidend pedagogisch concept werken, zien wij als een waardevolle ontwikke-	Fysiek doen we dit daar waar de mogelijkheid zich voordoet, maar inhoudelijk, in een "netwerk-brede-school" wordt dat nu al gedaan.				x

Programma	Programmaonderdeel	Doelstelling uit het coalitieprogramma	Realisatie 2016: gerealiseerde initiatieven, o.i.d. ter realisering van de doelstelling(en)	Initiatief nog niet opgestart	De voorbereiding is in gang gezet	De realisatie is in een gevorderd stadium	De doelstelling is gerealiseerd
		ling.					
3	Recreatie	Het realiseren van ommetjes, dit in samenspraak met de bewoners. Kortere wandelverbindingen vanuit de wijken naar de natuur.	In 2014 zijn ommetjes (dat zijn kleine wandelingen) gerealiseerd en vertaald in drie kaarten: voor Borkel & Schaft, Valkenswaard en ook een kaart voor Dommelen. In dit kader is ook gewerkt aan de aanleg van drie nieuwe wandelbruggen.				x
3	Recreatie	Een goede invulling van de groene gebieden binnen de kernen zoals; belevingspark De Kleine Meer, park rond Taxandria, ommetjes rond Dommelen (o.a. bij het Heike, de Keersop en het Dommeldal).	In samenwerking tussen IVN, VELT, Kinderboerderij en de buurt, is het gebied van de Kleine Meer fors opgeknapt en nu meer beleefbaar. Ommetjes gerealiseerd en vertaald in drie kaarten				x
3	Recreatie	Promotie en productontwikkeling; middels het inzetten van de VVV dit in gang zetten en Valkenswaard duidelijk op de kaart zetten.	In overleg met gemeente heeft VVV plannen uitgewerkt. Die worden uitgevoerd. Daarnaast is in 2016 de marketing strategie bepaald en is Valkenswaard Marketing opgericht. Deze nieuwe marketingorganisatie heeft tot doel om de marketing van Valkenswaard te verzorgen. Hierin zal het nauw samenwerken met bestaande organisaties als de VVV en het centrummanagement, maar ook met de gemeente.		x		

Programma	Programmaonderdeel	Doelstelling uit het coalitieprogramma	Realisatie 2016: gerealiseerde initiatieven, o.i.d. ter realisering van de doelstelling(en)	Initiatief nog niet opgestart	De voorbereiding is in gang gezet	De realisatie is in een vergevorderd stadium	De doelstelling is gerealiseerd
3	Recreatie	Het aannemen van een positieve grondhouding ten aanzien van private initiatieven op het gebied van recreatie en toerisme. Ruime mogelijkheden bieden voor hotels, luxe Bed & Breakfast en toeristische en zakelijke verblijfsrecreatie. Dit zo min mogelijk beperken door regelgeving en denken in oplossingen in plaats van belemmeringen.	Is staand beleid.				x
3	Recreatie	Beleving, kwaliteit en authenticiteit in recreatie en toerisme worden zoveel mogelijk bevorderd.	Is staand beleid.				x
3	Recreatie	Nadere invulling geven aan (de omgeving van) de natuurpoort op de Luikerweg die passend is binnen de toeristisch-recreatieve ontwikkelingen	In 2014 is deze natuurpoort gerealiseerd, geopend en opgenomen in het netwerk van Brabantse Natuurpoorten				x
3	Recreatie	Toepassing geven aan hightech ontwikkelingen en vormgeving in de vorm van belevingen.	Op basis van vouchers lopen er reeds projecten in het Groote Heidegebied.			x	
3	Recreatie	Bevorderen van netwerken om samenwerking tussen RT, horeca, cultuur en winkeliers te stimuleren.	Is staand beleid. Onder andere het toeristisch café en daaruit voortkomende acties moet daaraan bijdragen.				x

Programma	Programmaonderdeel	Doelstelling uit het coalitieprogramma	Realisatie 2016: gerealiseerde initiatieven, o.i.d. ter realisering van de doelstelling(en)	Initiatief nog niet opgestart	De voorbereiding is in gang gezet	De realisatie is in een vergevorderd stadium	De doelstelling is gerealiseerd
3	Recreatie	Inzetten op meer diversiteit en niet meer van hetzelfde.	Gemeente kan alleen sturen, ondernemers moeten invullen. In horecabeleid zijn al sturende randvoorwaarden bepaald.				x
3	Recreatie	Er wordt duurzaam gewaakt over de kwaliteit van de evenementen. Hierover en over de communicatie zullen afspraken gemaakt worden met de belanggenorganisaties en de evenementencoördinator. Er moet gedacht worden in oplossingen en niet in problemen. Ook wordt onderzoek verricht om qua aantal en diversiteit meer ruimte te bieden voor evenementen.	Middels de uitvoering van het zomerprogramma en de inzet van de evenementencoördinator is het evenementenaanbod van Valkenswaard versterkt. Er heeft een evaluatie plaatsgevonden en inmiddels is de coördinatie van de evenementen binnen de reguliere formatie geborgd. Tevens is voor 2016/2017 een uitvoeringskader opgesteld.			x	
3	Recreatie	Het bij elkaar brengen van de gebiedsbeheerders.	Binnen het project Groote Heide en de coöperatie Boven-Dommel vindt overleg plaats met de gebiedsbeheerders.				x
3	Recreatie	Inspanningen verrichten om het gebied op de agenda van Europa te krijgen en inzetten op het verwerven van zoveel mogelijk Europese subsidies.	Dit traject is lopende. Er heeft een gesprek plaatsgevonden met het secretariaat-generaal van de Benelux. Tevens worden verbindingen gelegd met de Provincie Noord-Brabant (Nederland) en de provincie Limburg (België).		x		
3	Recreatie	Inzetten op het uitvoeren van concrete uitvoeringsprojecten Groote Heide.	Is staand beleid.				x

Programma	Programmaonderdeel	Doelstelling uit het coalitieprogramma	Realisatie 2016: gerealiseerde initiatieven, o.i.d. ter realisering van de doelstelling(en)	Initiatief nog niet opgestart	De voorbereiding is in gang gezet	De realisatie is in een vergevorderd stadium	De doelstelling is gerealiseerd
3	Recreatie	Ontwikkelen van innovatieve, recreatieve projecten.	Dit loopt mee in de trajecten voor een leisure & pleasure zone en het project Grootte Heide. Binnen het project Grootte Heide is een plan van aanpak opgesteld en in uitvoering.		x		
3	Cultuur	Lokale cultuur verbinden met de evenementen en toerisme.	Bij de organisatie van evenementen wordt reeds de verbinding met de Hofnar gezocht.				x
3	Cultuur	Samen met het onderwijs kijken hoe we de lokale cultuur gestalte kunnen geven. Met het onderwijs culturele projecten opstarten die gedragen worden door de inwoners. Deze projecten zichtbaar maken in de gemeente bijvoorbeeld door de cultuurcoach.	Dit is precies de taak van de cultuurcoaches. Voorbeeld van succesvolle projecten in dit kader zijn "Kinderen ontdekken Valkenswaards erfgoed", "Kunstmenu: muziek" (focus op percussie) en een jazz-project.				x
3	Cultuur	We beschikken over diverse toneelverenigingen, muziekgezelschappen, kunstenaars etc. Deze organisaties middels voucher-regelingen stimuleren lokale culturele activiteiten te ontplooiën. De Hofnar verder uit werken tot het culturele hart met dien verstande dat de huidige business-case die is ingezet door blijft gaan.	Lokale verenigingen op het gebied van cultuur zijn springlevend en zeer actief. Niet alleen ieder op zichzelf maar ook middels onderlinge samenwerkingsverbanden. In 2016 is middels een projectmatige aanpak aan het concept van de nieuwe hofnar gewerkt.	x	x		
3	Cultuur	Ook de musea vervullen een belangrijke rol in Valkenswaard. Het zet Valkenswaard	Op de musea wordt, ondanks de financiële uitdagingen voor de gemeente, in 2015 niet bezuinigd.				x

Programma	Programmaonderdeel	Doelstelling uit het coalitieprogramma	Realisatie 2016: gerealiseerde initiatieven, o.i.d. ter realisering van de doelstelling(en)	Initiatief nog niet opgestart	De voorbereiding is in gang gezet	De realisatie is in een gevorderd stadium	De doelstelling is gerealiseerd
		op de kaart en biedt veel mogelijkheden. Samen met deze organisaties kijken hoe we (in samenwerking met Provincie en Rijk) dit in stand kunnen houden.					
3	Cultuur	Inzetten op het behoud van het cultureel, beeldbepalend erfgoed.					x
3	Cultuur	Het bieden van ondersteuning aan kleine culturele projecten.					x
3	Sport	Werk maken van de realisering van eenvoudige en multifunctionele binnensportaccommodaties die voldoen aan de wensen van de inwoners, zo mogelijk middels samenwerkingsverbanden en in elk geval in overleg met de verenigingen. De business-case sportaccommodaties wordt hiervoor verder uitgewerkt.					x
3	Sport	Het buiten- en binnenzwembad wordt behouden voor Valkenswaard. De businesscase sportaccommodaties wordt hiervoor verder uitgewerkt.					x
3	Sport	De gemeente staat open voor nieuwe initiatieven op het gebied van sport.					x

Programma	Programmaonderdeel	Doelstelling uit het coalitieprogramma	Realisatie 2016: gerealiseerde initiatieven, o.i.d. ter realisering van de doelstelling(en)	Initiatief nog niet opgestart	De voorbereiding is in gang gezet	De realisatie is in een vergevorderd stadium	De doelstelling is gerealiseerd
3	Sport	Er wordt onderzoek gedaan naar de zelfredzaamheid van sportverenigingen. Uitgangspunten daarbij zijn de eigen verantwoordelijkheid voor velden en gebouwen en het aantonen van de noodzaak van subsidies.					x
3	Sport	Bevorderen van samenwerking van dezelfde sporten met als doel de locaties te centreren.					x
3	Sport	Nagaan of we de Fontys Hogeschool Sport kunnen verbinden met Valkenswaard.	Er is in 2012 een samenwerkingsovereenkomst getekend tussen de gemeente Valkenswaard en Fontys Hogeschool. Hierin hebben beiden partijen aangegeven om stagiaires en afstudeerders van de Fontys Hogeschool met de gemeente Valkenswaard te verbinden.				x
4	Maatschappelijke ondersteuning	Het zou zo moeten zijn dat kinderen vanwege de slechte financiële situatie van hun ouder(s) niet de kans lopen buitengesloten te worden van sociale, culturele of sportieve activiteiten of evenementen. De daartoe bestaande fondsen verdienen ondersteuning. Continu aandacht. Wij willen stimuleren dat er een zoektocht naar andere mogelijkheden	De regeling kinderp participatie voorziet hierin. Bij de heroverweging Minimabeleid heeft de raad besloten om de bestedingsmogelijkheden te verruimen met schoolkosten. Verder is de ambitie verhoogd naar het bereiken 50% van de doelgroep.				x

Programma	Programmaonderdeel	Doelstelling uit het coalitieprogramma	Realisatie 2016: gerealiseerde initiatieven, o.i.d. ter realisering van de doelstelling(en)	Initiatief nog niet opgestart	De voorbereiding is in gang gezet	De realisatie is in een gevorderd stadium	De doelstelling is gerealiseerd
		komt om participatie van kinderen te garanderen.					
4	Maatschappelijke ondersteuning	Armoede en sociale uitsluiting ten gevolge daarvan zijn fnuikend gebleken op de ontwikkeling van kinderen tot goede leden van de samenleving. Ook hier geldt weer het parool: voorkomen is beter dan genezen. In het kader van het armoedebeleid blijven wij, zolang als nodig, stichtingen zoals de Boodschappenmand en stichting Leergeld ondersteunen. Continu aandacht. Bestaande mogelijkheden tot kwijtschelding van gemeentelijke leges, belastingen en heffingen meer bekend maken; doe dit ook voor schuldhulpverlening en het voorkomen van schulden. Geef je burgers hierover duidelijke informatie.	Per april 2016 wordt kinderparticipatie vormgegeven door Stichting Leergeld, Jeugdsportfonds Brabant en Jeugd cultuurfonds Brabant. Zo kunnen alle kinderen meedoen met sportieve, culturele en schoolactiviteiten. Hier is veel bekendheid aan gegeven. Het bereik is groot ten opzichte van voorgaande jaren. De gemeentelijke collectiviteit had een goede start in 2016. De pakketten hebben uitgebreide dekking. Door de bijdrage in de premie, zijn deze pakketten bereikbaar voor mensen met een laag inkomen. Ook was er de regeling chronisch zieken en gehandicapten 2015. Beide initiatieven zijn breed gecommuniceerd via pers, websites, sociale teams, WMO-Raad en door middel van gerichte aanschrijving van doelgroepen. Veel mensen hebben gebruik gemaakt van deze initiatieven.			x	
4	Maatschappelijke ondersteuning	Via subsidieverlening wordt onder andere gestuurd op inspanningsverplichtingen.					x

Programma	Programmaonderdeel	Doelstelling uit het coalitieprogramma	Realisatie 2016: gerealiseerde initiatieven, o.i.d. ter realisering van de doelstelling(en)	Initiatief nog niet opgestart	De voorbereiding is in gang gezet	De realisatie is in een vergevorderd stadium	De doelstelling is gerealiseerd
4	Zorg	Daar waar mensen uit de boot vallen of dreigen te vallen en geen eigen regie (meer) kunnen voeren, wordt er snel en adequaat geholpen. Dus zonder vertragend bureaucratisch handelen. De professional, ook de terugkerende wijkverpleegkundige, krijgt meer eigen handlingsruimte om dat te doen wat nodig en gewenst is. En dat met zo weinig mogelijk regeldruk.	Uitgangspunt is: niet de indicatie is leidend, noch het verkrijgen daarvan, maar de oplossing. Waar dit simpel en ambulant kan, wordt dat zo geregeld. Zie daar ook de belangrijke uitvoeringstaak voor de coördinator CJG.			x	
4	Zorg	De transitie AWBZ naar gemeente in A2-verband verder concretiseren. We kiezen voor een maximale invulling binnen de financiële kaders.	Transitie is gereed. Verdere verfijning/concretisering vindt plaats in de transformatie die nu plaats moet vinden				x
4	Zorg	Mantelzorg moet plaatsvinden in een sfeer van begrip, respect en liefde. Je kunt het dus niet afdwingen. Respecteer dan ook dat niet in alle situaties iedere betrokkene in staat is tot mantelzorg. Het is van belang dat de gemeente mantelzorg(ers) ondersteunt. Zie de WMO verordening hiervoor.	Respijtzorg en lotgenotencontact zijn belangrijk in dit kader. Dit wordt verder geïntensiveerd.				x

Programma	Programmaonderdeel	Doelstelling uit het coalitieprogramma	Realisatie 2016: gerealiseerde initiatieven, o.i.d. ter realisering van de doelstelling(en)	Initiatief nog niet opgestart	De voorbereiding is in gang gezet	De realisatie is in een vergevorderd stadium	De doelstelling is gerealiseerd
4	Zorg	Er wordt gewerkt met een eigen bijdrage in WMO-voorzieningen / maatwerk. Dat is gerechtvaardigd. De bijdrage dient altijd gerelateerd te zijn aan het inkomen van betrokkene. Dus bijdrage naar draagkracht. De eigen bijdrage moet hiertoe onder de loep worden genomen. Met als doel een reële en realistische bijdrage. Dus rechtvaardig en betaalbaar voor betrokkene.	Zie in dit kader de regeling Financieel Vangnet inzake de HbH: een goed voorbeeld van draagkracht naar vermogen.				x
4	Zorg	De gemeente draagt een warm hart toe aan initiatieven die de inwoners informeren over domotica, slimme woningen en andere moderne technieken.					x
4	Zorg	Tot slot willen wij over de hele lijn van maatschappelijke ondersteuning en zorg zeggen dat het van groot belang is helder te communiceren met burgers over de transformaties en de consequenties. Maak gebruik van verschillende communicatiemanieren. Maak daarbij duidelijk dat ook de burger als ontvanger in dezen zelf een (actieve) rol heeft te spelen in het informeren van zichzelf.	Filmpjes, brieven, telefonisch contact en één-op-één-gesprekken dragen bij aan deze informatievoorziening - de communicatie werkt, maar dit blijft een doorlopend proces.			x	

Programma	Programmaonderdeel	Doelstelling uit het coalitieprogramma	Realisatie 2016: gerealiseerde initiatieven, o.i.d. ter realisering van de doelstelling(en)	Initiatief nog niet opgestart	De voorbereiding is in gang gezet	De realisatie is in een vergevorderd stadium	De doelstelling is gerealiseerd
5	Samenwerking & Positionering	De samenwerking binnen de A2 is gericht op kwaliteitsverbetering en/of kostenbesparing. Overdracht van bevoegdheden is geen doel op zich. Voordat bevoegdheden worden overgedragen, moet er aangetoond worden dat er wordt voldaan aan de doelstelling. Samenwerking moet daadwerkelijk leiden tot kwaliteitsverbetering, effectiviteit en efficiency.	De toets aan de doelstellingen wordt bij elke stap gedaan. Het resultaat is vastgelegd in het koersdocument en implementatieplan, dan wel de businesscase juza.				x
5	Samenwerking & Positionering	We willen de burgers nog meer betrekken bij de besluitvorming.	In de jaarrekening wordt over dit onderwerp gerapporteerd in het programma Bestuur en Organisatie, product dienstverlening en in de paragraaf Bedrijfsvoering. Heel concreet staan daar goede voorbeelden uit 2014: De drie decentralisaties en de Toekomstvisie, Masterplan Centrum, centrummanagement, Bereikbaar Valkenswaard, Businesscase Hofnar en Businesscase Sport en de reconstructie van de Leenderweg.				x
5	Dienstverlening	Verdere digitalisering van de dienstverlening, wat digitaal kan moet, indien zinvol, digitaal mogelijk zijn.	Veel producten en diensten zijn gedigitaliseerd via webformulieren in combinatie met een digitaal werkproces. Met de nieuwe Toptakenwebsite wordt het aantal online aan te vragen producten en diensten verder uitgebreid. Een deel van de uitgaande analoge post is gedigitaliseerd met een digitale paraaf en de overige			x	

Programma	Programmaonderdeel	Doelstelling uit het coalitieprogramma	Realisatie 2016: gerealiseerde initiatieven, o.i.d. ter realisering van de doelstelling(en)	Initiatief nog niet opgestart	De voorbereiding is in gang gezet	De realisatie is in een gevorderd stadium	De doelstelling is gerealiseerd
			uitgaande poststroom wordt in het midoffice-traject verder gedigitaliseerd.				
5	Dienstverlening	Invoeren beveiliging digitale gegevens (informatieveiligheid). Hiervoor een plan van aanpak opstellen.	Binnen de A2-samenwerking is een CISO (Chief Information Security Officer, coördinator informatieveiligheid) aangesteld. Voor de vier organisaties zijn interactieve lezingen georganiseerd om de bewustwording voor informatieveiligheid te vergroten. Ook is een draaiboek opgesteld en een procedure melden datalekken.			x	
5	Dienstverlening	Volgen van klanttevredenheid d.m.v. Rapportcijfers. Burgerrol klant nog verder omhoog.	We Volgen jaarlijks de rapportcijfers van klanttevredenheid. Mindset dienstverlening is continue punt van aandacht bijv. als onderdeel van het programma Sterk in je werk.				x
5	Veiligheid	Werken aan snelle efficiënte oplossingen van langlopende juridische handhavingconflicten en hierbij eventueel gebruik maken van mediation.					x
5	Veiligheid	Er komen geen coffeeshops en drugcriminaliteit wordt hard en snel aangepakt.					x

Programma	Programmaonderdeel	Doelstelling uit het coalitieprogramma	Realisatie 2016: gerealiseerde initiatieven, o.i.d. ter realisering van de doelstelling(en)	Initiatief nog niet opgestart	De voorbereiding is in gang gezet	De realisatie is in een gevorderd stadium	De doelstelling is gerealiseerd
5	Veiligheid	Extra eventueel mobiel cameratoezicht wordt gerealiseerd daar waar dat nodig is.					x
5	Financiën	Gezonde financiële positie voor de gemeente Valkenswaard welke voortkomt uit een structureel reëel meerjarig sluitende begroting.	Daar waar de coalitie een beroep op de algemene reserve voor een sluitende begroting uitsluit, sluit het college dat niet <i>expliciet</i> uit. De afwijking van het college van het coalitieprogramma is consequent, namelijk in de begroting en in het collegeprogramma.				x
5	Financiën	Ondanks dat de gemeente de komende raadsperiode door het uitvoeren van majeure projecten fors investeert in de kwaliteit van de gemeente, stijgen de gemeentelijke woonlasten niet met meer dan de jaarlijkse inflatiecorrectie.					x

Bijlage 3: SiSa

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2016 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2017

OCW	D9	Onderwijsachterstanden beleid 2011-2017 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)
		Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijsachterstanden beleid 2011-2017				Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie
			<i>Aard controle R Indicatummer: D9 / 01</i>	<i>Aard controle R Indicatummer: D9 / 02</i>	<i>Aard controle R Indicatummer: D9 / 03</i>	<i>Aard controle R Indicatummer: D9 / 04</i>
			€ 24.263	€ 9.234	€ 939	€ 126.762
		Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen		Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten in (jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag
			<i>Aard controle n.v.t Indicatummer: D9 / 05</i>	<i>Aard controle R Indicatummer: D9 / 06</i>	<i>Aard controle n.v.t Indicatummer: D9 / 07</i>	<i>Aard controle R Indicatummer: D9 / 08</i>
1						

I&M	E2	Stimuleringsregeling stille wegdekken Stimuleringsregeling stille wegdekken Gemeenten	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Overige bestedingen (jaar T)	Correctie over besteding (jaar T-1)	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Eindverantwoording Ja/Nee
			<i>Aard controle R Indicatummer: E2 / 01</i>	<i>Aard controle R Indicatummer: E2 / 02</i>	<i>Aard controle R Indicatummer: E2 / 03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatummer: E2 / 04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatummer: E2 / 05</i>	
			€ 157.318	€ 1.311.142	€ 0	€ 258.491	€ 1.490.579	Nee
I&M	E3	Subsidierегeling sanering verkeerslawaa Subsidierегeling sanering verkeerslawaa Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Overige bestedingen (jaar T)	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Correctie over besteding (jaar T-1)	Eindverantwoording Ja/Nee
			<i>Aard controle n.v.t. Indicatummer: E3 / 01</i>	<i>Aard controle R Indicatummer: E3 / 02</i>	<i>Aard controle R Indicatummer: E3 / 03</i>	<i>Aard controle R Indicatummer: E3 / 04</i>	<i>Aard controle R Indicatummer: E3 / 05</i>	
			1 lenM/BSK-2015/85667	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			Kopie beschikingsnummer	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicatummer: E3 / 06</i>	<i>Aard controle R Indicatummer: E3 / 07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatummer: E3 / 08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatummer: E3 / 09</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatummer: E3 / 10</i>	
			1 lenM/BSK-2015/85667	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee

I&M	E11B	<p>Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) SiSa tussen medeoverheden</p> <p>Provinciale beschikking en/of verordening</p> <p>Gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr) (SiSa tussen medeoverheden)</p>	<p>Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie</p> <p><i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11B / 01</i></p>	<p>Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen</p> <p><i>Aard controle R Indicatornummer: E11B / 02</i></p>	<p>Besteding (jaar T) ten laste van eigen middelen</p> <p><i>Aard controle R Indicatornummer: E11B / 03</i></p>	<p>Besteding (jaar T) ten laste van bijdragen door derden = contractpartners (niet rijk, provincie of gemeente)</p> <p><i>Aard controle R Indicatornummer: E11B / 04</i></p>	<p>Besteding (jaar T) ten laste van rentebaten gemeente op door provincie verstrekte bijdrage NSL</p> <p><i>Aard controle R Indicatornummer: E11B / 05</i></p>	<p>Teruggestort/verrekend in (jaar T) in verband met niet uitgevoerde maatregelen</p> <p><i>Aard controle R Indicatornummer: E11B / 06</i></p>
			1 IENM/BSK-2014/223900	€ 500.000	€ 1.527.873	€ 0	€ 0	€ 0
			Kopie beschikingsnummer	<p>Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T)</p> <p>Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie</p> <p><i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11B / 07</i></p>	<p>Cumulatieve besteding ten laste van eigen middelen tot en met (jaar T)</p> <p>Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie</p> <p><i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11B / 08</i></p>	<p>Cumulatieve besteding ten laste van bijdragen door derden = contractpartners (niet rijk, provincie of gemeente) tot en met (jaar T)</p> <p>Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie</p> <p><i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11B / 09</i></p>		
			1 IENM/BSK-2014/223900	€ 500.000	€ 1.527.873	€ 0		
			Kopie beschikingsnummer	<p>Cumulatieve besteding ten laste van rentebaten gemeente op door provincie verstrekte bijdrage NSL tot en met (jaar T)</p> <p>Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie</p> <p><i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11B / 11</i></p>	<p>Cumulatief teruggestort/verrekend in (jaar T) in verband met niet uitgevoerde maatregelen tot en met (jaar T)</p> <p>Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie</p> <p><i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11B / 12</i></p>	<p>Eindverantwoording Ja/Nee</p> <p>Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor het komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden</p> <p><i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11B / 13</i></p>		
			1 IENM/BSK-2014/223900	€ 0	€ 0	Nee		

SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2016 Alle gemeenten verantwoord voor hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)	
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatummer: G2 / 01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatummer: G2 / 02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatummer: G2 / 03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatummer: G2 / 04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatummer: G2 / 05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatummer: G2 / 06</i>	
			€ 6.720.194	€ 92.265	€ 781.278	€ 2.869	€ 35.327	€ 294	
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee	
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente		
			I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)		
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatummer: G2 / 07</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatummer: G2 / 08</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatummer: G2 / 09</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatummer: G2 / 10</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatummer: G2 / 11</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatummer: G2 / 12</i>	
			€ 8.197	€ 961	€ 0	€ 28.940	€ 0	Ja	
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2016 Besluit	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) Bob	
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatummer: G3 / 01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatummer: G3 / 02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatummer: G3 / 03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatummer: G3 / 04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatummer: G3 / 05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatummer: G3 / 06</i>	
			€ 20.530	€ 5.000	€ 15.279	€ 10.936	€ 11.138	€ 0	
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee				
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatummer: G3 / 07</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatummer: G3 / 08</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatummer: G3 / 09</i>				
			€ 0	€ 0	Ja				

Bijlage 4: Mutaties reserves per programma**Programma 1**

Mutatie reserve	Omschrijving	Toevoeging (€)	Onttrekking (€)
Bewaakte fietsenstalling PI Brigadeplein	Kapitaallasten		1.914
Dekkingsreserve Lage Heideweg	Verkoop 2 hectare Mgr. Smetsstr. 210054		156.561
Bestemmingsreserve Europalaan	Uitname 2016		1.003.201
Best. reserve inrichten prof. beheerorganisatie	Uitname 2016		219.370
Beeldende kunst	Storting complex 59, Kerkakkers	7.106	
	Storting complex 65, Lage Heide wonen	15.138	
Speeltoestellen (BOR)	Uitname 2016		4.095
	Vaste storting 2016	133.350	
Reserve instandh. buitenter. peuterspeelzalen	Vaste storting 2016	4.515	
Bestemmingsreserve Rood voor groen	Storting Reserve Rood voor Groen Lage Heide wonen	10.063	
Reserve woonwagens	Uitname 2016		2.814
Algemene reserve	Kosten project Europalaan		1.753.378
	Kosten visie Eurocircuit		22.772
	Nulplusmaatregelen N69		2.040
	Stimuleringsbijdrage startershuisv. Molensteen		-
	storting resultaat afsluiten Complex pastoor Heerk		29.788
	Storting voorziening Dommelkwartier		176.000
	Storting voorziening Hoge Akkers I		335.700
	Westzijde Markt		140.195
	Resultaat afsluiten Complex 110 - Ginneve (Woningb	1.418	
	Storting voorziening Carolusdreef	141.100	
	Vrijval voorziening cpl Lage Heide	121.120	
	Vrijval voorziening Vlasakker 2015	24.300	
	Winstneming complex Kerkakkerstraat	200.000	
Afwikkeling activiteiten	68100029 Bestemmingsplan buitengebied		19.458
	fcl 62100080 Onderhoud brandweertoren	58.000	
	fcl 68100010 Gebiedsvisie Eurocircuit	70.000	

	fcl 68220000 Programma huisvesting jongeren en jon	100.000	
Dekkingsreserve voertuigen 2008	Kapitaallasten		38.627
Dekkingsreserve voertuigen 2009	Kapitaallasten		36.495
Dekkingsreserve voertuigen 2010	Kapitaallasten		36.411
Dekkingsreserve voertuigen 2011	Kapitaallasten		13.807
Totaal mutatie programma 1		286.110	3.992.626

Programma 2

Mutatie reserve	Omschrijving	Toevoeging (€)	Onttrekking (€)
Algemene reserve	Arbeidsplaats participatiewet		20.302
Afwikkeling activiteiten	63101013 Stimulering economie Masterplan Centrum	64.900	
Afwikkeling activiteiten	fcl 66212011 opvang statushouders	211.000	
Totaal mutatie programma 2		275.900	20.302

Programma 3

Mutatie reserve	Omschrijving	Toevoeging (€)	Onttrekking (€)
Dekkingsreserve parkeerplaats 't Heike	Uitname 2016		2.320
Dekkingsreserve speeltoestellen buitenbad	Kapitaallasten		3.363
Vervanging instrumenten CMD	Vaste storting 2016	13.070	
Vervanging inventaris sport	Uitname 2016		20.344
	Vaste storting 2016	19.545	
Evenementenreserve	Uitname 2016		11.603
	Vaste storting 2016	22.500	
Afwikkeling activiteiten	fcl 65302010 Toplaag atletiek	26.737	
	fcl 65600901 Project Groote Heide	109.438	
	65302010 Vervanging toplaag Atletiek		49.000
	65305170 Toplagen tennis Den Dries (aanvullend)		50.000
	65310004 Beregeningsinstallatie VV de Valk		6.020
	65600901 Gemeentelijke bijdragen Proj Groote Heide		37.529
Dekkingsreserve klimaatbeheersing CC de Hofnar	Uitname 2016		12.619

Geact. gebouwen:cultuurcentrum	Uitname 2016		154.693
Totaal mutatie programma 3		191.290	347.491

Programma 4

Mutatie reserve	Omschrijving	Toevoeging (€)	Onttrekking (€)
Egalisatiereserve WMO	Uitname 2016		320.000
Afwikkeling activiteiten	fcl 66220000 Hulp bij het huishouden - HHT	149.580	
Afwikkeling activiteiten	66220010 Hulp bij het huishouden HHT		200.000
Totaal mutatie programma 4		149.580	520.000

Programma 5

Mutatie reserve	Omschrijving	Toevoeging (€)	Onttrekking (€)
Bestemmingsreserve Winstuitkering HNG	Uitname 2016		269.636
Algemene Reserve	Bestemming resultaat 2015	1.901.496	
	Dekking primitieve begrotingstekort 2017		479.000
	Herijking subsidiebeleid		22.267
	Koersdocument/implementatieplan GRS A2		178.000
	Slim en efficiënt organiseren		51.334
Afwikkeling activiteiten	fcl 51550000 Strat. personeelsbeleid/strateg perso	50.000	
	fcl 51950000 Invoering VPB	11.467	
	fcl 52550000 Implementatie Omgevingswet	50.000	
	fcl 52550000 Projectleider de Nieuwe Hofnar	90.070	
	51850000 Verbinding sportbeleid met andere beleids		30.000
	51950000 Invoering VPB		37.817
	60020013 verbeteren toekomstvisie		52.035
	60050000 Koersdocument en impl.fase GRSA2		75.000
Traktie ruimtelijk beheer	Uitname 2016		123.964
	Vaste storting 2016	150.550	
Dekkingsreserve ICT algemeen	Kapitaallasten		62.279
Duurzame bedrijfsmiddelen	Uitname 2016		75.261
	Vaste storting 2016	58.260	

Geact. gebouwen: gemeentehuis	Kapitaallasten		103.513
Geact. gebouwen:vm raadhuis	Kapitaallasten		22.229
Reserve activa BCF	Uitname 2016		122.197
Dekkingsreserve vloerbedekking gemeentehuis	Kapitaallasten		11.106
Saldo jaarrekening	Bestemming resultaat 2015		1.901.496
Totaal mutatie programma 5		2.311.843	3.617.134

Bijlage 5: EMU-saldo

EMU-Saldo¹		Realisatie 2015	Realisatie 2016
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-4.650	-4.646
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	6.779	2.802
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	1.976	1.780
4	Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	5.006	3.446
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	1.089	1.061
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa:	7	9
	Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord		
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	3.306	2.778
8	Baten bouwgrondexploitatie:	3.927	2.894
	Baten voor zover transacties niet op exploitatie verantwoord		
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen	1.344	1.803
10	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	Nee	Nee
11	Verkoop van effecten:		
a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	Nee	Nee
b	Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?	-	-
Berekend EMU-saldo		-528	-4.127

¹ Economische en Monetaire Unie